

«Європейський Союз і Україна: передісторія, історія, сучасність»

ТЕЗИ

Міжнародна наукова конференція

16 червня 2023 року

**Jean Monnet Module “Implementation of European
Values as a Basis of Democracy in Ukraine” (EVADEM)**

*в рамках реалізації міжнародного проекту Єразмус+
за напрямком Модуль Жана Моне «Імплементція європейських
цінностей як базис демократії в Україні»*

Миколаїв – 2023

Co-funded by
the European Union

Європейський союз і Україна: передісторія, історія, сучасність: Міжнар. наук. конф. 16 червня 2023 р. : тези / Чорном. нац. ун-т імені Петра Могили, Україна. – Миколаїв : Вид-во Чорноморський національний університет імені Петра Могили, м. Миколаїв, 2023. – 208 с.

© ЧНУ ім. Петра Могили, 2023

**Міністерство освіти і науки України
Чорноморський національний університет імені Петра Могили**

«Європейський Союз і Україна: передісторія, історія, сучасність»

ТЕЗИ

Міжнародна наукова конференція

16 червня 2023 року

*в рамках реалізації міжнародного проекту Еразмус+
за напрямком Модуль Жана Моне «Імплементція європейських
цінностей як базис демократії в Україні»*

Миколаїв – 2023

Європейський Союз і Україна: передісторія, історія, сучасність // міжнародна конференція в рамках міжнародного проекту Erasmus+ за напрямком Jean Monnet «Implementation of European values as a basis of democracy in Ukraine»: тези. Миколаїв : Вид-во ЧНУ імені Петра Могили, 2023. – 208 с.

У збірнику містяться матеріали доповідей учасників міжнародної конференції «Європейський Союз і Україна: передісторія, історія, сучасність», присвячені історії розвитку співпраці України та ЄС, напрямам взаємодії України та ЄС в контексті глобалізаційних викликів сучасності та базовим європейським цінностям та їх роль в процесі реформування України.

За фінансової підтримки Європейського Союзу. Погляди та думки, висловлені в публікації, належать виключно автору(ам) і не обов'язково відображають погляди Європейського Союзу або Чорноморського університету ім. П.Могили. Ані Європейський Союз, ані орган, що надав фінансування, не несуть за них відповідальності.

ЗМІСТ

РОЗДІЛ 1. ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ СПІВПРАЦІ УКРАЇНИ ТА ЄС.....9

Гаргаун Я. І. МІЖНАРОДНЕ ВИЗНАННЯ ПЦУ ЯК ВАЖЛИВА
СКЛАДОВА «ЦЕРКОВНОЇ» ДИПЛОМАТІЇ ПІД ЧАС ВІЙНИ 9

Котляр Ю. В. УКРАЇНСЬКИЙ ЩИТ НА ЗАХИСТІ ЄВРОПИ: ДО
ПИТАННЯ ПЕРІОДИЗАЦІЇ 11

Міронова І. С. ЄВРОІНТЕГРАЦІЯ ПОШТОВОГО ЗВ'ЯЗКУ
УКРАЇНИ: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ..... 13

Підберезних І. Є. ДИПЛОМАТИЧНІ ВІДНОСИНИ В КОНТЕКСТІ
НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ: МІЖНАРОДНА ПОЛІТИКА США ТА
ЄВРОПИ 16

Шевченко Н. В. ГЕОПОЛІТИЧНІ СТРАТЕГІЇ КРАЇН СХІДНОЇ
ЄВРОПИ: ВІДРОДЖЕННЯ КОНЦЕПТУ «МІЖМОР'Я» І ДИСКУСІЇ
НАВКОЛО ІСТОРИЧНОЇ СПАДЩИНИ ВЕЛИКОГО КНЯЗІВСТВА
ЛИТОВСЬКОГО 18

РОЗДІЛ 2. НАПРЯМИ ВЗАЄМОДІЇ УКРАЇНИ ТА ЄС В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ВИКЛИКІВ СУЧАСНОСТІ 22

Багрій Т.Є., ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В УКРАЇНІ У СФЕРІ
ВИЩОЇ ОСВІТИ..... 22

Братель С. Г ПРАВОВИЙ СТАТУС НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ
УКРАЇНИ 25

Герасименко В. А. ЕНЕГОЕФЕКТИВНІСТЬ ТА ЕКОЛОГІЧНІСТЬ
ТРАНСПОРТУ: СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ З ЄС 27

Гуцалюк О. М., Бондар Ю. А. ПРОЦЕСИ ЦИФРОВІЗАЦІЇ УКРАЇНИ
НА ШЛЯХУ ДО ЄС 30

Зубко Н. ІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНИ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО ФІНАНСОВОГО ПРОСТОРУ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ 34

Ishchenko N. M. 3C OF FOOD SUSTAINABILITY: UKRAINIAN-EU DIMENSION..... 38

Казанчук І. Д. РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ СУБ'ЄКТИВ УПРАВЛІННЯ СФЕРОЮ ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ: ЯКІ ПРОБЛЕМИ Є, І ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ 43

Kasian S. INTERNATIONAL MARKETING COMMUNICATIONS AND EUROLOGISTICS OF COMPANIES IN THE SPHERE OF INTERACTION BETWEEN UKRAINE AND THE EU 47

Ковтун Д. ВПЛИВ НЕТАРИФНИХ ЗАХОДІВ НА ЕКСПОРТ УКРАЇНИ ДО КРАЇН ЄС..... 49

Кравчук О. О., Яцкулинець О. П. МІЖНАРОДНА ДІЯЛЬНІСТЬ КАМЕРНОГО ХОРУ «MORAVSKI» У ПЕРІОД РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ ЯК ПРИКЛАД КУЛЬТУРНОЇ ДИПЛОМАТІЇ..... 52

Круглякова В. В. Михальчук С. В. ВПЛИВ МІЖНАРОДНИХ ФІНАНСОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ НА ФІНАНСОВИЙ СТАН УКРАЇНИ ПІД ЧАС ВІЙНИ..... 57

Лізаковські Пьотр. ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ ОРГАНАМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В СИСТЕМІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В РЕСПУБЛІЦІ ПОЛЬЩА 60

Озернюк Г. В., Миргородська О. О. ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЗАХІДНОЄВРОПЕЙСЬКОЇ ВАЛЮТНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ 62

Похиленко Н. М. ПОСИЛЕННЯ ІННОВАЦІЙНОСТІ АГРАРНОГО СЕКТОРУ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ .. 64

Сидоренко Є. В. ДОСВІД ЄС У ЦИФРОВІЗАЦІЇ ГРОМАД..... 67

Сліпенюк В. В. СПРИЯННЯ НАЦІОНАЛЬНІЙ БЕЗПЕЦІ УКРАЇНИ ШЛЯХОМ СПІВПРАЦІ З ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ 70

Усата Н. В. ВПЛИВ ВІЙНИ НА СПІВПРАЦЮ УКРАЇНИ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ В СФЕРІ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА 74

Федоренко Я. А. ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОДІЇ УКРАЇНИ І ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ЩОДО ПОДОЛАННЯ НАСЛІДКІВ ЧОРНОБИЛЬСЬКОЇ КАТАСТРОФИ 76

Хорішко Л. С. СТРАТЕГІЧНІ КОМУНІКАЦІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ ВОЄННО-ПОЛІТИЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ ТА ЄС 79

Shapovalov Ye. B., Salavor O. M., Yakymenko I. L. THE POTENTIAL OF SUSTAINABLE GROWTH OF UKRAINE AS AN EU COUNTRY 83

Shapovalov Ye. B. POTENTIAL OF THE EUROPEAN INTEGRATION OF UKRAINE IN THE DEVELOPMENT OF BIOGAS PLANTS 86

РОЗДІЛ 3. БАЗОВІ ЄВРОПЕЙСЬКІ ЦІННОСТІ ТА ЇХ РОЛЬ В ПРОЦЕСІ РЕФОРМУВАННЯ УКРАЇНИ 90

Верховцева І. Г., Ключова Є. М., Скок П. О., Складенко І. Ю. ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ВЕКТОР ПУБЛІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ СУЧАСНОСТІ 90

Герасимчук Т. Ф. ЄВРОПЕЙСЬКІ ЦІННОСТІ ЯК ОСНОВА НАЦІОНАЛЬНОЇ СТІЙКОСТІ УКРАЇНИ У БОРОТЬБИ ПРОТИ РОСІЙСЬКОЇ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ 94

Гнатюк В. В. ДОСЛІДЖЕННЯ ДЕМОКРАТІЇ НА СУБНАЦІОНАЛЬНОМУ РІВНІ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ НА ПРИКЛАДІ УКРАЇНИ ТА КРАЇН ЄВРОПИ: ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ НА КІНЕЦЬ ІІ ДЕКАДИ ХХІ ст. 99

Грошовенко О. П. ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ 105

Iovcheva A. M. THE FACTORS THAT FACILITATE THE IMPLEMENTATION OF EU VALUES IN TRANSITIONAL DEMOCRACY (UKRAINIAN EXPERIENCE) 108

Лізаковська С. В. ЄВРОПЕЙСЬКІ ПРАВОВІ ПРИНЦИПИ ВЗАЄМОДІЇ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА З ОРГАНАМИ ВЛАДИ 111

Lymar M. Yu. POLITICAL, IDEOLOGICAL AND VALUE BACKGROUND OF AMERICAN SUPPORT FOR UKRAINE IN THE RUSSIAN-UKRAINIAN WAR 113

Reichardt David. THE AMERICAN ROOTS OF EUROPEAN INTEGRATION AND VALUES IMPACTING UKRAINE 116

Samoilova Y. THE FORMATION OF FOREIGN LANGUAGE COMMUNICATIVE COMPETENCE OF FUTURE LAWYERS IN THE CONTEXT OF EUROPEAN INTEGRATION 118

Соловійова А. С. ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНІ НАСТРОЇ ТА ЦІННІСНІ ОРІЄНТАЦІЇ: УКРАЇНА ТА ЄС В 2023 р. 121

Tytar O. V., Fradkina N. V. THE EUROPEAN VALUE OF DEMOCRATIC DIALOGUE AND THE SOCIAL PHILOSOPHY OF JURGEN HABRERMAS 124

РОЗДІЛ 4. СТУДІЇ СТУДЕНТІВ ТА АСПРАНТІВ 128

Баришнев М. В. ПЕРІОД «ДЕМОКРАТІЇ ТАЙСЕ» В ЯПОНІЇ З 1912–1926 рр. 128

Березін Є. С. УКРАЇНСЬКА НАЦІОНАЛЬНА ІДЕЯ ТА УКРАЇНСЬКА МОВА ЯК ОДИН З ІНСТРУМЕНТІВ НАЦІОНАЛІЗМУ 130

Бутенко А. О. АРХІТЕКТУРА ТА МИСТЕЦТВО ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ КІНЦЯ ХVІІІ – ПОЧАТКУ ХІХ ст.	132
Вірлич Є. М. ЄВРОПЕЙСЬКИЙ КОНТЕКСТ У ЖУРНАЛІСТСЬКІЙ ТА КРАЄЗНАВЧІЙ ДІЯЛЬНОСТІ АВГУСТА ВІРЛИЧА.	133
Вісько Г. Г. МИХАЙЛО ДРАГОМАНОВ ПРО БРЕТОНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНИЙ РУХ ХІХ ст.	137
Волкова А. О. ШЛЯХ УКРАЇНИ ДО ЄВРОСПІЛЬНОТИ: ОСОБЛИВОСТІ, ВИКЛИКИ, ПЕРСПЕКТИВИ.	140
Гембержевська Д. Г. РОЛЬ ТА МОЖЛИВОСТІ ГРОМАДСЬКОЇ АРХЕОЛОГІЇ В ЗБЕРЕЖЕННІ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ.	143
Горохов В. В. МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПАЛЕОНТОЛОГІЧНОЇ НАУКИ В КРАЇНАХ ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ ТА УКРАЇНИ.	146
Даниленко О. О. АРХІТЕКТУРА ТА МИСТЕЦТВО ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ КІНЦЯ ХVІІІ – ПОЧАТКУ ХІХ ст.	148
Денисюк І. В. МІЖНАРОДНІ ОРГАНІЗАЦІЇ В СФЕРІ БЕЗПЕКИ. СПІВРОБІТНИЦТВО З УКРАЇНОЮ ПІСЛЯ ПОЧАТКУ ВОЄННИХ ДІЙ.	151
Захарченко М. Г. ПРОЄКТИ ВІДРОДЖЕННЯ РЕЧІ ПОСПОЛИТОЇ У МИНУЛОМУ.	154
Кобець Є. А. ДОГОВІРНО-ПРАВОВА БАЗА СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНА – ЄС.	157
Костюк Є. М. ВОЄННА ДОКТРИНА У КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ.	159
Кочетков В. В. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА ЯК ПЕРЕДУМОВА ДЛЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ: ДОСВІД КРАЇН АЗІЇ.	161
Краковський О. В. РЕВІЗЬКІ КАЗКИ ЄВРЕЇВ В АРХІВАХ УКРАЇНИ.	164

Кремінська Ю. В. РОСІЯ НА ШЛЯХУ ВІД АВТОРИТАРИЗМУ ДО ТОТАЛІТАРИЗМУ	167
Луньов Є. О. ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЕНЕРГЕТИКИ НА ОСНОВІ НОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ПОГЛИБЛЕННЯ ЇЇ ІНТЕГРАЦІЇ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ЕНЕРГОСИСТЕМИ.....	170
Макарішин С. В. ДИНАСТИЧНА ІДЕЯ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО.....	173
Максименко В. В. ПОХОДИ ВІКІНГІВ У СВІТОВІЙ ІСТОРІЇ.....	175
Мангуш М. УКРАЇНСЬКЕ ПИТАННЯ В НАПОЛЕОНІВСЬКИХ ВІЙНАХ НА ПОЧАТКУ ХІХ СТОЛІТТЯ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ КОНТЕКСТ	178
Миросєді О. В. УКРАЇНА ТА ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СОЮЗ: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ.....	179
Мігунов Б. В. ПЕРЕДУМОВИ, ПРИЧИНИ, ХІД І НАСЛІДКИ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ВІЙНИ В США 1861–1865 років.....	183
Мосін О. В. РОЛЬ ТА МІСЦЕ ЄВРОМАЙДАНУ В СУЧАСНИХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ РЕАЛІЯХ.....	184
Ніколенко В. С. ПАРТНЕРСТВО НАТО З УКРАЇНОЮ	186
Овадчук А. РОЛЬ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ В ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ	188
Письменна В. О. ІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНИ ЯК ЗАХИСНИКА ЄВРОПЕЙСЬКИХ ЦІННОСТЕЙ У МІЖНАРОДНУ СИСТЕМУ БЕЗПЕКИ.....	190
Поклицька Я. Ю. ПЕРЕДУМОВИ ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ В УКРАЇНУ ТА ВІЙСЬКОВА ПІДТРИМКА НІМЕЧЧИНОЮ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ	193
Скидан О. М. МОРСЬКА ДОКТРИНА УКРАЇНИ У КОНТЕКСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ	195

Смишляєва Є. А. ЖІНКИ В ПОЛІТИЦІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ	198
Талько Ю. І. ВІДБУДОВА ПРОМИСЛОВОСТІ ПІВДНЯ УКРАЇНИ: ІСТОРИЧНІ АНАЛОГІЇ	200
Тулупніков Д. С. ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ІНФОРМАЦІЙНИХ ВІЙН ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ ТА РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ	202
Фісун А. О. РОЛЬ АДВОКАТУРИ У XVII–XVIII ст. НА УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ	203
Шульга О. В. НАСЛІДКИ РЕФОРМАЦІЙНОГО РУХУ ДЛЯ ЄВРОПИ ТА КОРИСНІ АСПЕКТИ ДЛЯ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ	206

РОЗДІЛ 1.
ІСТОРІЯ РОЗВИТКУ СПІВПРАЦІ УКРАЇНИ ТА ЄС

УДК 261.7

Гаргаун Я. І.

канд. іст. наук, ст. викладачка кафедри історії,
заступник директора НН ІПО ЧНУ ім. Петра Могили

**МІЖНАРОДНЕ ВИЗНАННЯ ПЦУ ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА
«ЦЕРКОВНОЇ» ДИПЛОМАТІЇ ПІД ЧАС ВІЙНИ**

Отримання Томосу про автокефалію Православної Церкви України відбулося у січні 2019 року, і з того часу церква в Україні загалом та на Півдні зокрема зазнала деяких змін. Перш за все, стало можливим формальне об'єднання трьох різних православних об'єднань – Української Православної Церкви Київського Патріархату, Української Автокефальної Православної Церкви та Української Православної Церкви Московського патріархату. По-друге, змінилися взаємини між церквою та державою. Зокрема, зменшився вплив російської православної церкви на українську церкву. Також з'явилась можливість більш активно взаємодіяти з державними органами і займатися соціальними питаннями.

По-третє, з'явилося більше можливостей для розвитку церковного життя на Півдні України. Зокрема, стало можливо відкривати нові церковні споруди, залучати більше людей до релігійної практики та розширювати місійну діяльність церкви. ПЦУ активно розвивала свою мережу храмів та монастирів на Півдні України, зокрема у містах Одеса, Миколаїв, Херсон та Запоріжжя. Церква активно взаємодіяла з громадськістю та залучала молодь до церковного життя.

Проте, російська агресія та окупація частини території України спричинили значні зміни в церковному житті, які вплинули на розвиток ПЦУ на Півдні України. У зв'язку з цим, питання про розширення ПЦУ на тимчасово окупованих територіях, які наразі контролюються Росією, стає дуже складним.

З іншого боку, російське вторгнення сприяло посиленню єдності ПЦУ та зміцненню її автономії. ПЦУ активно взаємодіє з державними

структурами в боротьбі з агресією Росії та в розвитку громадського життя в країні. Церква також активно залучається до благодійної діяльності та надання допомоги людям, які постраждали від війни.

Важливою проблемою в процесі становлення Православної Церкви України є налагодження нею канонічних відносин зі світовою православною спільнотою. З цим безпосередньо пов'язане й питання отримання ПЦУ статусу патріархату. Як свідчить зарубіжний історичний досвід, цей процес також відбувається за активної участі держави. Окремого розгляду потребує питання функціонування різних моделей державно. Як відомо, сучасна православна спільнота представлена 151 автокефальними, тобто самостійними церквами. Згідно з їх традиційним переліком – диптихом, вони займають точно визначене місце в структурі вселенського православ'я. Помісні церкви у диптиху стоять по честі, а поминання їх предстоятелів у суворій відповідності з місцем є однією з ключових ознак міжцерковного спілкування. Православні церкви у диптиху перебувають у різних статусах: патріархати, митрополії та архієпископії. Багатьма церквами поступово було запроваджено триступеневу структуру організації управління: патріархат – митрополія – єпархія. У церкві, що має статус патріархату, водночас є й митрополіти та архієпископи, відтак цей статус є вищим, ніж митрополія чи архієпископія. Хоча в контексті відносин у світовому православ'ї предстоятелів автокефальних церков визнано абсолютно рівними між собою.

Після отримання Православною Церквою України Томосу про автокефалію, визнання її іншими православними церквами у світі стало важливою метою для України. Першими, хто визнав ПЦУ після отримання нею автокефалії, були Патріархія Константинополя та Помісна церква України, після чого до них приєдналися Помісна церква Литви, Церква Кіпру, Церква Албанії, Помісна церква Чеської і Словацької республік та Церква Польщі.

Визнання ПЦУ іншими православними церквами має важливе значення не тільки для ПЦУ, але й для України як держави, особливо в часи війни з Росією на полі бою та у храмах з Московським патріархатом, який століттям нав'язував ворожі нарративи. Це вказує на те, що Україна є повноправним членом світової православної спільноти та має право на свою власну автономну церкву. Крім того, визнання ПЦУ іншими церквами сприяє покращенню міжнародного становища України та її іміджу у світі.

Отримання Томосу також мало важливий символічний ефект, засвідчуючи віру українців у свою незалежність та готовність до відстоювання своїх прав та інтересів у міжнародному співтоваристві.

ПЦУ є важливим символом національної єдності та незалежності України, а отримання Томосу про автокефалію стало важливим кроком у зміцненні духовного життя українського народу та його єдності.

ПЦУ перебуватиме на позиціях духовного лідера української нації, переважна більшість представників якої ідентифікують себе як православні. Вирішальним аргументом на користь ПЦУ є її автокефалія, що відкриває для України досі неактуалізовані можливості з трансформації, в рамках чинних законодавчих норм щодо свободи совісті й релігійних організацій.

Джерела та література

1. Епіфаній сподівається на нову хвилю переходів у ПЦУ / *LB.ua* (https://ukr.lb.ua/society/2020/20/03/448845_epifaniy_novu_hvilyu.html).

2. Георгій Коваленко. Православні церкви України: стабільно нерозв'язаний конфлікт / *PICU* (https://risu.org.ua/ua/index/expert_thought/authors_columns/gkovalenko_column/78784).

УДК 94(477:4ЄС((043.2)

Котляр Ю. В.

д-р. іст. наук, професор кафедри історії ЧНУ ім. Петра Могили

УКРАЇНСЬКИЙ ЩИТ НА ЗАХИСТІ ЄВРОПИ: ДО ПИТАННЯ ПЕРІОДИЗАЦІЇ

Особливості географічного розташування та історичного розвитку призводить до того, що Україну слід розглядати як зону зіткнення трьох цивілізацій: Західної християнської, Східної християнської та Ісламської. При цьому термін «Український щит» незважаючи на його метафоричність і символізм має чітко виражене геологічне підґрунтя [1, с. 1-3].

Більше 1155 років Український кристалічний щит виступає щитом для Європейської цивілізації, захищаючи її від знищення різними

ворогами (печенігами, торками, половцями, монголо-татарами, турками і більшовиками) [3]. Почався цей процес у 867 р., коли легендарні київські князі Аскольд і Дір розбили печенігів і продовжується у 2023 р.

Вже більше року з лютого 2022 р. український народ за допомогою своїх союзників героїчно стримує воєнну агресію російського мілітаризму (новітньої московської орди XXI ст.), захищаючи Європу і світ. Україна, як і тисячу років тому знову стала тим Рубіконом, що відділяє мир від війни, світло від темряви, демократичну гідність від тоталітарного деспотизму, врешті – цивілізацію від варварства.

Сучасна віроломна агресивна війна Російської Федерації проти України – це чергова спроба перекреслити все українське в європейському і світовому цивілізаційному просторі, привласнити український історичний дискурс у його найширшому розумінні [2, с. 528].

Періодизація історії Українського щита розробленого на основі етапів українського державотворення може мати такий вигляд:

I етап. Княжа державність:

- *війни з печенігами (867–1036 рр.)*
- *боротьба з торками (1055–1060 рр.)*
- *протистояння з половцями (1060–1238 рр.)*
- *боротьба з монголо-татами (1223–1241 рр.)*

II етап. Козацька доба:

- *протистояння з турками і татарами (1478–1775 рр.)*

III етап. Українська національна революція:

- *боротьба українського повстанства проти реалізації ідеї Світової революції більшовиків (1917–1923 рр.)*

IV етап. Сучасна українська незалежна держава:

- *російсько-українська війна (2014–2023 рр.)*

З 1155 років протистояння зі Сходом, 667 років велася довга і кровопролитна війна, яка вимагала і вимагає від українців величезного напруження, матеріальних і людських ресурсів. Такою є історична місія України.

Джерела та література

1. Kotlyar Yu. V. Ukraine and European civilization // Україна і Європа: спільність історичної долі (ціннісний аспект) в рамках міжнародного проекту Erasmus+ за напрямком Jean Monnet «Implementation of European values as a basis of democracy in Ukraine»: тези доповідей. Миколаїв: Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2022. С. 1-3.

2. Киридон А. М., Троян С. С. Цивілізаційна війна 2014–2022 рр.: національно-визвольна війна України XXI століття (теоретичний дискурс). The Russian-Ukrainian war (2014–2022): historical, political, cultural-educational, religious, economic, and legal aspects: Scientific monograph. Riga, Latvia: «Baltija Publishing», 2022. С. 523-534.

3. Котляр Ю. В. Український кристалічний щит і Європейська цивілізація. DOI: 10.13140/RG.2.2.20614.45121 URL: <http://surl.li/dlejbj> (Date of Access: 02.10.2022).

УДК 94:[656.8:327.39](477)(043.2)

Міронова І. С.

д-р. іст. наук, професор, завідувачка кафедри історії
ЧНУ ім. Петра Могили

ЄВРОІНТЕГРАЦІЯ ПОШТОВОГО ЗВ'ЯЗКУ УКРАЇНИ: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ

Входження України до складу Російської імперії, з одного боку, призвело до повної підпорядкованості української пошти імперським порядкам, а з іншого, дало поштовх до розвитку всіх галузей поштової справи, в тому числі у міжнародних відносинах.

Служба зв'язку Російської імперії у процесі розвитку намагалася активно залучати у своїй роботі найбільш прогресивні методи та способи, поширені на поштових теренах європейських країн. З цією метою у 1827 р. поштовими посадовцями вивчалася діяльність поштових служб провідних європейських держав – Англії, Пруссії, Франції, Італії. Підсумком цієї роботи стало проведення адміністративної реформи 1830 р., в основу якої було покладено систему англійської поштової служби [6, с. 55].

Поштовий обмін російської імперії з іноземними державами здійснювався на підставі поштових конвенцій. Так, за період з 1821 до 1917 рр. були укладені поштові конвенції з Пруссією, Австрією, Болгарією, Румунією, Сербією, Бельгією, Грецією, Італією, Францією, Швейцарією, Великобританією, Ірландією, Данією, Норвегією, Швецією, Люксембургом, Нідерландами, Персією, Афганістаном, Єгиптом, Китаєм, Кореєю, Османською імперією, США [6, с. 63].

У період підписання конвенцій Україна відіграла важливу роль в укріпленні поштових сполучень з Болгарією, Грецією, Пруссією, Австрією і Османською імперією, а також з усіма країнами Близького і Далекого Сходу. Згідно з договорами, кореспонденція у названі країни, а також транзитом через них, пересилалася із м. Одеса, а також із поштових контор Волинської, Подільської, Херсонської і Таврійської губерній [3].

Із розвитком мережі залізниць та інтенсифікацією судноплавства терміни доставки кореспонденції різко скоротилися, обсяги кореспонденції почали зростати більш високими темпами, ніж раніше, збільшилися потоки кореспонденції між державами. Ці ж проблеми мали місце і в інших країнах, що привело до нагальної потреби створення єдиного органу для врегулювання міжнародних поштових зв'язків.

15 вересня 1874 р. у Берні було скликано I Всесвітній поштовий конгрес. З метою упорядкування міжнародних відносин, між європейськими країнами, США та Єгиптом було укладено Бернську угоду, якою передбачалося створення Поштового Союзу (з 1878 р. перейменованого у Всесвітній Поштовий союз – ВПС) [6, с. 63]. Бернський поштовий конгрес встановив у межах Поштового союзу вільний транзит поштової кореспонденції і єдиний міжнародний поштовий тариф. Країни, які входили до складу ВПС, склали одну поштову територію [5, с. 100].

Україна є членом ВПС з 1947 р. У 2012 р. Україна підписала всі ключові документи ВПС [7]. Але базовий закон про пошту, чинний на сьогодні, не оновлювався з 2002 р.

Після повномасштабного російського вторгнення у лютому 2022 р. «Укрпошта» у березні звернулася до ВПС з проханням запровадити санкції проти «Пошти Росії». Зокрема, Україна попросила організацію вилучити з міжнародної системи ВАРФ марки, які Україна виготовляла спільно з росією та білоруссю. Наприкінці травня ВПС ухвалив резолюцію про підтримку України, яка закликає країни-члени організації докласти зусиль для відновлення поштової інфраструктури України, яку було зруйновано під час війни [7].

3 листопада 2022 р. Верховна Рада України ухвалила законопроект № 4353 «Про поштовий зв'язок». Проект Закону розроблений з метою гармонізації національного законодавства із законодавством Європейського Союзу у сфері надання послуг поштового зв'язку шляхом імплементації положень Директиви 97/67/ЄС. Законопроект

передбачас: визначення повноважень національного регулятора та організаційної основи діяльності у сфері надання послуг поштового зв'язку; визначення порядку переміщення міжнародних поштових відправлень через кордон України; встановлення відповідальності операторів поштового зв'язку перед користувачами.

Уперше на законодавчому рівні вводиться поняття «кур'єрська послуга», яка визначається як повноцінна послуга поштового зв'язку. Новим законом зафіксовано модель доставки та задачі відправлень через поштомати. Паперові марки замінять електронні [2]. Були відділені послуги поштового зв'язку від послуг доставки, виписані функції «призначеного оператора поштового зв'язку», який надаватиме універсальні послуги. Збільшується інклюзивність поштових послуг – запускаються відправлення для сліпих, виконані рельєфним шрифтом [1]. До роботи на пошті зможуть долучитися особи з інвалідністю. Також схвалення цього закону важливе для нас в контексті боротьби з контрабандою. А для постійного відстеження якості надання поштових послуг документом пропонується ввести державний нагляд і моніторинг [8]. Закон України «Про поштовий зв'язок» № 2722-IX вводиться у дію з 25 травня 2023 р. [4].

Отже, новий закон «Про поштовий зв'язок» є кроком до гармонізації українського та європейського поштового законодавства, дозволяє зробити крок до сучасних стандартів надання послуг та привести у відповідність до європейських норм. Для споживачів поштових послуг ухвалення закону – це зрозумілий механізм захисту прав. Для компаній – це чіткі норми, що стосуються послуг, які роками існують, але досить жодним чином не були уніфіковані. Для країни загалом цей закон унормує міжнародні перевезення та процес міжнародного поштового обміну.

Джерела та література

1. Алканкіна К. Наближення до ЄС. Огляд реформ за четвертий квартал 2022 р. URL: <https://voxukraine.org/nablyzhennya-do-yes-oglyad-reform-za-chetvertyj-kvartal-2022>

2. Верховна Рада України ухвалила в цілому законопроект про поштовий зв'язок. URL: <https://eu-ua.kmu.gov.ua/novyny/verhovna-rada-ukrayiny-uhvalyla-v-cilomu-zakonoprojekt-pro-poshtovyy-zvyazok>

3. Державний архів Миколаївської області (ДАМО), ф. 87, оп. 1, спр. 56, арк. 39.

4. Закон України «Про поштовий зв'язок» № 2722-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2722-20#Text>

5. Министерство внутренних дел. Исторический очерк. Приложение второе. Почта и телеграф в XIX столетии. СПб.: Тип-фия МВД, 1901. 248 с.

6. Орехова С. С. Історія розвитку поштового зв'язку у Донецькій області XIX–XXI ст.: дис. ... канд. іст. наук : 07.00.01. Донецьк, 2006. 503 с.

7. Пархитько О. ООН: Всесвітній поштовий союз. URL: <https://intent.press/publications/world/2023/oon-vsесvitnij-poshtovij-soyuz/>

8. Сучасні європейські поштові послуги: коли чекати змін? URL: <https://mtu.gov.ua/news/32374.html>

УДК 327-049.5:341.7](73+4)(043.2)

Підберезних І. Є.

д-р. юрид. наук, доцентка кафедри історії ЧНУ ім. Петра Могили

ДИПЛОМАТИЧНІ ВІДНОСИНИ В КОНТЕКСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ: МІЖНАРОДНА ПОЛІТИКА США ТА ЄВРОПИ

Варто почати з того, що дипломатичні відносини існують для того, щоб сприяти розвитку відносин між різними державами, підтримці безпеки й миру. Необхідно зауважити, що дипломатичні відносини це не лише обмін дипломатами між країнами.

Як правило, це стабільні взаємовідносини між декількома країнами, які розкриваються через: підписання відповідних договорів, сферу торгівлі, туризму тощо, взаємне узгодження щодо гарантій безпеки відповідних країн і т. ін. Звертаємо увагу, що дипломатичні відносини важливі для країн не лише з економічної точки зору. Важливими є і дипломатичні відносини в контексті національної безпеки.

Відносини США та Європи належать до сфери глобальної політики, яка впливає на зміни світового порядку, інші держави та їх міжнародну взаємодію, на економічний, політичний розвиток та підтримання міжнародного миру.

Нині однією з найважливіших сфер співпраці між США та

Європою щодо безпеки є антитерористична діяльність, боротьба з організованою злочинністю, участь у межах формули «Берлін-плюс». Формула «Берлін-плюс» передбачає комплексний пакет домовленостей, укладених 16 грудня 2002 року, і має на меті стратегічні відносини щодо оборони й безпеки.

Варто звернути увагу на відносини США та Європи у форматі НАТО, які формують центральну силу, що об'єднує стратегічних партнерів. Мета цього союзу – гарантування безпеки. Загроза вбачається зараз не лише в тероризмі, а й у сучасній війні в центрі Європи – в Україні. Розв'язати ці проблеми можна спільною роботою США і країн ЄС.

Потрібно розуміти, що у відносинах між країнами не можна ставити знак «дорівнює» між США й НАТО. НАТО як альянс, який гарантує безпеку не лише США, а й усім членам цього альянсу, важливе у сфері відносин у контексті національної безпеки.

Перспективи відносин співпраці американського та європейського підходів доречно уважати позитивними, про що свідчить діяльність громадянського суспільства Європи й процеси європейської інтеграції. Позаяк відомо, що під час співпраці США та Європи перед членами дипломатичних відносин постало завдання навчитися мислити й діяти стратегічно, мати широкий кругозір за межами своїх кордонів [1].

Отже, національна безпека з огляду на час є однією з найважливіших сфер у країні. Україна, утративши в минулому свою воєнну силу, через підписання відповідних договорів, які мали б гарантувати безпеку всієї країни, тепер повинна набирати обертів своєї воєнної сили знову. Відповідні події внесли корективи в ідеї та устави національної безпеки багатьох країн. Адже дипломатичні відносини між країнами, які мали б бути направлені на сферу національної безпеки, – це механізм, який ще не працює.

Нині взаємодія між США та Європою стала ще більш актуальною, адже існують реальні загрози національній безпеці країн Європи. Наразі є частково діючі механізми, результати роботи співпраці США та Європи, що допомагає у російсько-українській війні.

Джерела та література

1. Америка-Європа: нова стратегія відносин в XXI столітті. URL: <http://www.narcom.ru/ideas/common/56.html> (дата звернення: 16.04.2023)

2. Фрідман Дж.: США залишаться єдиним світовим лідером. URL: <http://www.voanews.com/russian/news/EM-Feedman-2010-06-28->

[97343044.html](https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_17120.htm) (дата звернення: 16.04.2023)

3. The North Atlantic Treaty. URL: https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_17120.htm? (дата звернення: 16.04.2023)

УДК 94 (4) «20-21»

Шевченко Н. В.

канд. іст. наук, доцентка кафедри історії ЧНУ ім. Петра Могили

**ГЕОПОЛІТИЧНІ СТРАТЕГІЇ КРАЇН СХІДНОЇ ЄВРОПИ:
ВІДРОДЖЕННЯ КОНЦЕПТУ «МІЖМОР'Я» І ДИСКУСІЇ
НАВКОЛО ІСТОРИЧНОЇ СПАДЩИНИ ВЕЛИКОГО
КНЯЗІВСТВА ЛИТОВСЬКОГО**

1. Із входженням частини колишніх соціалістичних країн Центральної Європи до ЄС, що привело до зміни європейського геополітичного простору, розпочалися дискусії щодо сутності європейської цивілізації, часу і особливостей її формування, а також центрів та периферії. У 2000 р. була розроблена концепція країн Центрально-Східної Європи (ЦСЄ) як регіональної європейської спільноти, яка своїми витокami має історико-культурну і політичну спадщину Польсько-Литовської Речі Посполитої (XIII–XVIII ст.). До 2005 р. за ініціативою «Інституту історії ЦСЄ» (м. Люблін) та за участі істориків Польщі, Литви, Білорусі та України був успішно реалізований міжнародний науковий проект інтегрованої історії народів ЦСЄ. Обговорення представлених національних наративів цього міжнародного наукового проекту виявили тенденції критичного оцінювання новітнього прочитання політичної історії Речі Посполитої з боку литовських істориків з огляду на ідеалізацію її громадянської культури як взірця європейської демократії. Українські та білоруські учасники цього проекту (Н. Яковенко та Г. Саганоич) в цілому підтримали нові підходи історичної реабілітації Польсько-Литовської Речі Посполитої в геополітиці Східної Європи.

2. В умовах геополітичного реваншу РФ з проєктом відродження ЄСРП для країн ЦСЄ тема спільної історико-культурної та політичної спадщини країн в часи Польсько-Литовської Речі Посполитої залишається у фокусі і сучасної геополітики. Визнається, що на часі

проведення наукової дискусії, особливо після успіхів білоруських істориків у розробці національного концепту історії Білорусі та втілення його у життя в академічних виданнях та шкільних підручниках, які трактують ВКЛ як білоруську державу. Зазначимо, що з 2008 р. у Білорусі розпочався процес перезавантаження історичної пам'яті та зросла зацікавленість її громадян до своєї національної історії, яку певною мірою підтримав О. Лукашенко, проводячи політику м'якої білорусизації, сподіваючись тим зберегти свою владу в умовах російської експансії [1].

3. Визнаючи ВКЛ як спільну історичну спадщину, білоруські науковці наполягають, що ініціатором створення та політичним лідером у цій державі з часів її виникнення у добу князя Міндовга була територія сучасної Білорусі (верхнє і середнє Понімання, за мешканцями якого і закріпилося ймення литвинів) [2]. З огляду на те, що сучасні автори «Історії Білорусі» вважають литвинів базовою моделлю етногенезу білорусів, а витворену державу Литву Міндовга середини XIII ст. переважно білоруською державою, це викликає рішуче заперечення з боку литовських істориків. Натомість вони трактують історичну Литву Міндовга суто литовською територією, а литвинів – предків сучасних литовців. Нещодавно опублікована «Історія Литви кожному» до 100-річчя відновлення незалежності Литви (2018) підготовлена саме у такому ключі. В сучасній литовській історіографії домінує теза національної концепції історії ВКЛ, розроблена у 1918–1940 рр., згідно з якою Гедимін (1316–1341) – засновник литовської династії, фундатор класичної середньовічної держави у формі військової монархії з огляду на потребу мобілізації у XIII–XV ст. всіх сил у східно-європейських проти агресії Тевтонського Ордену. Тому Литва і стала політичним центром, навколо якого об'єднувалися не лише поніманська Русь (західна Білорусь), а й східні регіони Полоцького князівства. У ранній історії ВКЛ (до Кревської унії 1385 р. з Польським королівством), на їх думку, саме руська державна традиція та культура домінувала, однак литовські князі демонстрували лідерство у військовій і політичній сферах. З такими оцінками цілком згодні українські і в своїй більшості білоруські історики. На думку литовських дослідників А. Бумблаускауса та З. Норкуса, ВКЛ в часи князювання Ольгерда та Вітовта нагадувало таку собі наддержаву, яка спромоглася заволодіти теренами колишньої Київської Русі і стати значною силою Центральної і Східної Європи –

такою собі «тіньової імперії» – спадкоємицю Київської Русі і праобразом спільного європейського дому.

4. На сьогоднішній день позиції польських, литовських та українських істориків стосовно історичних спадкоємців ВКЛ узгоджені, однак білорусько-литовські дискусії навколо цієї теми з академічного дискурсу поширилися і на широкий публічний загал [3]. І особливо небезпечно, що й О. Лукашенко останнім часом кваліфікує відносини Білорусі з Литвою та Польщею як ворожі, погрожуючи їм військовим протистоянням. У той час для більшості білоруських громадян згаданий концепт Білорусі як головного творця і спадкоємця ВКЛ виступає на користь відродження і збереження суверенітету своєї держави на засадах демократичних європейських традицій. Про що засвідчили їх протести 2020 р. проти диктатора О. Лукашенка, на які вони виходили з давньою державною символікою білоруською часів ВКЛ, коли «тіні згаданих предків» стали важливим компонентом для реконструкції «неочікуваної нації»! Зазначимо, що останнє стало предметом обговорення українськими, польськими та литовськими прибічниками відродження геополітичного проєкту «Міжмор'я» [4].

5. У цьому контексті особливої актуальності набуває проєкт «Соціокультурна спадщина та історична пам'ять українського, польського, литовського та білоруського народів про ВКЛ і Річ Посполиту». Подібний проєкт у 2008–2020 рр. започаткували литовські і українські історики Так, на думку авторів литовсько-українського проєкту «Епоха Вітовта в історії України» (2020), що саме в епоху Вітовта в Литві було прокладено шлях до Європи і це дає дипломатії сучасної України і Литви інструмент для аналізу спільної історичної спадщини, а й до європейського виміру історії та геополітичної перспективи всього регіону Східної Європи. А тому слід вітати ініціативу яку проявив литовський дослідник Рустис Камунтавичюс (директор Інституту Великого князівства Литовського у м. Каунас), презентувавши у 2021 р. монографію «Історія Білорусі». Тим він визнав важливість литовсько-білоруського порозуміння навколо дискусійних проблем історії ВКЛ як спільної історичної спадщини не тільки двох народів, а й в цілому для країн ЦСЄ у контексті реалізації регіонального європейського проєкту «Міжмор'я» [5].

Co-funded by
the European Union

ІННОВАЦЫЙНЫЙ
УНІВЕРСІТЕТ

#EVADEMPROJECT

Джэрыла та літэратура

1. Гісторыя Беларусі: у 6 т. Т. 2: Беларусь у перыяд Вялікага княства Літоўскага / Ю. Бохан (та ін.). Мінск: «Современная школа», 2008; Вялікае Княства Літоўскае. Энцыклапедыя. Мінск: «Беларуская Энцыклапедыя імя Петруся Бровкі», 2005–2010. Т. 1–3; История белорусской государственности. В 5 т. Т. 1: Белорусская государственность: от истоков до конца XVIII в. / А. А. Коваленя [и др.]; отв. ред. тома: О. Н. Левко, В. Ф. Голубев; Нац. акад. наук Беларуси, Ин-т истории. Минск: Беларуская навука, 2018. 598 с.

2. Якое месца займае ВКЛ у беларускай гісторыі? URL: <https://youtu.be/afnbfX5IfYk>;

3. Наследие Княжества Литовского: история Литвы и Белой Руси. URL: <https://youtu.be/ooGfx7DhH7w>; Чыёй дзяржавай было ВКЛ? URL: https://youtu.be/Iyn6bxWJ_Bs;

4. «Intermarium». Што робіць з Білоруссю? URL: <https://youtu.be/z99gBnEMXqM>; Хто стварыў Беларусь і беларусаў? / Круглий стіл «Интермариум». URL: [https://youtu.be/egbJY_xGoDc](https://youtu.be/egbJY_xGoDc;); Запад продал Беларусь Путину? URL: <https://youtu.be/WsAUWx8lyr0>

5. О чем литовцы и беларусы не могут договориться? Интервью о ВКЛ с историком Русисом Каминтавчюсом. URL: <https://youtu.be/pYZCWX4s1fc>;

РОЗДІЛ 2.
НАПРЯМИ ВЗАЄМОДІЇ УКРАЇНИ ТА ЄС В КОНТЕКСТІ
ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ВИКЛИКІВ СУЧАСНОСТІ

УДК: 378.013(477):001.83

Багрій Т.Є.,
викладач кафедри теорії і методики музичної освіти та хореографії
Мелітопольського державного педагогічного університету імені
Богдана Хмельницького

ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В УКРАЇНІ
У СФЕРІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Процес європейської інтеграції України передбачає проведення необхідних змін у різних сферах суспільства, зокрема – в освіті. Багато експертів вважають простір наукових досліджень в освіті найперспективнішою сферою співробітництва.

У сучасних умовах система освіти України переживає складні часи, пов'язані з низкою зовнішніх та внутрішніх чинників, проте курс, узятий країною на євроінтеграцію, залишається актуальним в освітньому вимірі. Проведення необхідних змін у сфері освіти має здійснюватись у кількох напрямках:

- поступове впровадження європейських норм та стандартів з метою підвищення конкурентоспроможності українських спеціалістів на українському та європейських ринках праці;
- збереження кращих традицій і підвищення якості національної системи освіти;
- освоєння професій, необхідних для всебічного розвитку як окремо взятої країни, так і всього людства загалом.

На процес перетворення та формування сучасної системи професійної освіти впливають різні фактори: наявні матеріально-технічні ресурси; накопичені суспільством знання; історичні, культурні та географічні особливості.

Складовою інтеграції є можливість здобуття вищої освіти в інших країнах. На сьогоднішній день кількість студентів, які здобувають освіту в країнах Європейського Союзу, стрімко збільшується, що також визначається за рахунок ініціативи Європейського

Співтовариства (EuropeanCommunity), який сприяє підвищенню мобільності в Європі.

Чільне місце у формуванні та відтворенні людського капіталу займає сфера вищої освіти. Саме в закладах вищої освіти формуються знання, навички, досвід, розкривається талант. Усі ці якості та напрацювання використовуються в подальшому процесі професійної діяльності.

Активне співробітництво з європейськими країнами в цій галузі сприяє підвищенню потенціалу вищої школи та ефективності його використання, забезпечує розвиток інноваційних процесів. Вища освіта у світі визнана не лише як один із найцінніших ресурсів, а і як чинник, що дозволяє більш активно використовувати інші ресурси, сприяє соціальній мобільності людини, самореалізації та розвитку особистості, поліпшенню професійних і життєвих перспектив [1, с.7].

Протягом останніх десятиліть спостерігається зростання активності українських закладів освіти в розвитку міжнародного співробітництва та їх участь у європейських освітніх програмах для закладів вищої освіти. Нині університети України є активними учасниками Програми Європейського Союзу Еразмус+ у сфері вищої освіти з міжнародної академічної мобільності, співпраці між університетами і Європейських студій та інших напрямів і сфер освітньої діяльності. Нова Програма Еразмус+ на 2021-2027 рр. буде не лише міжнародною, але й цифровою та екологічною, спрямованою на активізацію інклюзивної освіти. Основна її мета – сприяння академічній мобільності у сфері освіти та професійного розвитку. Програма підтримує можливості академічної мобільності у сфері освіти та молоді, проекти та партнерства, професійні мережі та відкриті ресурси. В основі партнерства лежить вивчення й обмін успішним досвідом держав-членів ЄС й інших країн світу та його адаптованого впровадження в Україні.

Європейська Комісія в межах Програми Еразмус+ з березня 2022 р. запровадила гнучкі процедури та виняткові заходи щодо отримання грантів на навчальну й академічну (кредитну) мобільність для підтримки українців, які є учнями/студентами/слухачами/працівниками шкіл, закладів професійної (професійно-технічної) та фахової передвищої освіти, освіти дорослих та для молодих людей з України. Така підтримка дає можливість для короткотермінового навчання/ практики чи

стажування/ викладання, участі в тренінгах та волонтерських ініціативах за кордоном.

23 лютого, за день до повномасштабної війни, яку розпочала росія проти України, було ухвалено «Стратегію розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки». У цьому документі визначаються напрями розвитку системи вищої освіти на сучасному етапі розвитку суспільства та економіки країни. Цілі та завдання Стратегії є детальною дорожньою картою для відбудови й продовження реформування системи вищої освіти в післявоєнний період. Виконання завдань, визначених Стратегією, дозволить зменшити деструктивні наслідки, спричинені повномасштабним вторгненням російської федерації на територію незалежної України.

Очікуваним результатом реалізації Стратегії є створення сучасної ефективної системи вищої освіти, яка задовольняє потреби громадян, економіки та суспільства, має гідну репутацію та є конкурентоспроможною на внутрішньому та світовому ринку освітніх послуг [4].

На сучасному етапі важливими завданнями ЄПВО (Європейський простір вищої освіти) є підвищення якості освіти, формування необхідних для ринку праці компетентностей, розвиток STEM-освіти та перехід до системи навчання впродовж життя. Європейська довідкова система ключових компетентностей для навчання впродовж життя охоплює такі компетентності: спілкування рідною мовою, спілкування іноземною мовою, математична компетентність та базові компетентності в галузі науки та техніки, цифрова компетентність, уміння вчитись, міжособистісна, міжкультурна, соціальна й громадянська компетентності, підприємливість та культурне самовираження [3, с.115]. Як зазначається, особливе значення надається іноземним мовам та інформаційно-комп'ютерним технологіям.

Основними вимогами до вищої освіти в умовах її інтеграції в європейський простір є створення загальноєвропейського освітнього простору, розробка єдиних критеріїв і стандартів у галузі освіти і науки. Якість вищої освіти є запорукою формування цього простору [2, с.111]. Активне співробітництво з європейськими країнами у сфері вищої освіти науки сприяє підвищенню потенціалу вищої школи та розвитку інноваційних процесів в Україні.

Джерела та література

1.Гарашук О. В. Основні функції вищої освіти України в контексті її модернізації та євроінтеграції: Вісник ДВНЗ "УжНУ" .2014. С.7. URL:<https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/9875/1/1.pdf>.

2.Дудар З., Ревенчук І. Проблеми і перспективи післядипломної освіти в Україні. Вища школа. 2009. № 5., С.111-118.

3.Натрошвілі Г. Р. Проблеми та перспективи розвитку системи вищої освіти в країнах ЄС. Modern Science – Moderní věda. 2020. No 3. С. 113-118.

4. Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки.

Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/news/opublikovano-strategiyu-rozvitku-vishoyi-osviti-v-ukrayini-na-2022-2032-roki>.

УДК 351.74(477)

Братель С. Г

канд. юрид. наук, професор, перший проректор, Одеський державний університет внутрішніх справ

ПРАВОВИЙ СТАТУС НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

Національна поліція у своїй повсякденній діяльності виконує, порівняно з іншими суб'єктами, найбільшу кількість завдань щодо охорони публічного порядку та забезпечення публічної безпеки, підтримує стан захищеності національних інтересів, прав і свобод людини та громадянина від значної кількості загроз.

Серед науковців існують різні погляди на категорію «правовий статус», навколо якої постійно відбуваються дискусії. Професор А.Т. Комзюк для визначення правового статусу державного органу з'ясовує його місце в загальній системі виконавчої влади, рівень і форму його правового регулювання; визначає межі його відання, сферу суспільних відносин, які регулюються цим органом, перераховує об'єкти, йому підпорядковані, з'ясовує коло завдань, на нього покладених, сукупність прав і обов'язків та його посадових осіб при виконанні покладених на орган функцій, тобто визначає міру, можливої поведінки органу та його посадових осіб при виконанні ними своїх функцій (права), а також міру їх обов'язкової поведінки [1, с. 56].

У перекладі з латинської мови термін «статус» означає положення, стан чого-небудь або будь-кого: «статус людини», «статус особи», «статус громадянина», «статус органу» [2, с. 541]. Отже, термін «статус» застосовується до фізичних та юридичних осіб; цей термін використовується різними галузевими науками для дослідження структурних елементів предмету дослідження конкретних суспільних відносин.

Сучасний науковець О.О. Бандурка під правовим статусом державного органу розуміє певну сукупність повноважень юридично-владного характеру, реалізація яких забезпечує виконання покладених на нього завдань, і що таке визначення можна характеризувати як дуже вузьке, воно не охоплює значної частини питань організації і діяльності державних органів, які визначають їх правовий стан або статус (ці два поняття досить часто ототожнюються, розглядаються як синоніми) [3, с. 125].

Науковці В. Б. Авер'янов та О. Д. Крупчан розглядають правовий статус різних органів переважно через їхню правосуб'єктність, тобто включають до нього призначення органів, їхні завдання, функції, компетенцію і повноваження, форми, методи та цілі діяльності [4, с. 13–21].

Потрібно погодитися з О. О. Бандуркою, який виділяє такі структурні елементи правового статусу податкових органів, як призначення, завдання, функції, конкретні владні повноваження і відповідальність, адже вони становлять серцевину правового статусу і утворюють правосуб'єктність будь-якого податкового органу [3, с. 128].

На думку О. А. Падалки, правовий статус Національної поліції України – це її юридичне становище (положення) у державному механізмі та системі суспільних відносин, визначене відповідними нормами права. Сутність правового статусу поліції (як і будь-якого іншого органу влади) полягає у тому, що він визначає її соціальне призначення, а також коло тих юридичних прав, якими вона користується, та обов'язків, які виконує під час здійснення свого призначення. Правовий статус є тим фактором, що встановлює межі та основні вектори діяльності Національної поліції, а також порядок її здійснення [5, с. 134].

Національна поліція є одним із суб'єктів, яка забезпечує національну безпеку, що визначається її повноваженнями, напрями діяльності, якими вона користується здійснюючи протидію

злочинності, підтримання публічної безпеки та порядку, забезпечення прав та свобод громадян та безпеки у суспільстві.

Враховуючи викладене, правовий статус Національної поліції України – це регламентоване адміністративно-правовими нормами правове становище центрального органу виконавчої влади у системі державних органів, підприємств і установ, які здійснюють її завдання та реалізують її функції.

Джерела та література

1. Комзюк А. Т. Адміністративно-правові засоби здійснення митної справи в Україні : дис. канд. юрид. наук : 12.00.07 / А. Т. Комзюк. Харків, 2003. 196 с.
2. Юридична енциклопедія : у 6 т. / гол. ред. Ю. С. Шемчушенко. Київ : Українська енциклопедія, 1998. Т. 2. 744 с.
3. Бандурка О. О. Управління державною податковою службою в Україні: організаційно-правові аспекти : монографія. Харків : Вид-во НУВС, 2005. 506 с.
4. Авер'янов В. Б., Крупчан О. Д. Виконавча влада: конституційні засади і шляхи реформування. Харків : Право, 1998. 37 с.
5. Падалка О. А. Щодо сутності правового статусу Національної поліції України. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2015. Вип. 3 (9). Т. 2. С. 132-135.

УДК 339.91 (477)

Герасименко В. А.

канд. техн. наук, ст. викладач кафедри електричного транспорту
ХНУМГ ім. О. М. Бекетова

ЕНЕГОЕФЕКТИВНІСТЬ ТА ЕКОЛОГІЧНІСТЬ ТРАНСПОРТУ: СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ З ЄС

З кожним роком у світі стрімко збільшується відсоток населення, що проживає у містах. В Україні це вже понад 70 % населення. При цьому забруднення навколишнього середовища від транспорту в ряді міст України вже перевищило забруднення від промисловості. Аналіз впливу продуктів роботи транспорту на навколишнє середовище

показав, що хімічне та шумове забруднення має величезний негативний вплив на здоров'я людини та клімат [1, с. 21]. Все це говорить про необхідність вжиття дієвих заходів щодо поліпшення екологічної ситуації в містах, зокрема через застосування політики сталого розвитку транспортних систем та співробітництва України з Європейським Союзом (ЄС).

Міжнародні економічні угоди виступають основним інструментом для співпраці України з ЄС, тому будь-які інноваційні підходи до розвитку транспортного комплексу України та його наближення до європейських стандартів будуть доленосно впливати на швидкість та ефективність євроінтеграції. Метою даної роботи є оцінка перспектив співробітництва у сфері енергоефективного та екологічного транспорту ЄС та України.

На сьогоднішній день, транспортні засоби генерують близько чверті сукупного обсягу парникових викидів в ЄС і є їх найбільшим джерелом. Відповідно європейської спільноти на виклики зовнішнього середовища став «зелений транспорт» – будь-який вид транспорту з низьким негативним впливом на навколишнє природне середовище. Країни ЄС активно впроваджують масштабні та далекосяжні програми інвестування з метою модернізації транспорту та інфраструктури шляхом їх екологічності для мінімізації негативного впливу на довкілля та збереження конкурентних позицій [2]. Виходячи з цього, перехід на електромобілі набуває масового характеру, про що свідчить зростання обсягів продажів гібридних автомобілів та електрокарів у ЄС. Популяризація автомобілів на альтернативному паливі – одне з ключових завдань урядів країн ЄС. Задля поширення «зеленого транспорту» держави використовують як фіскальне стимулювання, так і прямі субсидії. Одним з найбільш швидкозростаючих сегментів екологічного транспорту в ЄС стають електричні велосипеди [3].

Україна має передумови для розбудови транспортно-логістичної системи подібної європейській, в першу чергу за рахунок налагодження ефективного співробітництва з ЄС в транспортній сфері.

Досягнення Європейського Союзу у сфері удосконалення транспортних систем, відкривають нові вимоги екологічно обумовленої трансформації та систематизації транспортного комплексу України. У числі ключових напрямів можна виділити: електрифікацію транспорту, використання нових джерел енергії, використання нових видів транспортних засобів і їх гібридизацію,

роботизацію транспортних засобів, заміщення матеріальних переміщень інформаційними, вдосконалення транспортної логістики. Слід зазначити, що всі зазначені напрями трансформації транспорту активно реалізуються в Європі [4]. Проте, в Україні трансформаційні процеси лише починаються.

На основі аналізу стану міського громадського транспорту України виділені основні чинники інтенсивного забруднення атмосфери автотранспортом в Україні [1]. До них відносяться перезавантаженість дорожньо-транспортної мережі автотранспортом, експлуатація технічно застарілого автомобільного парку, низька якість паливно-мастильних матеріалів, незадовільний стан «зеленого екрану» і спеціальних загороджень, призначених для боротьби з шумовим забрудненням. З огляду на наявні транспортні проблеми українських міст і використовуючи досвід ЄС [4], можна виділити три категорії інструментів підвищення екологічної стійкості міст, а саме: підвищення привабливості громадського транспорту, підвищення екологічності транспортних засобів і розвиток альтернативної міської інфраструктури.

Підвищення привабливості громадського транспорту може бути досягнуто за рахунок оптимізації роботи транспорту, тобто моделювання та використання розумних систем управління, надання пріоритету громадському транспорту порівняно з іншими менш ефективними системами та обмеження використання індивідуального транспорту. Необхідним є інформування суспільства про всі вигоди експлуатації екологічного транспорту: від технічних переваг до реальної поточної економії на енергоресурсах.

Стала міська політика щодо розвитку мережі електротранспорту, за рахунок трамваїв, тролейбусів, а також електробусів, контроль за технічним станом транспортних засобів та вимоги до використання екологічно чистих видів палива дозволять знизити забруднення міста транспортом за рахунок підвищення екологічності рухомого складу.

Створення альтернативної велосипедної та пішохідної інфраструктури дозволить покращити екологічну ситуацію в містах за рахунок зниження кількості поїздок неефективними видами транспорту.

На шляху до інтеграції вітчизняного транспортного комплексу до європейського Україні необхідно досягти високої економічної та екологічної ефективності функціонування транспортних систем. Через реалізацію можливостей співробітництва у сфері транспорту ЄС та

України вітчизняний транспортний комплекс може значно наблизитися до ефективної інтеграції транспортної системи в європейську.

Джерела та література

1. Чернишов О. Вплив транспорту на екологію міста. Аналіз та стратегії для України // Громадська організація «Міські реформи». 2016. С. 4-21.
2. Дорофєєва Х. М. Основні тенденції розвитку транспортних мереж Європейського Союзу в умовах глобалізації. Режим доступу: <https://www.econa.org.ua/index.php/econa/article/download/713/736>
3. National Strategy of Development of Cycling Transport and Cycle Touring in the Slovak Republic. Ministry of Transport, Construction and Regional Development of the Slovak Republic. 2015.
4. Transport and environment report 2021. Decarbonising road transport – the role of vehicles, fuels and transport demand // European Environment Agency. 2022. No 02. 87 pp.

УДК 330.3:339.9:004.67

Гуцалюк О. М.

д-р. екон. наук, професор, проректор з науково-педагогічної діяльності приватного закладу вищої освіти «Східноєвропейський університет імені Рауфа Аблязова»

Бондар Ю. А.

канд. екон. наук, доцент, доцент кафедри менеджменту авіаційної діяльності Льотної академії Національного авіаційного університету

ПРОЦЕСИ ЦИФРОВІЗАЦІЇ УКРАЇНИ НА ШЛЯХУ ДО ЄС

Цифровізація нещодавно стала одним із фундаментальних компонентів консолідації сектора в Києві та Брюсселі. Саме в цьому напрямку Україна значно просунулася в реалізації спільних домовленостей, розпочала масштабну цифрову трансформацію систем обслуговування та адміністративних процесів на державному та місцевому рівнях.

Оцінюючи стан та перспективи інтеграції України до Європи в цифровій сфері, варто виділити наступні фактори та тенденції.

Останнім часом в Україні значно розвинулася система електронного урядування, за допомогою якої громадяни можуть отримати доступ до державних послуг онлайн. Портал «Дія» популярний як інструмент зв'язку громадян і влади: кількість відвідувачів зросла з 2,5 млн. (2020 р.) до понад 12 млн. у 2021 р. Найпопулярнішими державними онлайн-сервісами є: «Малюшко», оформлення паспорта, субсидії, пенсійне страхування, зміна місця проживання, зняття з обліку платників єдиного податку, відкриття держслужби зайнятості, реєстрація на допомогу по безробіттю. Отже, Україна знаходиться на крок попереду деяких цифрових трендів – наразі в ЄС працюють над запровадженням подібного до «Дії» європейського гаманця цифрової ідентифікації (European Digital Identity Wallet) [4].

Також слід відзначити прогрес у забезпеченні online-доступу до публічної інформації та відкритих даних. У 2021 р. Україна, згідно з дослідженням Open Data Maturity Report, посіла 6-те місце в рейтингу відкритих даних, продемонструвавши вражаюче зростання, порівняно з 2020 р. (17-те місце) [5]. У 2022 р. Україна вперше ввійшла до кластеру країн Європи, які задають тренди цифровізації.

Загалом стрімкий розвиток цифрових технологій в Україні полегшив компаніям вихід на зовнішні ринки, сприяв модернізації обладнання та оптимізації процесів управління. Сфера цифровізації стала важливим чинником розвитку економіки, в тому числі завдяки стабільному попиту на ІТ-послуги. Частка ІТ-сектору у ВВП наразі 4%. У 2021 р. обсяг експорту е-послуг склав \$6,9 млрд. Лише за січень-листопад 2022 р. ІТ-сектор забезпечив експортних надходжень на суму \$6.6 млрд., що на 13% більше аналогічного періоду 2021 р. Наразі ІТ складає майже половину (45%) всього обсягу експорту послуг [6].

З кожним роком зростає рівень сплачених ІТ-сектором податків: у 2021 р. їх кількість склала 23,5 млрд. грн., а, наприклад, у 2017 р. – 8,3 млрд. грн. [4].

Офіційний Брюссель надає різноманітну підтримку процесу цифровізації в Україні, зокрема в рамках кількох проєктів. Трирічний проєкт технічної допомоги ЄС «Підтримка цифрової політики України» стартував наприкінці 2021 р. з фінансуванням понад 2,5 млн. євро. Проєкт спрямований на надання інституційної підтримки (консультації та технічної допомоги) для забезпечення

інтеграції в єдиний цифровий ринок ЄС, де національні політики у сфері цифровізації збігаються з вимогами Угоди про асоціацію.

У свою чергу, завдяки проекту EU4 Digital UA Україна отримує підтримку з боку європейських партнерів у таких сферах: сумісність та інфраструктура цифрового урядування, інституційне зміцнення та розвиток потенціалу; комунікація та обізнаність громадськості; розвиток електронних послуг; кібербезпека та захист даних. Бюджет проекту розрахований на 2020-2024 рр. і складає €20,5 млн.

Наразі в рамках проекту EU4 Digital UA розпочинається розробка єдиної національної електронної системи ведення дозвільної документації e-Permit, яка оцифровує ліцензування та видачу дозволів з використанням електронних кабінетів для подачі документів заявників. Також завершено розробку сайту «Безпаперовий супровід», який має на меті надати фізичним та юридичним особам швидкий огляд цифрових державних послуг.

Важливою є участь України в загальноєвропейській ініціативі Digital Europe, яка триватиме до 2027 р. і є частиною «цифрової візової свободи» ЄС. ЄС звільняє Україну від сплати членських внесків на період 2021-2022 р. і пропонує знижку 95% на пожертви протягом 2023-2027 років. Наразі Єврокомісія затвердила перші робочі програми до 2023 року: основні програми (1,38 млрд. євро), кібербезпека (269 млн. євро), забезпечення функціонування Європейської мережі центрів цифрових інновацій (329 млн. євро). Всього на фінансування проектів за доступними напрямками в Україні передбачено 7,6 млрд. євро [7].

Взаємне визнання електронних підписів також є важливою частиною цифрової європейської інтеграції. Наразі Україна перебуває на етапі гармонізації сумісності національної системи розпізнавання електронного підпису з європейською системою. За результатами міжнародного тестування eSignature Validation Plugtests 2022 український електронний підпис «Дія» підтверджено на повну відповідність європейським стандартам. Це свідчить про готовність до взаємного визнання електронних довірчих послуг з ЄС, що спростить українцям за кордоном отримання онлайн-послуг та укладення договорів в електронній формі.

Таким чином, процес цифровізації триває, інтеграція України до цифровізації є логічним продовженням реформ, які країна активно впроваджувала останніми роками в рамках Союзної угоди. Завдяки поглибленій співпраці з ЄС Україна успішно розширила доступ до

онлайн-ринків та електронних послуг у країнах Європи, усунула адміністративні бар'єри та розвинула електронне урядування. Водночас важливо також забезпечити технічну спроможність та сумісність цифрових систем, покращити доступ громадян до високошвидкісного Інтернету, отримати якісні онлайн-послуги та вдосконалити цифрові навички.

Джерела та література

1. Бондар Ю. А., Легінькова Н. І. Перспективи збільшення експорту українських товарів до європейських ринків. *Світ наукових досліджень. Вип. 11* : матеріали Міжнар. мультидис. наук. інтернет-конф., 22-23 липн. 2022 р. Тернопіль, Україна – Переворськ, Польща, 2022. С. 13-17

2. Гуцалюк О. М., Бондар Ю. А. Блокчейн та світова економіка: основи технології та криптоекономіки. *Збірник матеріалів Міжнародного круглого столу «Постпандемічний та (пост)воєнний соціальноекономічний розвиток: людиноцентризм & підтримка бізнесу» [Електронний ресурс] (м. Київ, 22 червня 2022 р.)*. Київ : КНЕУ. 2022. С. 86-90.

3. Гуцалюк О. М., Гаврилова Н. В. Інвестиційна стратегія комерційних банків в контексті Євроінтеграції. *Правове регулювання фінансових послуг: національний, європейський, глобалізаційний виміри : матеріали науково-практичного круглого столу (м. Суми, 27 січня 2023 р.)*. Суми : Сумський державний університет. 2023. С. 31-36.

4. Мобільний застосунок, що дозволить в електронній формі користуватися eID, різними офіційними документами, а також банківськими картками на території ЄС. Див.: Федоров М. Що таке цифровий гаманець та як він легалізує е-документи в усьому Євросоюзі?, URI: https://bit.ua/blog_columns/european-digital-identity-wallet.

5. Open Data Maturity Report 2021, Publications Office of the European Union, 2021, URI: https://data.europa.eu/sites/default/files/landscaping_insight_report_n7_2021.pdf.

6. Скрипін В. IT-індустрія України принесла \$3,2 млрд. за перші п'ять місяців. Це єдина галузь бізнесу, що зросла у 2022 році. ІТСуа. 6 липня 2022 р. URI: <https://itc.ua/ua/novini/it-industriya-ukrayini-prinesla-3-2-mlrd-za-pershi-p-yat-misyatsiv-tseyedina-galuz-biznesu-shho-zroslo-u-2022-rotsi>.

7. Україна розпочала консультації з ЄС щодо участі в «цифрових» програмах фінансової підтримки до 2027 року. Міністерство та Комітет цифрової трансформації України, 14 січня 2022 р. URI: <https://thedigital.gov.ua/news/ukraina-rozpochalakonsultatsii-z-es-shchodouchasti-v-tsifrovikh-programakh-finansovoi-pidtrimki-do-2027-roku>.

УДК 339.7

Зубко Н.

директор Львівського кооперативного фахового коледжу економіки і права

ІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНИ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО ФІНАНСОВОГО ПРОСТОРУ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Необхідність формування глобального фінансового простору є важливим рішенням у сучасному світі. Такий простір повинен служити спільним механізмом, який би забезпечував ефективну координацію та співпрацю між національними фінансовими системами та ринками, а також сприяв стабільності в світовій економіці шляхом координації макроекономічної політики та управління ризиками. Це допоможе країнам працювати разом для запобігання фінансовим кризам та забезпечення більш ефективного регулювання фінансових ринків.

Інтеграція України до світового фінансового простору залишається актуальним питанням і має важливе значення для розвитку країни, зокрема: допомагає забезпечити економічну стабільність; відкриває доступ до міжнародних фінансових ресурсів, включаючи інвестиції, кредити та технології; сприяє зростанню економіки, створенню нових робочих місць та підвищенню життєвого рівня населення. Інтеграція України до світового фінансового простору сприяє покращенню бізнес-клімату в країні шляхом впровадження міжнародних стандартів у сфері фінансів, аудиту та корпоративного управління, що збільшує прозорість і довіру до українських компаній. Міжнародний фінансовий простір дозволяє отримувати доступ до різноманітних фінансових послуг, включаючи міжнародні банківські послуги, платіжні системи, електронні гроші та інші інноваційні фінансові інструменти.

Однією з основних складових фінансової стратегії України є поглиблення її інтеграції в міжнародний фінансовий простір та його регіональні підсистеми, зокрема і першочергово (враховуючи європейський вибір країни), до фінансової системи Європейського Союзу [1].

Перевагами та причинами інтеграції України до Європейського фінансового простору є:

- доступ до європейського ринку з високим рівнем платоспроможності. Це сприятиме розвитку українських компаній шляхом збільшення обсягів експорту;
- доступ до нових технологій, ноу-хау та інновацій, що сприятиме підвищенню конкурентоспроможності компаній;
- можливість українським компаніям та уряду залучати іноземні інвестиції з країн Європейського Союзу. Це сприятиме розвитку економіки, створенню нових робочих місць та технологічному прогресу;
- поліпшення регуляторного середовища в Україні, зменшення ризиків та підвищення довіри до фінансових установ шляхом впровадження стандартів та норм, які забезпечують прозорість, стабільність та ефективність фінансової системи.

Ключовим напрямом інтеграції України в міжнародну фінансову систему є розвиток її відносин із головними міжнародними фінансовими інституціями – МВФ і Світовим банком. Вони відіграють дедалі зростаючу роль у світі, сприяючи економічному розвитку окремих країн, забезпечуючи надходження в національні економіки значної частки кредитних та інвестиційних ресурсів. Саме від результатів співробітництва України з цими організаціями залежить характер і ефективність її інтеграції в міжнародну фінансову систему [1].

Діяльність Національного банку України у сфері європейської інтеграції націлена насамперед на імплементацію Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Реалізація положень Угоди підвищує ефективність ринку фінансових послуг, забезпечує наближення національних норм регулювання і нагляду до правил ЄС та міжнародних стандартів. Щоб інтегрувати фінансовий ринок України в європейський фінансовий простір, Національний банк України працює над підвищенням рівня співробітництва з органами нагляду держав-членів ЄС. Зокрема, у сфері регулювання та нагляду за банками і небанківськими фінансовими установами, а також посилення взаємодії

з Європейським органом банківського нагляду (ЕВА) та Європейським органом страхування і пенсійного забезпечення (ЕІОРА), Європейським центральним банком (ЄЦБ) [2].

Інтеграція України до європейського фінансового простору стикається з рядом викликів, які необхідно враховувати і вирішувати. Зокрема, Україна зобов'язана дотримуватись певних вимог щодо:

– впровадження та дотримання європейських стандартів та регуляторних вимог. Україні необхідно адаптувати свою законодавчу та регуляторну базу до європейських норм;

– забезпечення фінансової стабільності. Україні необхідно зміцнити свою банківську систему, підвищити якість активів та забезпечити ефективний нагляд та регулювання. Також необхідно здійснювати моніторинг та управління ризиками, щоб запобігти фінансовим кризам;

– підвищення своєї конкурентоспроможності. Це означає вдосконалення бізнес-клімату, залучення іноземних інвестицій, підвищення якості продукції та послуг, розвиток інноваційних технологій. Українські компанії та фінансові установи повинні бути готові до конкуренції зі сильними європейськими гравцями;

– проведення економічних та фінансових реформ, зокрема, реформи банківського сектору, розвитку ринку капіталу, підвищення прозорості та надійності фінансової системи, боротьбу з корупцією та поліпшення правового середовища. Одним із найсуттєвіших інституційних обмежень прискороного економічного розвитку України, зокрема, її фінансового сектора, є закріплення в економічній системі та суспільстві неформальних відносин та різноманітних проявів тіньової економіки [3].

У процесі євроінтеграції Україна зобов'язалася провести необхідні законодавчі, регулятивні та адміністративні реформи для реформування своєї економіки відповідно до принципів і правил Європейського Союзу. Фінансовий ринок відіграє важливу роль у країнах ЄС, тому реформування вітчизняного фінансового простору буде мати значний вплив на процеси інтеграції в європейські структури. У цьому контексті визначено такі стратегічні напрями реформування фінансового простору: захист інтересів вкладників, акціонерів та кредиторів; забезпечення вільного міжнародного переміщення фінансового капіталу; створення нових та вдосконалення існуючих фінансових інструментів, впровадження фінансових інновацій; посилення вимог щодо платоспроможності та ліквідності

фінансових посередників, підвищення рівня їхньої прозорості; розвиток гарантійно-компенсаційних механізмів; підготовка фахівців згідно з сучасними інноваціями в функціонуванні фінансового ринку, зокрема з використанням технологій машинного навчання та штучного інтелекту [4].

Військова агресія Росії відкрила нові можливості для прискорення інтеграції України у європейське цивілізоване середовище. 23 червня 2022 року Європейська рада присвоїла Україні статус кандидата на членство в Європейському Союзі. У 2023 р. Україна має намір утримати темпи євроінтеграції і забезпечити впровадження європейських принципів, підходів та практик у фінансовій сфері.

Джерела та література

1. Тропіна В. Б., Євтушенко Н. М. Інтеграція України до європейського фінансового простору: передумови, проблеми, перспективи. Економічний вісник університету. 2018. Вип. 38. С. 145-153.
2. Європейська інтеграція / Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/about/international/euro-integration>.
3. Петкова Л. О. Інтеграція України до світового фінансового простору в міжнародних співставленнях та макроекономічній динаміці. Financial Space. 2013. № 1(9). С. 15-22.
4. Крупка І. М. Фінансовий ринок України в умовах інтеграції у світовий фінансовий простір. Автореферат дис. на здобуття наук. ступ. д.-ра екон. наук. / Львівський національний університет імені Івана Франка. Київ, 2021. 43 с.

УДК 339.5

Ishchenko N. M.

PhD in Economics, associate professor, Chair of Economy and Entrepreneurship, Petro Mohyla Black Sea National University, research fellow, Department of Management and Marketing, Durham University Business School

3C OF FOOD SUSTAINABILITY: UKRAINIAN-EU DIMENSION

For a long time Ukraine has been positioned as a guarantor of food security in many countries of the world due to powerful food exports. Ukraine's contribution to the world food market in 2021 was equivalent to providing food for about 400 million people [1]. Ukraine is among the TOP-5 leading world grain exporters. Ukraine continued to fulfill its obligations and contributed to the food security of its partners in the Middle East, Europe, Southeast Asia and North Africa during COVID times. In 2021 Ukraine joined the UN Committee on World Food Security, which reports to the UN General Assembly through UN Economic and Social Council and UN Food and Agriculture Organization conference [2].

For the first time in history, the International Grains Council, an intergovernmental organization whose activities are designed to promote the development and strengthening of international cooperation on grain crops between grain-exporting and grain-importing countries, was headed by a representative of Ukraine.

Since the beginning of the Russian invasion of Ukraine, **Ukrainian exports of grain have been severely disrupted**. For over four months, Russian military vessels have been blocking Ukrainian ports in the Black Sea. On 22 July 2022, an agreement was brokered by the United Nations and Türkiye to open a safe maritime humanitarian corridor in the Black Sea (the **Black Sea Grain Initiative**). Since then, **over 900 ships full of grain and other foodstuffs** have left three Ukrainian ports: Chornomorsk, Odesa and Yuzhny/Pivdennyi. As of March 2023, **over 23 million tonnes of grain and other foodstuffs** have been exported via the Black Sea Grain Initiative [3]. While unblocking the sea export route has helped to address the global food security crisis and lower grain prices, the export backlogs remain significant.

The United Nations World Food Programme (WFP – the largest humanitarian organization in the world) has restarted shipping wheat from

Black Sea ports. Before the war, the WFP bought half of its grain stock from Ukraine. So far, over 456 000 tons of wheat have left Ukrainian ports en route to **Ethiopia, Yemen, Djibouti, Somalia and Afghanistan (fig.1)**.

The EU is a **major global producer and exporter of wheat**. In 2022, according to estimates, the EU exported around 36 million tonnes of soft wheat. Destination countries include Algeria, Morocco, Egypt, Pakistan and Nigeria.

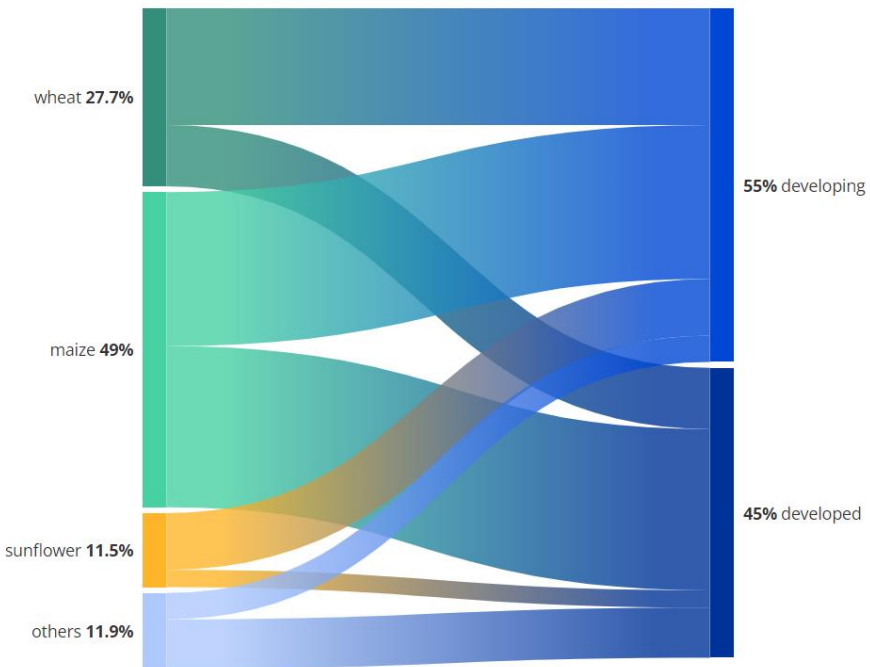

Fig. 1. Percentages stand for share of total grain export via the Black Sea route [4].

At the same time this route is not sufficient to cover the needs so land logistical chains vis Eastern Europe are used. Farmers in the eastern European countries have complained the influx of Ukrainian products has lowered prices and reduced their sales. The Prime Ministers of five eastern

EU countries reported to EU that increase in shipments had been unprecedented and tariffs may need to be re-introduced unless the influx could be stopped by other means [5]. The issue has created a political problem for Poland's ruling nationalist Law and Justice (PiS) party in an election year as it has angered people in rural areas where support for the PiS is usually high. By now Eastern Europe countries (Bulgaria, Hungary, Poland, Romania and Slovakia) restricted or tend to restrict some grain import from Ukraine as shown in Table 1 [6].

Table 1
EU Restrictions of Ukrainian Food Export in 2023

Country	Type of Restriction	Legal Document
Poland	As of April 15, 2023, a ban on the import of agricultural products from Ukraine was introduced. From April 21, 2023, the transit of Ukrainian agricultural products through the Republic of Poland will resume.	Order of the Minister of Development and Technologies of the Republic of Poland "On the ban on the import of agricultural products from Ukraine" dated April 15, 2023 No. 717
Slovakia	As of April 17, 2023, a ban on the import of agricultural products from Ukraine was introduced.	Proposal No. 6367/2023-410 dated 17.04.2023 "Proposal on banning the import of certain agricultural products and food products from Ukraine or originating from Ukraine to the territory of the Slovak Republic and introducing a special regime for the transit of cargoes of agricultural products and food products from Ukraine or originating from Ukraine through the territory of the Slovak Republic".

Continuation of Table 1

Romania	Romania is considering the possibility of temporarily suspending the import of agricultural products from Ukraine. No decision has been made yet	
Bulgaria	From April 24 to June 30, 2023, a ban on the import of agricultural goods from Ukraine will be introduced. The ban will not apply to goods transiting through the territory of Bulgaria.	"Report on the consequences of the increase in the import of agricultural goods from Ukraine and the draft decision on the ban on the import of certain goods and products from Ukraine"
Hungary	From 04/18/2023 to 07/01/2023, a ban was introduced on the import of agricultural products from Ukraine, but transit is allowed, which must be completed through the territory of Hungary within 7 days from the date of entry.	Government Order 130/2023. (IV.18) "On measures related to the transportation of certain agricultural products originating from Ukraine"

Thus, on the one hand, Ukraine ensures the world food security despite hostilities. On the other hand, the destroyed logistics chains led to additional problems inside the EU, especially in the countries of Eastern Europe. Therefore, the issue of strategic grains has changed the dimensions of cooperation between Ukraine and the EU, which can be characterized as 3C: *Challenges* to provide world's food sustainability; *Collaboration* in transportation of grain to third countries; *Competition* of national producers and political decisions to prevent dumping prices.

Sources and Literature

Co-funded by
the European Union

ІННОВАЦІЙНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

#EVADEMproject

1. Національний інститут стратегічних досліджень. Аналітичний огляд: Україна та глобальна продовольча безпека в умовах війни : веб-сайт URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/ukrayina-ta-hlobalna-prodovolcha-bezpeka-v-umovakh-viyny> (дата звернення 27.04.2023)

2. Міністерство закордонних справ. Дмитро Кулеба: Україна зміцнює роль гаранта світової продовольчої безпеки: веб-сайт URL: <https://mfa.gov.ua/news/dmitro-kuleba-ukrayina-zmicnyuye-rol-garanta-svitovoyi-prodovolchoyi-bezpeki> (дата звернення 27.04.2023)

3. European Council. Infographic - Ukrainian grain exports explained: веб-сайт URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/infographics/ukrainian-grain-exports-explained/> (дата звернення 27.04.2023)

4. United Nations. Black Sea Grain Initiative Joint Coordination Centre: веб-сайт URL: <https://www.un.org/en/black-sea-grain-initiative/vessel-movements> (дата звернення 27.04.2023)

5. REUTERS. Explainer: Why have some EU countries banned Ukraine grain imports? : веб-сайт URL: <https://www.reuters.com/markets/commodities/why-have-some-eu-countries-banned-ukraine-grain-imports-2023-04-17/> (дата звернення 27.04.2023)

6. Міністерство аграрної політики та продовольства України. Експорт до країн ЄС : веб-сайт URL: <https://minagro.gov.ua/napryamki/eksport-do-krayin-yes?v=644232c8b4450> (дата звернення 27.04.2023)

УДК: 351:65.012.8

Казанчук І. Д.

канд. юрид. наук, доцент, доцент кафедри адміністративного права та процесу, Харківський національний університет внутрішніх справ

РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ СУБ'ЄКТІВ УПРАВЛІННЯ СФЕРОЮ ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ: ЯКІ ПРОБЛЕМИ Є, І ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

В Україні недосконалість правової системи щодо захисту прав людини на сприятливе природне середовище, нераціональне використання природних ресурсів, збільшення об'ємів шкідливого виробництва, неспроможність правоохоронних органів швидко реагувати на випадки спричинення шкоди природному середовищу з боку юридичних осіб, слабкість впливу державного та громадського природоохоронного контролю – все це з одного боку спричиняє кризову екологічну ситуацію в сучасному суспільстві, а з іншого – негативно впливає на стан дотримання Україною спільних з Європейським Союзом цінностей, впровадження європейських норм і стандартів в національне законодавство та розвиток системи управління природоохоронною сферою. І на сьогодні в складних для країни умовах воєнного часу кількість протиріч між державою і суспільством в природоохоронній сфері перманентно збільшується.

У статті 16 Конституції України проголошено «...забезпечення екологічної безпеки і підтримання екологічної рівноваги на території України є обов'язком держави [1]». Отже, життєдіяльність суспільства й держави тісно пов'язані з природним середовищем і залежні від стану екологічної безпеки в країні, що висуває на передній план необхідність покращення якості роботи природоохоронних органів. Особливо це стає актуальним в умовах надання Україні 23 червня 2022 року статусу країни-кандидата на входження до ЄС та подальшого виконання Україною своїх зобов'язань за Угодою про асоціацію з ЄС [2] у політичній, безпековій і правовій сферах, що вказує на необхідність впровадження Україною європейських стандартів.

У Плані дій «Україна – Європейський Союз» [3] сфера охорони навколишнього природного середовища визначається однією з пріоритетних, тому для її забезпечення і сталого розвитку визначено

наявність певних умов: 1) важливою умовою розвитку політичної системи є забезпечення широкої участі громадськості в прийнятті управлінських рішень з питань державної екологічної політики; 2) соціальна система, яка здатна знімати напруження, що виникає внаслідок негармонічного економічного розвитку; 3) достатньо гнучка, здатна до реформації адміністративно-правова система; 4) розвиток інформаційно-комунікаційної системи, орієнтованої на постійний пошук нових рішень і впровадження інноваційних технологій; 5) створення системи ефективного виробництва, спрямованої на збереження та відновлення природних ресурсів. У цьому контексті процес євроінтеграції лишається основним мотиватором для українського суспільства, який об'єднує більш як 90% українців. Це також сприяє боротьбі українського народу за європейське майбутнє України.

Зазначимо, що в умовах розвитку євроінтеграційних процесів в Україні велике значення надається формуванню ефективної системи суб'єктів управління сферою охорони навколишнього природного середовища. Так, за чинним законодавством України до діючої системи суб'єктів управління в Україні віднесено: органи державного управління, до якої відносяться органи законодавчої влади, органи виконавчої влади і спеціально уповноважені юрисдикційні державні структури [4, с. 121-122], і органи громадського управління – органи місцевого самоврядування. Загалом система органів управління у природоохоронній галузі охоплює інституції загального державного управління (Верховна Рада України, Президент України, Кабінет Міністрів України, Державна комісія з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій та інші) та спеціального управління (Міністерство захисту довкілля та природних ресурсів України і його територіальні управління, Міністерство надзвичайних ситуацій України, державні екологічні інспекції, Національна поліція, Державна служба України з надзвичайних ситуацій, органи прокуратури), а також місцеве самоврядування.

Таким чином, за в умовах сьогодення постала потреба у перегляді та формуванні нової адміністративно-правової системи охорони навколишнього природного середовища, яка б відповідала європейським нормам і стандартам, вимогам життя. В цьому контексті подолання наслідків екологічної кризи в країні можливе за низкою напрямків.

По-перше, на шляху до реалізації завдань державної екологічної

Co-funded by
the European Union

ІННОВАЦІЙНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

#EVADEMproject

політики пріоритет надається поетапної імплементації норм адміністративного (у тому числі природоохоронного) права ЄС у національне адміністративне законодавство.

По-друге, формування системи державного управління у галузі використання природних ресурсів з чітким окресленням повноважень кожного суб'єкту цієї системи. Ефективною ця система може бути за умов застосування провідних форм і методів управлінської діяльності і обов'язкового розмежування функції управління і контролю в природоохоронній сфері.

По-третьє, удосконалення природоохоронної діяльності органів поліції в сфері охорони навколишнього природного середовища, що вказує на необхідність більш чіткої конкретизації їх компетенції в природоохоронній сфері, чіткого визначення спектру повноважень їх структурних підрозділів, а також необхідність створення екологічної поліції із відповідним закріпленням їх правового статусу та повноважень у спеціальному законодавстві України, насамперед, у Законі України «Про Національну поліцію».

По-четверте, створення відповідних умов для розвитку і реалізації громадського екологічного контролю, як вагомого адміністративного методу управління у сфері реалізації екологічної політики, шляхом залучення громадськості (громадські організації, ЗМІ, окремі громадяни) до природоохоронної діяльності та до процесу прийняття управлінських рішень з питань захисту навколишнього природного середовища. У свою чергу, це можливо за рахунок покращення нормативного забезпечення їх природоохоронної діяльності, визначення механізму реалізації їх прав і обов'язків та системи стимулювання.

По-п'яте, активізація участі органів місцевого самоврядування у прийнятті рішень з екологічних питань в кожному регіоні, вироблення стратегічних напрямів сталого розвитку територіальних громад з оптимального використання природних ресурсів в умовах сприятливого навколишнього середовища, а також напрацювання регіональних концепцій екологічної політики відповідними радами.

По-шосте, вдосконалення системи адміністративно-примусових заходів впливу на правопорушників (фізичних і юридичних осіб) за незаконне використання природних ресурсів та притягнення винних осіб до адміністративної відповідальності з внесенням відповідних змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення, а також налагодження механізму відновлення порушених екологічних

прав громадян і захисту природоохоронних об'єктів.

По-сьоме, оновлення існуючої правової системи екологічного моніторингу [5], покращення системи вивчення причин і умов, що сприяють скоєнню правопорушень в природоохоронній сфері, механізму усунення наслідків та відшкодування завданої правопорушенням шкоди природному середовищу. У цьому аспекті вагомим стає внесення змін і доповнень до Законів України «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про захист населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру» та ряду інших.

Джерела та література

1. Конституція України: [прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 черв. 1996 р.] // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – С. 141.

2. Україна виконала 72% зобов'язань за Угодою про асоціацію з ЄС – звіт. [Електронний ресурс]. / Режим доступу: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-ukrayina-es-zvit/32332877.html>

3. План дій «Україна – Європейський Союз» [Електронний ресурс] : міжнародний документ від 12 лютого 2005 р. № 994_693 // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Законодавство України / Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua>.

4. Гетьман А. П. Організаційно–правовий механізм охорони навколишнього природного середовища // Проблеми законності : зб. наук. пр. – Харків, 2014. – Вип. 125. – С. 119–128.

5. Моніторинг довкілля : навч. посіб. / О. В. Петренко, В. О. Павленко. – К. : Київський ун-т, 2015. – 303 с.

Co-funded by
the European Union

УДК 339.1:659.18

Kasian S.

The Head of Department Marketing, Dnipro University of Technology

INTERNATIONAL MARKETING COMMUNICATIONS AND EUROLOGISTICS OF COMPANIES IN THE SPHERE OF INTERACTION BETWEEN UKRAINE AND THE EU

In the international logistic ensuring innovative activity it is necessary to use widely technologies of logistic reengineering in combination with the supporting virtual logistic procedures. Psychological and economic associations in the process of product perception by the consumer underlie the creation of so-called trademarks (brands).

We must have thinking about formation of Holistic digital marketing and organisation of e-logistic in Ukrainian and Polish business-space. Taking into account the revealed features and trends of marketing interaction of the companies in Ukraine and Poland it is important to utilise determinants in the virtual sphere. It is necessary to consider the mechanism for building network structures for managing financial and marketing activities, to evaluate the effectiveness of financing and investing capital in the main and working assets of production units of the enterprise that contribute to international electronic commerce and business [1]. According to scientists, another important indicator of the proportionality of the EU market is the ratio of means of production and means of consumption, which can be determined both statically and dynamically.

Therefore, the construction of a price management model of financial market infrastructure entities Ukraine and EU becomes relevant. It is proposed to consider pricing as one of the generalizing processes of marketing activity of banking, financing institutions, which allows to obtain the desired financial results and achieve a high market status. When assessing price elasticity, it is important to determine the share of the markup of banking and intermediary organizations depending on the elasticity of demand for such a markup. The analysis of pricing methods makes it possible to reasonably approach the choice of the most adequate method given the parameters of the financial market situation and the characteristics and goals of the institutions of its infrastructure [1; 2].

The main task of strategic marketing when positioning on the markets of goods and services of the EU: to determine the competitive status of this

unit on the market and directions of its strategic development. At the same time, integrated marketing communications of companies should contribute to the delivery of the product and service offer of companies on the markets of Ukraine and EU, taking into account the mental characteristics and value orientations of European countries [2; 3].

The institutional and innovative directions of integration processes are allocated in the system of effectively constructed the enterprises international logistic strategy. It has the implementation during marketing interaction of economic agents of Poland and Ukraine in the EU united innovative space. Separate stage it is necessary to analyze features of carrying out market researches, processing's of primary and secondary marketing information when determining extent of the competition in the market, market barriers of an entrance and exits [2, p. 487]. An important feature of banking marketing in Ukraine is related to the fact that the activities of banks are actively regulated by the state.

Representative of the logistic approach A. Kalchenko believes that a component of the logistics concept is the study of the movement of material and accompanying flows, their coordination [3, p. 59]. E. Krykavsky emphasizes that the management of the company's resources should be in the context of the analysis of the movement of material flows [4, p. 26]. Scientists rightly believe that it is important to pay due attention to the consumers of the material flow when creating a logistics service scheme. Taking into account the financial factors influencing marketing management allows for a more comprehensive development of measures to reduce the resource intensity of production and accelerate the turnover of resources.

That is why, it is necessary to develop a marketing approach to the management of the pricing policy of banking institutions Ukraine and EU, as this will contribute to the development of the infrastructure service level of the financial markets EU and the improvement of the competitiveness of the economic, social agents in digital space.

Sources and Literature

1. Kasian Serhii. Eurointegration, marketing communication and virtual logistic in Ukrainian and Polish enterprises / Integracja europejska, komunikacja marketingowa i logistyka wirtualna w przedsiębiorstwach ukraińskich i polskich. *Przegląd Europejski / European Review. Poland. University of Warsaw. Faculty of Political Science & International Studies.* Warsaw: Issue: 2022 (1). P. 163-169. Published: 2022-05-05. Access:

<https://przepladeuropejski.com.pl/resources/html/articlesList?issueId=14611>
, <https://przepladeuropejski.com.pl/resources/html/article/details?id=229475>
ISSN: 1641-2478. E-ISSN: 2657-6023. MEiN: 70 pkt. Index Copernicus.
ICI Journals Master List 2020:100. GICID: 01.3001.0015.8466.

2. Kasian Serhii, Dziuba Radosław. The Concept of an Environmentally Friendly Enterprise in the Field of Effective International Marketing Policy in Poland and Ukraine : зб. тез XV міжн. форуму студ. і молод. учен. «Розширюючи обрії». Наук. видання; за ред. С. І. Костицької. Ред. колегія: О. О. Сдвижкова, О. Г. Вагонова, А. В. Павліченко, С. Я. Касян, Radosław Dziuba, Taras Bondarenko, Irena Jędrzejczyk. (Дніпро, 20-21 травня 2020 р.). / М-во освіти і науки України, НТУ «Дніпровська політехніка». Д. : НТУ «Дніпровська політехніка», 2020. С. 487-489 (506 с.). URL: <http://surl.li/goeme>

3. Кальченко А.Г. Проблеми логістичного ринку послуг. *Маркетинг в Україні*. 2009. №1. С. 59–63.

4. Криківський С.В. *Логістика для економістів*. підруч. Л. : видав-во НУ «Львівська політехніка». 2004. 448 с.

УДК 339.5

Костун Д.

канд. політ. наук, старший викладач кафедри міжнародного, цивільного та комерційного права, ДТЕУ

ВПЛИВ НЕТАРИФНИХ ЗАХОДІВ НА ЕКСПОРТ УКРАЇНИ ДО КРАЇН ЄС

Україна на своєму сучасному етапі створює об'єктивне підґрунтя для поглибленої інтеграції в європейські ринки, характерними рисами яких є висока конкурентоздатність та насиченість продукцією.

Слід зазначити, що на шляху подальшого розвитку зовнішньоекономічних відносин України з країнами ЄС знаходиться низка перешкод, які обмежують потенціал економічного зростання сторін. На сьогодні, все ще є чинним ряд тарифних і нетарифних обмежень в торгівлі між Україною та ЄС. В умовах пандемії COVID-19 ця тенденція посилилася, як наслідок, в хід іде безліч інших обмежувальних інструментів і підтримки внутрішніх виробників [6].

Розглянемо, як саме це впливатиме на український ринок. Експортні ринки багатьох країн продовжуватимуть використовувати все новіші тарифні та нетарифні обмеження. Дана ситуація призведе до того, що імпорт диференційованих товарів буде шукати відкриті ринки збуту, такі як Україна, де до більшості імпортованих товарів застосовуються мінімальні або навіть нульові ставки імпортного мита, що, в свою чергу, дасть можливість залучити іноземні інвестиції до економіки України. Але, також слід зазначити, що посилення імпорту вплине на українських виробників, воно зменшить їм обсяг продажної продукції на ринках. Тому, для того щоб мінімізувати дані ризики та захистити внутрішній ринок, слід продумати ефективну політику з боку держави, застосовуючи при цьому хоча б традиційні засоби торговельного захисту – антидемпінгові, компенсаційні або захисні.

Але українським виробникам не слід очікувати значної державної підтримки від країн ЄС. Зокрема, зі сторони ЄС діють тарифні квоти, які поділені на 36 груп товарів сільськогосподарського призначення. Зазначимо, що в умовах необхідності подолання сировинної орієнтації економіки України, обмеження на експорт сільськогосподарської сировини у вигляді тарифних квот не становить стратегічної перешкоди для розвитку її торговельно-економічних відносин з країнами ЄС, однак явно перешкоджає досягненню короткострокових цілей переорієнтації вітчизняних виробників з втрачених ринків збуту на теренах Євразійського економічного союзу.

Проте значно більшу перешкоду для виходу вітчизняних виробників на європейський ринок становлять технічні бар'єри у торгівлі та санітарні і фіто-санітарні заходи. Тому уряду України потрібно адаптувати вимоги до якості і безпечності продукції, передбачених ТБТ і СФЗ. Але даний процес є складним, тривалим і витратним, який блокує вихід на європейські ринки більшості потенційних українських постачальників. Як приклад, можна привести вихід вітчизняних виробників м'яса птиці на ринок ЄС, який тривав протягом п'яти років. Внаслідок чого, попри встановлені безмитні тарифні квоти, європейський ринок молочних продуктів, баранини, свинини та яловичини де-факто залишається закритим для виробників з України. За 3,5 роки дії цих квот експорт до ЄС за наведеними товарними групами так і не розпочався.

Враховуючи існуючі перешкоди тарифного і нетарифного характеру, вихід українських виробників на ринки ЄС значно ускладнюють обмеження пов'язані з доступом до фінансових ресурсів.

А саме, відсотки за експортними кредитами, згідно з якими вартість страхування експорту в Україні є значно вищою, ніж в країнах ЄС, що ставить багатьох українських виробників у неконкурентні умови порівняно з європейськими. В країнах ЄС діють національні державні агенції, які забезпечують пільгові умови одержання експортних кредитів, страхування і гарантування експорту. Зокрема, Euler Hermes у Німеччині, COFACE у Франції, ECGD – у Великобританії. Відповідні установи створені й у країнах Східної Європи, наприклад, у Чехії, Польщі, Угорщині, Болгарії, Литві, Естонії. Дивлячись на відсутність належних механізмів підтримки страхування і фінансування експорту в Україні з боку держави, українські експортери працюють в умовах нерівноправної конкурентної боротьби на міжнародних ринках товарів і послуг.

Підсумовуючи вище зазначені проблеми нетарифного регулювання українського ринку, слід виділити наступні пріоритети розвитку зовнішньоекономічних відносин України з ЄС:

1. Спрощення системи залучення іноземних інвестицій, шляхом зменшення нетарифних бар'єрів;
2. Створення на законодавчому рівні системи антидемпінгового захисту українських виробників;
3. Проведення заходів щодо адаптації санітарних та фіто-санітарних норм до вимог ЄС;
4. Впровадження ефективної системи фінансової підтримки українського експорту до країн ЄС, включаючи запуск роботи Експортно-кредитного агентства для забезпечення пільгового кредитування, страхування і гарантування експортних поставок на європейські ринки;
5. Поліпшення механізмів митного регулювання зовнішньоекономічної діяльності відповідно до зобов'язань України за Угодою СОТ про спрощення процедур торгівлі.

Джерела та література

1. Актуальні проблеми нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності в Україні. URL: <http://visnykj.wunu.edu.ua/index.php/visnykj/article/view/535>. (дата звернення 04.05.2023).

2. Експорт України до ЄС: вплив нетарифних заходів. URL:https://kse.ua/wp-content/uploads/2020/02/eu-ntms_2020-02-18_new-1.pdf. (дата звернення 04.05.2023).

3. Про забезпечення масштабної експортної експансії українських виробників шляхом страхування, гарантування та здешевлення кредитування експорту: Закон України від 20.12.2016 № 1792-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1792-19#Text> (дата звернення 04.05.2023).

4. Зовнішньоекономічні відносини України з ЄС. URL: <https://forumkyiv.org/uk/analytics/zovnishnoekonomichni-vidnosini-ukrayini-z-yes> (дата звернення 04.05.2023).

5. Проблеми нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності в умовах дії зони вільної торгівлі між Україною та ЄС. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/problemi-netarifnogo-regulyuvannya-zovnishnoekonomichnoyi-diyalnosti-v-umovah-diyi-zoni-vilnoyi-torgivli-mizh-ukrayinoyu-ta-es>. (дата звернення 04.05.2023).

6. Торгівля в епоху пандемії: до чого варто готуватися Україні. URL: <https://sk.ua/uk/publications-uk/torgivlya-v-epokhu-coronavirus/> (дата звернення 04.05.2023).

УДК 327.82:316.7]:[78.087.68-027.562:784.3]:355.01(470:477)«2022»

Кравчук О. О.

асистент кафедри музичного мистецтва, аспірант 2-го року навчання, спеціальність 034 «Культурологія» КНУКіМ,

Яцкулинець О. П.

хоровий диригент, керівник камерного хору «Moravski»

МІЖНАРОДНА ДІЯЛЬНІСТЬ КАМЕРНОГО ХОРУ «MORAVSKI» У ПЕРІОД РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ ЯК ПРИКЛАД КУЛЬТУРНОЇ ДИПЛОМАТІЇ

Діяльність вітчизняних хорових колективів у контексті міжнародної співпраці є повноцінним інструментом культурної дипломатії, що необхідний для створення позитивного, культурного іміджу України, як висококультурної та виняткової держави на

світовій арені, особливо у період російсько-української війни з 2022 року. Важливою складовою культурно-мистецьких місій провадження творчої діяльності за кордоном є виокремлення української культури як унікальної та багатой на традиції нації. Як вдало зауважує Надзвичайний і Повноважний Посол України, постійний представник України при Організації Об'єднаних Націй С. Кислиця [3], проблемою пізнаваності України світовою спільнотою у значній мірі є асоціація «... з агресією, військовими операціями, окупацією та порушенням прав людини. Наше завдання ... схилялася до позитивних асоціацій з Україною». Таким чином, однією із задач українських митців є створення та популяризація позитивного іміджу України як висококультурної нації.

Світова культурно-мистецька спільнота, у знак підтримки і солідарності з українським народом, цікавиться та пропагує вітчизняну культуру. Реалізуються проекти за участі вітчизняних митців з репрезентацією музики українських композиторів; відбуваються колоборації зі всесвітньо-відомими постатями та брендами. У свою чергу, українські митці провадять активну роботу із популяризації національної культури, реалізуючи різноманітні культурно-мистецькі проекти за кордоном. У сфері хорового мистецтва активну міжнародну діяльність провадять різноманітні муніципальні та національні хорові колективи. Не виключенням у провадженні міжкультурної та міжнаціональної діяльності є робота камерного хору «Moravski», котрий не припиняв ні на мить своєї творчої місії, хоч і був вимушений «поставити на паузу» репетиційний процес з лютого по червень 2022 р.

Як зазначено у статті «Камерний хор «Moravski»: історія, здобутки, сьогодення (до 5-ти річчя заснування)» [4] колектив на початку березня почав підготовку проекту «Співай з нами, Європо!» у співпраці з німецькою асоціацією «Art Crossing Borders». Проект налічує участь понад 33 колективів із 25 країн світу для спільного виконання Державного Гімну України, як символу підтримки та солідарності європейців з українським народом. Результатом творчого задуму став відео-кліп за участі усіх країн-учасників, що було презентовано до Дня Незалежності України 25 серпня 2022 р. на платформі YouTube [1].

Як зазначено у статті «Камерний хор «Moravski»: історія, здобутки, сьогодення (до 5-ти річчя заснування)» [4] колектив на початку березня почав підготовку проекту «Співай з нами, Європо!» у

співпраці з німецькою асоціацією «Art Crossing Borders». Проект налічує участь понад 33 колективів із 25 країн світу для спільного виконання Державного Гімну України як символу підтримки та солідарності європейців з українським народом. Результатом такого важливого і знакового творчого задуму стало створення відео-кліпу за участі усіх кран-учасників, який було презентовано до Дня Незалежності України 25 серпня 2022 р. на платформі YouTube [1].

Наступним вагомим міжнародним проектом колективу був гастрольний тур у Францію у листопаді минулого року. За словами директора колективу Володимира Урсу (особисте спілкування, 25 лютого 2023 р.), з початку повномасштабного вторгнення на адресу хору стали надходити листи-підтримки від колег з різних країн світу. Одним із таких листів був від французьких хористів, котрі запрошували колектив виїхати на тимчасове проживання до Франції.

Проте, усвідомлюючи надзвичайне значення власної діяльності щодо охорони і збереження національного культурного простору у часи повномасштабного російського вторгнення, пропозицію було відхилено.

З вересня 2022 р. тривала активна підготовка до гастрольного туру містами Франції на запрошення хорової асоціації «À Coeur Joie Bourgogne Franche-Comté et Rhône». Вже у листопаді культурно-мистецькі імпрези камерного хору «Moravski» пройшли у містах Масон / Макон (у приміщенні Eglise Notre-Dame de la Paix), Dijon / Діжон (у приміщенні Eglise de la Visitation), Gray / Гре (у приміщенні Basilique Notre-Dame de Gray), Tonnerre / Тоннерр (у приміщенні Salle Marland), Lyon / Ліон (у приміщенні Temple du Change).

Важливою складовою гастрольного туру є спеціально розроблений та підготовлений репертуар концертної програми хору. До програми увійшли твори українських композиторів різних часів, зокрема, й твори у обробці чи опрацюванні керівниці колективу О. Радько, що стали своєрідною родзинкою у виступах колективу.

Окрім окресленої програми, в усіх концертних виступах спільно з усіма хорами, які приймали колектив, виконувались Державні гімни України та Франції. Також, у місті Макон твір «Верховино» виконувався камерним хором «Moravski» спільно з місцевими хоровими колективами під керівництвом Henriette Adler.

Опісля десятиденного туру українського хору містами Франції, у низці французьких регіональних ЗМІ можемо віднайти рефлексії містян на почуте й побачене від хору «Moravski» [2] «Озноб, сльози і

співчуття. У понеділок ввечері емоція була відчутною в церкві Візитації Шевіньї-Сен-Совер. Понад шістсот осіб здійснили поїздку, щоб відвідати дуже символічний концерт солідарності київського хору Moravski, посла українського хорового співу у Франції.

Серед основних цілей, котрі виокремлює камерний хор «Moravski» у реалізації міжнародної діяльності, можна виокремити наступні: популяризація української хорової культури та репрезентацію творчого доробку її представників (композиторів) на міжнародній музичній арені; привернення уваги міжнародної спільноти до політичної ситуації у країні, викликану повномасштабним вторгненням росії на територію України у лютому 2022 року; підтримка українців-переселенців, що проживають на території Франції через військові дії на території України, через співпрацю та фінансову допомогу з організацією Caritas Ukraine; становлення та зміцнення довгострокових міжкультурних і міжнаціональних зв'язків шляхом реалізації спільних проєктів; ознайомлення громадян Франції з реальними «історіями війни» від хористів колективу та за допомогою фото-виставки зафіксованих свідчень жорстоких подій в Україні; пошук фінансової підтримки європейської спільноти на відновлення культурно-мистецької діяльності та гуманітарної місії колективу.

Як зазначає Президент хорового колективу «Agrége» Жан-Поль Крістоф (особисте спілкування, 22 січня 2022 р.), французьку публіку неабияк вразила жага та радість життя українського хору «... така, що неможливо навіть запідозрити, через що вони проходять. Це почуття, яке буде супроводжувати нас до кінця: вони назавжди в наших серцях». Сама ж диригентка хору, Олена Радько, неодноразово у спілкуванні з французькою публікою наголошувала на тому, що спів є своєрідним актом опору проти знищення української культури та нації.

Підсумовуючи вищевикладений матеріал дослідження зауважимо на потребі збереження і фіксації подібної культурно-творчої діяльності мистецьких колективів України. Саме це дослідження стане допоміжним інструментом у наступних наукових розвідках з окресленої тематики задля розширення й визначення ролі культурно-мистецьких акцій, їх значення у вибудовуванні міжнародної культурної дипломатії.

У своїй інтернаціональній діяльності камерний хор «Moravski» без перебільшення став амбасадором української хорової культури України на світових майданчиках. Популяризування наративів щодо захисту української національної культури від знищення варварами-

агресорами, звернення і загострення уваги європейської спільноти до сучасних подій на теренах України, заклик відстоювання демократичних суспільних цінностей світової спільноти, популяризація традицій українського хорового мистецтва, розкриття засобами музичного мистецтва національних рис українського народу є метою та ціллю роботи хорового колективу на міжнародній музичній арені. Таким чином, ми простежуємо поліваріативність роботи хорового колективу у сучасних реаліях, у яких надважливими напрямками роботи хору є не тільки, власне, культурно-мистецька діяльність, а й реалізація поважної функції повноцінного учасника міжнародної культурної дипломатії.

Джерела та література

1. Art Crossing Borders e.V. (2022, August 25). Happy 31st Independence Day, Ukraine! Sing With Us, Europe! [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=eDOBZ0X2jQs>
2. Nicolas Durdilly (22 листопада, 2022) Le chœur Moravski chante l'Ukraine avec émotion : « Un acte de résistance ». Le bien public. URL: <https://www.bienpublic.com/culture-loisirs/2022/11/22/le-choeur-moravski-chante-l-ukraine-avec-emotion-un-acte-de-resistance>
3. The Ukrainians (2020, 12 листопада) Культурна дипломатія в часи невизначеності: як відбувся Міжнародний форум культурної дипломатії. The Ukrainians. URL: <https://theukrainians.org/kulturna-dyplomatiia/>
4. Кравчук, О. Камерний хор «Moravski»: історія, здобутки, сьогодення: (до 5-річчя заснування). Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Серія: Музичне мистецтво. 2022. 5 (2). С. 218–226. <https://doi.org/10.31866/2616-7581.5.2.2022.269684>

УДК 336.743(477)

Круглякова В. В.

канд. екон. наук, доцент кафедри фінансового менеджменту,
Львівський національний університет імені Івана Франка,

Михальчук С. В.

здобувач вищої освіти першого (бакалаврського) рівня освіти,
Львівський національний університет імені Івана Франка

ВПЛИВ МІЖНАРОДНИХ ФІНАНСОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ НА ФІНАНСОВИЙ СТАН УКРАЇНИ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Введення воєнного стану в Україні має далекосяжні наслідки, які вплинули на різні сектори економіки, включаючи виробництво, соціальну сферу, фінанси та банківську систему. Країна зіткнулася з різким спадом виробництва, зростанням безробіття, посиленням соціальних заворушень та інфляції, що призвело до значного зростання державного боргу та дефіциту бюджету. Єдиний шлях вирішення цих викликів – підтримка міжнародних фінансових організацій (далі – МФО). Вони можуть надати життєво важливу фінансову допомогу Україні для її економічного відновлення та забезпечення фінансової стабільності. Однак поточної підтримки з боку цих установ може бути недостатньо для покриття всіх необхідних витрат у найближчому майбутньому. Таким чином, Україні вкрай важливо залучити додаткові фінансові ресурси від міжнародних фінансових інституцій для подолання викликів, які постають перед нею, а також для протистояння агресивним силам.

Як зазначають Л. М. Маршук, А. В. Бабюк, Л. В. Страпчук на першій декаді війни економічні збитки України сягали 120-150 млрд доларів США, станом на сьогодні після знищення цивільної інфраструктури втрати України сягають біля 500 млрд доларів США, але не треба забувати, що якщо шальки терезів воєнного характеру схиляться у бік України ці збитки будуть мати зворотній характер, тобто вони можуть бути компенсовані країнами-партнерами шляхом відкриття європейських перспектив для України [1, с. 1-6].

Саме міжнародні фінансові організації можуть мати істотний вплив на фінансове благополуччя України під час війни. Проте варто зазначити, що діяльність таких організацій має свої потенційні наслідки. Зокрема, міжнародні фінансові установи, такі як Світовий

банк, Міжнародний валютний фонд і Європейський банк реконструкції та розвитку, пропонують позики та іншу фінансову підтримку, щоб допомогти українському уряду подолати економічні наслідки війни. Тим не менш, ці організації можуть прив'язувати до своєї підтримки вимоги щодо реформ і фінансової відповідальності.

Міжнародні фінансові організації можуть зіграти ключову роль в економічному відродженні України, сприяючи залученню інвестицій та зовнішнього капіталу. Європейський банк реконструкції та розвитку, наприклад, може продовжити фінансування проєктів, спрямованих на підвищення енергоефективності, розвиток інфраструктури та приплив приватного капіталу.

Також МФО здатні надавати консультативну підтримку українському уряду щодо економічних реформ і стратегії розвитку. Ця підтримка допоможе зменшити потенційні ризики та посилити фінансову стабільність України.

Дані організації можуть виступати адвокатами України у відносинах з іншими країнами та організаціями, що може бути особливо важливим під час війни. У такі періоди Міжнародний валютний фонд міг би захистити Україну від нечесних кредиторів і надати вкрай необхідну допомогу у вирішенні суперечок з міжнародними партнерами.

Україна може отримати допомогу від світових фінансових організацій для управління державним боргом і стабілізації валюти. Тим не менш, важливо визнати, що така допомога може надаватися з певними умовами, наприклад: скорочення бюджету та проведення економічних реформ. Ці умови можуть виявитися складними для виконання в умовах триваючої війни та соціальної нестабільності.

Після відкритого вторгнення російських окупаційних військ Україна отримує фінансову допомогу від різних урядів, у тому числі від Світового банку, ЄБРР та МВФ. Загальна сума траншів, отриманих від цих установ, становить 4,325 млрд доларів. Хоча частина цієї допомоги надається у формі грантового фінансування, яке Україна не зобов'язана повертати, більша частина складається з позик під низькі відсотки, які Україні необхідно буде повернути після закінчення війни. Незважаючи на це, МВФ залишився непохитним партнером України, погодившись надавати безперервну фінансову підтримку під час конфлікту та перерахувавши транш у розмірі 1,4 млрд доларів. Однак важливо зазначити, що це фінансування здійснюється у формі позики, а не гранту, тобто повернення траншу МВФ є необхідною умовою

майбутньої допомоги. Наразі для України, яка стала об'єктом агресії, немає конкретних умов погашення кредитів [1, с. 1-6].

Кредит МВФ для України став безпрецедентною віхою в історії Фонду. Ніколи раніше організація не надавала фінансування нації, втягнутій у внутрішній збройний конфлікт. Це відхилення від внутрішніх правил існує через те, що кредит може бути спрямований на військову діяльність, що відображається в поточній ситуації в Україні.

«Фінансування для відновлення України після надзвичайної економічної ситуації» або «Вільна Україна» – так називається додатковий бюджетний пакет, затверджений Світовим банком. Цей пакет включає кредит у розмірі 350 млн доларів США, гарантії на суму 139 млн доларів США та безкоштовне фінансування у розмірі 134 млн доларів США, а також паралельне фінансування у розмірі 100 млн доларів США. Загальна сума підтримки становить 723 млн доларів США. Крім того, Світовий банк схвалив виділення додаткових 200 млн доларів США на користь незахищених верств населення в Україні. Загальна сума підтримки від Світового банку зараз становить 925 млн доларів.

Нещодавно Світовий банк оголосив про виділення гранту в розмірі 200 млн доларів на проект з ремонту енергетичної інфраструктури України. Кошти для цього проекту надані в рамках Цільового фонду підтримки, відновлення, відбудови та реформування України. Передбачається, що у міру розширення масштабів проекту додаткове фінансування від партнерів надійде у вигляді грантів та інших внесків у розмірі до 300 млн доларів США [2].

Таким чином, на жаль, війна на сході України продовжується, і вона має серйозні економічні наслідки для країни. Міжнародні фінансові організації, такі як Міжнародний валютний фонд, Світовий банк та Європейський банк реконструкції та розвитку, можуть надавати фінансову підтримку та технічну допомогу Україні в боротьбі з економічними труднощами, які виникають внаслідок війни. Допомога міжнародних фінансових організацій може допомогти Україні повернути інвестиції та зовнішній капітал, що дозволить підтримати відновлення економіки та зменшити наслідки війни.

Джерела та література

1. Маршук Л. М., Бабюк А. В., Страпачук Л. В. Вплив міжнародних інституцій на фінансовий стан України в умовах воєнного часу. *Економіка і суспільство*. 2022. №37. С. 1-6.

2. Світовий банк виділив Україні грант \$200 млн на ремонт енергетичної інфраструктури. URL: <https://finbalance.com.ua/news/svitoviy-bank-vidiliv-ukrani-hrant-200-mln-na-remont-enerhetichno-infrastrukturi> (дата звернення: 18.04.2023).

УДК 614.2 (PL)

Лізаковські Пьотр

канд. наук у сфері наук про безпеку, викладач Військово-морської академії ім. Героїв Вестерплатте в м. Гдиня

ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ ОРГАНАМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В СИСТЕМІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В РЕСПУБЛІЦІ ПОЛЬЩА

Відповідно до загальних принципів децентралізації повноважень щодо прийняття рішень в Республіці Польща (далі – РП), кожен рівень місцевого самоврядування став відповідальним за створення стратегії розвитку для мешканців його території. Варто зазначити, що немає принципу ієрархічного підпорядкування між рівнями місцевого самоврядування в РП, але головна координуюча роль лягає у цьому питанні на воеводство (український відповідник – область).

Спільною метою всіх рівнів місцевого самоврядування є задоволення потреб мешканців, у тому числі, у сфері охорони здоров'я [1]. Доцільно зазначити, що все частіше місцеве самоврядування залучає до цього процесу громадські організації. Форма і різноманітність взаємовідносин, особливо на місцевому рівні, територіально диференційована. У більшості європейських країн систематично зростає кількість організацій, діяльність яких не є виключно бізнес-орієнтованою. Подібна тенденція спостерігається також у Республіці Польща, особливо з початку політичної трансформації, яка розпочалася в 1990-х роках. Сектор громадських організацій у Польщі неоднорідний як за формою та правовою базою, так і за масштабом діяльності та організаційним потенціалом.

Домінуючою формою таких організацій виступають фонди та асоціації. Менш популярними є, наприклад, соціальні кооперативи. Але ж присутність громадських організацій в публічній сфері є невід'ємним елементом будь-якого громадянського суспільства з добре сформованою демократією. Їх діяльність базується насамперед на формуванні соціального капіталу та формуванні соціальної інтеграції на місцевому рівні.

Завдання органів місцевого самоврядування у сфері охорони здоров'я визначені як конституційними положеннями, так і нормами матеріального права. Відповідно до конституційних положень, одним із завдань гміни є задоволення колективних потреб громади гміни в галузі охорони здоров'я (базова медична допомога) та профілактика захворювань. Виконання громадських завдань на рівні повіту у сфері охорони здоров'я (український відповідник – район) реалізується через функціонування повітових лікарень. Воєводське самоврядування зосереджується, насамперед, на охороні здоров'я в спеціальних медичних установах.

Крім того, органи місцевого самоврядування у Польщі беруть участь в процесі фінансування завдань у системі охорони здоров'я [2].

Щодо співпраці громадських організацій та місцевого самоврядування, доцільно підкреслити, що вона полягає в наданні медичних послуг відповідно до компетенцій органів місцевого самоврядування, які закріплені у відповідних законах.

Таким чином, система охорони здоров'я у РП є відносно складною структурою, і органи місцевого самоврядування несуть відповідальність за здоров'я своїх громадян в рамках визначених законодавчих компетенцій.

Джерела та література

1. Balicki M. Organizacja i funkcjonowanie systemu opieki zdrowotnej w Polsce. Narodowy Fundusz Zdrowia (stan na 30.12.2009) // Zdrowie publiczne. Wybrane zagadnienia, J. Opolski (red.). 2011. S. 97–124.
2. Lizakowski P. Narodowy Fundusz Zdrowia w systemie ochrony zdrowia // Rocznik Bezpieczeństwa Międzynarodowego. 2020. № 14(2). S. 55-66.

УДК 327

Озернюк Г. В.

канд. юрид. наук, доцент кафедри міжнародних відносин та права
Національний університет «Одеська політехніка»

Миргородська О. О.

здобувач спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні
комунікації та регіональні студії» Національний університет «Одеська
політехніка»

ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЗАХІДНОЄВРОПЕЙСЬКОЇ ВАЛЮТНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Європейська економічна інтеграція привертає до себе увагу дослідників, оскільки на європейському континенті протягом десятиліть формується особливе, до 1950-х років не відоме, міждержавне економічне й адміністративне об'єднання, що має значною мірою наднаціональну структуру управління. При всіх складнощах у формуванні, розвитку й розширенні ЄС внутрішній ринок залишається первинною складовою, яка лежить в основі його економічної інтеграції. Усі інші складові виходять з нього як похідні, залишаючись тими, що доповнюють цей первинний процес.

Дослідження формування внутрішнього ринку ЄС як фундаменту економічної інтеграції набуває особливого значення в історичному розумінні його становлення у зв'язку з набуттям Україною асоційованого членства в ЄС, що проявляється саме в зазначеній первинній частині цього феномену – входження у внутрішній ринок об'єднання, що обумовлює актуальність дослідження у науковому просторі нашої країни.

Торговельна політика є одним з найважливіших напрямів економічної політики як держави, так і міждержавного регіонально-економічного об'єднання. Під торговельною політикою доцільно розуміти сукупність заходів, які приймаються керівними органами певних цілісних політико-економічних утворень (інституціями ЄС) для регулювання взаємовідносин між господарськими суб'єктами у сфері торгівлі.

Спільна торговельна політика міждержавного регіонального інтеграційного об'єднання починає формуватися лише тоді, коли з'являються позитивні економічні ефекти для кожної країни-учасниці.

Торговельна політика ЄС є фактично політикою у сфері регулювання зовнішньо-торгівельних відносин. Мета торговельної політики Спільноти полягає у прагненні сприяти гармонійному розвитку світової торгівлі, поступовому скасуванню обмежень у міжнародній торгівлі і зниженню митних бар'єрів. Торговельна політика покликана сприяти досягненню економічних і політичних інтересів ЄС у таких сферах, як торгівля товарами і послугами, інтелектуальна власність, інвестиції та конкуренція.

У контексті європейської інтеграції України важливим є усвідомлення здобутків і втрат, до яких може привести приєднання країни до ЄС, зокрема у сфері торгівлі. Нові країни-члени ЄС свідомо йдуть на суттєву втрату суверенітету у формуванні торговельної політики, погоджуються на більш жорсткі конкурентні ринкові умови за рахунок нових правил та масштабів ринку тощо.

Проте позитивні ефекти інтеграції значно більші. Зокрема, суттєво зростає політична вага нових країн-членів; з'являється вільний доступ до стабільного ринку товарів, послуг, капіталу та робочої сили ЄС; кращі можливості доступу до ринків третій країн завдяки існуючій широкій мережі двох- та багатосторонніх угод тощо.

Світова практика і, в першу чергу, інтеграційні процеси у Європі дозволяють виділяти п'ять форм (етапів) міжнародної економічної інтеграції: зона вільної торгівлі, митний союз, єдиний (спільний) ринок, економічний союз та повна економічна інтеграція. Сьогодні Україна стоїть перед можливістю формування відносин з ЄС у форматі зони вільної торгівлі, що можна розглядати як перший етап реалізації євроінтеграційного курсу нашої держави.

Правову основу функціонування єдиного ринку ЄС становлять акти первинного законодавства (засновницькі договори), вторинне законодавство (нормативно-правові акти інституцій ЄС), рішення Суду ЄС та міжнародні договори Спільноти та держав-членів. Законодавство країн-кандидатів на членство у ЄС мусить повністю відповідати правовим нормам Спільноти в усіх сферах, а найперше – єдиного ринку.

Управлінську структуру єдиного ринку формують інституції ЄС та ряд інших установ, створених як на наднаціональному, так і міжнаціональному рівнях з метою гармонізації функціонування окремих сфер єдиного ринку. Безпосередню відповідальність за реалізацію політики єдиного ринку несе Європейська Комісія в особі

Генерального директорату з питань внутрішнього ринку та послуг. Рада ЄС є основним законодавчим органом.

Підвалини єдиного ринку ЄС формують чотири принципи: вільний рух товарів, осіб, послуг і капіталу в межах Спільноти. Саме завдяки забезпеченню виконання цих свобод стали можливими значні успіхи єдиного ринку. Серед них найбільш помітними є додаткове економічне зростання, зростання стандартів життя населення і зайнятості, поліпшення можливостей ведення бізнесу, підвищення конкурентоздатності та інвестиційної привабливості економіки.

Україні слід розвивати економічну співпрацю з ЄС із урахуванням реалій його єдиного ринку та використанням усіх переваг його географічної близькості.

УДК 631.1:338.43

Похиленко Н. М.

канд. екон. наук, старший науковий співробітник відділу організації менеджменту, публічного управління та адміністрування, ННЦ «Інститут аграрної економіки»

ПОСИЛЕННЯ ІННОВАЦІЙНОСТІ АГРАРНОГО СЕКТОРУ В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

Посилення військової агресії РФ у 2022 році послугувало каталізатором переходу України на новий рівень євроінтеграційних процесів: отримання 23 червня 2022 року статусу кандидата у члени Європейського Союзу. Одну з провідних ролей у цьому процесі відіграє аграрна політика, що є визначальною як для України, адже ця галузь є однією з ключових в національній економіці та бюджетоутворенні, так і для ЄС, спільна аграрна політика (САП) якого відіграє ключову роль у формуванні спільного внутрішнього ринку Співтовариства.

Визнання обтяжливості та низької ефективності патерналістичності САП, що концентрувалась на унормуванні, контролі, проведенні аудиту та накладанні санкцій, обумовило перегляд принципів управління САП у період 2014-2020 рр. Її оновлення після 2020 року передбачає створення умов поширення знань та запровадження

інновацій, цифрових технологій, унормування безпечності харчових продуктів, управління ризиками, захист навколишнього середовища та протидії змінам клімату, оновлення поколінь фермерів, справедливості у розподілі доходів фермерів, а також розвитку сільських громад [1, с. 6]. Основні принципи нової САП викладено у Комюніке Єврокомісії до Європарламенту, Ради, Європейського економічного та соціального комітету та Комітету регіонів «Майбутнє виробництво харчових продуктів та сільського господарства» від 29 листопада 2017 року (Commission ‘The Future of Food and Farming’). Вони стали підґрунтям розробки та прийняття низки нормативних актів САП: Регламент ЄС 2021/2115 ; Регламент ЄС 2021/2116; Регламент ЄС 2021/2117».

Відповідно до Комюніке та пов’язаними з ним Регламентами одним із дієвих інструментів посилення інноваційності аграрного сектору визначено Систему сільськогосподарських знань та інновацій (Agricultural Knowledge and Innovation Systems – AKIS). Така система передбачає організацію взаємодії осіб (чи організацій чи установ), які використовують і створюють знання та інновації для сільського господарства та пов’язаних з ним сферах в сільських територіях щодо захисту довкілля, протидії змінам клімату, збереження біорозмаїття, налагодження надійних ланцюгів доданої вартості, розвитку суспільства тощо. Метою діяльності AKIS є створення регіональної/національної інноваційної екосистеми шляхом посилення потоків знань між її учасниками, а також посилення зв’язків між дослідженнями та практикою [2, с. 2].

Відповідно, держави-члени, а за умовами Угоди про асоціацію [3, стаття 404] і Україна, повинні забезпечити сільськогосподарським виробникам і сільському бізнесу широкий доступ до сільськогосподарських знань та інновацій для покращення сталого управління та загальної ефективності, охоплюючи економічні, екологічні та соціальні аспекти, а також визначення необхідних покращень щодо належного застосування всіх заходів на рівні ферм, включаючи цифровізацію. Перелік останніх включає стандарти, які застосовуються або необхідні для фермерів та інших бенефіціарів САП, включаючи кооперативи, і встановлені в Стратегічному плані САП, а також стандарти, що випливають із законодавства про воду, про стале використання пестицидів, про управління поживними речовинами, а також щодо ініціатив з боротьби зі стійкістю до антимікробних препаратів. Повинні також бути доступні поради щодо управління ризиками та з підтримки інновацій для підготовки та

реалізації нових проєктів, використовуючи механізм інноваційного партнерства [4, с 706-707].

Українські сільгосптоваровиробники потребують знань з аграрного менеджменту та маркетингу, передових технологій у сільському господарстві, консультацій щодо ведення прибуткового господарювання, а сільські громади України – обізнаності у можливих шляхах розбудови виробничої та обслуговуючої інфраструктур сільських територій. В цьому контексті важливим є налагодження дієвих каналів взаємодії учасників AKIS з урахуванням набутого власного досвіду та досвіду європейських країн. Актуальність впровадження інновацій посилюється за необхідності відновлення постраждалих внаслідок війни елементів виробничої та обслуговуючої аграрної інфраструктури для забезпечення продовольчої безпеки населення, відновлення нормальних умов проживання сільського населення та рівня доходів сільськогосподарських виробників.

З огляду на це вирішення питань формування концептуальних засад трансформації системи сільськогосподарських знань та інновацій в умовах війни та повоєнного відновлення України, а також посилення практичної значимості результатів наукових досліджень є надзвичайно актуальним завданням, яке стоїть перед її учасниками і потребує підтримки та реалізації на рівні загальнодержавної політики, спрямованої на комплексне відновлення функціонування агропромислового виробництва та сільських територій.

Наявні в Україні учасники AKIS, передусім МСБ в аграрній сфері, сільськогосподарські дорадники, аграрні науковці та освітяни потребують перегляду дієвості та кращого налагодження каналів зв'язку для прискорення обміну інформацією та знаннями про інноваційні продукти. Відповідно, формування концептуальних засад трансформації вітчизняної системи сільськогосподарських знань та інновацій, а також запровадження у вітчизняну практику механізму інноваційного партнерства стане важливим кроком у виконанні євроінтеграційних зобов'язань України.

Джерела та література

1. Старікова Л. Спільна аграрна політика ЄС і завдання України в контексті євроінтеграції (план наближення політик і гармонізації законодавства). URL:

http://www.aau.org.ua/media/publications/1891/files/CAP_2023_03_17_08_01_05_308554.pdf

2. EIP-AGRI. Agricultural Knowledge and Innovation Systems. Stimulating creativity and learning. URL: https://ec.europa.eu/eip/agriculture/sites/default/files/eip-agri_brochure_knowledge_systems_2018_en_web.pdf

3. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text

4. Єрмакова О. Механізми інноваційного партнерства: європейський досвід у контексті євроінтеграційного розвитку України. *Журнал Європейської економіки* Том 20. № 4 (79). Жовтень–грудень 2021, С. 697-709

УДК: 35:005.591

Сидоренко Є. В.
науковий співробітник ННЦ «Інститут аграрної економіки»

ДОСВІД ЄС У ЦИФРОВІЗАЦІЇ ГРОМАД

Міністерство розвитку громад та територій України розробило та затвердило на сім років Стратегію регіонального розвитку, де приділена значна увага питанням цифрової трансформації [1, с.36]. Зараз створюються регіональні стратегії, та ухвалюються регіональні програми цифровізації. У співпраці з Програмою «U-LEAD з Європою» Міністерство опрацьовує інструмент, який дозволить всі регіональні стратегії зробити інтерактивними та розмістити їх на одному сайті [2, с. 5]. Передбачається зробити такий інструмент, який дозволить орієнтуватись на метрики, які будуть закладені у регіональні стратегії та програми до проєктів, щоб мати розуміння, як саме конкретний проєкт вплинув на досягнення тих чи інших цілей, які записані у стратегіях.

За підтримки Програми «U-LEAD з Європою» зараз Міністерство цифрової трансформації досліджує потреби в цифровізації у 125 громадах. Це допоможе краще зрозуміти стан справ на місцях. З

досвіду цифровізації країн ЄС та Програми «U-LEAD з Європою» можна дати наступні рекомендації для успішної цифрової трансформації на місцях [3, с. 12].

- Необхідно мати цифрову стратегію.

Це необхідно для розуміння потреб користувачів та орієнтування на попит. Коли планують цифрову стратегію та послуги, необхідно прописати шлях користувача та уявити його досвід. Для цього провести тест на готовність, або зрілість до цифровізації. Визначивши рівень готовності, громада може отримати рекомендації про те, як діяти, як підвищити ступінь готовності та якими наявними заходами підтримки скористатися. Потрібно зробити «дорожню карту цифровізації» від початкового цифрового рівня до рівня цифрової зрілості. Необхідно максимально сприяти доступу до якісного навчання та консультаційних послуг. Також не треба забувати про пошук ресурсів та фінансової підтримки. Місцеві адміністрації мають використовувати свій досвід та сприяти координації з екосистемою інноваційних центрів, мереж і платформ для забезпечення цифрової трансформації.

- Потрібно забезпечити доступ до технологічної інфраструктури.

Місцеві громади повинні мати змогу використовувати цифрові технології, які стосуються стандартів, безпеки, технічних та технологічних можливостей. Прикладом успіху може слугувати відкритий портал даних про видатки в Австрії. Створений у 2013 році цей портал містить відомості про видатки усіх громад держави, починаючи з 2010 року. До нього мають безкоштовний доступ мери усіх міст, а також є можливість завантажувати нові відомості.

- Потрібно розвивати цифрову культуру, навички та потенціал.

Громадам необхідно вдосконалювати цифрові навички у своїх працівників і громадян. Це дасть можливість використовувати цифрові платформи та розвивати інноваційну культуру в місцевих осередках. Організація цифрової освіти, постійне навчання, добровільне об'єднання зацікавлених сторін у проєктах і цифрових ініціативах – це ті напрямки, які необхідно розробляти та підтримувати.

- Залучити до роботи розумного оператора і менеджера даних.

Такі роботи як збір, управління та використання даних громадою у різних процедурах – це ключові моменти цифровізації. Як один із варіантів управління даними можна розглянути «кооперативи даних». Це нова потужна форма співпраці, в якій учасники діляться своїми даними та своїми інформаційними можливостями для створення

колективного впливу. «Кооперативи даних» не потрібно обов'язково узаконювати. Це просто форма співпраці для обміну даними. Вона може мати певні бізнес наслідки, але одночасно великі переваги отримують державний сектор і суспільство. Успішний приклад управління даними в Україні – це застосунок, розроблений українським стартапом, на основі відкритих даних для пошуку найкращого місця для життя «CityScale». Розробники застосунку взяли до уваги, що немає достатньої кількості відкритих даних на локальному рівні, тому почали збирати дані від користувачів на платформі. Вони можуть перевіряти рівень забрудненості повітря, рівень гучності, звукових шумів по всій Україні. Дані можна переглянути, відсортувати за певними параметрами. І це дуже інформативний сайт для іноземців, які хочуть створювати свої підприємства в Україні.

- Забезпечити співпрацю та формування спільноти.

Планування та виконання планів у місцевій громаді може не обмежуватися тільки адмініструванням, тому що відкритий та спільний підхід це фундамент для інновацій, процвітання та зростання. Цифровізація відкриває нові шляхи співпраці – обговорення та планування бюджету за участі усіх мешканців громади, електронні звернення та петиції, електронне голосування та багато інших можливих форм співробітництва. В громадах обов'язково мають бути цифрові агенти – люди, які впроваджуватимуть цифрову трансформацію. Це можуть бути якісь місцеві блогери, журналісти, активісти, неурядова організація або місцевий бізнесмен. Прикладом успішної кооперації зусиль спільноти для цифрових перетворень може слугувати цифровий центр у столиці Болгарії Софії, який утворився на місці громадської бібліотеки. У Болгарії активні люди старшого віку, які цікавилися й опанували технології, почали навчати інших. Ми також можемо розвивати цифрові центри на основі вже існуючої інфраструктури і навчати людей, як користуватися певними онлайн сайтами і мобільними додатками.

- Надавати послуги з думкою про користувача.

Громада повинна працювати на поліпшення добробуту громадян, а цифрові послуги можуть полегшити доступ. Для цього потрібно щоб громада зрозуміла, які послуги необхідно зробити цифровими, і структурувати їх для цієї мети. Послугами можливо користуватися лише за умови, що користувачі знають як їх використовувати, а

цифрові інструменти муніципалітетів і центральних органів влади популяризуються серед громадян.

Джерела та література

1. Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text>
2. U-LEAD з Європою <https://u-lead.org.ua/media?tab=analytics>
3. Потенціал цифрової трансформації у громадах України <https://voxukraine.org/potentsyal-tsyfrovoj-transformatsyy-u-v-obshhynah-ukrayny>

УДК: 327.56

Сліпенюк В. В.

д-р філософії за спеціальністю 081 «Право», доцент кафедри державознавства, права та європейської інтеграції, Національний університет «Одеська політехніка»

СПРИЯННЯ НАЦІОНАЛЬНІЙ БЕЗПЕЦІ УКРАЇНИ ШЛЯХОМ СПІВПРАЦІ З ЄВРОПЕЙСЬКИМ СОЮЗОМ

Повномасштабне військове вторгнення Росії на територію України спровокувало глобальні модифікації в системі забезпечення безпеки на європейському континенті, а також суттєво змінили напрями співпраці України з Європейським Союзом. Ключовим серед них стало сприяння національній безпеці нашої держави, що обумовлює актуальність наукових досліджень в цій сфері.

Відносно спокійна зовнішньополітична ситуація в Європі протягом останніх десятиліть стала причиною того, що країни-члени ЄС не могли передбачити розв'язання поблизу своїх кордонів кривавої війни з використанням всіх можливих видів озброєння (за винятком ядерної зброї) та вчиненням масових вбивств цивільного населення. Численна інформація спецслужб різних держав напередодні вторгнення про можливість широкого наступу російсько-окупаційних військ в Україну, викликала чергові занепокоєння серед лідерів вільного світу. Крім жахливих прогнозів про падіння Києва через 3

дні, серйозної практичної допомоги у вигляді озброєння для спротиву не надходило.

Демократію та право вибору український народ захищав, віддаючи власні життя, під час Революції Гідності, де поруч з прапором України майорів прапор Європейського Союзу, та продовжує відстоювати вказані цінності вже під час військової боротьби за своє існування з підступним та підлим ворогом. Росія, знищуючи українські міста військовою зброєю та масово вбиваючи українців, атакує не лише Україну, а й загалом цивілізований порядок співіснування в Європі. Попри вказане, перші дні та тижні повномасштабної російської агресії сміливий український народ зустрів фактично на самоті, знищуючи багатокілометрові колони військової техніки та живої сили окупаційних військ.

Вказані виклики, приклад мужності і стійкості українського народу надихнув світ й спонукав Європу стати на захист власних цінностей. ЄС переглянув свою політику щодо Росії, як агресора та посилив співпрацю з Україною щодо збільшення її обороноздатності. Так, якщо в перші дні війни питання військової допомоги фактично не обговорювалось, а підтримка нашої держави зводилась до не менш важливих напрямків, таких як підтримка біженців, які тікали від російського терору та запровадження санкцій відносно агресора, то з часом Європа прийшла до розуміння, що лише повне звільнення наших територій може забезпечити безпеку на європейському континенті.

Одним із перших суттєвих кроків до посилення співпраці між Україною і Європейським Союзом було надання нашій державі статусу кандидата на вступ в ЄС. Вказане сприяє як проведенню подальших реформ в нашій державі, так і є позитивним сигналом для європейських і світових інвесторів. Також, у відповідь на безпрецедентну агресію проти України, ЄС поступово вводить жорсткі санкції проти Росії, позбавляючи її критично важливих та сучасних технологій і ринків, й тим самим серйозно знижуючи її здатність вести війну.

Однак не менш важливим в контексті сьогоденних подій є посилення співпраці саме в оборонному напрямку, адже наша країна, прийнявши на себе удар усієї військової потуги країни-агресора, забезпечує захист східних рубежів ЄС, відстоюючи майбутнє усієї Європи. В цьому контексті надзвичайно важливого значення набуває

спільне протистояння проти російської агресії та забезпечення воєнної та фінансово-економічної підтримки.

В процесі співпраці для сприяння національної безпеки України, ЄС спочатку погодився мобілізувати 500 млн євро через Європейський фонд миру. Надалі ця сума була доповнена додатковими траншами по 500 млн євро 23 березня, 13 квітня, 13 травня, 19 липня, 17 жовтня 2022 року та 23 січня 2023 року, й нині загальна сума допомоги тепер становить 3,6 мільярда євро. В межах виділених коштів ЄС фінансує як надання, так і постачання військового обладнання для забезпечення українських військових засобами індивідуального захисту, аптечками, паливом, а також вперше у своїй історії надання летальної зброї оборонного призначення країні, яка не є її членом [2].

17 жовтня 2022 року ЄС також започаткував дворічну Місію військової допомоги на підтримку України (EUMAM Ukraine). Остання забезпечує підготовку Збройних сил України, а також координує та синхронізує тренувальну підтримку країн-членів ЄС. На сьогодні вже понад 20 000 українських військовослужбовців пройшли підготовку в країнах-партнерах, зокрема, в Польщі, Німеччині, Чехії та Словаччині [1].

В контексті дослідження сприяння національної безпеки шляхом співпраці з ЄС не слід забувати і про таку її галузь як економічна безпека, адже «битви виграє армія, а війну – економіка». Аграрний сектор є одним із провідних джерел надходження валюти в країну. Весною 2022 року Європейська комісія пішла на безпрецедентний крок – зняття торговельних обмежень і тарифів на товари та продукцію, фактично відкривши ринок для українських виробників. Крім того, для підтримки наших фермерів й постачання на світові ринки продовольства в Європі були відриті «коридори солідарності». Однак, цієї весни український аграрний експорт ускладнився через заборону Польщі та Угорщини імпорту й транзиту аграрної продукції. Єврокомісія засудила односторонні дії держав-членів ЄС, оскільки торговельна політика є виключною компетенцією ЄС. Крім того, така заборона негативно впливає на економіку нашої держави, оскільки відсутні кошти для сплати податків, з яких надалі фінансуються ЗСУ. Сподіваємось, що найближчим часом Єврокомісія запропонує кроки для того, щоб українська аграрна продукція знову могла вільно переміщатись в ЄС.

Окреслені форми сприяння національної безпеки роблять важливий внесок у нашу перемогу, яка неодмінно буде. Однак, навіть після перемоги, співпраця України та ЄС в досліджуваній сфері повинна продовжуватись, оскільки росія може не припинити свого існування, і з часом через реваншистські настрої, може спробувати знову напасти на Україну як східний тил Європи. Це одним повоєнним напрямком має бути допомога в розмінуванні: через воєнні дії дуже багато української землі нині заміновано, що становить не лише небезпеку для життя і здоров'я українців, а й створює ризики для нелегального обігу зброї, який може поширитись і на європейські держави.

Підсумовуючи, варто зазначити, що співпраця України з Європейським Союзом є взаємовигідною для всіх сторін, оскільки після 24.02.2022 було зруйновано попередню систему безпеки і порядок взаємовідносин в Європі. Україна вкотре підтвердила свій європейський вибір і, жертвуючи найціннішим – життями своїх кращих синів і доньок, боронить Європу від агресивного «рашизму» та заслуговує на підтримку і цій боротьбі від усього цивілізованого світу. Військова та фінансово-економічна підтримка України є одним із чинників, які впливають на майбутню перемогу і можуть її пришвидшити, тим самим зменшити і без того велику плату, яку здійснює наша держава, а саме: зберегти життя та здоров'я наших громадян, адже кожен новий день війни – це збільшення кількості невинних жертв агресивної політики Росії.

Джерела та література

1. Понад 20 тисяч військових ЗСУ пройшли навчання за кордоном.
URL: <https://armyinform.com.ua/2023/01/01/ponad-20-tysyach-vijskovyh-zsu-projshly-navchannya-za-kordonom/>

2. Як ЄС підтримує Україну: від санкцій до військової та гуманітарної допомоги. URL: <https://euneighbourseast.eu/uk/news/explainers/yak-yes-pidtrymuje-ukrayinu-vid-sankcij-do-vijskovoyi-ta-gumanitarnoyi-dopomogy/>

УДК 339.9

Усача Н. В.

канд. екон. наук, провідний науковий співробітник відділу організації менеджменту, публічного управління та адміністрування ННЦ «Інститут аграрної економіки»

ВПЛИВ ВІЙНИ НА СПІВПРАЦЮ УКРАЇНИ ТА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ В СФЕРІ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

Розгортання повномасштабної війни між Україною та росією спричинило нові виклики для аграрного сектору економіки країни. Серед яких найбільш суттєвими є: недоотримання доходів сільськогосподарськими товаровиробниками, понесення значних прямих збитків, вилучення із сільськогосподарського обороту земель внаслідок забруднення вибухонебезпечними предметами, розмінування територій та передача їх до виробничого процесу, забруднення водних та земельних ресурсів внаслідок ведення бойових дій, втрата поголів'я сільськогосподарських тварин, енергетична перебудова, нестача кваліфікованих робітників, загроза сталому розвитку господарювання аграрного сектору, зменшення та проблематичність експорту сільськогосподарської продукції, виживання агросектору в умовах війни тощо.

Водночас для галузі відкриваються нові можливості, що допоможуть відбудувати потужний вітчизняний агропромисловий комплекс. Одним із пріоритетних напрямів такого розвитку є євроінтеграційний, що передбачає собою розбудову та поглиблення взаємовідносин між Україною та Європейським Союзом (ЄС), які здійснюється на принципах політичної асоціації та економічної інтеграції. Однак, щоб Україні успішно інтегруватися у європейський простір, необхідно виконати всі рамкові вимоги шляхом адаптації вітчизняного законодавства, зокрема, у сфері сільського господарства до вимог ЄС (політичних, соціальних, екологічних, фінансових тощо).

Певні напрацювання у цій сфері уже зроблені: більшість основних напрямів співробітництва (органічне фермерство, стандарти торгівлі рослинами та політика якості) було закладено в Угоді про асоціацію (Глава 17 «Сільське господарство та розвиток сільських територій» Розділу V «Економічне та галузеве співробітництво»), де прописані

конкретні кроки наближення вітчизняного законодавства в аграрній сфері до європейських норм. Як заявила Віце-прем'єр-міністр з питань європейської та євроатлантичної інтеграції О. Стефанішина під час 24-го Саміту Україна-ЄС, що відбувся у Києві 3 лютого 2023 року, Україна виконала вже понад 70% зобов'язань, передбачених Угодою про асоціацію з ЄС. Навіть в умовах повномасштабної війни з росією здійснюється постійна робота в напрямку адаптації українського законодавства до європейського. Значних успіхів із виконання зобов'язань за Угодою про асоціацію досягнуто у сфері інтелектуальної власності, енергетики, довкілля, сільського господарства, санітарних та фітосанітарних заходів, а також митних питань [2].

Хоча Україна має лише статус кандидата до ЄС, постійна підтримка її у війні європейською спільнотою є суттєвою і цінною, зокрема, ухвалення 10 пакетів жорстких санкцій проти Росії, націлених на підрич їхньої економіки, макрофінансова допомога, надання тимчасового захисту для українців в країнах ЄС, спільні закупівлі зброї, військові навчання бійців ЗСУ, скасування мит для українських товарів, посилення спроможності транспортних коридорів Україна-ЄС та лібералізація перевезень, допомога у розслідуванні воєнних злочинів та розробка планів післявоєнної відбудови [3].

Блокування Росією українських чорноморських портів зупинило експорт українського зерна та продовольства, чим спровокувало глобальну продовольчу кризу. Для вирішення цієї масштабної проблеми ЄС, в рамках економічної підтримки, було організовано на кордонах з Україною «коридори солідарності» для вивезення української продукції суходелом, з використанням автомобільного та залізничного транспорту, а також з використанням внутрішніх водних артерій. Через такі «коридори солідарності» ЄС Україна мала можливість експортувати близько 25 мільйонів тон збіжжя на світові ринки [4]. Такі альтернативні шляхи стали життєво необхідними для підтримки української економіки у ці важкі часи.

Отже, прагнення України приєднатися до європейської спільноти є правильними, оскільки з початку повномасштабної війни ЄС став найбільшим донором допомоги (фінансової, гуманітарної, політичної та військової) нашій країні і надалі планує надавати таку підтримку.

Co-funded by
the European Union

ІННОВАЦІЙНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

#EVADEMproject

Джерела та література

1. Насіннєвий напрям України в умовах євроінтеграції. URL: <https://dia.dp.gov.ua/nasinnuevij-parjyam-ukra%D1%97ni-v-umovax-uevrointegracij%D1%97/> (дата звернення: 26.04.2023 р.).

2. Ольга Стефанішина: Україна виконала 72% зобов'язань, передбачених Угодою про асоціацію з ЄС. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/olha-stefanishyna-ukraina-vykonala-72-zoboviazan-peredbachenykh-uhodoiu-pro-asotsiatsiiu-z-ies> (дата звернення: 20.04.2023 р.).

3. Рабінович М. Як повномасштабна війна змінила формати співпраці України та ЄС. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2022/11/8/7150040/> (дата звернення: 28.04.2023 р.).

4. ЄС мобілізував близько мільярда євро для «коридорів солідарності» з Україною. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3612535-es-mobilizuvav-blizko-milarda-evro-dla-koridoriv-solidarnosti-z-ukrainou.html> (дата звернення: 08.05.2023 р.).

УДК 327:477 (504)

Федоренко Я. А.

д-р. іст. наук, професор, професор кафедри суспільних наук ЧПБ ім. Героїв Чорнобиля НУЦЗ України

ОСОБЛИВОСТІ ВЗАЄМОДІЇ УКРАЇНИ І ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ЩОДО ПОДОЛАННЯ НАСЛІДКІВ ЧОРНОБИЛЬСЬКОЇ КАТАСТРОФИ

Аварія на Чорнобильській атомній електростанції – одна із найбільших в історії людства. Часто її називають глобальною, оскільки наслідки катастрофи відчули не тільки українці, а й населення Білорусії, Росії, Центральної Європи, Балканського та Скандинавського півостровів. Цього року ми відзначали 37-ти річчя цієї страшної дати, дати, коли історія України кінця ХХ – початку ХХІ століття розділилася на дві частини: до трагедії 26 квітня 1986 року і після.

Для України відгомін Чорнобильської трагедії є відчутним для населення нашої держави і зараз, оскільки залишається ще багато невіршених завдань по мінімізації її наслідків, насамперед, пов'язаних із стабілізацією екологічних та демографічних показників життєдіяльності українського суспільства.

Зазначимо, що після розпаду у 1991 році Радянського Союзу і здобуття незалежності, наша країна зіштовхнулася із цілим комплексом невіршених питань, які породила одна із найглобальніших техногенних катастроф. Роботу із подоланням наслідків нашої країни допоміг розпочати Європейський Союз, держави-члени якого усвідомлювали необхідність та терміновість вирішення проблем, пов'язаних із забезпеченням ядерної безпеки. Зокрема, у Меморандумі про взаєморозуміння між Урядом України і Урядами країн «Великої сімки» та Комісією Європейського Співтовариства щодо закриття Чорнобильської АЕС підписаному і ратифікованому у 1995 році, було зроблено акцент на організацію заходів для підтримки закриття Чорнобильської АЕС та розробку довгострокової стратегії для енергетичного сектора України, з урахуванням раціональних економічних, фінансових та природоохоронних критеріїв, що мали призвести до створення ефективного, сталого, орієнтованого на ринок енергетичного сектора, який відповідав би потребам України [1].

Для реалізації цієї мети Європейським Союзом було організовано та проведено у 1997, 2000 та 2011 рр. декілька міжнародних донорських конференцій на рівні Глав держав та Урядів, головним завданням яких виступив збір коштів для потреб реалізації на майданчику Чорнобильської АЕС унікальних за складністю та масштабом проєктів, спрямованих на підвищення рівня ядерної безпеки. Україна обіцянку стримала – завдяки донорським коштам, було зроблено всі необхідні дії по повному відключенню Чорнобильської АЕС у 2000 році. Наразі там працює близько дві тисячі людей, які підтримують АЕС у безпечному стані, це, зокрема, служби контролю та моніторингу радіаційних показників.

Крім цього, починаючи із 1997 року Україна розпочала тісну співпрацю із Європейським банком реконструкції та розвитку (СБРР), який перетворився на своєрідного адміністратора двох міжнародних фондів, призначених для мінімізації наслідків аварії на Чорнобильській АЕС. А саме – Чорнобильського фонду «Укриття» (ЧФУ) та Рахунку ядерної безпеки (РЯБ), на рахунках яких

акумулявались кошти, що згодом були спрямовані на спорудження нового безпечного конфайнмента над об'єктом «Укриття» (вартістю близько 1,5 млрд євро), який у липні 2019 року було офіційно передано на баланс української сторони, а також будівництва сухого сховища відпрацьованого ядерного палива (вартістю понад 400 млн євро), яке було завершено у 2020 році [2]. Загалом, Європейським банком реконструкції та розвитку виділено близько 750 млн євро власних коштів для покриття видатків, яких не вистачало для реалізації цілей згаданих проєктів. А власне внесок Європейського Союзу у забезпечення ядерної безпеки тільки на території України вже значно перевищив позначку у 950 млн. євро [3].

Варто зазначити, що висновки, зроблені після Чорнобильської катастрофи, лягли в основу укладення нових міжнародних конвенцій та інструментів Євратому, спрямованих на підвищення безпеки експлуатації ядерних установок, безпеки поводження з відходами, тощо. Усі країни-члени ЄС наразі є учасниками цих конвенцій і продовжують підтримувати всі зусилля щодо зміцнення ядерної безпеки в усьому світі. Також, Євратомом було створено спеціальну систему обміну терміновою радіологічною інформацією Європейського Співтовариства у разі виникнення аварійної ядерної ситуації (ECURIE) [4].

Сумісна робота Європейського Союзу і України щодо мінімізації наслідків Чорнобильської катастрофи продовжилась і на початку третього десятиліття XXI століття. Так, у листопаді 2020 року Рада директорів ЄБРР у відповідь на запит України ухвалила рішення про створення Рахунку міжнародного співробітництва з питань Чорнобиля. Призначення цього нового донорського фонду полягало у остаточній ліквідації проблем, пов'язаних з аварією, а також продовження співпраці України та донорської спільноти в рамках роботи Чорнобильського фонду «Укриття» та Рахунку ядерної безпеки.

Таким чином, можна стверджувати, що Європейський Союз надав потужну допомогу Україні для ліквідації наслідків найбільшої в Європі техногенної катастрофи. Однак, остаточне вирішення усього комплексу проблем Чорнобильської АЕС є як ніколи актуальним та й надалі потребує подальших консолідованих зусиль та конструктивної взаємодії обох сторін.

Джерела та література

1. Меморандум про взаєморозуміння між Урядом України і Урядами країн «Великої сімки» та Комісією Європейського Співтовариства щодо закриття Чорнобильської АЕС від 20 грудня 1995 р. [Електронний ресурс] // Офіційний вебпортал парламенту України Законодавство України. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/998_008#Text

2. Подолання наслідків Чорнобильської катастрофи. Конгрес місцевих і регіональних влад Рад Європи [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Міністерства закордонних справ України. – Режим доступу: <https://mfa.gov.ua/mizhnarodni-vidnosini/podolannya-naslidkiv-chornobilskovyi-katastrofi>

3. ЄС допоміг побудувати у Чорнобильській зоні три сховища для відходів [Електронний ресурс] // Економічна правда. 30 листопада 2018. – Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/news/2018/11/30/643171/>

4. Річниця аварії на Чорнобильській АЕС: спільна заява Високого представника/Віцепрезидента Жозепа Борреля та Європейської комісарки з енергетичних питань Кадрі Сімсон [Електронний ресурс] // Офіційний сайт Представництва Європейського Союзу в Україні. – Режим доступу: https://www.eeas.europa.eu/delegations/ukraine/ukraine/richnitsya-avarii-na-chornobilskovyi-aes-spilna-zayava-vysokogo_uk?s=232

УДК: 327:327.8

Хорішко Л. С.

професор кафедри політології, Запорізький національний університет

СТРАТЕГІЧНІ КОМУНІКАЦІЇ ЯК ІНСТРУМЕНТ ВОЄННО-ПОЛІТИЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ ТА ЄС

Глобальні виклики сучасності вимагають від політичних суб'єктів синхронізації зусиль в активізації політико-комунікативної діяльності, пошуку нових форм взаємодії зі стейкхолдерами щодо реалізації ключових національних інтересів [3]. У цьому контексті доцільним є залучення ресурсного потенціалу стратегічних комунікацій, спрямованих на оптимізацію досягнення поставлених цілей та завдань

Co-funded by
the European Union

ІННОВАЦІЙНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

#EVADEMproject

суб'єктів політики. Наприклад, у ЄС сформована широка практика використання стратегічних комунікації для активізації партнерського діалогу держав-членів щодо розв'язання актуальних проблем внутрішньої та зовнішньої політики, а також протидії деструктивним інформаційним впливам [2]. Потреба відновлення суверенітету та територіальної цілісності України актуалізує використання стратегічних комунікацій з метою інтенсифікації воєнно-політичної співпраці та залучення ресурсів стейкхолдерів. Ключовими інструментами реалізації стратегічних комунікацій є публічна дипломатія та зв'язки з громадськістю.

Воєнно-політичне співробітництво України та ЄС розглядається очільниками держави як один із основних факторів реалізації національних інтересів в умовах сучасної політичної дійсності. Це зумовлено чіткою та послідовною позицією представників ЄС щодо надання всебічної підтримки Україні у протидії державі-агресору. Наразі керівництво ЄС розглядає Європейський фонд миру як основний інструмент забезпечення стійкості та розширення можливостей українських збройних сил у протидії державі-агресору. Основні принципи політичного діалогу та співпраці з ЄС, державами-членами у сфері безпеки та оборони, в рамках вказаного фонду, є складовою Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Їх зміст постійно був у фокусі політичних дискусій на ключових самітах Україна-ЄС у 2020-2021 роках. Наприкінці лютого 2022 року було визначено два пріоритетних напрями співпраці та орієнтовний обсяг фінансування: 1) військова допомога (обладнання, озброєння – 450 млн. євро); 2) нелетальна військова допомога (паливо, індивідуальні засоби захисту, аптечки – 50 млн. євро) [6]. Акцент зроблено на активізацію політичного діалогу керівників профільних міністерств держав-членів ЄС з військово-політичним керівництвом України щодо визначення процедури взаємодії, пріоритетів у постачанні допомоги, узгодження логістичних маршрутів.

Безпекова ситуація в Європі, її вплив на міжнародну політику – ці питання включені до порядку денного зустрічей міністрів закордонних справ держав-членів ЄС під головуванням Ж. Борреля. У заяві для преси він висловив думку, що російська агресія проти України є ключовим викликом для світової спільноти у контексті синхронізації зусиль для захисту ключових цінностей та інтересів [7]. Відтак, надання всебічної політичної підтримки та військової допомоги Україні є підтвердженням здатності, передусім, європейської

спільноти адекватно реагувати на виклики, проявляти стійкість у захисті свої цінностей. Серед пріоритетних напрямів співробітництва визначено наступні: утворення навчальної місії для українських військовослужбовців, збільшення об'єму військової допомоги, підтримка цивільного населення, відновлення енергетичної та цивільної інфраструктури, сприяння фіксації воєнних злочинів, розширення санкцій проти держави-агресора.

Наприкінці листопада минулого року в рамках Європейського фонду миру була започаткована робота місії ЄС з надання військової допомоги Україні (EUMAM Ukraine). Вона розрахована на два роки та передбачає орієнтовне фінансування у розмірі 106 млн. 700 тис. євро. На думку Ж. Борреля, організація діяльності цієї місії є ще одним підтвердженням незмінності позиції ЄС щодо підтримки України у боротьбі за відновлення територіальної цілісності та суверенітету [9]. Основними завданнями місії є навчання українських військовослужбовців на території держав-членів ЄС, подальша координація двосторонньої взаємодії держав-членів та стейкхолдерів з метою надання допомоги Україні.

За підсумками 24-го саміту Україна-ЄС зроблено спільну заяву В. Зеленського, Ш. Мішеля та У. фон дер Ляен, в якій вкотре акцентовано увагу на спільності цінностей демократії, потребі синхронізації колективних зусиль щодо їх захисту, відновлення територіальної цілісності та суверенітету України [8]. Значна увага також була приділена обговоренню стану воєнно-політичного співробітництва у рамках Європейського фонду миру та подальших зусиль ЄС щодо розширення можливостей надання військової допомоги. У цьому контексті Єврокомісією прийнято рішення про виділення 500 млн. євро на виробництво боєприпасів для України. У заяві для преси У. фон дер Ляен зазначила, що успішна протидія державі-агресору значною мірою залежить від вчасного постачання військової техніки та боєприпасів до неї [5]. Відтак, ЄС посилює підтримку України за трьома напрямками: постачання боєприпасів із наявних запасів держав-членів ЄС; закупівля боєприпасів у третіх сторін; нарощування потужностей оборонно-промислового виробництва боєприпасів у Європі.

Вагомою є також налагодження двосторонньої співпраці з державами-членами ЄС. Наприклад, між ДК «Укроборонпром» та Міжурядовою агенцією оборонної співпраці Чехії досягнена домовленість щодо співробітництва у сфері виробництва військової

техніки, боєприпасів до неї, створення сервісних та логістичних хабів [1]. Укладено угоду про співпрацю ДК «Укроборонпром» із провідним виробником бронетехніки Польщі «PGZ» про здійснення капітального ремонту та обслуговування танків Т-64, а також у перспективі створення хабу з обслуговування танків, переданих Україні партнерами [4]. Активізація двосторонньої співпраці сприяє поступовій включеності України у виробничі та логістичні процеси держав-членів ЄС.

Отже, стратегічні комунікації активно використовуються керівництвом України для активізації воєнно-політичного співробітництва з ЄС. У цьому контексті використовується ресурсний потенціал публічної дипломатії, яка забезпечує синхронізацію зусиль, заяв та дій стейкхолдерів, сприяючи активізації політичного діалогу з ЄС та державами-членами щодо військової підтримки України. Не менш важливим є процес налагодження зв'язків з громадськістю з метою забезпечення всебічного інформування, публічності комунікації та взаємодії щодо імплементації відповідних рішень.

Джерела та література

1. Укроборонпром розвиває партнерство з чеською бронетанковою гаузузю. URL: <https://ukroboronprom.com.ua/news/ukroboronprom-rozvivaje-partnerstvo-z-ceskoju-bronetankovuju-galuzzyu> (дата звернення: 05 травня 2023).

2. Хорішко Л. С. Досвід реалізації стратегічних комунікацій у діяльності НАТО та ЄС: інституційний аспект. *Регіональні студії*. № 26. 2021. С. 54-58.

3. Хорішко Л. С. Стратегічні комунікації України у контексті російсько-української війни / *The Russian-Ukrainian war (2014–2022): historical, political, cultural-educational, religious, economic, and legal aspects : Scientific monograph*. Riga, Latvia: «Baltija Publishing», 2022. С. 1069-1077. URL: <http://regionalstudies.uzhnu.uz.ua/archive/26/13.pdf> (accessed 06 May 2023).

4. Bumar Labedy and Ukroboronprom jointly established technical center for repair of T-64. URL: <https://grupapgz.pl/en/bumar-labedy-and-ukroboronprom-jointly-established-technical-center-for-repair-of-t-64/> (accessed: 05 May 2023).

5. Defence: €500 million and new measures to urgently boost EU defence industry capacities in ammunition production. URL:

Co-funded by
the European Union

ІННОВАЦІЙНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

#EVADEMproject

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_23_2569 (accessed: 06 May 2023).

6. European Peace Facility. URL: https://fpi.ec.europa.eu/what-we-do/european-peace-facility_en (accessed: 06 May 2023).

7. Foreign Affairs Council: Press remarks by High Representative Josep Borrell after the meeting. URL: https://www.eeas.europa.eu/eeas/foreign-affairs-council-press-remarks-high-representative-josep-borrell-after-meeting-2_en (accessed: 07 May 2023).

8. Joint statement following the 24th EU-Ukraine Summit. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2023/02/03/joint-statement-following-the-24th-eu-ukraine-summit/> (accessed: 06 May 2023).

9. Ukraine: EU sets up a military assistance mission to further support the Ukrainian Armed Forces. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2022/10/17/ukraine-eu-sets-up-a-military-assistance-mission-to-further-support-the-ukrainian-armed-forces/> (accessed: 07 May 2023).

УДК: 338.927

Shapovalov Ye. B.

PhD in technical sciences, Assoc. Prof. of Ecology and environmental management Chair at National University of Food Technologies

Salavor O. M.

PhD in technical sciences, Assoc. Prof. of Ecology and environmental management Chair at National University of Food Technologies

Yakymenko I. L.

Dr. in biology sciences, Head of Ecology and environmental management Chair at National University of Food Technologies

THE POTENTIAL OF SUSTAINABLE GROWTH OF UKRAINE AS AN EU COUNTRY

Abstract: This paper aims to analyze the potential of Ukraine for sustainable growth as a member state of the European Union (EU). The study examines the EU's leadership in sustainable development,

Co-funded by
the European Union

НУОБАЛІВНИЙ
ФІНАНСИСТЕТ

#EVADEMPROJECT

highlighting practical cases that demonstrate its commitment to this cause. The research methodology involves analyzing relevant data related to the EU, including legislation such as directives, action plans, treaties, and regulations. The results shed light on the potential of Ukraine in terms of sustainable development, taking into account the experiences of other EU countries. Additionally, a comparative analysis of GDP per capita changes in Poland before and after joining the EU is presented in a table to provide insights into the potential economic impact on Ukraine.

Introduction. Sustainable development has become a crucial global objective, and the European Union stands as a leader in this endeavor [1, 2]. Through various initiatives and policies, the EU has demonstrated its commitment to fostering sustainable growth while minimizing environmental impact. Practical cases, such as the Renewable Energy Directive, Circular Economy Action Plan, and the European Green Deal, highlight the EU's efforts to transition to a greener and more sustainable future. As Ukraine aims to join the EU, understanding its potential for sustainable growth becomes essential.

Methods. To assess the potential of Ukraine's sustainable growth as an EU member state, this study relies on analyzing data related to the EU. Various sources of information, including EU legislation such as directives, action plans, treaties, and regulations were examined to gain insights into the EU's sustainable development framework. By understanding the EU's approach and requirements, we can assess how Ukraine aligns with these standards and identify areas where improvements may be necessary.

Results. The potential of Ukraine for sustainable growth as an EU member state is promising. Ukraine has made progress in implementing policies that align with the EU's sustainable development goals. Efforts to improve renewable energy production, enhance energy efficiency, and promote circular economy principles are already underway. Furthermore, Ukraine has shown a willingness to collaborate with the EU on environmental issues, as evidenced by its participation in the EU's Eastern Partnership initiative and the Association Agreement.

To gain a better understanding of the potential economic impact on Ukraine, we can examine the experience of Poland, another Eastern European country that joined the EU. Table 1 presents the changes in GDP per capita in Poland before and after EU membership. The data demonstrates a significant increase in GDP per capita following Poland's accession to the EU. While economic growth cannot be attributed solely to

EU membership, it indicates the potential positive effect of integration for Ukraine's economy.

Table 1

GDP per Capita Changes in Poland Before and After EU Membership
(modified form [3])

Year	GDP per Capita (in Euros)	EU Membership Status
2000	4501.45	Not a member
2001	4991.24	Not a member
2002	5207.17	Not a member
2003	5701.60	Not a member
2004	6681.39	Joined the EU
2005	8021.51	EU Member
2006	9035.41	EU Member
2007	11254.52	EU Member
2008	13996.03	EU Member
2009	11526.06	EU Member

Discussion. The results indicate that Ukraine has the potential for sustainable growth as an EU member. By aligning with EU standards and implementing necessary reforms, Ukraine can benefit from economic growth and improved environmental practices. The case of Poland provides a positive example of the potential economic impact of EU membership on a country's GDP per capita. However, it is important to note that each country's circumstances are unique, and Ukraine will face its own set of challenges and opportunities. This consideration is proved by data in example of GPD per capita growth of Poland as similar Easter-European County that is shown in table. As it seen from table, the tendencies of GPD per capita growth as significantly higher when Poland became the member of the EU that before it. The growth was from 4991.24 to 5701.60 of GDP per Capita (in Euros) for 3 years from 2001 to 2003, that is 14.2 % for 4 years. However, the same parameter for the same period of 3 years from 2005 to 2007 was from 8021.51 to 11254.52, that is 40%. GDP growth ensures costs the provide development of the industry, agriculture, and ensuring that this development will foresee modern EU's approaches in

energy and resource saving and social protection such as higher salaries and social guaranties.

Conclusion. Ukraine has the potential for sustainable growth as a member of the European Union. By adopting EU standards, implementing necessary reforms, and leveraging the experiences of other EU countries, Ukraine can embark on a path towards sustainable development. The lessons learned from the EU's leadership in this domain, along with the positive economic impact experienced by countries like Poland, indicate a promising future for Ukraine's sustainable growth.

Sources and Literature

1. Якименко І. Л., Салавор О. М., Шаповалов Є. Б. Стратегія сталого розвитку «Європа 2020»: виклики для України. *Екологічні науки*. 2018. Вип. 2. С. 87–91.
2. Kovačič A. European Union and Sustainable Development Indicators. *Management of Sustainable Development*. 2018. Вип. 9, № 2. С. 19–29.
3. Nominal GDP Per Capita in Poland. Доступно за посиланням: https://datacommons.org/tools/timeline#&place=country/POL&statsVar=Amount_EconomicActivity_GrossDomesticProduction_Nominal_PerCapita (дата доступу: 05.05.2023)

УДК: 338.927

Shapovalov Ye. B.

PhD in technical sciences, Senior Researcher, Assoc Prof. of Ecology and environmental management Chair at National University of Food Technologies

POTENTIAL OF THE EUROPEAN INTEGRATION OF UKRAINE IN THE DEVELOPMENT OF BIOGAS PLANTS

Abstract: This conference proceeding aims to analyze the potential impact of European integration on the development of biogas plants in Ukraine. The paper follows the IMRAD (Introduction, Methods, Results, and Discussion) format and focuses on the analysis of EU directives related to biogas plant development in Ukraine. The study explores the benefits and

Co-funded by
the European Union

НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

challenges associated with European integration and provides recommendations for leveraging this integration to promote sustainable biogas production in Ukraine.

Introduction. The European integration process offers Ukraine significant opportunities for economic growth and sustainable development [1, 2]. This conference proceeding examines the potential of European integration in fostering the development of biogas plants in Ukraine. Biogas, derived from organic waste, holds promise as a renewable energy source to meet Ukraine's energy needs and reduce its dependence on fossil fuels.

Methods. To assess the potential impact of European integration on biogas plant development in Ukraine, an analysis of EU directives was conducted. The directives related to renewable energy, waste management, and environmental protection were identified and reviewed. The analysis focused on directives that directly influence the establishment, operation, and regulations of biogas plants. Relevant documents, reports, and guidelines from the European Commission were studied to understand the requirements and standards set by the EU.

Results. The analysis revealed that EU directives provide comprehensive guidelines for the development and operation of biogas plants. Directives such as the Renewable Energy Directive, Waste Framework Directive, and Industrial Emissions Directive set clear targets and regulations for renewable energy production, waste management, and environmental protection. These directives emphasize the use of sustainable practices, efficient resource management, and compliance with strict environmental standards. They also promote the integration of biogas into the energy grid and establish support mechanisms such as feed-in tariffs and financial incentives.

Discussion. The findings indicate that European integration offers several advantages for the development of biogas plants in Ukraine. By aligning Ukrainian policies and regulations with EU directives, Ukraine can benefit from European expertise, technology transfer, and investment. The integration process can facilitate the adoption of best practices, knowledge exchange, and capacity building. Moreover, aligning with EU standards can enhance the credibility of Ukrainian biogas projects, attract foreign investment, and promote sustainable development. In addition, EU's programs will ensure implementation of Ukrainian innovations such as providing of optimal high-resource efficient technologies [3–5] and ensuring reaching of additional products such as ammonia

Co-funded by
the European Union

НОВОЦІВІЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

#EVADEMproject

However, challenges such as the need for financial resources, technical expertise, and regulatory compliance remain. Ukraine must address these challenges by establishing support mechanisms, providing financial incentives, and strengthening collaborations between government agencies, research institutions, and industry stakeholders. Capacity building programs and knowledge transfer initiatives should be prioritized to ensure the successful implementation and operation of biogas plants in accordance with EU directives.

Conclusion and Recommendations. The analysis of EU directives highlights the significant potential of European integration for the development of biogas plants in Ukraine. To leverage this potential effectively, Ukraine should align its policies and regulations with EU standards, invest in research and development, establish favorable financial mechanisms, and promote knowledge exchange and technology transfer. Collaboration between public and private sectors is crucial to overcoming challenges and ensuring the successful integration of biogas into Ukraine's energy mix.

In conclusion, the European integration of Ukraine offers substantial opportunities for the development of biogas plants. By analyzing EU directives, it is evident that alignment with European standards can enhance the sustainability and credibility of biogas projects in Ukraine. The conference proceeding provides valuable insights and recommendations to promote the integration of biogas plants in Ukraine, contributing to a more sustainable and renewable energy future.

Sources and Literature

1. Якименко І. Л., Салавор О. М., Шаповалов Є. Б. Стратегія сталого розвитку «Європа 2020»: виклики для України. *Екологічні науки*. 2018. Вип. 2. С. 87–91.
2. Шаповалов Є. Б., Шаповалов В. Б., Салавор О. М., Якименко І. Л. Порівняння нормативної бази ЄС та України щодо виробництва біогазу з органічних відходів. *Наукові праці Національного університету харчових технологій*. 2018. Вип. 24, № 5. С. 61–70.
3. Salyuk A. I., Zhadan S. O., Shapovalov Y. B. Thermophilic methane fermentation of chicken manure in a wide range of substrate moisture contents. *Journal of Science, Technique and Technologies Food and Packaging*. 2015. № 7. С. 36–40.
4. Salyuk A. I., Zhadan S. O., Shapovalov Y. B. Thermophilic methane digestion of chicken manure. *Ukrainian Food Journal*. 2014. С. 587.

Co-funded by
the European Union

ІННОВАЦІЙНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

#EVADEproject

5. Салюк А. І., Жадан С. О., Шаповалов Є. Б. Виробництво біогазу з курячого посліду та його оптимізація. *Харчова промисловість*. 2012. Вип. 13. С. 81–84.

РОЗДІЛ 3.
БАЗОВІ ЄВРОПЕЙСЬКІ ЦІННОСТІ ТА ЇХ РОЛЬ
В ПРОЦЕСІ РЕФОРМУВАННЯ УКРАЇНИ

УДК 321.022+327.8

Верховцева І. Г.

д-р. іст. наук, доцентка, професорка кафедри інфраструктури та
інноваційних технологій водного транспорту, ДУІТ

Клюєва Є. М.

д-р юрид. наук, професорка, завідувачка кафедри господарського та
транспортного права, ДУІТ

Скок П. О.

канд. наук. держ. упр., доцент, проректор з наукової роботи, ДУІТ

Склярєнко І. Ю.

канд. пед. наук, доцентка, в.о. завідувача кафедри інфраструктури та
інноваційних технологій водного транспорту, ДУІТ

**ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ВЕКТОР ПУБЛІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ
УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ
СУЧАСНОСТІ**

На сучасному етапі пришвидшеної (дифузної) глобалізації, що розпочався останньою третиною ХХ ст., глобального характеру набули не тільки економічні та фінансові процеси – глобалізація впливає на ідейні, соціальні, політичні й загалом культурні аспекти буття планетарного соціуму. Хоча глобалізація – явище суперечливе, попри її негативні впливи (поширення контрдемократичних тенденцій, кібертероризму, самоізоляції, режиму закритості кордонів, гіпертрофованого націоналізму тощо), вона сприяє розвитку високих технологій, інтернаціоналізації інформаційних систем, демократизації світу, знижуючи ймовірність авторитарного управління і прискорюючи темпи економічного поступу [1, с. 140; 6, с. 20].

Інформаційно-комунікаційні технології як складник сучасних глобалізаційних процесів безмежно розширили світ людини, знявши просторово-часові межі, змінили її відносини з реальністю. Як наголошує В.Кремень, розширюються можливості взаємодії людей,

Co-funded by
the European Union

ІННОВАЦІЙНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

#EVADEMproject

використання ними безконтактних форм спілкування, а суспільні процеси загалом перетворюються на особливий безконтактний феномен. Постає нова форма колективності, яка формується завдяки комп'ютерним мережам, що «дозволяють» розосередження людей, насамперед – комунікативне. Важливим аспектом цього є децентралізація – могутній рушій (генератор) соціальних змін. У таких нових політичних умовах рішення досягаються шляхом творчого пошуку, який вимагає нового мислення, нової логіки, нового міркування, адже в багатьох сферах людина перестала бути залежним членом колективу і є самостійною ланкою його функціонування [3, с. 8–9]. За Ю.Габермасом, новою громадською сферою стає кіберпростір, де відбувається вільне обговорення актуальних суспільних проблем і в рамках якого кожен громадянин може не лише висловитися, а й бути почутим. Інтернету надається провідне місце у справі формування нових інститутів демократії, а завдяки виявленому взаємозв'язку між запровадженням нових інформаційних технологій і розвитком структур громадянського суспільства – постає «кібердемократія», формується нова глобальна парадигма XXI століття – «століття комунікативного простору» [4].

Органічним складником нової політичної взаємодії є публічні комунікації – форма соціальних комунікацій, що реалізуються в публічній сфері та зв'язує відносини між індивідами, індивідами і суспільством, індивідами й інституціями, суспільством і державою, індивідами і державами тощо, будучи системою взаємодії політичних і неполітичних акторів в умовах активізації участі громадян у політичному процесі, яка формує суспільно значущі цілі через соціально-політичний дискурс та сприяє ефективній взаємодії в соціумі. Інноваційні механізми забезпечення зворотнього зв'язку між усіма суб'єктами політичного процесу створюють умови для ефективного транслювання волі держави / держав / союзів держав та сприяють своєчасному відстеженню, аналізу й формуванню комплексної відповіді на суспільну реакцію і суспільні явища загалом, надаючи можливість громадськості як колективному суб'єкту політичних процесів консолідувати, формувати, заявляти свою позицію, визначати вектор подальшої активності, контролювати дії влади, миттєво реагуючи на її кроки [5; 6, с. 19–20].

У європейському просторі публічні комунікації – стратегічний ресурс, що має багаторівневий характер (наднаціональний, національний, регіональний, локальний) та три прояви: *культуру*,

політику, технології. Ключовими в культурному аспекті є питання ідентичності (зокрема, національної і регіональної), соціальних та політичних цінностей; у політичному, відповідно, – залучення громадян до процесів прийняття рішень на різних рівнях – від локального до загальноєвропейського; у технологічному, відповідно, – персональна безпека громадян і створення платформ для активного вираження ними власних ідей, пропозицій щодо розвитку громад, участі в процесах прийняття суспільно-політичних рішень тощо [2, с. 3–5].

Характеризуючи вітчизняні публічні комунікації, дослідники вказують на автократичні атавізми досвіду українського державотворення й усталені стереотипи масової свідомості як чинники нерозвиненості субстанціонального суб'єкту публічних комунікацій – громадськості [5]. Загалом політичному дискурсу усіх років незалежності України явно бракувало глибокого аналізу публічно-комунікаційних проблем вітчизняних соціуму та політикуму. Однак наразі, коли Україна в протистоянні російському агресору виборює своє право на існування як нація і як фізичний соціум, існує потреба радикальних змін у ставленні вітчизняних політикуму та інтелектуальної еліти загалом до вітчизняних публічних комунікацій – від осмислення проблем всього періоду існування незалежної Української держави до розроблення стратегії публічних комунікацій на подальші роки у «внутрішньому» (стосовно комунікаційних процесів всередині українського соціуму) й «зовнішньому» (взаємини українства зі світом) вимірах. У рамках першого слід виокремити наукові, політико-управлінські, освітні й культурні сегменти: практичні кроки в цій сфері має пов'язуватись із студіюванням публічно-комунікаційних проблем та розробленням стратегій широкої участі громадян у їх реалізації – від рольових ігор у освітніх закладах до створення Е-платформ для обговорення цих питань й технологічного забезпечення волевиявлення кожного українця в різноманітних аспектах організації суспільного життя на національному, регіональному й локальному рівнях. Другий вектор вітчизняних публічних комунікацій є, по суті, публічно-дипломатичним. У його рамках будь-якому українцю – за покликом доброї волі чи виходячи з бізнес- або професійних уподобань, має бути надана можливість реалізуватись у відстоюванні цінностей українського соціуму, популяризації вітчизняної культури, формуванні

та просуванні світом бренду «Україна» тощо. Технічно забезпечити таку участь сучасний рівень комунікаційних технологій дозволяє.

Отже, за сучасних умов глобалізації та інформатизації соціальних процесів у основу вітчизняних публічних комунікацій, адаптуючи їх до європейських відповідних стандартів, має бути покладено рівноправний, прозорий і відвертий діалог та обмін політичною інформацією з метою ефективних комунікацій між владою, політичними силами, громадянським суспільством й індивідами, що передбачає залучення до обговорення публічно-політичних питань якомога ширших кіл громадськості. Нині, за умов протистояння нашої країни російському агресору, об'єктивно для цього створено умови – за право жити в європейській Україні її захисники на полях боїв, професійні працівники в тилу, волонтери, добровільні помічники, жертвувателі, захищаючи демократичні цінності, «сплачують кров'ю».

Джерела та література

1. Верховцева І. Г. Глобальна історія: контури дослідницького поля. *Вчені записки Таврійського національного університету ім. В. І. Вернадського. Серія: історичні науки*. 2021. № 4. Т. 32(71). С. 139–146.
2. Європейські публічні комунікації: культура, політика, технології: колективна монографія. Рівне: Рівненс. ін-т слов'язознав. КСУ, 2013. 416 с.
3. Кремень В. Г. Сучасне мислення й освіта: методологічний концепт. *Український педагогічний журнал*. 2017. № 3. С. 5–14.
4. Орловська, Ю., Кахович, О., Квактун, О. Електронна демократія як інструмент публічного управління та адміністрування: теоретичний базис. *Економіка та суспільство*. 2021. № 28. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/529>
5. Публічні комунікації: парламентський дискурс. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/politolog/17459/>
6. Формування та реалізація публічної політики в умовах глобалізації: монографія; за заг. ред. В. І. Шарого. Черкаси: Чабаненко Ю. А., 2018. 192 с.

УДК [321(4):323(477)]:355.422(477)

Герасимчук Т. Ф.

канд. іст. наук, доцент, професор кафедри політичних наук
Рівненського державного гуманітарного університету

ЄВРОПЕЙСЬКІ ЦІННОСТІ ЯК ОСНОВА НАЦІОНАЛЬНОЇ СТІЙКОСТІ УКРАЇНИ У БОРОТЬБИ ПРОТИ РОСІЙСЬКОЇ ЗБРОЙНОЇ АГРЕСІЇ

У процесі становлення державності Україна проходить період важливих соціальних, культурних і політичних трансформацій, які тісно пов'язані зі зміною системи цінностей. Європейська інтеграція України – це не лише про солідарність і підтримку Європейського Союзу (ЄС) в умовах війни, про міжнародні договори та внутрішні реформи, про прихисток чи трудову міграцію. В першу чергу – це про зовнішню політику і безпеку, про демократію і мир, про верховенство права і повагу до прав людини, про свободу і людську гідність, толерантність та інклюзивність. Це і є європейські цінності, які закладені в європейських консолідованих договорах і закарбовані в праві національних держав – членів ЄС. Договір про Європейський Союз (ДЄС) 1992 р. «відкриває двері» для входження в нього будь-якій європейській державі, що поділяє європейські цінності та принципи функціонування ЄС. Вперше на рівні установчих договорів ДЄС визначає зобов'язання ЄС на дотримання прав і свобод людини, які закріплені в Конвенції про захист прав людини та основних свобод (Рада Європи, 1950 р.). Фундаментальні європейські цінності, що є спільними для 46 європейських держав, в т. ч. 27 держав-членів ЄС, задекларовані Радою Європи і Європейським Союзом, є невід'ємною частиною європейського права і права ЄС; пронизують Європейську соціальну хартію Ради Європи (1961 р., переглянута 1999 р.) [6] та Хартію фундаментальних прав Європейського Союзу (2009 р.) [4]. У Хартії ЄС в основі визначення прав і свобод покладені базові європейські цінності: повага до людської гідності і прав людини, свобода, демократія, рівність, верховенство права, що реалізуються як цілісна система, в якій кожна базова цінність визначає і конкретизує іншу базову цінність.

Європейські цінності детерміновані культурним та історичним розвитком європейських держав, релігією, ідеями класичного гуманізму, лібералізмом та свободою підприємництва, вільним

ринком, екологічними нормами і стандартами тощо. Процес їх інституалізації тривалий в часі та є невід'ємною складовою європейських інтеграційних процесів. Такі європейські цінності як мир, справедливість, свобода, толерантність – це загальнолюдські цінності, які спочатку були ідеалами, що втілені в процесах європейської інтеграції. Цілями ЄС у всьому світі є: підтримка та просування своїх цінностей та інтересів; сприяння миру, безпеці та сталому розвитку; сприяння солідарності, взаємній повазі між народами та захисту прав людини. Власне це визначає європейську ідентичність і показує наскільки самі європейці готові сповідувати і відстоювати свої цінності. Європейська інтеграція це не лише правові норми – це зміни, які впливають на життя громадян ЄС та додають їм впевненості у захисті їхніх прав: вони вільно переміщуються, вільно обирають своє місце проживання та місце роботи, обирають Європейський Парламент і беруть участь в політиці ЄС, вільно обмінюються думками, ідеями. Спільні європейські цінності об'єднують їх у культурному різноманітті, а європейське громадянство, в свою чергу, стало для них невід'ємною європейською цінністю.

Проблема захисту демократичних цінностей від збройної агресії Росії стала однією з домінуючих тем у політичному і науковому дискурсі як в державах Європи, так і в Україні. Повномасштабне вторгнення Російської Федерації в Україну 24 лютого 2022 р. поставило захист демократії на перше місце в порядку денному держав-членів ЄС і в Спільній зовнішній політиці та політиці безпеки ЄС. Європейські лідери розглядають вторгнення як безпекову загрозу не лише для України, але й для Європи та демократичних норм і порядку, що базується на нормах міжнародного права. Це спонукало інституції ЄС і уряди європейських держав взяти на себе нові зобов'язання щодо захисту демократії та солідарності з Україною, що проявилось у наданні військової, гуманітарної та фінансової допомоги Україні задля посилення національної стійкості у протидії російській збройній агресії. Європейські цінності в дії проявилися у готовності європейських сімей прийняти у свої домівки українців, що шукають захисту від війни, громад надати їм їжу і притулок, компаній запропонувати послуги та працевлаштування, а громадян всього ЄС запропонувати гуманітарну підтримку тим, хто залишився в Україні і потребує екстреної допомоги.

Для України – це екзистенційна війна за незалежність і відновлення

територіальної цілісності у міжнародно визнаних кордонах. Війна трансформувала світоглядні уявлення багатьох українців про демократичні цінності й свободи, про людську гідність і права людини. Але ціннісно-культурне поле українського суспільства все ще характеризується суперечливим і повільним відходом від пострадянських орієнтацій у сфері розбудови державного та політичного устрою, економіці, формуванні міжособистісних стосунків, правовій системі тощо [2, с. 16]. Українці сприймають європейські цінності в основному через матеріально-економічні і правові категорії, аніж в духовно-культурному та морально-етичному вимірі, що підтверджено результатами Світового дослідження цінностей (World Values Survey) [5] та Європейського дослідження цінностей (European Values Study) [7], в яких увага зосереджується на основних рисах і базових людських цінностях окремих суспільств. Аналіз даних міжнародних і крос-національних соціологічних досліджень цінностей показує, що культура і цінності є фундаментом державотворчих процесів, позаяк визначають розвиток усіх сфер суспільного життя, включаючи і європейську інтеграцію України. З отриманням Україною статусу кандидата на вступ до ЄС з 23 червня 2022 р., європейські цінності – це світоглядні принципи, які мають пронизувати зміст процесу європейської інтеграції.

Війна пришвидшила ціннісну трансформацію українського суспільства, зміну світоглядних систем на користь європейського та євроатлантичного вибору України. За роки незалежності, на основі багатовікового історичного досвіду та двох Майданів, в українців сформувалась «політична культура і здатність до самоорганізації, культура самооборони та захисту, культура соціальної згуртованості, що визначає демократичну трансформацію соціуму» [1, с. 22]. Не зважаючи на мозаїчну ідентичність, в умовах екзистенційної загрози Українська нація як ніколи єдина у спротиві ворогові, вірі у перемогу України (97% громадян – лютий 2023 р.) та підтримці європейського вибору України. Вступ України до ЄС підтримують 86% громадян України, до НАТО – 82% (лютий 2023 р.) [3]. За понад рік повномасштабної війни підтримка євроінтеграційного курсу України залишається практично незмінною. Війна стала водорозділом відмови значної частини українців від «старих» та прийняття нових цінностей і набуття нових якостей.

Ми вже можемо констатувати, що в умовах загрози екзистенційним цінностям – демократії, свободі, волі, гідності, правам людини – в

Україні сформувалася солідарна модель захисту держави. Потужний волонтерський рух, що відіграє колосальну роль у підтримці ЗСУ та населення окупованих і деокупованих територій, демонструє активістську (громадянську) політичну культуру та суспільну стійкість. На думку авторки, в умовах війни практично завершується формування української політичної нації. Усвідомлюючи свою національну ідентичність і будучи носієм європейських цінностей, українці стали суб'єктом політики, і не лише внутрішньої, а й міжнародної.

Європейські цінності, за які борються і які захищають українці, виконують важливу функцію мотивації у формуванні національної стійкості. Відтак можемо висновувати, що стійка демократія неможлива без готовності громадянського суспільства до її захисту. Існує кореляційний зв'язок між стійкістю, демократією та готовністю захищатися й адаптуватися до складних безпекових і гуманітарних викликів та загроз. Це і є формула стійкості для України, що побудована на основі національної ідентичності, європейських цінностей і демократичних свобод. Але цінності самі по собі не змінюють світ і не будують демократію, не змінюють ситуацію в Україні чи на полі бою. Зміни властиві лише людям, які є носіями демократичних цінностей та які готові взяти на себе відповідальність за державу і стати амбасадорами змін.

Війна показала різочу відмінність між українцями і росіянами, глибокий ціннісний розрив, розвіяла міфи про «братні народи» і «другу армію світу». Війна РФ проти України – це і міжцивілізаційне протистояння різних культур, цінностей, ідеологій, управлінських моделей. «Це не лише про Україну, це зіткнення двох світів, двох полярних наборів цінностей», – сказала Президент Європейської Комісії Урсула фон дер Ляєн в інтерв'ю «Kyiv Independent». За свій ціннісний і цивілізаційний вибір Україна платить непомірно високу ціну. Але Україна довела всьому світові, що цивілізаційний вибір зроблено на основі демократичних цінностей і свобод, поваги прав людини та людської гідності. Отже, європейські цінності є світоглядною платформомою, що єднає українців з європейцями. Система цінностей є важливою інтегральною характеристикою держави і суспільства, а цінності, як світоглядні принципи, є основою національної стійкості українців у боротьбі з ворогом, перемоги України та реалізації стратегічного курсу зовнішньої політики України на набуття повноправного членства в НАТО та ЄС.

Джерела та література

1. Герасимчук Т. Ф. Національна стійкість як детермінанта європейської інтеграції України. Науковий журнал «Politicus» №4, 2022. С. 18-28. DOI <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2022-4.3>
 2. Герасимчук Т. Ф. Ціннісний вимір процесу комунікації європейської інтеграції України. Український Щорічник з Європейських Інтеграційних Студій. Вип. VI. Київ, APREI, 2021. 165 с. С. 4-22. URL: <http://yearlybook-aprei.com.ua/archive/>
 3. Опитування Соціологічної групи «Рейтинг» на замовлення Центру аналізу та соціологічних досліджень Міжнародного республіканського інституту. 23.03.2023 р. URL: https://ratinggroup.ua/research/ukraine/national_survey_of_ukraine_iri_february_2023.html
 4. Charter of fundamental rights of the European Union. URL: https://www.europarl.europa.eu/charter/pdf/text_en.pdf
 5. **Cultural map – WVS wave 7 (2017-2021). [Provisional version].** URL: <https://www.worldvaluessurvey.org/WVSContents.jsp>
 6. European Social Charter and European Union law. URL: <https://www.coe.int/en/web/european-social-charter/european-social-charter-and-european-union-law>
- European Values Study. Joint EVS/WVS 2017-2022 Dataset (Joint EVS/WVS). URL: https://search.gesis.org/research_data/ZA7505?doi=10.4232/1.13899

Co-funded by
the European Union

ІННОВАЦІЙНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

#EVADEMproject

УДК: [321.7:323:352/353.072.1](477+4)«20»:303.446

Гнатюк В. В.

д-р філософії з політичних наук, науковий співробітник Міжнародного інституту освіти, культури та зв'язків з діаспорою Національного університету «Львівська політехніка»

ДОСЛІДЖЕННЯ ДЕМОКРАТІЇ НА СУБНАЦІОНАЛЬНОМУ РІВНІ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ НА ПРИКЛАДІ УКРАЇНИ ТА КРАЇН ЄВРОПИ: ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ НА КІНЕЦЬ II ДЕКАДИ XXI ст.

На сьогоднішній день субнаціональна тема у світовій політичній науці – це безумовно новий напрям у порівняльних розвідках з точки зору його історії розвитку. Наразі його вивчення окреслюється етапом розквіту та наявності глибоко осмисленої концептуальної, методологічної і методичної основи. Проте відповідній ситуації передували складний і достатньо тривалий процес пошуку специфічного предмету дослідження, його конкретизація (просторова й інституційна) та інструментальне забезпечення через апробацію різних технік вимірювання [7]. При цьому, варто наголосити, що дослідження політологів на початку останньої чверті XX ст. відзначалися своєю обмеженістю/вибірковістю під час вивчення явищ і процесів на субдержавному рівні. Цей стан зумовлювався двома причинами – об'єктивною (пануванням тенденції з національним фокусом уваги, як «загальнонаціональний ухил») [9] та суб'єктивною (символізувала аналітичний скепсис стосовно реалізації таких спроб [1]. Однак домінування вище згаданої теоретичної конструкції у порівняльній політології закінчилося в останній декаді XX ст., коли науковці почали аналізувати різноманітні аспекти політики в субнаціональному масштабі, що кристалізувалося в розвідки про територіальне продовження процесів демократизації та авторитаризації у будь-яких частинах цілої держави. Саме зняття конструкції стосувалося питання прирівнювання унітарної і федеративної держав між собою як систем, що інтегрували сукупність кейсів для «горизонтального» вивчення. Оскільки доволі часто були ситуації, коли завершений транзит – демократизація – не гарантував дотримання громадянських прав і свобод індивідуумам на місцях (у субнаціональних одиницях). Як результат, з'явилася потреба у

«зменшенні масштабу», аби якісно та деталізовано перевірити наслідки транзитів на відповідність їх інституційної спрямованості територіально. Очевидно, що ця особливість «поставила» місцеву політику на значиме місце у порівняльних дослідженнях, а субнаціональна одиниця почала висвітлювати якісно-кількісний еквівалент змін на рівні держави (одночасно в її частинах теж) і постала феноменом соціо-політичного життя, що не осмислювався вже як мінімізований прояв національного рівня політики. Від того часу було реалізовано солідну за числом сукупність досліджень з питань, як етнонаціональні конфлікти, економічні, політичні, соціальні реформи і демократизація, що безпосередньо мали відношення до результатів стосовно порівняння одиниць загалом у межах країни й окремо поміж собою [3; 4].

За останні роки субнаціонально спрямовані розвідки постали науковим інтересом не лише для латиноамериканських та американських науковців, хоча їхній вклад у справу є найбільшим, а доповнилися роботами дослідників з Європи та Африки [6; 8]. При чому кількість вчених, яка інтегрується у дослідницьку тематику, постійно зростає, бо поєднала в єдине «поле» актуальні питання для багатьох держав у всьому світі. Цьому сприяє варіативність різного порядку, зокрема у проявах політичної практики, що є «гнучкою» для аналізу та неоднозначною в інтерпретаціях, акумулюючи теоретичні та практичні виміри протікання соціополітичних процесів для кожного випадку по-своєму. Таким чином, вимірювання демократії на субнаціональному рівні держави за допомогою різних технік (інституційних та експертних) набуло значної популярності, зважаючи на ті чи інші причини концептуального чи прагматичного характеру. Однак така зацікавленість ученими є нерівномірною, як за територіальним поширенням, так і за хронологічною тяглістю. Якщо ж говорити про географію поширення дослідників (наукове проникнення у субнаціональну проблематику в рамках політичної науки) в масштабі «світ», то отримаємо наступну ситуацію:

Таблиця 1

Географічна (за частинами світу) та процентна репрезентація науковців в рамках субнаціональної проблематики у порівняльній політології

№	Частина світу	Кількість країн	% від усіх країн	Кількість дослідників	% від усіх дослідників
1	Північна Америка	3	11,5	78	45,9
2	Південна Америка	7	27	38	22,3
3	Європа	12	46,1	50	29,4
4	Азія	2	7,7	2	1,2
5	Африка	2	7,7	2	1,2
Загалом	5	26	100	170	100

Складено за: [11] на базі інформації, отриманої з ресурсів, як Google Scholar, Academia.edu і порталів університетів, до яких приналежні науковці

Ці географічно окреслені дані висвітлили чотири ключові тенденції. По-перше, Європа – це найбільш чисельний територіальний регіон за кількістю країн (близько половини від всіх), але репрезентований лише третинною від усіх вчених. По-друге, Північна Америка займає домінуючу позицію за кількістю компаративістів (дещо менше як половина), однак за числом географічного представництва слідує на третьому місці після Європи та Латинської Америки. Тоді, по-третє, Південна Америка – територіальний регіон, який рівномірно представлений в обох компонентах на рівні чверті ($\approx 25\%$) від усієї кількості. І, по-четверте, регіони, як Азія та Африка, поки що постають як слаборозвинуті та мало інкорпоровані до розвідок субнаціонального рівня політики.

Уточнюючи інформацію щодо країн Європи, варто звернути увагу на специфіку про те, що для цієї частини світу характерна присутність «субнаціонального ядра» (держав, що найбільш задіяні в тематичні дослідження), що складається зі вчених Сполученого Королівства,

Німеччини, Швеції, Іспанії, Нідерландів¹, і рівнозначної за числом членів «субнаціональної периферії», тобто науковців з Норвегії, Італії, Данії, Угорщини, Швейцарії та Фінляндії [10, с. 39-43]. Таким чином, можна твердити про високу національну диверсифікацію регіону із сформованим теоретичним навантаженням.

Сьогодні для європейської академічної спільноти та соціополітичного буття соціуму і держави місце «демократії» як концептуальної цінності/«ідеалу» і прагматичного інституційного спрямування у розвитку є цілком зрозумілим. Часто під нею осмислюється єдиний набір «правил гри», а для більшості країн – законодавчо унормовані принципи функціонування суспільства та всього простору ЄС після спільної ратифікації Лісабонської угоди у 2009 р. [2]. Тому зважаючи на те, що європейські країни домінують є демократичними – повністю або частково (зокрема за «Індексом демократії» від The Economist) – процес інституційного вимірювання є специфічним. Наприклад, у праці норвезьких науковців Дж. Харрісса, К. Стокка та О. Торнквіста описується проблема нової локальної політики демократизації, що розглядається у фокусі формальної та мінімалістської ліберальної демократії з поєднанням двох компонентів: загальної деполітизації розвитку та демократії через призму академічно-політичного дискурсу [5]. Не менш глибокою постала праця науковців Ф. Хендрікса, Дж. Лафліна та А. Лідстрема щодо ідеї субнаціональної демократії в Європі. Вчені, на прикладі політичних реалій країн-членів ЄС разом зі Швейцарією і Норвегією, опрацювали багатоманітний досвід демократичного правління, відзначивши про п'ять особливих субрегіонів [6]. Таке вивчення і вимірювання субнаціональної демократії у зрізі демократичних анклавів підтвердило думку про те, що не лише автократичні політичні режими є варіативними, а те, що демократичні режими у межах загальнонаціональної демократії можуть відрізнитися за ступенем демократичності, тобто бути неоднорідними також. Як наслідок, аналіз субнаціонального рівня політики для політологів країн Західної Європи представляється в дещо іншому форматі, ніж «класичному», зокрема американському чи латиноамериканському, а також українському, що, по суті, займає проміжне місце, символізуючи певний «міст»-транзит поміж стилями дослідження.

¹ У тексті тез свідомо опускається місце російських політологів як представників країни-агресора у субнаціональних розвідках. Однак для об'єктивного висвітлення всієї картини детальніше дивіться у джерелі [10, с. 38-46].

Co-funded by
the European Union

ІННОВАЦІЙНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

#EVADEMproject

На кінець II декади XXI ст. доречно виділити роботи майже двох десятків українських вчених, що займалися вивченням політики на субнаціональному рівні [10, с. 292-293]. Сама тема в осмислювалася на доволі помірному (середньому) рівні у відношенні до багатьох держав світу. Актуальний доробок обумовлений більше специфікою національного вивчення субнаціональних процесів, ніж тенденціями з-за кордону та застосуванням їх методологічного або/і методичного знаряддя. Попри це, концептуальні основи досліджень відображають, що все-таки українські проекти знаходяться у тренді, але доволі в обмеженій формі. Такий аспект інтегрує наступну специфіку: шанс віднаходження власної «української» техніки для аналізу субнаціональних явищ і процесів, що цілком згодом може бути успішно апробована на кейсах з подібними політичними характеристиками (позитивний момент) та можливість аналітичної стагнації, що буде виражена через здобуття поверхневих висновків (негативний момент).

Зрештою, фокусуючись на особливостях у поглядах українських науковців, треба звертати увагу на їх спільну спрямованість на конструкт «публічна влада» і її складові у схопленій часовій формі. Ця позиція сприяла чіткому виділенню, як формальної сторони управлінського процесу, так і неформальної взаємодії, яка виникає між її членами. Політологи виступали безпосередніми експертами з питань про субрегіональну політику і дотичних до неї проблем. Але відсутність будь-якої техніки (в «класичному» розумінні) детермінувало однобічне трактування відповідних процесів (як експертне), бо кількісні інструменти застосовувалися рідко. З іншого боку, розвідки не слід визначати як «експертні», бо вони не засновувалися на твердженнях від знавців політики відповідного рівня, їх оціночних суджень, а трансливали узагальнене бачення політико-владних процесів. Як результат, тогочасні дослідження українських вчених паралельно наявні у рамках субдержавного виміру, проте в аналітичному – поза контекстом апробації технік, що сприяють квантитативно-квалітативному вираженню та вимірюванню соціо-політичних процесів на рівні територіальних одиниць. Це – ключова проблема наукової «відсталості» розвідок стосовно своїх відповідників від колег за кордоном. При чому тут питання поставлене не стільки, коли здобутки зарубіжних вчених зможуть бути відкритими для українських науковців повноцінно (частково це зроблено уже), а стільки, коли втілиться наукова відповідь (завершене класичне

дослідження) від українських компаративістів як момент інтеграції до провідних наукових досягнень не тільки у Європі, а у масштабі світу.

Джерела та література

1. Dahl, R. (1972). *Polyarchy: Participation and Opposition*. Yale University Press.
2. European Union (2007, December 13). Treaty of Lisbon Amending the Treaty on European Union and the Treaty Establishing the European Community. Отримано з: <https://www.refworld.org/docid/476258d32.html> (доступ на 05.05.2023).
3. Fox, J. (1994). Latin America's Emerging Local Politics. *Journal of Democracy*, 5(2), 105-116.
4. Gervasoni, C. (2010). A Rentier Theory of Subnational Regimes: Fiscal Federalism, Democracy, and Authoritarianism in the Argentine Provinces. *World Politics*, 62(2), 302-340.
5. Harriss, J., Stokke, K. & Törnquist, O. (2005). Introduction: The New Local Politics of Democratisation. In E. Harriss, K. Stokke & O. Törnquist (Eds.), *Politicising Democracy* (pp. 1-28). International Political Economy Series, Palgrave Macmillan, London.
6. Hendriks, F., Loughlin, J. & Lidstrom, A. (2011). European subnational democracy: Comparative reflections and conclusions. In J. Loughlin, F. Hendriks & A. Lidstrom (Eds.), *The Oxford handbook of local and regional democracy in Europe* (pp. 715-743). Oxford University Press.
7. Hnatiuk, V. (2019). A History and Methodology of Research of the Subnational Topic in Political Science. *Politologija*, 96(4), 92-139.
8. Makara, S. (2018). Decentralisation and good governance in Africa: A critical review. *African Journal of Political Science and International Relations*, 12(2), 22-32.
9. Rokkan, S. (1970). *Citizens, Elections, Parties: Approaches to the Comparative Study of the Processes of Development*. New York: David McKay.
10. Гнатюк, В. (2021). Особливості функціонування політичних процесів на регіональному рівні в Україні (на прикладі Закарпатської, Львівської і Чернівецької областей у 2010-2015 рр.). (Дисертація на звання доктора філософії, Львівський національний університет імені Івана Франка, Україна). Отримано з: https://lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/dis_hnatiuk.pdf (доступ на 05.05.2023).

11. Гнатюк, В. (2021). *Засади, етапи та варіанти вивчення субнаціональної проблематики у політичній науці*. Одеса: Видавничий дім «Гельветика».

УДК : 37.035.6-057.884

Грошовенко О. П.

к. пед. н., доцент, доцент кафедри початкової освіти Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського

ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ЗДОБУВАЧІВ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ

Сучасний світ з кожним роком стає дедалі складнішим, динамічнішим, тому інтеграція в сьогоденне суспільство і знаходження свого місця в житті вимагають значних зусиль від кожної людини. Треба не просто багато знати, а й уміти постійно розширювати й оновлювати знання.

Метою сучасної початкової освіти є всебічний розвиток дитини, її талантів, здібностей, компетентностей [6].

Державний стандарт початкової освіти серед ключових компетентностей визначає громадянську компетентність [3].

Компетентність – загальна здатність особистості, що характеризується складними вміннями, ґрунтується на знаннях, які дають змогу ефективно діяти або виконувати певну функцію.

Міжнародна комісія Ради Європи у своїх документах розглядає поняття компетентності як загальні або ключові компетентності, базові вміння, фундаментальні шляхи навчання, кроснавчальні вміння або навички, ключові уявлення, опори або опорні знання. Експерти країн Європейського Союзу визначають поняття компетентностей як здатність застосовувати знання й уміння, що забезпечує активне використання навчальних досягнень у нових ситуаціях. Система компетентностей в освіті України має ієрархічну структуру і складається з таких рівнів: ключові компетентності, загальногалузеві, предметні.

Громадянська компетентність – здатність захищати та піклуватися про відповідальність, права, інтереси та потреби людини й громадянина Української держави та суспільства [5].

Концепція загальної середньої освіти (12-річна школа) України проголошує освіту ХХІ ст. освітою для людини. Перед суспільством, освітянами постало завдання формування у молодих українців таких *якостей*, як прагнення до навчання впродовж усього життя; постійний пошук найкращих шляхів розв'язування життєвих проблем; готовність своєю навчальною, а потім і фаховою працею закласти фундамент власного соціального успіху і зробити внесок у розвиток своєї держави.

Виходячи із зазначених концептуальних положень, початкова школа має забезпечити умови для морального, інтелектуального, фізичного, художньо-естетичного розвитку здобувачів освіти, виховання громадянина демократичного суспільства. Реалізація цієї мети вимагає нового змісту освіти, упровадження компетентнісного підходу.

Компетентнісний підхід передбачає визначення чіткого кола компетенцій, тобто необхідного комплексу знань, навичок, ставлень та досвіду, що дає змогу ефективно виконувати певну діяльність або певну функцію. Серед ключових компетентностей Нової української школи громадянська компетентність займає особливе місце [3]. Початкова освіта має спрямовувати свої зусилля на становлення людини як суб'єкта і проєктувальника життя, а освітній процес має ґрунтуватися на суб'єктно-суб'єктних основах, де учень і вчитель виступають як повноправні партнери.

Громадянська компетентність – це здатність людини активно, відповідально й ефективно реалізовувати громадянські права і обов'язки з метою розвитку демократичного суспільства [4]. Формування громадянських компетентностей особистості - складний і довготривалий процес. До формування громадянських компетентностей мають залучатися всі інститути як держави, так і громадянського суспільства. Важко уявити собі державу, яка б не була зацікавлена в консолідації зусиль народу і влади для досягнення добробуту, суспільної солідарності.

Розвиток громадянської компетентності здобувачів початкової освіти забезпечує формування у них таких рис особистості, як поінформованість, здатність до дослідження, активність, ініціативність, комунікативність, участь і відповідальна дія [1]. Це

Co-funded by
the European Union

ІННОВАЦІЙНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

#EVADEMproject

завдання вирішується у тісному взаємозв'язку освітнього процесу, позаурочної та позакласної діяльності. Початкова школа закладає основи ціннісних орієнтацій свідомого громадянина. Здобувачі початкової освіти мають отримати знання про національні, та загальнолюдські цінності, про державу, закони, права та обов'язки людини-громадянина, про правила спілкування з однолітками та дорослими і норми поведінки в різних ситуаціях. Відтак, сформованість громадянської компетентності молодших школярів відображається у їхній здатності поважати людину і закон, у відповідальному ставленні до виконання своїх обов'язків, прагненні до справедливості, чесності. Здобувачі початкової освіти мають вміти робити свідомий вибір, брати участь у колективній діяльності сім'ї, класу, а також приймати рішення, бути справжніми патріотами, поважати національну культуру, мову, традиції тощо.

Серед умов формування громадянської компетентності здобувачів початкової освіти варто виділити: активна участь учнів, педагогів і батьків у демократичному управлінні навчальним закладом; демократизація методів навчання та виховання, відносин суб'єктів навчально-виховного процесу; поширення методів, технологій, орієнтованих на особистість дитини; поширення підходів і методів освіти, що сприяють вихованню у суб'єктів освітнього процесу толерантності та поваги до культурної і релігійної багатоманітності; встановлення відносин громадянського партнерства між школою і сім'єю, громадою, ЗМІ.

Джерела та література

1. Groshovenko O. P., Kazymirchuk N. S., Vikarchuk N. G. Формування природничих компетентностей молодших школярів засобами проектної діяльності // Імідж сучасного педагога. 2021. №1 (196). С. 95-101.
2. Бібік Н. М., Єрмаков І. Г., Овчарук О. В. Компетентнісна освіта – від теорії до практики. – К., 2005. – 120с.
3. Державний стандарт початкової освіти <http://dano.dp.ua/attachments/article/303/Державний%20стандарт%20початкової%20освіти.pdf>
4. Овчарук О. В. Компетентності як ключ до оновлення змісту освіти. Стратегія реформування освіти в Україні. – К, 2003. С. 68-75.
5. Пометун О. Компетентнісний підхід у сучасній історичній освіті. Історія в школах України. – 2007. – № 6. – С. 3-12.

6. Типові освітні програми для закл. загальної середньої освіти: 1-2 та 3-4 класи. К, 2019. 336 с.

УДК:130.2:327.7

Iovcheva A. M.

PhD in Political Science, Associate Professor of History Department at Petro Mohyla Black Sea National University, Visiting research fellow in the field of excellence at University of Graz

**SPECIAL FEATURES AFFECTING EU VALUES IN
TRANSITIONAL DEMOCRACIES IMPLEMENTATION
(UKRAINIAN EXPERIENCE)**

The implementation of EU values in the public life of Ukraine can be assessed by analyzing various indicators, including political and institutional developments, economic performance, social policies, and human rights.

In terms of political and institutional developments Ukraine has made significant progress in recent years. After the 2014 Revolution of Dignity, the country embarked on a path towards closer integration with the EU, including signing an Association Agreement in 2014. This agreement provides for political association and economic integration, as well as cooperation in various fields, including human rights and justice. According to the European Commission's 2021 report on Ukraine, progress has been made in the areas of anti-corruption, judicial reform, and human rights, but much work remains to be done. For instance, Ukraine still needs to improve the independence and efficiency of the judiciary, combat corruption at all levels of government, and ensure the protection of human rights, including the rights of minorities and vulnerable groups.

In terms of economic performance. The implementation of EU values in the economic life of Ukraine has been a key priority for the country since the 2014 Ukrainian revolution and the signing of the EU-Ukraine Association Agreement in 2014. The EU has provided significant financial support to Ukraine, including through the EU's Macro-Financial Assistance program and the EU's COVID-19 support package. The country has made some progress in implementing EU values in the economic sphere, but still

faces significant challenges. One of the key areas of focus in the implementation of EU values in the economic life of Ukraine has been the promotion of trade and investment.

Another area of focus has been the promotion of sustainable economic development. The EU has provided support for Ukraine's efforts to modernize its infrastructure, including through the construction of new roads and the upgrading of its energy system. The EU has also supported Ukraine's efforts to promote renewable energy and energy efficiency, as well as to address environmental challenges, such as air pollution and the degradation of natural resources.

In terms of social policies, Ukraine has increased funding for healthcare, and in 2018, it adopted a new healthcare reform law aimed at improving the accessibility and quality of healthcare services. Ukraine has also made progress in education, with the adoption of a new law on education in 2017 that aims to align the country's education system with European standards.

In terms of human rights Ukraine has made progress in areas such as gender equality and the rights of minorities. In 2019, the country adopted a new law on prevention and combating discrimination, which prohibits discrimination on the grounds of race, ethnicity, religion, sexual orientation, gender identity, and other grounds. Ukraine has also taken steps to protect the rights of minorities, including the adoption of a new law on the use of languages in 2019.

Today implementing EU values in Ukraine is important for several reasons:

1. **Strengthening democracy:** The EU values of democracy, rule of law, and respect for fundamental rights are essential for building and strengthening democratic institutions. By implementing these values, Ukraine can improve the functioning of their democratic systems, enhance transparency, and increase public trust in government.

2. **Fostering economic growth:** The implementation of EU values can create a more conducive environment for economic growth and development. For instance, measures to tackle corruption, improve the rule of law, and protect property rights can help to attract foreign investment and promote entrepreneurship.

3. **Improving quality of life:** EU values promote social and environmental standards that can improve the quality of life of citizens. For instance, respect for fundamental rights, such as freedom of expression and assembly, can create an environment in which citizens can participate fully in public life. Similarly, measures to protect the environment and promote

sustainable development can contribute to a healthier and more prosperous society.

4. Promoting stability in the region: By adhering to common European standards and norms, Ukraine can also strengthen their relationships with other European countries. Today, in the frame of the security crisis in the region, European values are the main standard of civilizational balance and stability. In the context of the Russian-Ukrainian war, European values are the basis for strengthening democracy in the struggle between Western European and traditional worldviews.

Therefore, it can be noted that the implementation of European values is a fundamentally important process in building a democracy that is in the process of transformation. On the example of Ukraine, we can see that the introduction of European value standards in the field of economy, public and social policy is the main strategy for strengthening democratic institutions in the country. Even despite the war.

Sources and Literature

1. Rahulina, K.A. Uhoda pro asotsiatsiiu yak pravova osnova adaptatsii zakonodavstva Ukrainy do zakonodavstva Yevropeiskoho Soiuzu // Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Seriiia «Iurydychni nauky» Scientific Bulletin of Kherson State University. 2016. №1 (1) P. 50–54.

2. Ukraina -YeS: shliakh do politychnoi asotsiatsii // Razumkov Centre. Kyiv, 2021. - URL: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2021_association.pdf

3. Ukrainian society and European values: report on the results of a sociological survey of the Gorshenin Institute. Kyiv, 2017. 42 p.

4. Yermolaiev, A., Klymenko, I., Shcherbyna, V. Ukraina EU: nastupni dvadtsiat p'iat rokov. Kyiv, 2016 31 p.

УДК 342.7:316.35 (477ЄС)

Лізаковська С. В.

д-р наук з державного управління, доцент, викладач Військово-морської академії ім. Героїв Вестерплатте в м. Гдиня, Республіка Польща

ЄВРОПЕЙСЬКІ ПРАВОВІ ПРИНЦИПИ ВЗАЄМОДІЇ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА З ОРГАНАМИ ВЛАДИ

Європейське право щодо взаємодії громадянського суспільства з органами державної влади і місцевого самоврядування формувалося поступово, і підвалини цього процесу варто шукати в римському праві. Дійсно, концентрація на фізичній особі, особистості, ставить саме громадянина з наданими йому правами та свободами у центр уваги в нормотворчому процесі, оскільки охорона натуральних прав людини є основою засад та норм міжнародного права в різних його галузях.

Право Європейського Союзу має власну специфіку, яка полягає в тому, що існує система правових принципів. Провідним у цій системі є принцип верховенства права Європейського Союзу (далі – ЄС), згідно з яким джерела права держав-членів повинні бути адаптовані до правових норм ЄС. Сутність цього принципу полягає в тому, що норми національного права держав-членів не повинні суперечити нормам права ЄС, а нормативно-правові документи ЄС підлягають ратифікації державами-членами. Принцип верховенства права Європейського Союзу був сформульований в установчих договорах ЄС. Доцільно зазначити, що нормативно-правові акти країн-членів ЄС, і перш за все конституції, повинні відповідати нормативній базі Європейської спільноти.

У системі принципів права ЄС чільне місце посідають загальні принципи права, які виражають основи справедливості: принцип заборони зворотної сили закону (даний принцип походить від принципу римського права), принцип заборони подвійного покарання за одне правопорушення. Важливо підкреслити, що принципи міжнародного права є загальновизнаними і встановленими Статутом Організації Об'єднаних Націй як норми імперативного характеру – обов'язкові до виконання (прямо наказують правила поведінки), наприклад, заборона торгівлі людьми, заборона

піратства, сумлінне виконання міжнародних обов'язків, неприпустимість застосування сили чи погрози силою, мирне вирішення спорів та конфліктів тощо.

До загальних правових принципів Європейського Союзу належать такі, як:

– загальні принципи конституційного устрою Європейського Союзу, які викладені в Маастрихтському договорі: принцип свободи, принцип демократії, принцип верховенства права;

– принцип поваги фундаментальних прав людини, що зазначений у Хартії Європейського Союзу про основні права (була проголошена 7 грудня 2000 р. і в подальшому включена до Лісабонського договору від 13 грудня 2007 р.);

– принцип рівності, який передбачає юридичну рівність суб'єктів права ЄС і забороняє дискримінацію за національною, статевою, віковою, сексуальною, расовою, етнічною, культурною, мовною, релігійною приналежністю), встановлений Договором про створення Європейського Економічного Співтовариства (1957 р.) і закріплений у Хартії основних прав;

– принцип пропорційності, який встановлює, що дії та рішення ЄС повинні бути своєчасними й необхідними, спрямованими на досягнення мети Союзу, а спричинені цими діями або рішеннями негативні наслідки не можуть перевищувати рівень, необхідний для досягнення поставленої мети (передбачений установчими документами ЄС).

Доцільно підкреслити, що вищезазначені засади повинні дотримуватися всіма державами-членами Європейського Союзу, а також слугувати основою для діяльності інституцій ЄС. Крім того, ці принципи співвідносяться з нормативно-правовими нормами країн-членів ЄС [1, с. 57–58].

Варто звернути увагу та наступне, – країни-члени Євросоюзу відрізняються між собою за формою і рівнем демократичного, економічного розвитку, а також станом соціального середовища. Крім того, історичне підґрунтя становлення держав-учасниць ЄС, національні особливості впливають на темпи економічного розвитку, впровадження реформ тощо. Відповідно, вони застосовують різноманітні методи залучення організацій громадянського суспільства до політичного процесу.

Перехід від діалогу до партнерства громадських організацій з органами публічної влади демонструє готовність даних суб'єктів

співпрацювати і концентруватися на заспокоєнні нагальних соціально-економічних проблем в соціумі [2]. В сучасних умовах інструменти співпраці є різноманітні, і гнучкий підхід влади і громадськості у процесі співпраці дозволяє використовувати широкий їх потенціал.

Підсумовуючи, варто звернути увагу на те, що українська нормативно-правова база в процесі євроінтеграційних процесів поступово теж буде змінюватися і адаптуватися до загальних правових принципів ЄС.

Джерела та література

1. Тюріна О. В. Основи права Європейського Союзу. Київ : ФОП Ліпкан, 2012. – 100 с.
2. Участь громадськості в процесі прийняття рішень / Огляд стандартів та практик у країнах – членах Ради Європи. Страсбург, 2016. Травень. URL : http://ecnl.org/wp-content/uploads/2016/08/Overview-of-participation-standards_Ukr.pdf.

УДК 327(73+ЄС)

Lymar M. Yu.

PhD in Political Sciences, Senior Teacher of Department of Theory and Practice of Translation from English, Petro Mohyla Black Sea National University

POLITICAL, IDEOLOGICAL AND VALUE BACKGROUND OF AMERICAN SUPPORT FOR UKRAINE IN THE RUSSIAN-UKRAINIAN WAR

For understanding the deep reasons for the support of Ukraine by the United States, it is necessary to consider the background of modern transatlantic relations, which goes back to the first half of the 20th century and were determined by the following factors: the need to restore post-war Europe; the primary intentions of the United States to expand its sphere of influence and strengthen its position in the European region; creation of NATO as a tool of American influence on Western European governments; the USA's need for a strong ally in confronting the Soviet threat; conclusion of the Great Transatlantic Bargain; and readiness of the countries of

Western Europe for close cooperation with the USA. In fact, monitoring and attempts to control interstate relations and regionalization processes in Europe were the basis of foreign policy initiatives of most American administrations regardless of the main vectors of their foreign policy activities. Throughout history, Europe remains a space for the realization of the concept of world leadership of the USA. In addition, the attitude of the United States towards a consolidated Europe had a dualistic nature and balanced on the border between supporting European integration processes, given the need for a strong Atlantic ally, and distancing itself from European affairs for avoiding excessive strengthening of a unified Europe and its transformation into an equal competitor.

Nevertheless, the loss of control over the situation in relations with Russia seemed more dangerous than the possible strengthening of Europe. That is why, since the 2010s, the United States has been looking for ways to “reset” relations with Russia. However, since 2014, the situation has fundamentally changed, as the USA and Western European democratic governments have seen the level of Russian treachery in the context of the situation with Ukraine [2].

After many years of war, which initially took on a hybrid form, it becomes obvious that Ukraine could not count on the strong support of both Europe and the United States from the very beginning due to the unstable and confused political situation in Ukraine, the suddenness of the annexation and occupation of Ukrainian territories, the multi-year and multi-level relations between Russia and the transatlantic countries, who, having expressed their condemnation of Russia, were in no hurry to take decisive steps so as not to provoke a greater conflict. However, it would be unfair to say that the USA abstracted from the Russian-Ukrainian conflict. Despite the ambiguity of its position before and in the early 2010s, the Revolution of Dignity (Revoliutsiia Hidnosti) and the subsequent events of 2014 caused a fundamental shift in American-Ukrainian relations.

In 2014, the US Congress passed *the Ukraine Freedom Support Act*, thereby documenting its official position and providing Ukraine with further financial assistance for the purchase of necessary equipment and weapons [5]. Even then, the Administration of Ex-President Obama recognized the European integration course of our country, believing that only an independent and strong Ukraine can become one of *the guarantors of stability and well-being in the region*. Moreover, in the fifth chapter of the *U.S. National Security Strategy 2015*, devoted to issues of international order, the United States emphasizes NATO’s defense capability as a

guarantor of transatlantic security. Washington assures its allies of American support for the policy of resisting aggression by the Russian Federation [4], thereby recognizing the possibility of new acts of invasion by Russia.

February 24, 2022 became a turning point. It was the moment when the United States and European governments expressed their strong support for Ukraine and deployed a complex and multifaceted system of assistance to our country. Certainly, supporting Europe and strengthening Ukraine in its resistance to the aggressor is a way to strengthen its own leadership in Europe, while at the same time – weakening the military power of Russia and its influence in the region. However, we believe that the support of the USA is also explained by solidarity with the intentions of Ukraine to defend its independence and, in fact, to protect those universal, European values that form the basis of a democratic, free society.

The history of the formation of the American nation as well as the statehood of the United States contains the following periods – the aggressive policy towards the native inhabitants, the flourishing of Black slavery, the first half of the 20th century with its policy of segregation – which are difficult to combine with the image of a country of great opportunities, freedom and democracy, which the United States is emerging today. However, the USA has evolved and become a champion of democracy in the world and the staunch opponent of terrorists and dictators. In particular, the United States became one of the countries where victims of the repressions of the USSR and other authoritarian governments sought refuge. In our opinion, this is one of the reasons why the Ukrainian tragedy resonates so much with the United States.

Currently, Ukraine is also a defender of democratic values in the European region. By helping Ukraine, the United States is fulfilling the mission it once defined for itself [1], while at the same time forming a reliable ally in the confrontation with the follower country of the USSR, which has been a historical antagonist of the United States. That is why the alliance with the USA has not only material but also ideological and value significance for Ukraine, since devotion to the ideals of freedom, equality and justice, the right to independently choose one's own path of development are honored and considered not only as the traditional values in Europe, but also as the ideological priorities in the United States.

Sources and Literature

1. Лимар М. Витоки та еволюція концепції глобального лідерства США. *Емінак: Науковий щоквартальник*. 2019. № 2 (26). С. 160–167.
2. Лимар М. Військово-оборонна допомога США Україні за президентства Б. Обами: до дискурсу щодо надання летальної зброї. *Наукові праці: науково-методичний журнал*. Вип. 285. Т. 297. Політологія. Миколаїв: Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2017. С. 93–98.
3. Kotlyar Yu., Lymar M., Ahieieva-Karkashadze V. (2022). The U.S.–European coordination for assisting Ukraine, reviving the Alliance and protecting European values. *American History and Politics*. 2022. № 14. P. 7–20. DOI: <https://doi.org/10.17721/2521-1706.2022.14.1>
4. National Security Strategy. Washington, D. C.: The White House, 2015. 35 p.
5. Ukraine Freedom Support Act of 2014. Public Law 113–272, 113th Congress. *Congress.gov*. URL: <https://www.congress.gov/113/plaws/publ272/PLAW-113publ272.pdf>

УДК 327

Reichardt David

PhD in International Relations Institute of International Relations
Comenius University, Bratislava Slovakia

THE AMERICAN ROOTS OF EUROPEAN INTEGRATION AND VALUES IMPACTING UKRAINE

What are European Union values, how have they evolved, and how are they affecting the accession of prospective EU member state Ukraine? This paper looks deeply into the historical roots of the EU's officially stated values that all prospective EU member states are expected to emulate prior to accession. As stated by the EU, these values include: **Freedom, Democracy, Equality, Rule of law, and Human dignity and rights. However, what influenced the rise of these values to the point that they are now a criterion for prospective member states entering the EU?**

To address this question, this paper specifically looks at the parallels between the American and European integration processes, which resulted

in the United States and the European Union sharing both common historical integrative experiences and common values. It first defines the key international relations concept of “Integration” and compares American and European integration histories, noting the uncanny parallels between them. It then turns to examine the common ideas and values that emerged from those histories as a result. Given the remarkable commonalities between the two integrative processes, the paper puts forward the idea of the American experience of integration as a chief inspiration and source for both European integration and EU values, values impacting the accession of prospective states such as Ukraine to the EU today. It concludes by suggesting that without the historical example of the United States, as well as massive American post-war assistance to Europe, it is highly doubtful that European integration and EU values would have evolved when and as they did, or that there would be any discussion of Ukraine emulating EU values toward its current accession effort.

Thereafter, the paper turns to an assessment of how fully Ukraine has moved toward incorporating the EU values into both its legal principles and statutes, as well as the extent to which these values have seeped into the wider fabric of Ukrainian society. The conclusion is that Ukraine has made remarkable progress in the incorporation of EU values relative to the situation in October 2005, when European Commission President Jose Manuel Barroso stated that "Ukraine's future is in the EU."

Sources and Literature

1. Akaliyskia, P., et al. (2022), A community of shared values? Dimensions and dynamics of cultural integration in the European Union. *Journal of European Integration*. Volume 44, Issue 4.
2. [Fulbright](#), W. J., (1948), A United States of Europe? *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, [257](#) (1), pp: 151-156, [Online] Available at: <https://doi.org/10.1177/000271624825700116> [Accessed 30.6.21].
3. Gizicki, W., (2009), Development issues of the European Union, [in:] W. Gizicki (ed.), *European Union present and future*, Lublin: Catholic University of Lublin.
4. Haas, E., (1968), *The Uniting of Europe*, Stanford: Stanford University Press.
5. Harle, V. (2016), *European Values in International Relations*. Bloomsbury Academic.

6. Lovitt, A.W. (1996), The United States and the Schuman Plan. A study in French Diplomacy 1950-1952, *The Historical Journal*, 39 (2), pp. 425-455, Cambridge: Cambridge University Press.

7. Rappaport, A., (1981), The United States and European Integration: The First Phase, *Diplomatic History*, 5(2), pp. 121-149.

УДК 78.147: 009

Samoilova Y.

PhD in Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor at the Department of Humanities, Sumy Branch of Kharkiv National University of Internal Affairs

THE FORMATION OF FOREIGN LANGUAGE COMMUNICATIVE COMPETENCE OF FUTURE LAWYERS IN THE CONTEXT OF EUROPEAN INTEGRATION

European integration processes consist in the implementation of European norms and standards in education; require strengthening the organization of training of modern specialists in accordance with the requirements of the international community. That is why it is important to take into account the subject of European integration in the formation of foreign language communicative competence of future legal professionals.

The formation of communicative competence is an important component of the professional training of a lawyer. After all, the legal profession is unthinkable without the ability to solve communicative tasks in the conditions of professional communication, to create flawless and normative professional texts, to possess the potential of didactic discourse. And in the context of Ukraine's integration into the European educational and scientific space, foreign language communicative competence becomes extremely important for a future specialist.

Fluency in the state and foreign (English) languages, readiness for productive communication with various categories of citizens is the key to the success of the future lawyer in the profession, his competitiveness in the modern labor market. Strengthening the requirements for the communicative competence of future lawyers contributes to the revision of the content of education, its filling with European integration topics, and the

introduction of effective forms and methods. Therefore, problems related to the formation of foreign language communicative competence in the process of professional training of lawyers taking into account European integration are particularly relevant.

The basis of a lawyer's professional success and competitiveness is a perfect command of the state and foreign languages, a rich vocabulary, spelling and punctuation literacy, and the ability to communicate productively with various categories of citizens. The specifics of the work of a specialist in a legal profile (investigator, judge, prosecutor, lawyer, etc.) require the ability to competently draw up the necessary documents (petitions, statements, agreements, protocols, etc.), the ability to inspire trust, establish contact with the interlocutor, convince, engage in polemics, appeal to feelings (witnesses, judges, jurors, etc.). Therefore, during the basic professional training of a future lawyer, the formation of communicative competence is especially important.

The question of the importance of the formation of foreign language communicative competence of future lawyers has become the subject of research by many domestic scientists. The researchers came to the conclusion that communicative competence combines personal, social (norms, values, standards of a specific society) and universal (culturally and historically determined) experience [1, p. 44].

Since, according to scientists, communicative competence includes the value attitudes of an individual, and the European choice of Ukraine testifies to the commitment primarily to the European values of freedom and democracy, it is important to take into account the European integration theme in the case of selecting exercises and texts for the development of foreign language communication skills and skills of future lawyers.

The choice of methods of formation of foreign language communicative competence determined by the learning goals is important. Such methods as speech exercises, business games, reports, debates, etc., should motivate students to develop the communication skills and abilities necessary for professional activity, promote perfect command of the language and speech, meet the needs and requirements of modern times, in particular, the process of European integration. Therefore, the use of modern forms and methods of education, methodically correct construction of classes and their content is decisive.

The following methods and forms of work will be useful: essays, disputes, discussions, debates, business games, round tables, projects, etc. When selecting material for them, European integration processes should be

taken into account and texts and topics of the appropriate direction should be selected. For example, the following questions can be proposed for discussion: “Will Ukraine become a full member of the EU in the coming years?”, “Will the victory over the Russian Federation speed up Ukraine’s membership in the European Union?” etc. It will also be interesting to use business games, for example, “Observance of the Geneva Convention in the situation of communication between a lawyer and a prisoner of war”, “Situation of negotiations during a military conflict”, etc.

For students’ independent work, an interesting and useful form of work is the implementation of projects on topics related to both future professional activities and European integration processes, for example: “Changes in Ukrainian legislation on the way to European integration”, “Implementation of the Bologna system in Ukraine” etc.

Since European integration is a conscious social choice for Ukraine, turning to European cultural and political traditions is extremely important. Strengthening integration into the pan-European intellectual and educational environment requires not only the introduction of European norms and standards in education, the adaptation of the Ukrainian educational system to the European one, but also the filling of the teaching content with European integration topics. That is why educational courses, in particular the discipline “Foreign language of professional direction”, should be updated and filled with tasks, exercises, questions taking into account European integration processes.

Sources and Literature

1. Baranovska, L.V., Sarazhynska, I.A. (2008) Formation of professional speech competence of future legal specialists security sphere. *Movni kontseptualni problemy ukrainskoi lnhvistyky*, 8, 45-50 [in Ukrainian].

УДК 327(ЄС)

Соловійова А. С.

канд. політ. наук, доцентка кафедри
журналістики ЧНУ імені Петра Могили

ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНІ НАСТРОЇ ТА ЦІННІСНІ ОРІЄНТАЦІЇ: УКРАЇНА ТА ЄС В 2023 р.

На визначення внутрішньої та зовнішньої політики країн Європи впливають не тільки геополітичні та економічні фактори, а й також, безперечно, фактор цінностей. Часто саме цінності визначають стратегію країни на міжнародній арені, тоді як ціннісні орієнтації мешканців країни істотно впливають на формування засад європейської єдності. Саме тому ми ставимо перед собою за мету проаналізувати сучасні опитування присвячені відносинам Україна – ЄС, а також цінностям європейців та українців, порівнявши їхні результати.

На різних етапах свого формування європейські цінності як динамічна категорія змінювалися відповідно до специфіки епохи. Тому сучасна система цінностей ЄС являє собою результат поєднання цінностей попередніх етапів та є відображенням європейської ідентичності.

Системі цінностей та ціннісних оцінок європейців присвячена низка різних досліджень. Ми розглянемо результати досліджень Євробарометру за 2022 рік та «Індекс цінностей 2022», яке проводиться у Німеччині кожні два роки починаючи з 2009 року, а також результати досліджень, проведених Соціологічною групою «Рейтинг» в Україні в 2022-2023 рр..

Як свідчать результати опитування Eurobarometer-2022, 73% опитуваних погоджуються з військовою, фінансовою та гуманітарною допомогою ЄС Україні, а також із санкціями проти Росії. Більшість громадян ЄС (74%, тобто майже три чверті) підтримує постійну підтримку України. Найбільше підтримка України з боку ЄС популярна в Нідерландах, Португалії та Ірландії, а також скандинавських країнах, де до неї схвально ставляться більше, ніж 90% населення [7].

За результатами опитування від фонду Бертельсманна, вступ України до ЄС у найближчі роки підтримують 65% європейців.

Найбільш позитивно до прийняття України в ЄС ставляться у таких країнах, як Іспанія та Польща (80% і 81% опитаних відповідно). В інших країнах підтримка вступу України коливається між 60% і 70% [6].

Варто відмітити, що після розширень ЄС у 2004 та 2007 рр. громадськість почала ставитися менш позитивно до вступу нових держав до ЄС. Зокрема, в 2008 р. 36% населення ЄС були проти майбутніх розширень Євросоюзу; у 2009 р. їх кількість становила 40% і досягла 50% у 2011 р. Частка населення, яке виступало за подальше розширення меж ЄС, зменшувалася з 50% у 2009 р. до лише 39% у 2011 році [4]. З огляду на ці дані, підтримка членства України в ЄС на сучасному етапі, враховуючи складний контекст, є безпрецедентною.

Підтримка євроінтеграційного курсу нашої держави з боку українців також є надзвичайно високою, судячи за результатами різних досліджень. Всеукраїнське опитування Міжнародного республіканського інституту (IRI), яке проводилося Соціологічною групою «Рейтинг» на замовлення Центру аналізу та соціологічних досліджень Міжнародного республіканського інституту по всій Україні в лютому 2023 року, показує, що українці висловлюють рекордну підтримку щодо членства України в ЄС – 85%, що на 5% більше порівняно з опитуванням у квітні 2022 року [1].

За результатами Двадцятого загальнонаціонального опитування в умовах війни, проведеного Соціологічною групою «Рейтинг» 14-16 січня 2023 року, 87% опитаних у разі проведення референдуму підтримали б вступ України до Євросоюзу (проти – лише 3%) [2].

Високу підтримку у всіх групах населення має ідея військово-політичних союзів з європейськими країнами. Зокрема, 85% опитаних підтримують ідею створення подібного союзу у складі України, Польщі та Великобританії, а 80% позитивно ставляться до такої ж ідеї у складі України, Литви та Польщі [2]. Отже, як ми бачимо, європейська та українська спільноти готові до зближення та позитивно ставляться до відносно швидкої інтеграції України до ЄС. Окремо варто відмітити, що подібна підтримка країни, яка не є членом Євросоюзу, не має прецедентів в історії об'єднання.

Говорячи про найбільш актуальні цінності для українців та європейців, розглянемо дані «Індексу цінностей 2022» та результати опитувань Соціологічної групи «Рейтинг».

За німецьким «Індексом цінностей 2022» до трійки найбільш популярних цінностей входять здоров'я, свобода та сім'я. Якщо

простежити динаміку цінностей від 2012 року, то зростаючими цінностями є свобода та чесність, тоді як стабільно популярними протягом останніх років залишаються безпека та єднання [5].

Ціннісні орієнтації українців можемо прослідкувати за опитуванням «Рейтинг», проведеним 17-18 серпня 2022 року. Спостерігається динаміка у бік цінностей відкритості до змін та самовизначення; домінують, як і у попередні роки, універсалізм та доброта. На високому рівні залишається самостійність. Також важливими для українців є цінності безпеки і традиційності. Такі цінності як самостійність, доброта, безпека та досягнення притаманні представникам різних вікових категорій [3]. Порівнюючи результати досліджень, можемо звернути увагу на важливість самостійності, свободи та безпеки для населення України та Німеччини, що відображає базові цінності ЄС та зумовлено, безперечно, сучасними викликами.

Отже, можемо констатувати потужну й стабільну загальну позитивну налаштованість на зближення та партнерство України та ЄС. У цінній системі мешканців сучасних держав Європейського Союзу та України можна простежити як нові тенденції сформовані безпосередньо під впливом подій 2022 року, так і сталі класичні переваги дії характерні для європейської ідентичності загалом.

Джерела та література

1. Всеукраїнське опитування Міжнародного республіканського інституту (IRI): лютий 2023. https://ratinggroup.ua/research/ukraine/national_survey_of_ukraine_iri_february_2023.html (дата звернення 06.05.2023).
2. Двадцять загальнонаціональне опитування. Зовнішньополітичні настрої населення (14-16 січня 2023). https://ratinggroup.ua/research/ukraine/dvadcyyate_zagalnonac_onalne_opituvannya_zovnishnopol_tichn_nastro_n_aselessly_14-16_s_chnyu_2023.html (дата звернення 06.05.2023).
3. Сімнадцять загальнонаціональне опитування: ідентичність. Патріотизм. Цінності (17-18 серпня 2022). https://ratinggroup.ua/research/ukraine/s_mnadcyate_zagalnonac_onalne_opituvannya_dentichn_st_patr_otizm_c_nnost_17-18_serplyu_2022.html (дата звернення 06.05.2023).
4. Хорватія – останнє розширення ЄС. Країни-кандидати на вступ до ЄС. Управління в ЄС та політика європейської інтеграції.

Мультимедійний підручник. <https://eugov.chmnu.edu.ua/miltymediinyi-posibnyk/> (дата звернення 06.05.2023).

5. Der neue Werteindex: Wie Deutschland denkt und fühlt. <https://www.bonsai-research.com/presse-meldungen/werteindex-groesste-social-media-studie-zum-gesellschaftliche-wandel-heute-veroeffentlicht?format=amp> (дата звернення 06.05.2023).

6. Die Bertelsmann Stiftung. Europas Einheit in der Krise festigen. 22.03.2023.

<https://www.bertelsmann-stiftung.de/de/themen/aktuelle-meldungen/2023/maerz/europas-einheit-in-der-krise-festigen> (дата звернення 06.05.2023).

7. European Parliament. Eurobarometer. Fullresults. Autumn 2022/ https://www.politico.eu/wp-content/uploads/2023/01/12/EP_Autumn_2022__EB042EP_presentation_en.pdf (дата звернення 06.05.2023).

УДК 130.2

Tytar O. V.

Doctor of Sciences (Philosophy), Professor of the Theory of Culture and Philosophy of Science Department, Faculty of Philosophy, V.N. Karazin Kharkiv National University

Fradkina N. V.

PhD (Philosophy), Docent (Associate Professor), National Technical University «Kharkiv Polytechnic University».

THE EUROPEAN VALUE OF DEMOCRATIC DIALOGUE AND THE SOCIAL PHILOSOPHY OF JURGEN HABRERMAS

Habermas is a leading modern philosopher who not only defends reason and rationality, but also offers a continuation of the educational project, philosophy and education for all mankind. Habermas emphasizes that overcoming the supposedly all-powerful mind is "entrusted" to exotic, peripheral, marginal formations of the spirit. M. Heidegger places his hopes on some archaic "origins" of metaphysics, M. Foucault - on the search for the "archeology" of the humanities, J. Derrida - on the almost imperceptible technique of reading "writing", other philosophers - on people's acquisition

of "childlike kinship" in relation to nature, to the body and corporeality, or to society's atonement of his guilt before the "second sex". According to Habermas, no matter how interesting individual topics and solutions are [1], put forward in the struggle with reason, philosophy in the 21st century. has not yet offered anything salutary and constructive instead of science and reason, therefore "Modern is an unfinished project".

1. Habermas himself proposes a new project of criticism of reason and its renewal through the development of the concept of communicative reason. First of all, to develop this concept, Habermas breaks with some fundamental principles and traditions of the "modern" era:

1. Based on M. Weber's concept of "rationalization", Habermas implements "desubstantialization" and demythologizing of the mind, primarily in the fight against idealistic concepts of the Hegelian type [5].

2. The subjective tendencies of transcendentalist philosophy are critically overcome, which, in a justified struggle against substantialist metaphysics, brought the doctrine of mind to the level of the philosophy of consciousness. In the fight against the errors of the philosophy of consciousness, Habermas sees his permanent task.

3. In the fight against substantialism and transcendentalist subjectivism, Habermas does not give up the achievements of traditional rationalism. His goal is to save the mind.

4. Habermas takes into account all the movements of traditional rationalism, both towards the development of the theory of action, activity and sovereignty of active subjects-personalities, and towards the study of interaction, intersubjectivity, including cognitive, moral-practical, socio-historical aspects of human interaction.

5. Habermas himself offers a new project of criticism of the mind and its renewal through the development of the concept of "communicative mind". He sees his goal in the interweaving of the "activity" approach, in the study of the mind as a concrete rationality of action, in the study, in particular, of the intersubjective, communicative dimensions of action [2].

2. Complex types of action, according to Habermas, can be considered in the light of the following aspects of rationality:

- in the aspect of instrumental rationality (rational solution of technical problems, as a design of effective means that depend on empirical knowledge);

- in the aspect of strategic rationality (sequential decision in favor of certain options – given preferences and decision maxims and taking into account the decisions of rational counterparties);

-
- in the aspect of normative rationality (rational solution of practical problems within the limits of morality, which is guided by principles);
 - in the aspect of rational "expressive action". In other words, the concept of rationality is specified according to the typology of action.

The concept of rationality of J. Habermas organically included and synthesized:

- the relationship of the acting person to the world (Aktor-Welt-Beziehung);
- her relation to other people, precisely such an important factor as the processes of "speech", language, expression of certain language sentences and listening to counterparties of action [4].

From here, Habermas concludes: the concept of communicative action requires that acting persons (Aktoren) be considered as subjects who speak and listen, who are connected by some relationship with the "objective, social or subjective world", and at the same time put forward certain encroachments on the significance (Geltungsanspruch) of what they talk about, think, what they are sure of. Therefore, the relationship of individual subjects to the world is always mediated - and relativized - by the possibilities of communication with other people, as well as their disputes and the ability to come to an agreement. At the same time, the acting person can make the following claims: his statement is true (wahr), it is correct (richtig - legitimate in the light of the defined normative context), or believable (wahrhaft - when the intention of the speaker is adequately expressed in the statement). These encroachments on significance (and the corresponding processes of their recognition – non-recognition) are advanced and realized in the process of discourse. Habermas closely connects the concept of discourse, widespread in modern philosophy, precisely with communicative action. Discourse, in his opinion, is the thematization of Geltungsansprüche, the alleged "suspension" of purely external compulsions to act, a new consideration and argumentation by the subjects of actions and motives, intentions, expectations, incl. precisely encroachments, their "problematization".

According to Habermas: "The speaker and the listener directly agree in this world on some issue and communicate within the limits of their compatible sphere of life; this sphere remains for those involved in it in the background as an intuitively perceived, unproblematic, holistically undivided background. The verbal situation is conditioned by a limited part of the life world defined by the theme. This theme forms the horizon and at the same time allocates a resource of cultural values from which the

participants of the communicative process in their attempts to find out borrow agreed patterns of explanations. The solidaristic position in relation to integrated groups and the competence of individuals as members of society are also considered components of the life sphere " [3, p. 310].

Of particular importance to Habermas is the fact that discourse, by its very nature, denies models of dominance-coercion, apart from the "compulsion" to perfect persuasive argumentation.

Sources and Literature

1. Behrends J. C. Jürgen Habermas. Lauter blinde Flecken // Zeit Online. 2023.16.Februar.
2. Habermas J. Ein neuer Strukturwandel der Öffentlichkeit und die deliberative Politik. Berlin: Suhrkamp, 2022. 301 s.
3. Habermas J. Der philosophische Diskurs der Moderne. Frankfurt am Main: Suhrkamp, 2000. 415 s.
4. Habermas J. A New Structural Transformation of the Public Sphere and Deliberative politics / Ein neuer Strukturwandel der Öffentlichkeit und die deliberative Politik. Cambridge: MIT Press, 2022. 301 p.
5. Micalizzi F. Habermas und die Europäische Union. Perspektiven für eine Legitimationssteigerung der europäischen Institutionen. Baden-Baden: Nomos. 2022. 370 s.

РОЗДІЛ 4.
СТУДІЇ СТУДЕНТІВ ТА АСПІРАНТІВ

УДК 94(520)“1912/1926”(043.2)

Баришинєв М. В.

студент 534 групи ЧНУ ім. Петра Могили

Науковий керівник:

Підберезних І. Є.

д-р юрид. наук, доцентка кафедри історії ЧНУ ім. Петра Могили

ПЕРІОД «ДЕМОКРАТІЇ ТАЙСЕ» В ЯПОНІЇ З 1912–1926 рр.

Після смерті імператора Мейдзі в 1912 році Японія перейшла до ери Тайсе, що відзначалася розвитком демократичних процесів та розширенням прав людини. У цей період Японія пройшла складний шлях до демократії, де зіткнулася з рядом викликів та перешкод на шляху до народного самоврядування. Однією з найважливіших подій періоду Тайсе стало утворення національної ради в 1890 році, яка встановила конституційну монархію та обмежила права громадян. Проте після смерті імператора Мейдзі у 1912 році, японське суспільство стало демократизуватися. З'явився новий дух національної свободи та громадянського самоврядування. З 1918 року в Японії діяли політичні партії, які змагалися за владу. Зокрема, у 1918 році була створена Рада представників нації, яка складалася з виборних представників та мала право вносити законопроекти. Це був важливий крок до створення демократичного суспільства в Японії. У період Тайсе також було створено систему освіти для розвитку громадянського суспільства та демократії. З 1919 року було запроваджено загальну шкільну освіту, яка була безкоштовною та доступною для всіх громадян.

Проте демократичний процес у Японії зазнав значних викликів. У 1925 році був прийнятий закон про обмеження свободи слова та обмеження діяльності різних громадських організацій. З 1920-х років почалося зростання націоналістичного руху, який зосереджувався на підтримці імператора та посиленні його влади. Цей рух призвів до зменшення ролі національної ради та збільшення ролі уряду та військових. У 1925 році було прийнято два важливих законів, які

обмежили діяльність політичних партій та свободу слова. Закон про політичні партії обмежив їх діяльність, зокрема, заборонив створення партій на основі класової, географічної або релігійних принципів. Також встановлено обмеження на кількість депутатів в національній раді. Цей закон призвів до зменшення ролі політичних партій в японському суспільстві.

Закон про свободу слова обмежив свободу слова та діяльність різних громадських організацій, зокрема, заборонив пропаганду «антинаціональних» ідей та публікації матеріалів, які загрожували громадському порядку. Також закон призвів до обмеження свободи преси та зменшення кількості газет, які відстоювали демократичні принципи. У 1926 році на престол вступив імператор Хірохіто, який продовжив розширювати владу імператора та зменшувати роль національної ради. Цей процес призвів до того, що у Японії стався зростаючий авторитаризм та загроза демократії. Зменшення демократичних свобод призвело до зниження довіри громадян до влади та підтримки націоналістичних та авторитарних ідей. Це призвело до зростання націоналістичних настроїв серед військових та інших консервативних груп в країні.

Крім того, зростання авторитаризму призвело до зменшення ролі громадянського суспільства та розвитку культури самовладання, а також до того, що уряд мав все більше контролю над життям громадян та їхніми правами та свободами.

Один з наслідків зростання авторитаризму та націоналістичних настроїв у Японії стало протистояння з країнами Західного світу, зокрема з США та Великою Британією. Це призвело до того, що Японія почала розширювати свої військові потужності та займатися експансією на території сусідніх країн.

Загалом, період Тайсе у Японії був часом розвитку демократичних принципів та громадянського суспільства, проте обмеження свободи слова та діяльності політичних партій призвело до зростання авторитаризму та націоналістичних настроїв в країні. Це стало однією з причин, які призвели до конфліктів з Заходом та загострення політичної ситуації в країні.

УДК 323.1(477)(043.2)

Березін Є. С.

студент 334 групи ЧНУ ім. Петра Могили

Науковий керівник:

Міронова І. С.

д-р. іст. наук, професорка, завідувачка кафедри історії
ЧНУ ім. Петра Могили

УКРАЇНЬСКА НАЦІОНАЛЬНА ІДЕЯ ТА УКРАЇНЬСКА МОВА ЯК ОДИН З ІНСТРУМЕНТІВ НАЦІОНАЛІЗМУ

Українська національна ідея – це поняття, яке є предметом обговорення та дискусій серед вчених, політиків та громадських діячів. Загалом, національна ідея передбачає визначення спільної мети для українського народу та розвиток національної свідомості.

Українська національна ідея базується на культурних, історичних та етнічних особливостях українського народу. Вона включає в себе прагнення до національної самоідентифікації, захисту та збереження національної культури, мови та традицій, а також досягнення економічного процвітання та демократичних стандартів [1, с. 27].

Українська національна ідея може виражатися в різних формах, таких як патріотизм, громадянськість, національна єдність та самовизначення. Однією з основних складових української національної ідеї є ідея європейської інтеграції, оскільки більшість українців прагнуть до зближення з країнами Європи та прийняття європейських стандартів.

Інші концепції української національної ідеї включають ідеї демократії, рівності та прав людини, важливість збереження української культури та мови, захист прав національних меншин. Українська національна ідея має бути інклюзивною та сприяти єдності всіх громадян України, незалежно від їхньої національності, релігії, гендеру та інших характеристик.

Зараз українська національна ідея є предметом дискусій та дебатів в українському суспільстві. Однак, важливо зазначити, що національна ідея повинна бути сформована на основі націоналізму [2, с. 130].

Якщо говорити простими словами, то можна сказати, що націоналізм – це передусім усвідомлення своєї відмінності та самотності у світі, що ґрунтується на мові як вістрі культури, і

водночас «послідовний націоналізм є інтернаціоналізм» [3, с. 15]. Якщо давати висновок цьому блискавичному виразу, то можна сказати те, що людина спочатку повинна виростити до себе любов та самоповагу, перш ніж ту ж саму любов та повагу віддавати комусь іншому.

Українська мова, як і будь-яка інша мова, може бути використана для підтримки національної свідомості та ідентичності. Українська мова може бути інструментом національної мобілізації та єдності, сприяти збереженню та розвитку української культури та історії, а також підтримувати взаєморозуміння та солідарність серед українців [4, с. 5].

Проте, як вже зазначалося, українська мова також може бути використана для націоналістичної агітації та маніпуляції національними почуттями. Це може призвести до дискримінації проти інших націй, релігій та меншин, а також до зростання націоналістичного екстремізму та конфліктів.

У нас в Україні ще до сих пір не розв'язане «мовне питання», котре ділить країну на декілька «мовних таборів». Зокрема, деякі «російськомовні українці» зазначають, що їх мовні права утискають, їм не дозволяють використовувати російську мову і нав'язують все українське. Але 70 % українців за опитуванням, яке відбулося у травні 2022 р., не вважають, що їх права якимось порушують [5].

На сьогодні питання національної ідеї для України мають бути ключовими, бо саме національна ідея створює саму державу та стимулює її громадян на розвиток та захист її інтересів.

Джерела та література

1. Павличко Д. Українська національна ідея. – Київ: Видавничий дім «КМ Академія», 2002. – 27 с.
2. Касьянов Г. Теорії нації та націоналізму. – Київ: Либідь, 1999. – 130 с.
3. Чехович К. Думки О. Потебні про національність. – Львів, 1931. – 15 с.
4. Фаріон І. Мова як духовно-національний феномен. – Львів, 2003. – 5 с.
5. Що українці думають про «утиски російськомовних» та державну мову? Опитування. URL: <https://life.pravda.com.ua/society/2022/06/2/248924/>

УДК 94:[72+7](4-15)”17/18”(043.2)

Бутенко А. О.
студент 534 групи ЧНУ ім. Петра Могили
Науковий керівник:
Шевченко Н. В.
канд. іст. наук, доцентка кафедри історії
ЧНУ ім. Петра Могили

АРХІТЕКТУРА ТА МИСТЕЦТВО ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ КІНЦЯ XVIII – ПОЧАТКУ XIX ст.

Архітектура та мистецтво саме як культурні процеси західної Європи в XVIII – XIX століттях потребують більш детального висвітлення, що допоможе в повній мірі зрозуміти саме загальний характер діяльності конкретних країн західної Європи в сфері архітектури та мистецтва. Розуміння історії архітектурних споруд та зв'язка архітектури з мистецтвом, це надзвичайно важливо в сучасному світі.

Розпочнемо з базових стовпів архітектури та культури, класицизм – великий стиль, властивий як архітектурі так і мистецтву, яким ми можемо бачити і дивуватися й по сьогодні.

Свій розквіт архітектура першої половини XIX ст. переживає в рамках класицизму. Слід зазначити, що найбільшого поширення класицизм отримав в Англії, Німеччині та Росії, а також Франції, де він охопив буквально всі сфери мистецтва, але найяскравіший слід залишив в архітектурі.

Також в архітектурі середини століття починає домінувати еkleктика, а з 20-х років XIX століття утверджується романтизм.

Згадане різноманіття стилів з їх хаосом та незрівнянністю зацікавило багатьох вчених з усього світу, від істориків та архітекторів до художників і поетів.

За багату історію досліджень архітектури та мистецтва з різних точок зору, протягом понад двох століть, з'явилося достатньо праць у науковому вимірі.

Однією з головних рис у творчості великих художників XIX ст. стає розкриття трагічних протиріч, які виникають між гармонійною особистістю та суспільством. Тільки людська особистість зображується у всьому складному взаємозв'язку зі світом, а пошук

місця людини себе у світі стає однією з найяскравіших головних тем образотворчого мистецтва, музики й особливо літератури.

Найвиразнішою особливістю мистецтва цього часу є те, що художні стилі, які зароджуються, зазвичай, у Франції, мають швидке поширення по всьому світу. У мистецтві виникає необхідність у такому напрямку, що сприяло б відображенню нових віянь століття, то ним і став класицизм.

Класицизм – це останній великий стиль, який властивий всім видам мистецтва та містобудування.

Якщо говорити про архітектуру, то вона повинна передавати не парадну урочистість, пишність, а велич і значущість, щоб крізь споруди люди бачили велич правителів.

В класицизмі кінця XVII століття, є розвиток в двох напрямках. Перший – це новий стиль, що з'явився, був явним контрастом з попереднім пишним і складним бароко. Як протилежність бароко, класицизм характеризувався прозорістю геометрії форм, логічністю та закономірним плануванням, поєднанням гладкої стіни з ордером, портиками й колонадами, статуями, рельєфами і стриманим декором. На зовнішню приналежність архітектурних споруд, повинна була символізувати велич. Для досягнення цієї мети французькі архітектори використовували особливі прийоми композиції та планування античності. Використання призводило до того, що будинок за своєю формою виражав ясність, організованість та впорядкованість.

Отже, в підсумку класицизм виявився настільки вагомим для існуючих політичних режимів, що був прийнятий як офіційний стиль в архітектурі в абсолютистській монархії Людовика XIV, а також це стосується імперії Катерини II.

УДК 908 (913): 94

Вірлич Є. М.

студентка 534 мз групи ЧНУ ім. Петра Могили

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ КОНТЕКСТ У ЖУРНАЛІСТСЬКІЙ ТА КРАЄЗНАВЧІЙ ДІЯЛЬНОСТІ АВГУСТА ВІРЛИЧА

Свою журналістську та краєзнавчу діяльність історик, краєзнавець та журналіст Август Вірлич (1931–2017 рр.) розпочав на Херсонщині

після повернення із радянського заслання у Соль-Ілецьку Оренбурзької області (сучасна Російська Федерація) у 1954 році. Бажання займатись історично-дослідницькою діяльністю у Августа Вірлича було з юності, проте статус спецпоселенця не дав можливості вступити саме на історико-філологічний факультет Оренбурзького педагогічного університету, тому у 1952 році вступив на фізико-математичний факультет. Філологічну ж освіту – єдину дотичну до історії – отримав вже після реабілітації у Херсонському педагогічному університеті імені Надії Крупської (нині – Херсонський державний університет) [2].

Діяльність Августа Вірлича нерозривно пов'язана з європейським контекстом. Європейські цінності в його роботі відігравали важливу роль, адже він підтримував зв'язки з Польщею, Німеччиною та іншими країнами Європи, де міг віднайти джерела для своєї роботи або шукав сліди поховання власного батька – етнічного угорця Ернеста Вірлича, сліди якого губляться у концтаборі, який розташовувався у місті Баутцен, Німеччина. Особистий контекст діяльності Августа Вірлича відігравав значущу роль в його професійній діяльності журналіста і краєзнавця: шукаючи коріння своєї родини в європейських країнах – країнах Європейського Союзу – він вивчав і досліджував історію та культуру цих країн. Таким чином, вивчення Августом Вірличем європейських аспектів історії України в цілому та Херсонщини зокрема часто перетиналось з особистим бажанням віднайти сліди своїх рідних.

В цілому, у своїй журналістській та краєзнавчій діяльності Август Вірлич досліджував зв'язки Херсона і Херсонщини із наступними країнами Європи:

1. Польща. Август Вірлич вільно розмовляв польською – польську мову разом із німецькою він опанував під час перебування у концтаборі в місті Бреслау (сучасний Вроцлав) [3]. Коло його інтересів у Польщі здебільшого стосувалось реалій Другої світової війни, а також дослідження діяльності поляків у Херсоні.

2. Німеччина. Август Вірлич вів активну переписку з німецькими дослідниками і чиновниками, працював в німецьких бібліотеках та архівах. Коло інтересів стосувалось переважно реалій Другої світової війни та пошуків слідів перебування батька Ернеста Вірлича. За життя Август Вірлич так і не знайшов, як склалась доля батька – єдині дані, які вдалось знайти, це усні свідчення про розстріл Ернеста Вірлича у

концтаборі 1945 році. Також у німецьких джерелах Август Вірлич досліджував історію родини Фальц-Фейн.

3. Велика Британія. Август Вірлич зокрема досліджував історію життя англійського юриста і філантропа Джона Говарда (1726–1790), який здійснив великий внесок в історію Херсона і помер саме в Херсоні.

4. Угорщина. У цій країні коло інтересів Августа Вірлича засновувалась на дослідженнях власного родинного коріння.

Варто також зазначити, що робота безпосередньо з європейськими архівами і бібліотеками, підтримання зв'язків безпосередньо з країнами Європи стало можливим після розпаду СРСР. До того часу єдиним європейським зв'язком для Августа Вірлича була можливість дуже обмежених контактів із країною соцтабору Угорщиною. Навіть із Польщею зв'язки були майже неможливі. Що ж до інших, до безпосередня переписка та спілкування стали можливими лише після 1991 року. Проте, до цього періоду в архіві Августа Вірлича вже накопичилось достатньо письмових та усних джерел, які в майбутньому дозволили працювати над наступними темами, пов'язаними з історією Європи в цілому та європейським контекстом історії Херсона зокрема:

1. Голодомор та визнання Голодомору геноцидом українського народу.

2. Реалії Другої світової війни на території Херсонщини.

3. Діяльність родини Фальц-Фейн на території Херсонщини.

4. Європейські наративи історії Херсона.

Таким чином, європейський контекст в краєзнавчій та журналістській діяльності Августа Вірлича відображений доволі глибоко. Актуальність досліджень Августа Вірлича тим цінніша сьогодні, що в період російсько-української війни (з 2014 році) вивчення європейських наративів на Херсонщині стає дедалі більш активним. Відтак, відображення цих наративів у ретроспективі та систематизація джерел за цим напрямком стають також актуальними.

Проте, маємо істотну проблему в розумінні європейського контексту діяльності Августа Вірлича. З 1954 до 1991 року діяльність Августа Вірлича відбувалась на території СРСР. До 1992 року він офіційно не мав статусу реабілітованого [2], відтак офіційно залишався фактично мав цілий ряд обмежень щодо діяльності з боку радянської влади і свою роботу мав провадити в умовах жорсткої цензури. Отже, в архіві Августа Вірлича можна віднайти чимало джерел, які можуть

свідчити про участь у пропаганді радянської влади. Але варто розуміти, що іншого шляху реалізації своїх здібностей і роботи у Августа Вірлича і фактично всього населення СРСР не було: радянська «залізна завіса» не дозволяла офіційно виїхати, особливо таким «неблагонадійним» громадянам, як колишні спецпоселенці. Відтак, громадяни СРСР вимушені були працювати в тих реаліях, які були на той час. Втім, це не завадило Августу Вірличу протягом усього життя накопичувати письмові та усні джерела, які дозволили йому наприкінці 80-х років долучитись до опозиційного руху в Херсоні, стати одним із активних діячів «Народного руху України» на Херсонщині [1, с. 156], оприлюднити факти про сталінські репресії та Голодомор на Херсонщині [4] тощо. Всі ці напрацювання він накопичував саме до 1991 року, а з розпадом СРСР продовжив цю роботу вже в публічному полі. Саме в призмі реалій, в яких змушені були працювати історики та загалом громадяни СРСР, і варто провадити аналіз цієї діяльності.

Джерела та література

1. Грельова Валерія. Август Вірлич – херсонський краєзнавець з когорти нескорених. Збірник тез пошуково-дослідницьких робіт VII Всеукраїнської історико-краєзнавчої конференції учнівської молоді «ДЕРЖАВОТВОРЧІ ПРОЦЕСИ В УКРАЇНІ: ЧЕРЕЗ ВІКИ У XXI СТОЛІТТЯ» Черкаси, 2022. С.154–157. [Електронний ресурс: https://ckoblsutur.ucoz.ua/1_2022/tezi_7_konferencija.pdf].
2. До 90-річчя від дня народження Вірлича Августа Ернестовича (1931–2017), херсонського журналіста, краєзнавця, Почесного громадянина міста Херсона, фондоутворювача держархіву області / Державний архів Херсонської області. [Електронний ресурс: <https://kherson.archives.gov.ua/informacijna-diyalnist/dokumentalni-vystavky-on-line/do-90-richchya-vid-dnya-narodzhennya-virlycha-avgusta-ernestovycha/>].
3. Особистий листок з обліку кадрів Августа Вірлича. Копія // Архів Августа Вірлича. ГО «Фундація імені Августа Вірлича», м. Херсон.
4. Реабілітовані історією. Херсонська область / П.Т.Тронецько; редкол.: А. О. Бабич, ред.-упоряд. А. Е. Вірлич. – Херсон: Наддніпр. правда, 2005. 944 с.

Co-funded by
the European Union

ІННОВАЦІЙНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

#EVADEMproject

УДК 94(441.1/4)”18”(043.2)

Вісько Г. Г.

студентка 534 мз групи ЧНУ ім. Петра Могили

Науковий керівник:

Підберезних І. Є.

д-р. юрид. наук, доцент кафедри історії ЧНУ ім. Петра Могили

МИХАЙЛО ДРАГОМАНОВ ПРО БРЕТОНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНО-КУЛЬТУРНИЙ РУХ XIX ст.

У XIX столітті бретонські культурні діячі здійснювали спроби щодо покращення мовно-культурної ситуації в Бретані. Ле Гонідек запропонував орфографічну реформу бретонської мови з метою створення літературного варіанту мови; культурні діячі збирали та обробляли фольклор, видавали збірки народної творчості (Теодор Герсар де ля Вільмарке, Франсуа-Марі Люзель), робили окремі спроби писати бретонську художню літературу за європейськими зразками або паризькими лекалами (наприклад, поет Огюст Брізьо). Окрему увагу було зосереджено на пошуках та відтворенні попередніх моделей бретонської літературної традиції як ідентичнісної опори.

За культурними рухами, що перебігали в спільнотах бездержавних етносів у Західній Європі, зокрема у Франції, спостерігали українські політичні, громадські та інтелектуальні діячі. Так, на думку Геннадія Казакевича та Ольги Казакевич, вони намагалися відшукати імпульси та моделі для українського національного руху.

Постаті Михайла Драгоманова, його світогляду та суспільно-політичним поглядам присвячено чимало досліджень українських науковців ще з епохи Михайла Грушевського: дослідники пропонують до аналізу інтелектуальну спадщину Драгоманова як фольклориста, наукового журналіста, історика, політолога тощо. Проте на сьогодні залишаються ще певні тексти українського мислителя, яким приділено менше уваги з боку дослідників, наприклад, «Ново кельтський і провансальський рух у Франції» – статті, опублікованій у 1875 році у «Віснику Європи», петербурзькому виданні, яке вважалося ліберальним. У статті Драгоманов «із властивою йому скрупульозністю, проаналізував загальний стан культур та літератур етнічних і діалектних груп населення Франції, досягнення національних рухів, що зароджувалися (зокрема, бретонського та

Co-funded by
the European Union

ИННОВАЦИОННИЙ
УНИВЕРСИТЕТ

#EVADEMproject

провансальського), а також політику центрального уряду стосовно цих рухів» (Аб Імперію, 2020: 76). Таку розвідку він здійснив з метою провести паралелі з проблемами етносів у Російській імперії та запропонувати можливу модель розв'язання: «Для кожного серйозного читача роздуми над цією проблемою легко переносилися на російський ґрунт. Драгоманов вдавався до історичних екскурсів для того, щоб донести до передової російської громадськості ідеї прудонівського федералізму, показати його переваги над постулатом “єдинодержавної Росії”» (Кіян, 2013: 158)

Описуючи суспільно-політичне та інтелектуально-культурне тло, Драгоманов відмічає, що етнічні рухи у Франції – і бретонський зокрема – починалися з археологічних та філологічних досліджень, часто любительських, що тягли за собою захоплення етнографією, народною поезією та зростання літературної діяльності, і навіть нестабільна політична ситуація в країні, як-то встановлення Третьої Республіки, Франко-пруська війна, не скоротила діяльність вчених, наукових товариств, літературних діячів. Такі дії інтелектуалів сприяли підтриманню бретонської мови, підігрівали зацікавленість нею. Драгоманов окреслює схему зародження національно-культурного руху Бретані та переходу його в політичну площину: «Із цих рухів кельтофільство цікаве у тому сенсі, що на його історії з минулого століття до останніх років ми можемо бачити всі характерні особливості патріотичного руху, що розпочався з археологічного дилетантства і перейшов через романтизм до ідей, важливих як у науковому, так і в соціально-політичному відношенні» (Драгоманов, 1: 707).

Розмірковуючи над перебігами національно-культурних процесів у кельтських спільнотах, Драгоманов робить історико-соціолінгвістичний екскурс у мовну ситуацію кельтської мовної групи, підводячи до сучасного (йому) стану кельтських мов, а також в історію літературних текстів кельтськими мовами. Тут він робить зауваження про кореляцію між розвитком і впливовістю художньої літератури та суспільно-політичним становищем кельтських спільнот: розквіт художньої літератури відбувався паралельно зі зростанням впливу і престижу кельтських державних формувань і навпаки: під час пригноблення Бретані, Уельса, Ірландії їхні художні літератури були в занепаді, а літератури домінуючих країн розквітали. Мислитель окреслює суттєву проблему бретонської літератури (на яку потім будуть звертати увагу дослідники у наступних століттях) – відсутність

у бретонців давніх зразків художньої літератури. Так, Драгоманов підводить читача до однієї зі своїх ключових думок: художня література має відігравати важливу роль у формуванні національної ідентичності, національного іміджу.

Згадуючи явища кельтоманії та кельтофілії, дослідник приділяє увагу неоднозначній ролі Кельтської Академії – кельтоманського за своєю сутністю утворення, яке втім дало поштовх професійним науковим розвідкам і підготувало ключових фігур бретонського мовно-культурного відродження 19 століття, наприклад, Ле Гонідека – реформатора бретонської орфографії. Іншими вагомими постатями бретонського національно-культурного руху стали збирачі фольклору Вільмарке, де-Пангерн та Люзель, поет Огюст Брізьо. (Брізьо та Люзель автор приділяє значну увагу і великий текстовий обсяг своєї розвідки, відзначаючи їх як провідних постатей двох послідовних поколінь бретонського культурного відродження.) Драгоманов детально аналізує значення діяльності згаданих діячів, додає справедливі критичні коментарі щодо хибних кроків, відзначає сильні сторони їхнього творчого спадку. З метою детальніше пояснити їхні мотиви, спосіб діяльності, особливості інтелектуальних напрацювань, український дослідник застосовує біографічний метод і вписує життєписи бретонських діячів у загальний історичний контекст.

Нарешті, Драгоманов резюмує, що цей етап бретонського культурного відродження відзначився скоріше дилетантством, ідеалізацією старої католицько-національної ідеології та обережним ставленням бретонських діячів до прогресу, що і завело їх у глухий кут.

Джерела та література

1. Драгоманов М. Новокельтское и провансальское движение во Франции // *Вестник Европы*. 1875. № 8. С. 688–740.
2. Драгоманов М. Новокельтское и провансальское движение во Франции // *Вестник Европы*. 1875. № 9. С. 153–203.
3. Казакевич Г., О. Казакевич. В поисках «своего» Чужого: Ирландия и Финляндия в украинском национальном нарративе рубежа XIX–XX веков // *Ab Imperio*. 2020. №2. С. 73–101.
4. Кіян О. Співробітництво Михайла Драгоманова із часописом «Вестник Европы» (1868–1874) // *Наукові записки [Кіровоградського державного педагогічного університету] імені Володимира*

Винниченка]. Серія : Історичні науки. 2013. Вип. 18. С. 153–161.
Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nz_i_2013_18_29

УДК 327

Волкова А. О.

курсантка ННІПФПНП, факультету підготовки фахівців для органів
досудового розслідування Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Царьова Ірина Валеріївна,

професор кафедри українознавства та іноземних мов
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ
(м. Дніпро)

ШЛЯХ УКРАЇНИ ДО ЄВРОСПІЛЬНОТИ: ОСОБЛИВОСТІ, ВИКЛИКИ, ПЕРСПЕКТИВИ

На сьогоднішній день для України вступ до Європейського Союзу залишається великою національною метою, особливо в умовах російської агресії та окупації значної частини території країни, що створює величезні проблеми та перешкоди на шляху до Європи, а також ризики для розвитку країни в цілому. Причини прагнення України до ЄС: система цінностей, на які орієнтується Україна; вплив на світовий розвиток. Європейський Союз визнав Україну партнером у міжнародних відносинах одразу після проголошення нею незалежності у 1991 році.

Головним нормативно-правовим актом, що становить основу сучасної співпраці України та Європейського Союзу, що визначає її зміст та структуру – це Угода про партнерство і співробітництво, що була підписана 14 червня 1994 року та набула чинності 1 березня 1998 року. Дана угода відзначила собою новий етап розвитку відносин між Україною та ЄС, основною метою якої був розвиток економічного співробітництва, політичного діалогу, так і підтримки зусиль України стосовно розвитку демократії і верховенства права. Європейська інтеграція для України – це шлях модернізації економіки, подолання технічної відсталості, залучення іноземних інвестицій та новітніх

технологій, також створення нових робочих місць, вихід на світові ринки [1, с. 3].

Водночас, приєднання до економічного простору ЄС має додаткові конкурентні переваги для України, особливо в умовах сталої тенденції формування певної автономії основних світових центрів впливу, забезпечення їх економічної безпеки у стратегічних галузях. Україна має шанс та перспективи об'єднання з європейською економікою, що є найбільш конкурентною і ефективною з усіх можливих для України. У 2022 році зроблено ряд важливих кроків у напрямі активізації економічного партнерства Києва і Брюсселя, а саме розширення торговельних контактів, запровадження безвізових режимів у різних сферах співробітництва Україна-ЄС.

Серед сприятливих факторів слід зазначити стабільно високу підтримку українським суспільством руху до євроспільноти, що підштовхує на більш активні дії в європейському напрямі. Російська агресія разом з енергетичною блокадою і ядерним шантажем загострила конфлікти та критично ускладнила ситуацію в Україні. Війна певною мірою відсунула на другий план ряд проблемних внутрішньо українських питань, що обтяжували відносини Києва і Брюсселя. Ідеться про неналежну ефективність системи державних органів, недосконалість захисту прав і свобод людини, повільні темпи реформ в окремих сферах, а також згадані вище проблеми судової реформи і боротьби з корупцією, тому дана проблематика залишається на порядку денному та актуалізується під час переходу до нового етапу євроінтеграції [2, с. 54].

Нині для України основним пріоритетом є виконання рекомендацій ЄС і положень Угоди про асоціацію, оскільки це дуже важливо з ряду причин. По-перше, позитивні результати доводять налаштованість української влади просуватися у прискореному темпі на шляху євроінтеграції, здійснюючи необхідні проєвропейські реформи в умовах війни. По-друге, виконання Україною встановлених умов, спонукатиме Брюссель до забезпечення відповідних умов (політичних, економічних, адміністративних) для наступного етапу української євроінтеграції, який можна назвати «фінішною прямою» на шляху до ЄС. Наведені вище дані свідчать про те, що процес виконання рекомендацій Єврокомісії заслуговує на позитивні оцінки та демонструє рішучість української сторони рухатися євроінтеграційним курсом, продовжувати проєвропейські трансформації на різних напрямках.

23 червня 2022 року під час саміту лідерів країн ЄС Україна отримала статус кандидатів на членство у ЄС, саме тому є час і можливість просунути у процесі імплементації Угоди про асоціацію і продовженні реформ, визначених Єврокомісією. З моменту набуття Україною статусу кандидата на вступ до ЄС формалізувало її євроінтеграційні перспективи та започаткувало якісно новий етап відносин України та Європейського Союзу. Кандидатство надало додаткового поштовху по здійсненню комплексу внутрішніх реформ у різних сферах і відкрило доступ до спеціальних фінансових програм ЄС з підготовки до вступу.

Широкомасштабна інтервенція кремля прискорила євроінтеграційні процеси в Україні, призвела до глибинних проєвропейських змін у суспільній свідомості, об'єднала українську націю та сприяла зміцненню відносин країн ЄС на українському напрямі. Однак, попри переваги та нові перспективи, статус кандидата є важливим, але черговим етапом української євроінтеграції, успішність якої залежить у тактичному плані від виконання Україною поточних завдань євроінтеграції, а у стратегічному – від повномасштабного приєднання до європейського політико-правового простору.

В умовах війни Україна зосередила зусилля на виконанні рекомендацій Єврокомісії, зокрема стосовно реформування судової системи, боротьби з корупцією і відмиванням коштів, модернізації національного законодавства у сфері медіа та національних меншин тощо. Війна не послабила налаштованості України продовжувати проєвропейські реформи, забезпечувати необхідні умови для започаткування переговорів щодо членства в Євросоюзі. Для цього потрібні додаткові зусилля влади та підтримка всього суспільства, ця тема, навіть на фоні війни, залишається однією з актуальних [2, с.57].

Отже, на основі вищевикладеного, можна зробити наступні висновки, російсько-українська війна довела готовність українців захищати незалежність своєї країни; об'єднала українську націю, посилила громадську підтримку руху до ЄС; активізувала процеси проєвропейської самоідентифікації громадян, а також зосередила політику ЄС на українському напрямі. Якщо Україна і надалі продовжуватиме виконувати Угоду про асоціацію, намагатися досягнути відповідних результатів, то відносини між країною Європейського Союзу та Україною вийдуть на новий, більш діловий рівень. Саме тому, для України європейська інтеграція є складним,

але важливим шляхом модернізації економіки, залучення іноземних інвестицій і новітніх технологій, подолання технологічної відсталості та створення нових робочих місць, вихід на світові ринки, насамперед на ринок ЄС. Україна – це невід’ємна частина Європи, що спрямовує свій шлях на діючу в провідних європейських країнах модель соціально-економічного розвитку.

Джерела та література

1. Кордон М. В. Європейська та євроатлантична інтеграція України : навч. посіб. 2-ге вид. – Київ : ЦУЛ, 2010. – 172 с.
2. Якименко Ю., Пинзеник П. . Подальший шлях до євроспільноти: особливості, виклики, перспективи. *Україна на шляху до ЄС: реалії і перспективи*. 2022. №1-2 (187-188). С. 53-57.
3. Відносини Україна – ЄС. URL : <https://mfa.gov.ua/evropejska-integraciya/vidnosini-ukrayina-yes> (дата звернення: 27.04.2023).
4. Позитивні наслідки вступу України до ЄС. URL : <https://www.bsmu.edu.ua/blog/6860-pozitivni-naslidki-vstupu-ukraini-do-es/> (дата звернення : 27.04.2023).

УДК 902/904:7.027.2(0.034.4)

Гембержевська Д. Г.

студентка 334 групи ЧНУ ім. Петра Могили

Науковий керівник:

Піструїл І. В.

канд. іст. наук, доцент, старший науковий співробітник Одеського археологічного музею НАН України

РОЛЬ ТА МОЖЛИВОСТІ ГРОМАДСЬКОЇ АРХЕОЛОГІЇ В ЗБЕРЕЖЕННІ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ

Розграбування археологічних пам’яток – чи не найбільша проблема сучасної української археології. Ціллю такої діяльності є пошук «скарбів», артефактів для продажу заради власної вигоди. Масштаби грабування з часом стають все більш вражаючими. Як наслідок, наука невідворотно втрачає цінні, часто абсолютно унікальні матеріали. Тема збереження археологічної спадщини є актуальною і широко

дискутованою. Українська наукова література наповнена роботами, присвяченими юридичній стороні цього питання [напр. 1; 2].

Європейська та американська академічна література широко використовує термін «*public archaeology*», в перекладі українською – публічна або громадська археологія. Це практика демонстрації археологічних даних та їх інтерпретацій громадськості, яка прагне зацікавити публіку за допомогою книг, музейних експозицій, лекцій тощо. Метою є сприяння збереженню пам'яток, рідше – постійній державній або приватній підтримці досліджень та робіт для захисту спадщини [6]. Отже, громадська археологія є інструментом впливу на широку публіку задля збереження та дослідження культурної спадщини.

Наприклад, для італійської археологічної науки існує проблема нелегального здобуття та вивезення артефактів за кордон з метою продажу, однак ситуація помітно покращилась в останні десятиліття. Археологія в Італії бере витoki з приватних колекцій та аукціонів, що сформувало елітарне ставлення до об'єктів археології. Ситуація погіршилася через будівельний бум, коли археологічні пам'ятки розглядалися громадськістю як перешкода. Процес, який привів до визнання спадщини як спільного блага, був довготривалим [4]. Окрім неодноразового вдосконалення законодавства та встановлення міжнародних домовленостей ведеться активна робота у сфері громадської археології [3].

Комунікація з громадськістю та демократичний доступ до результатів досліджень може допомогти місцевим мешканцям і владі побачити в археології рушійну силу прогресу. Конкретні види робіт з громадськістю різняться в залежності від специфіки об'єкту історії та археології, однак загалом це включає в себе проведення екскурсій, відкритих лекцій, демонстрацію та публікацію матеріалів досліджень у широкодоступних джерелах інформації тощо. Позитивні результати дає зміна самої концепції музейної експозиції, прикладом чого є музей Сорсо на Сардинії [4].

Дійсно, подібна робота ведеться і на теренах України, однак у порівнянні з іншими країнами це можна назвати поодинокими випадками. Діяльність у сфері громадської археології потребує поширення, виділення та формування методів, засобів та інструментів, які дадуть позитивні результати з врахуванням конкретної ситуації. Головною метою громадської археології в Україні має стати захист і збереження пам'яток культурної спадщини через зміну соціального

ставлення до об'єктів історії та археології з «поміхи», джерела прибутку та власної вигоди на джерело економічного, соціального та культурного розвитку. Така зміна є питанням десятиліть, однак разом з вдосконаленням наявного законодавства, роботами по запобіганню руйнації і грабунку пам'яток, ця діяльність матиме позитивний вплив на стан вітчизняної археологічної науки.

Джерела та література

1. Захистити скарби України // Український кур'єр. URL: https://ukurier.gov.ua/uk/articles/zahistiti-skarbi-ukrayini/?fbclid=IwAR3FS7-yP_xU-0v0DZfnF-AWQGUmrvcPF5g00FdHcO15yMkHdklqf4QXcK4.
2. Івакін Г. Ю. Проблеми охорони та збереження археологічних пам'яток в Україні // Вісник НАН України. 2013. № 5. С. 86–88.
3. Lobay, Gordon. 2009. Looting and the Antiquities Trade. In *A Companion to the Etruscans*, edited by S. Bell and A. Carpino. Wiley-Blackwell, Malden, Mass.
4. Cerbone, O., Garrisi, A., Giorgio, M., La Serra, C., Leonelli, V. and Manca di Mores, G. 2021. Italian Archaeology: heritage, protection and enhancement, Internet Archaeology 57. URL: <https://doi.org/10.11141/ia.57.7>
5. Italy's new ruins: heritage sites being lost to neglect and looting. URL: <https://www.theguardian.com/world/2019/may/28/italys-new-ruins-heritage-sites-being-lost-to-neglect-and-looting>
6. Hirst, K. Kris. «Public Archaeology». ThoughtCo, Aug. 25, 2020, thoughtco. URL: [com/what-is-public-archaeology-172258](https://www.thoughtco.com/what-is-public-archaeology-172258).

УДК 930.1:[902:56](043.2)

Горохов В. В.

студент 534 групи ЧНУ ім. Петра Могили

Науковий керівник :

Піструл І. В.

канд. іст. наук, доцент, старший науковий співробітник Одеського археологічного музею НАН України

RESEARCH METHODS OF PALEONTOLOGICAL SCIENCE IN THE COUNTRIES OF WESTERN EUROPE AND UKRAINE

Ukrainian-European cooperation is constantly developing in various directions. Also, Ukrainian scientists implement European research methods and use the scientific assets of the countries of Western Europe.

There are many different ways of collecting fossils, and each of them is adapted to a specific situation. There are different circumstances in which different methods of collecting fossils may be needed. The state of fossils can be different fragile, hard and strong. Fossils can be found in the desert, on the seashore, walled up in mountain ranges.

It is very important that the most important thing is the preservation of the sample and their further movement to the laboratory. Decisions regarding the collection should be made in order to obtain a stable sample, taking into account the largest amount of stored information. When collecting samples, it is necessary to save the data where they were found, this can be GPS coordinates, digital photographs and field notes on stratigraphic placement and taphonomic information.

The main collection methods used by vertebrate paleontologists can generally be grouped according to the size of the specimen being collected. Each case has many variables that can harm a fossil. [1].

Small specimens can be so small that a microscope is needed to see them. Such residues may require dry sieving.

Sieving uses sieves with progressively smaller hole sizes to sift the smallest samples. This is used for the smallest fossils and various small specimens that may be lost if this method is not used. The material is placed and carefully passed through sieves with progressively smaller openings to extract the fossils. After initial sieving in the field to remove most of the matrix, the samples can be sent back to the laboratory where the fossils can be picked out under a microscope.

Co-funded by
the European Union

НАЦІОНАЛЬНИЙ
ФІЗИКО-МАТЕМАТИЧНИЙ
ІНСТИТУТ

#EVADEMproject

Underwater washing of fossilized sediments can help find the smallest specimens. In some cases, the sediment is too hard and tightly packed for dry sieving. If it will disintegrate into an unconsolidated matrix in water and if the sample is not destroyed by immersion, then the material is placed in a screen wash box or sieve, soaked and then gently stirred under water. The screen grid can be resized as needed depending on the size of the fossils likely to be collected. When the matrix will no longer pass through the sieves, the residue is removed and air-dried. The dry concentrate can then be bagged and sent back to the laboratory for processing under the microscope.

Larger samples can be collected using the surface collection method. Scientists examine the collection site and find large specimens and collect them. Samples are often located on the surface of the earth, which allows them to be collected. All sample fragments associated with the find should be collected. This is done by tracing the debris down the slope to determine the highest bone level. It is worth collecting all specimens because they may be part of a large bone and they can be used to reconstruct the skeleton or bone of the specimen.

Often these specimens can simply be wrapped in paper, labeled and bagged. Excavating larger bones is difficult because paleontologists can be short on time, money, and manpower. Sometimes it is difficult to extract bones in the field, so excavators extract a sample with part of the surrounding matrix in the form of a block. And when the block is delivered to the laboratory, there it can be prepared by appropriate methods. This process has been almost unchanged for centuries. But you need to be careful because you can damage the sample.

If only the excavated bone is fragile, it can be strengthened. The method of consolidation differs from the condition of the sample and its location. Thin gauze, layers of Japanese rice paper or napkins can be glued to the bone with a consolidant to add additional strength. The purpose of strengthening the bone is usually its preservation and a way to preserve it for future descendants. [2]. There are also other methods of sample collection.

Also in European countries there are a large number of paleontological exhibitions or museums where you can see a large number of fossils, for example: the State Museum of Natural History in Germany, the Paleontological Museum in Paris, the Senckenberg Museum in Germany, the Paleontological Museum in Munich and other museums and exhibitions.

Co-funded by
the European Union

ИННОВАЦІЙНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

#EVADEMproject

These museums have a large collection of paleontological remains, bones, and fossils.

So, paleontological science uses many methods of collecting samples that are used in different conditions and situations. To preserve and properly collect fossils, you need to use the proper collection method. The correct collection method can help to accurately reconstruct the fossil and preserve the scientific value of the specimen. Also, since samples can be stored in different conditions, this can lead to the fact that some samples can be very fragile, and for their preservation and further analysis, it is necessary to properly strengthen them for further action.

Sources and Literature

1. Colbert E. H. Fossil-Hunter's Notebook: My Life with Dinosaurs and Other Friends. 1980. P. 63–64.
2. David A. E. Dinosaur Hunters. Rocklin: Prima Publishing. 1993.

УДК 94:177.1](043.2)

Даниленко О. О.

студентка 234 групи ЧНУ ім. Петра Могили

Науковий керівник:

Гаргаун Я. І.

канд. іст. наук, ст. викладачка кафедри історії ЧНУ ім. Петра Могили

АРХІТЕКТУРА ТА МИСТЕЦТВО ЗАХІДНОЇ ЄВРОПИ КІНЦЯ XVIII – ПОЧАТКУ XIX ст.

На сьогодні кожен має уявлення образу середньовічного європейського лицаря в основному з різних художніх творів, тому часто складається така ситуація, що ми маємо не точне уявлення або ж взагалі не вірне. Тому для того, щоб не було непорозумінь, розглянемо коротко цей всім відомий образ гідного та вірного ідеалам лицаря.

Лицар мав відповідати багатьом критеріям: чоловік повинен був відрізнитись красою та привабливістю, яку підкреслювали вишуканим одягом зі золотом та дорогоцінним камінням. Обов'язково обладунок і упряж пасували одягу. До того ж від лицаря потребувалась сила, інакше він не міг би носити зброю та обладунки. Також від лицаря очікувалась підтримка своєї слави, яка вимагала невинного підтвердження та нових випробувань. Друзі стежили за тим, щоб він

не зніжився в безділності та пам'ятав, чого вимагає від нього слава. Лицар постійно мандрував, поки не натрапить на можливість битися. Звісно ж від лицаря потребувалась мужність, так як недолік цієї якості – вважалось найважчим звинуваченням. Через страх запідозри в боягузстві часто порушувались елементарні правила стратегії, що призводило до винищення дружини лицаря та загибель його самого. Якщо мужність лицареві була потрібна як людині військовій, то щедрість, яка від нього очікувалась, вважалась неодмінною частиною благородства.

Виконанню обов'язку помсти за будь-яку (реальну чи уявну) образу, завдану лицареві чи його близьким, ніким не перешкоджалось, навіть братством. Рід ніколи не виділялись згуртованістю, однак вона проявлялась, якщо мова заходила про помсту, але й відповідальність також несли усі загалом.

Також лицар був зобов'язаний не допускати заподіяння будь-якої шкоди тілу сюзерена, його надбанню, честі, інтересам, не обмежувати його свободу та дієздатність. Окрім зобов'язань перед своїм сюзереном, лицарям ставила в борг особлива подяка тому, хто присвятив їх у лицарський стан, а також турбота про сиріт і вдів, що вже стала притчею в мовах.

Цікаво, що слава лицарю приносила не так перемога, скільки його поведінка в бою. Бій міг без шкоди для його честі закінчитися його поразкою та загибеллю, але загибель у бою була добрим завершення біографії, адже лицарю важко було примиритися з роллю немічного старого. Якщо ж противник упав з коня, а через вагу обладунків без сторонньої допомоги він не міг повернутись в сідло, той хто вибив з коня, теж злавив, щоб зрівняти шанси. Використання слабкості супротивника не приносило лицарю слави, вбивство беззбройного – покривало ганьбою.

Всім чудово відома роль коня у битві. Недарма коня називають на ім'я: він бере участь в бою цілком свідомо та зберігає безмежну вірність господареві. Через таке відношення часто в легендах можна зустріти, що кінь наділений людською мовою. Однак особливо лицар ставився не лише до свого коня, а й зброї, і перш за все до меча. Особистий характер цього відношення знаходив вираз у вживанні займенника «she» замість «it».

Один з головних обов'язків лицаря – бути закоханим. Кохання має бути взаємно вірним, долати неабиякі труднощі та тривалу розлуку. Лицарі, які принесли обітницю вірності жінці серця, стійко

пручаються любовним зізнанням інших жінок. Однак цікавим є те, що в культурах, де людина прокладає собі шлях мечем, жінки зазвичай цінуються не дуже високо. Тож до лицарського кодексу зазвичай зводять поняття галантності. Монтеск'є визначає галантність як любов, пов'язану з поняттями опіки і, сили, точніше, не так любов, як «кніжну, витончену і постійну видимість кохання».

Першими лицарськими братствами були три найвідоміші ордени Святої Землі – що є найчистішим втілення середньовічного духу в поєднанні чернечого та лицарського ідеалів, у часи, коли битва з ісламом ставала – незвичною реальністю. Пізніше вони виростили у великі політичні та економічні інституції, у величезні господарські комплекси та фінансові держави. В ідеалі лицарські ордени все ще були сповнені високих етичних та політичних устремлень, тому немає нічого дивного в тому, що лицарський орден сприймався як міцний, священний союз. Найбільші лицарські ордена часів хрестових походів також отримували вигоду з участі в них простолюдинів. Однак незважаючи на всю цю палкість, при дворах XIV–XV ст. усвідомлювали, що у пишню розроблених ритуалах нових лицарських орденів багато хто бачив не що інше, як порожню забаву. Тому Гійом Філластр, на початку своєї праці про Золотий Рун, роз'яснює призначення цього ордену, щоб всі переконалися, що це аж ніяк не порожня забава або щось, що не заслуговує на велику увагу. В пізньому середньовіччі багато орденів засновували, щоб відсвяткувати ту чи іншу подію.

Лицарські обіти накладаються братством, які є міцною колективною формою індивідуальної лицарської обітниць, щоб здійснити той чи інший подвиг. Саме тут основи лицарського ідеалу в їхньому взаємозв'язку досягаються найкращим чином. Можна назвати чимало прикладів, що ілюструють примітивний характер лицарських обітниць. Ось в обітницях пізнього середньовіччя особливе значення все ще надається волоссю і бороді, незмінним носіям магічної сили, але в основному це були обмеження, що частіше за все стосувалися їжі. Значення обітниць полягало, зазвичай, у тому, щоб, піддаючи себе помірності, стимулювати цим якнайшвидше виконання обіцяного. Не можна, однак, сказати, що раптове бажання дати обітницю у разі потреби і при сильному душевному хвилюванні втратило скільки-небудь помітно свою колишню силу. Деякі, більш обережні, дають умовні обітниць, одночасно освідчуючи і про серйозність своїх намірів,

і про прагнення обмежитися лише красивою формою. Іноді ж обітниці були наближені до жартівливого парі.

Джерела та література

1. Блок М. Феодальне суспільство. К., 2001.
2. Rycerz w średniowieczu książki Marii Ossowskiej Ethos, Warszawa 1973. S. 93–117.
3. Nouvelle Histoire de la France médiévale - 2 (Réédition): De la mort de Charlemagne aux environs de l'an mil 2016.

УДК 94:341.1-049.5](043.2)

Денисюк І. В.

студентка 434 групи ЧНУ ім. Петра Могили

Науковий керівник:

Підберезних І. Є.

д-р. юрид. наук, доцентка кафедри історії ЧНУ ім. Петра Могили

МІЖНАРОДНІ ОРГАНІЗАЦІЇ В СФЕРІ БЕЗПЕКИ. СПІВРОБІТНИЦТВО З УКРАЇНОЮ ПІСЛЯ ПОЧАТКУ ВОЄННИХ ДІЙ

Після початку повномасштабного вторгнення на територію України в 2022 році було запроваджено ряд міжнародних санкцій проти РФ та підтримано міжнародні організації в сфері безпеки для забезпечення безпеки України. Деякі з найбільш важливих організацій включають:

НАТО (Північноатлантичний договір) – Україна співпрацює з НАТО в рамках Партнерства за мир, а також має спільну діяльність з НАТО в контексті Ініціативи з партнерства в Центральній та Східній Європі. Україна також активно співпрацює з НАТО щодо реформування своїх збройних сил та підвищення їх ефективності.

Після 24 лютого 2022 року, співробітництво НАТО з Україною значно посилилося. Ось декілька прикладів. Військова допомога – НАТО надала Україні додаткову військову допомогу, включаючи радіоелектронне та військово-технічне обладнання, а також боеприпаси. Також було відправлено додаткових інструкторів, які

допомагають українським військам покращити їхні навички та підготовку.

Санкції – НАТО та його члени ввели нові санкції проти Росії, які спрямовані на підтримку України та зниження російської агресії. Ці санкції включають заборону на продаж зброї Росії, фінансові обмеження та інші обмежувальні заходи.

Розвідка – НАТО також допомагає Україні з розвідкою, надаючи додаткову інформацію про дії російських військ та рухи в районах бойових дій.

Гуманітарна допомога – НАТО та його члени надають гуманітарну допомогу Україні в рамках спільної міжнародної ініціативи. Ця допомога включає медичне обладнання, ліки, продукти харчування та інші необхідні матеріали для людей, які постраждали від війни.

Організація з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ) – ОБСЄ має місію в Україні, щоб допомогти забезпечити безпеку та сприяти політичному діалогу. Організація також надає допомогу Україні в гуманітарній сфері, зокрема в забезпеченні прав людини та свободи слова.

Після початку повномасштабного вторгнення Росії на територію України в лютому 2022 року, ОБСЄ також зосередила свою увагу на підтримці України та вживанні заходів для забезпечення безпеки та стабільності в регіоні. Ось декілька прикладів співробітництва ОБСЄ з Україною:

Дипломатична підтримка – ОБСЄ зберігає контакти з урядом України та забезпечує дипломатичну підтримку у зв'язку з війною.

Надання рекомендацій – ОБСЄ надає рекомендації щодо питань безпеки, зокрема щодо забезпечення безпеки населення та відновлення порядку після бойових дій.

Сприяння переговорам – ОБСЄ сприяє проведенню переговорів між сторонами конфлікту з метою врегулювання ситуації.

Підтримка реформ – ОБСЄ надає допомогу українському уряду у проведенні реформ, зокрема у сфері правосуддя та демократії.

Організація Об'єднаних Націй (ООН) – Україна є членом ООН та співпрацює з різними агентствами ООН, щоб забезпечити безпеку, гуманітарну допомогу та розвиток на території країни. Україна також підтримує міжнародні зусилля ООН у забезпеченні миру та безпеки в світі.

Після початку повномасштабної війни 24 лютого 2022 року, ООН активно звернула увагу на конфлікт та почала діяти для покращення

ситуації. ООН висловила своє глибоке занепокоєння щодо розвитку подій та закликала всіх сторін до стримування та відновлення мирного діалогу.

ООН також запровадила деякі ініціативи для зменшення наслідків конфлікту та підтримки постраждалих. Наприклад, в рамках програми Харчової та Сільськогосподарської Організації Об'єднаних Націй (FAO) було запроваджено проєкт з підтримки сільськогосподарських господарств в зоні конфлікту. У рамках програми Верховного комісаріату ООН з питань біженців (UNHCR) здійснюється надання гуманітарної допомоги для внутрішньо переміщених осіб та біженців.

ООН також здійснює співпрацю з урядом України та іншими міжнародними організаціями для забезпечення міжнародної безпеки та стабільності у регіоні. Наприклад, ООН підтримує співпрацю між Україною та ОБСЄ у забезпеченні моніторингу перемир'я та спостереження на кордоні між Україною та росією. Також ООН підтримує міжнародні зусилля для дипломатичного врегулювання конфлікту та підтримки суверенітету та територіальної цілісності України.

Загалом, міжнародні організації в сфері безпеки сприяють забезпеченню миру та безпеки в Україні, підтримують її в боротьбі з агресією та допомагають в реформуванні державних інститутів та економіки.

Висновуючи з вищезгаданого, можна сказати, що після початку повномасштабного вторгнення більшість міжнародних організацій удосконалюють свої механізми співпраці з Україною в сфері безпеки.

УДК 94(4)”1569/1795”(043.2)

Захарченко М. Г.

студент 534 групи ЧНУ ім. Петра Могили

Науковий керівник:

Шевченко Н. В.

канд. іст. наук, доцентка кафедри історії ЧНУ ім. Петра Могили

ПРОЄКТИ ВІДРОДЖЕННЯ РЕЧІ ПОСПОЛИТОЇ У МИНУЛОМУ

1 липня 1569 року в місті Любліні була підписана Унія поміж Великим князівством Литовським та Королівством Польським. Результатом цієї унії стало народження Речі Посполитої – гегемону Центральної Європи. І вона могла б стати найкращим прикладом державності для українців. Абсолютно неординарний приклад шляхетської республіки, децентралізованої, з надзвичайно прогресивним правом, з широкими правами жінки, закріпленими на законодавчому рівні.

Але Річ Посполита була оголошена республікою обох народів – народу польського та литовського, залишаючи народ руський за дужками. І це перекреслювало всі здобутки Посполитої. Власне це стало однією з тріщин, через яку могутня Річ Посполита розпалася. Адаже, під час засідання делегатів у Любліні, в момент власне народження унії, існував проєкт Речі Посполитої трьох народів – польського, литовського та руського. Голова руського магнатства Костянтин Вишневецький ставив перед люблінським сеймом ряд вимог, котрі можна окреслити трьома пунктами: збереження Руської мови в документообігу; рівність віросповідання; зрівняння статусів Королівства Польського та Великого. Тоді два перші пункти було затверджено, а третій – ні.

До 1657 року, більша кількість українських земель полишили Річ Посполиту, сформувавши Військо Запорозьке. З цього моменту беруть початок проєкти відновлення Посполитої.

Проєкт 1. «Річ Посполита трьох народів». У 1657 році, по смерті Хмельницького, до влади приходять Іван Виговський. На відміну від Хмельницького, Виговський був більш схильним до компромісу з поляками, ніж з Московією. 16 вересня 1658 року, в околицях міста Галича була підписана угода між Річчю Посполитою та Військом

Co-funded by
the European Union

ІННОВАЦІЙНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

#EVADEMproject

Запорозьким. Ця угода увійшла в історію як «Гадяцькі статті». Згідно запропонованим Виговським варіантом, статті передбачали: утворення Великого князівства Руського, рівного Великому князівству Литовському та Королівству Польському у складі Речі Посполитої; законодавча влада мала належати Народним зборам; виконавча – гетьману; гетьман обирався довічно і затверджувався королем з чотирьох запропонованих кандидатів. На території Великого князівства мали бути створені: монетний двір та армія в 30 тисяч чоловік. Війська Речі Посполитої не мали права перебувати на території князівства в мирний час, а у випадку війни, заходячи на територію Князівства переходили під управління Гетьмана. Православні зрівнювалися в правах з католиками та греко-католиками. Греко-католицька церква зберігалась, але не могла розширюватись. Києво-могилянський колегіум отримував права рівні з Краківським університетом, а також повинна була заснована нова православна академія. Однак, сейм у Варшаві не був готовий піти на ці умови, і підписав Гадяцькі статті в урізаному вигляді. Це одночасно ослабило Річ Посполиту внутрішньо, і одночасно з тим, призвело до територіальних втрат. Московія перемогла, а Річ Посполита полишила політичну карту світу, так і не ставши республікою трьох народів.

До проекту «Речі Посполитої трьох народів» повернулись в 1863 році, під час Січневого повстання в російській імперії. Тоді революційний Національний Уряд, видав маніфест 22 січня, в якому закликав до боротьби проти Московії всі народи колишньої Речі Посполитої. За результатом революції планувалося відродити Річ Посполиту, але у вигляді союзу трьох народів: польського, литовського та руського. Саме тоді виник проєкт гербу цієї держави, у якому на відміну від старого гербу Речі Посполитої, чільне місце, разом з польським білим орлом і литовським Вітісом, посідав Архангел Михаїл.

Проект 2. «Міжмор'я». Буремні роки другого десятиліття ХХ століття змінили обличчя Східної Європи, яка звільнилась від імперського ярма, однак всі розуміли, що політичні процеси в Росії не вказують ні на що добре, адже вона явно готувалась взяти реванш. Комуністи в Москві на всю марили про всесвітню комуністичну революцію, джерелом і політичним центром якої повинні були стати землі колишньої російської імперії, а отже, їх потрібно було об'єднати під владою більшовиків. У відповідь на це, в молодих європейських столицях виникла ідея «Міжмор'я». В основі цієї ідеї – утворення

альянсу-конфедерації чи федерації держав від Балтійського моря до Чорного, а саме, сильного поясу, що буде стримувати мілітаристські амбіції Росії з одного боку та Німеччини з іншого.

Найвідомішим ідеологом створення «Міжмор'я», в цей період, можна назвати маршала Юзефа Пілсудського. За проєктом Пілсудського, новостворені держави: Польща, Литва, Білорусь, Україна мали утворити федерацію на чолі з Польщею. Проте, ідея Пілсудського викликала занепокоєння як радянської Росії та Антанти, які непокоїлись утворення нового політичного центру, так представників Литви та України, які бачили в ролі Польщі загрозу – нового гегемона до того ж зіграли її територіальні претензії на Галичину та Віленщину.

Пізніше, до ідеї Міжмор'я повернувся міністр іноземних справ Польщі Юзеф Бек. Він бачив Міжмор'я – конфедерацією Польщі, Румунії та Угорщини – держав, які на момент 1939 року не перебували під контролем нацистської Німеччини та більшовистської Росії.

Проект 3. «Балто-Чорноморська вісь». Паралельно з проєктом Міжмор'я розвивався проєкт Балто-Чорноморської вісі. Іноді дуже складно відрізнити один від іншого, але між ними є дві принципові різниці. Якщо Міжмор'я розглядається як конфедерація або федерація на базі Польщі або України, то Балто-Чорноморська вісь розглядається як альянс, військово-політичний союз. Також Балто-Чорноморська вісь в своїх задумах включає більшу кількість держав. Разом з державами східноєвропейськими, має включати країни Скандинавії, Балканського півострову, Кавказу, Велику Британію та Туреччину. Сама ідея і концепція Балто-Чорноморського союзу схожа на Європейський союз та НАТО. Власне, через розширення цих організацій на терени Східної та Південної Європи, ідея Балто-Чорноморської інтеграції не стала домінуючою. Навіщо створювати нові інститути, якщо існують принципи Євроатлантичної інтеграції, до яких можна приєднатись. Проте ідеї Балто-Чорноморської осі, знайшли своє відображення в таких об'єднаннях як ініціатива трьох морів та Люблінський трикутник.

УДК: 94:341.24](477+4ЄС)

Кобець Є. А.

студент 534 групи ЧНУ ім. Петра Могили

Науковий керівник:

Котляр Ю. В.

д-р. іст. наук, професор кафедри історії ЧНУ ім. Петра Могили

ДОГОВІРНО-ПРАВОВА БАЗА СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНА – ЄС

Співпраця України та Європейського Союзу є однією з найважливіших складових зовнішньої політики України. Україна є стратегічним партнером ЄС, і це партнерство базується на спільних цінностях та інтересах. Одним з головних аспектів відносин Україна – ЄС є договірно-правова база та інструменти співробітництва.

Першою правовою основою відносин між Україною та ЄС, яка започаткувала співробітництво з широкого кола політичних, торговельно-економічних та гуманітарних питань стала Угода про партнерство та співробітництво (УПС) від 14 червня 1994 року (набрала чинності 1 березня 1998 року).

Укладення Угоди про партнерство та співробітництво між Україною та Європейським Союзом (УПС) відкриває співпрацю з широкого кола політичних, торговельно-економічних та гуманітарних питань. Укладення УПС дало змогу налагодити регулярний двосторонній діалог між Україною та ЄС на політичному та галузевому рівнях, запровадити впорядкований режим торгівлі між сторонами на основі принципів ГАТТ/СОТ, визначити пріоритети адаптації української економіки до стандартів та норм Європейського Співтовариства (*acquis communautaire*).

З огляду на завершення у березні 2008 року 10-річного терміну дії УПС, 5 березня 2007 року Україна та ЄС розпочали переговорний процес щодо укладення нової посиленої угоди між Україною та ЄС. Після завершення вступу України до Світової організації торгівлі 18 лютого 2008 року були започатковані переговори в частині створення поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі між Україною та ЄС, що відкрило шлях до лібералізації руху товарів, капіталів та послуг та широкої гармонізації нетарифних інструментів економічного регулювання.

9 вересня 2008 року на Паризькому Саміті Україна та ЄС досягли політичної домовленості про укладення майбутньої угоди в форматі Угоди про асоціацію, яка будуватиметься на принципах політичної асоціації та економічної інтеграції.

У ході 15-го Саміту Україна – ЄС в Києві 19 грудня 2011 року сторони оголосили про завершення переговорів по майбутній Угоді про асоціацію, а 30 березня 2012 року текст майбутньої Угоди було парафровано главами переговорних команд України та ЄС.

Політичну частину Угоди про асоціацію було підписано 21 березня 2014 року, економічну – 27 червня 2014 року. Політичну частину спільної угоди з боку України підписав Прем'єр-міністр України А. Яценюк, економічну – Президент України П. Порошенко. З боку ЄС угоду підписали керівники інституцій ЄС і лідери всіх держав-членів ЄС.

16 вересня 2014 року Верховна Рада України та Європейський Парламент синхронно ратифікували Угоду про асоціацію.

Завершення Україною та ЄС усіх необхідних внутрішніх процедур дозволило розпочати з 1 листопада 2014 року тимчасове застосування значної частини Угоди про асоціацію на період до набуття нею чинності у повному обсязі після завершення процесу ратифікації усіма державами-членами ЄС.

Укладення Угоди про асоціацію формує договірно-правову основу співробітництва України та ЄС на середньострокову перспективу.

Угода про асоціацію передбачає ведення регулярного діалогу на найвищому рівні у формі щорічного саміту, а також створення нових постійних органів двосторонньої співпраці – Ради асоціації, Комітету асоціації, Комітет асоціації у торговельному форматі, галузеві підкомітети Комітету асоціації, Парламентський комітет асоціації та Платформа громадянського суспільства.

Порядок денний асоціації є політичним інструментом коаліції для реалізації та моніторингу Угоди про асоціацію. Інструмент був запропонований Україною та ЄС на етапі переговорів щодо Угоди про асоціацію, щоб підготувати умови та сприяти ефективній імплементації її положень. Рішення про визначення порядку денного Асоціації було прийнято під час Паризького саміту Україна-ЄС у вересні 2008 року, а спільний документ затверджено 16 червня 2009 року, який набув чинності у листопаді 2009 року. Враховуючи розвиток поточного діалогу між Україною та ЄС, а також результати та цілі, досягнуті Україною у здійсненні внутрішніх реформ, порядок

денний асоціації удосконалено та доповнено. Сторони визначають пріоритети порядку денного асоціації, доповнюючи зобов'язання сторін за Угодою про асоціацію для повного виконання цієї Угоди.

Отже, можна відмітити, що нормативно-правова база відносин Україна – ЄС є досить ґрунтовною. Робота над відносинами проводилась тривалий час. Нормативно-правова база відносини Україна – ЄС з кожним днем стає все більш досконалою та готовою для подальшої економічної, політичної та гуманітарної співпраці.

УДК 355.02:351.746.1](477)(043.2)

Костюк Є. М.

студент 534 групи ЧНУ ім. Петра Могили

Науковий керівник:

Підберезних І. Є.

д-р. юрид. наук, доцентка кафедри історії ЧНУ ім. Петра Могили

ВОЄННА ДОКТРИНА У КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Військова доктрина України – це офіційний документ, який визначає стратегію використання військової потужності країни для забезпечення її національної безпеки. Головною метою цієї доктрини є збереження територіальної цілісності України, захист її національних інтересів і гарантування безпеки її громадян. «Стратегія забезпечення державної безпеки визначає реальні й потенційні загрози державній безпеці України, напрями та завдання державної політики у сфері державної безпеки, є основою для планування і реалізації політики у сфері державної безпеки» [4].

Основними принципами військової доктрини України є: незалежність і суверенітет України як найвищі цінності, що потребують захисту; мирне врегулювання конфліктів та попередження їх ескалації; збереження стабільності та безпеки у регіоні, співпраця з іншими державами; розвиток військових сил України, щоб забезпечити високий рівень готовності до відповіді на будь-які загрози; захист прав і свобод громадян України.

У контексті національної безпеки, військова доктрина України визначає такі основні завдання військових сил: захист територіальної цілісності та суверенітету України від зовнішніх загроз; готовність до відповіді на внутрішні загрози, зокрема терористичні акти та інші форми насильства.

Військова доктрина України також враховує сучасні геополітичні та геостратегічні виклики та загрози, такі як агресія з боку РФ, терористична діяльність, кіберзагрози та інші. Для боротьби з цими загрозами, доктрина передбачає застосування різних методів, включаючи не тільки військові, але й політичні, дипломатичні, економічні та інші.

Також Україна у своїй воєнній доктрині послуговується низкою міжнародних договорів та статутів, зокрема в постанові Верховної Ради України «Про Воєнну доктрину України» зазначено: «Україна буде свої відносини з іншими державами на основі принципів рівноправності, взаємоповаги, взаємовигоди, невтручання у внутрішні справи та інших загально визнаних принципів і норм міжнародного права, зафіксованих, зокрема, у Статуті Організації Об'єднаних Націй (995_010), Хельсінкському заключному акті (994_055) та документах Народи з безпеки і співробітництва в Європі» [3].

Звісно Воєнна доктрина України протягом всього періоду незалежності не була сталою й змінювалась з часом, від так, на початку незалежності, визначення того, хто є потенційним противником України не мало конкретно визначених суб'єктів. «Своїм потенційним противником Україна вважатиме державу, послідовна політика якої становить воєнну небезпеку для України, веде до втручання у внутрішні справи України, зазіхання на її територіальну цілісність та національні інтереси» [3]. Проте з плином часу сформувалася чітка картина того, хто є нашим противником, нажаль вже не потенційним, а реальним. «Збройна агресія і порушення територіальної цілісності України (тимчасова окупація РФ Автономної Республіки Крим, міста Севастополя та військова агресія РФ в окремих районах Донецької і Луганської областей), нарощування військової потужності РФ в безпосередній близькості до державного кордону України, у тому числі потенційна можливість розгортання тактичної ядерної зброї на території АРК» [5].

На даному етапі Україна прагне стати членом ЄС і НАТО, які дотримуються принципів колективної безпеки, оборони, демократичних принципів і цінностей. Україна також поважає кордони

та суверенітет інших держав, не поділяє територіальних посягань на сусідні країни та не допускає територіальних зазіхань на свої кордони.

Україна використовує Збройні Сили тільки у разі збройної агресії проти неї та будь-яких інших збройних посягань на її територіальну цілісність та недоторканність кордонів чи виконання міжнародних зобов'язань. Ці принципи та прагнення є фундаментальним в нашій державі.

Джерела та література

1. The Evolution of Ukraine's Military Doctrine in Response to Russian Aggression / M. Pashkovsky // Journal of Slavic Military Studies. 2022. Vol. 35, Issue 1. P. 1-20.
2. Ukrainian Military Doctrine in the Context of National Security Challenges” / A. Kulikov, V. Varfolomeyev // Journal of Ukrainian Politics and Society. 2022. Vol. 1, Issue 1. P. 81-101.
3. Про Воєнну доктрину України: Постанова ВРУ від 19.10.1993 р. № N 3529-ХІІ : станом на 1 лют. 2005 р.
4. Про Стратегію забезпечення державної безпеки: Указ Президента України від 16.02.2022 р. № 56/2022.
5. Про Стратегію національної безпеки України: Указ Президента України від 14.09.2020 р. №392/2020.

УДК 327-049.5:316.05-021.387](5)(043.2)

Кочетков В. В.

аспірант кафедри історії ЧНУ ім. Петра Могили

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ СУСПІЛЬСТВА ЯК ПЕРЕДУМОВА ДЛЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ: ДОСВІД КРАЇН АЗІЇ

Для того, щоб розглянути цю тему, треба визначити, що таке сталий розвиток.

Не можна заперечувати, що словосполучення «сталий розвиток» стали часто використовувати в сучасній літературі й дискурсах. Навіть

документи, які стратегічно важливі, і бюджет України спираються на концепцію «сталого розвитку».

Міжнародна комісія ООН з навколишнього середовища й розвитку визначає сталий розвиток як такий, що «задовольняє потреби сьогодення без шкоди для здатності майбутніх поколінь задовольнити свої».

Варто розуміти, що сталий розвиток – це не повністю про захист довкілля. Сталий розвиток передбачає досягнення і стабільність соціальної та економічної справедливості, а також збереження навколишнього середовища та відновлення використаних природних ресурсів. Це можливість організації діяльності суспільства на перспективу. Тобто сталий розвиток – це про всі аспекти нашого життя, адже вони взаємопов'язані. Зокрема, сталий розвиток важливий і для національної безпеки. Для нашої країни нині ця тема дуже актуальна, адже питання національної безпеки стоїть дуже гостро.

Одними із цілей сталого розвитку є такі: подолання бідності; якісна освіта; гідна праця та економічне зростання; промисловість, інновації та інфраструктура; розвиток міст і громад; мир, справедливість та сильні інститути; партнерство заради сталого розвитку. Більшість цілей сталого розвитку вдалося досягнути саме країнам Азії. Наприклад, Японія – одна з економічно розвинутих країн, якій удалося стабілізувати систему освіти, мати розвинуту промисловість, домагатися інновацій, розвивати міста й гарантувати свою національну безпеку. Варто зазначити, що система гарантування державної безпеки нинішньої Японії особлива й з огляду на те, що вона не має офіційно національних збройних сил. В основах національної безпеки Японії лежить посилення стійкості у безпековій сфері, зокрема, через розвиток дипломатичних, військових, економічних і технологічних спроможностей, які сприяють миру і стабільності в регіоні та світі, а також стійкості до природних катастроф [1]. Також варто зазначити, що основні принципи розбудови національної безпеки в цій країні – це недопущення припинення виконання важливих функцій для підтримки державного управління, а також соціальних та економічних систем, запобігання людським утратам будь-якими способами, досягнення швидкого відновлення та реконструкції після кризи [2].

Також як приклад можна навести Китайську Народну Республіку, яка за останні десятиріччя створила власну ефективну модель національної безпеки й оборони. Однією із ключових політик китайського уряду є інноваційний напрям держави, який спрямований

на розвиток науки й техніки задля соціально-економічного розвитку держави. Питання подолання нерівності є нагальним для китайського уряду. За останні сорок років Китай здійснив соціально-економічний прорив. З 1978-го економіка КНР зростає в середньому на 9,6 % щорічно [3].

Отже, потрібно наголосити, що забезпечення сталого розвитку в країнах є передумовою національної безпеки. Це визначається тим, що неможливо створити стабільну національну безпеку без стабілізації інших сфер життя країни. Якщо не врегулювати, не розвивати промисловості країни, це може позначитися на економічному стані країни. Економічний стан зі свого боку може погіршити освітній і культурний (соціальний) стан країни. А без стабільного соціального стану як однієї із цілей сталого розвитку неможливо сказати про реальність гарантування національної безпеки країни.

Джерела та література

1. Prime Minister's Office, Japan. National Security Strategy. (Provisional translation). 2013. Retrieved April 16, 2023, from Kantei.go.jp website:

http://japan.kantei.go.jp/96_abe/documents/2013/_icsFiles/afiedfile/2013/12/17/NSS.pdf

2. National Resilience Promotion Office, Cabinet Secretariat, Japan. Building National Resilience. Creating a Strong and Flexible Country. 2021. Retrieved April 16, 2023, from Cas.go.jp website: https://www.cas.go.jp/jp/seisaku/kokudo_kyoujinka/en/e01_panf.pdf

3. Bank W. Inclusive Innovation for Sustainable Inclusive Growth. Retrieved from World Bank. Retrieved April 16, 2023, from <https://openknowledge.worldbank.org/handle/10986/26333>

4. Резнікова О. О. Національна стійкість в умовах мінливого безпекового середовища: монографія. Київ: НІСД, 2022. URL: https://www.marshallcenter.org/sites/default/files/files/2022-04/Reznikova_Resilience_UKR.pdf (дата звернення: 16.04.2023)

УДК 930.25:930.2](=411.16:477)(043.2)

Краковський О. В.

студент 534 групи ЧНУ ім. Петра Могили.

Науковий керівник:

Левченко Л. Л.

д-р. іст. наук, професорка, директорка Центрального державного архіву вищих органів влади та управління України

РЕВІЗЬКІ КАЗКИ ЄВРЕЇВ В АРХІВАХ УКРАЇНИ

Ревізькі казки є одним з найважливіших та найінформативніших джерел генеалогічної інформації євреїв. Масив цих документів охоплює великий проміжок часу, надає досліднику структуровану системну інформацію. Маючи на руках масив ревізьких казок за увесь період їхнього існування, дослідник може миттєво знайти інформацію про всі покоління предків та швидко побудувати генеалогічне дерево.

Ревізькі казки – це певний вид податкового обліку населення, який бере свій початок від першої ревізії, проведеної в Російській імперії в 1718–1719 рр. – в роки правління царя Петра I. На Правобережжі України ревізькі казки починаються від п'ятої ревізії 1794–1808 рр. Російська влада почала готувати такий перепис населення одразу після захоплення цієї території в 1793 р. за другим поділом Речі Посполитої.

Існує два види цих документів: основні та додаткові.

Основні ревізькі казки містять зведену інформацію про кожен описаний двір. Ці книги робились один раз та не оновлювались до наступної ревізії.

Додаткові ревізькі казки містять увесь інший масив документів. Насамперед, це безумовно численні виправлення, додаткові записи про пропущених людей. Оскільки час йшов, люди помирали, переїжджали, то тут також відображалась ця інформація. Такі додаткові книги велись упродовж всього міжревізького періоду. Зміст ревізьких казок дещо відрізнявся в кожній ревізії, хоча суть залишалась незмінною.

Слід зазначити, що ревізькі казки до самої останньої ревізії 1858 р. фактично були базовим документом, з якого постійно робили копії. Ці рукописні дублікати зустрічаються в різноманітних фондах державних архівів України. Це можуть бути суди, магістрати, міщанські управи. Крім того, копії робились для рекрутських наборів, різноманітних списків, наприклад, жертв епідемії тощо.

5 ревізія 1794–1808 рр. Почалась одразу після другого поділу Речі Посполитої. Російська імперія намагалась отримати та систематизувати дані про всіх своїх підданих, включно з новими людьми на нових територіях. Утім, ревізії цього періоду на Правобережній Україні дещо відрізняються від ревізій інших губерній імперії.

За сталою практикою кожна наступна ревізія містила колонку з інформацією про людину з попереднього перепису. Зазвичай, там писали вік людини в минулій ревізії, якщо помер – то коли, якщо вибув – то куди та коли. Оскільки ця ревізія була першою для Правобережної України, то такої інформації просто не було.

Також нетиповою була двомовність ревізії. Одна сторінка розвороту була написана російською мовою, друга навпроти – польською. Титульні написи також дублювались обидвома мовами.

Прізвищ на той час у євреїв ще не було. Вони з'являться лише після 1804 р. Зв'язати пізніші посімейні списки з п'ятою ревізією зазвичай важко через занадто довгий проміжок часу, постійні міграції євреїв, відсутність прізвищ та величезну кількість помилок.

Слід також звернути увагу на мішанину з адміністративно-територіальним поділом кагалів в цій ревізії. Наприклад, в Державному архіві Вінницької області зберігається ревізька казка євреїв Брацлавської губернії 1796 р. (фонд 177, опис 1, справа 1315). Однак, більшість містечок з цієї книги дуже скоро опинились в Махнівському, Таращанському та Липовецькому повітах Київської губернії.

Через певний проміжок часу в 1800 р. влада спробувала виправити наявні помилки. Хоча ревізькі казки євреїв цього року за логікою слід вважати додатковими, на практиці вони були новими переробленими ревізіями 1795 р. з багатьма виправленнями. Для багатьох пропущених кагалів це були перші ревізії. Так, в Державному архіві Київської області зберігаються додаткові ревізькі казки 1800 р. єврейських кагалів, пропущених в 1795 р. (фонд 280, опис 174, справа 963). Тобто фактично це перша ревізія цих місцевостей. Вагомий бонус цих документів в тому, що навпроти майже всіх голів родин є додаткова інформація, де він знаходився в 1795 р. та часто стисло різноманітна інша біографічна інформація.

1806 р. фактично знову була проведена нова ревізія євреїв. У першу чергу це було пов'язано з вимогою отримати прізвища. Без власного родинного прізвища ідентифікувати євреїв було надзвичайно важко.

Влада намагалась навести лад.

6 ревізія 1811 року. Ця ревізія проводилась в 1811 р. та не була доведена до кінця через наближення війни з Наполеонівською Францією. У ній немає інформації про жінок, лише про чоловіків. Додаткові казки до цієї ревізії зустрічаються рідко. Переважно, це окремі книжки 1814 р.

7 ревізія 1815–1825 років. По суті це була перша повноцінна ревізія в Російській імперії, починаючи з 1795 р., тобто 20 років потому. Ліва сторона розвороту містила інформацію про чоловіків, починаючи від голови родини, права сторона містила інформацію про жінок. Щодо чоловіків була використана стандартна колонка з інформацією з попередньої ревізії. Щодо жінок такої колонки не було. Їхній вік вказувався виключно на момент запису в ревізію. Також не записувалось по-батькові жінок, на відміну від чоловіків.

Більшість основних документів цієї ревізії датуються 1816 р. Однак, вже через два роки в 1818 р. з'явилася ціла серія нових додаткових ревізій євреїв. При цьому, подекуди вони є по суті повністю переробленими основними ревізіями, настільки багато було наявних недоліків в документах, переважно пропусків людей. Додаткові казки цієї ревізії зустрічаються упродовж усього періоду до наступної ревізії.

8 ревізія 1833–1835 років. Більшість основних ревізійських казок цієї ревізії датуються 1834 р. Хоча подекуди зустрічається датування 1833 та 1835 рр. Структура та зміст в книгах залишилися незмінними. Додаткові казки цієї ревізії зустрічаються упродовж всього періоду до наступної ревізії.

9 ревізія 1850 року. Більшість основних казок цієї ревізії датуються 1850 роком. Іноді це 1851 рік. Структура та зміст в книгах залишилися незмінними. Додаткові казки цієї ревізії зустрічаються упродовж всього періоду до наступної ревізії.

10 ревізія 1857–1859 років. Основні казки цієї ревізії датуються 1858 роком. Хоча часто зустрічається датування 1857 та 1859 рр. Структура та зміст в книгах залишилися незмінними. Це була остання в історії Російської імперії подібна ревізія.

Після проведення реформ в часи правління імператора Олександра II система була змінена та ревізійські казки більше не складались. Утім, на практиці додаткові ревізійські казки існували ще довгий період часу. Переважно такі документи датуються до 1869 р. Іноді цю назву можна зустріти на різноманітних додаткових посімейних списках навіть до

1890-х рр.

Крім того, інформація з десятої останньої ревізії ще довго використовувалася в різноманітних цілях. Наприклад, навіть в документах перепису євреїв по призовних дільницях 1875 р. можна зустріти вік по останній ревізії. При цьому це не обов'язково вік з основних ревізій, переважно 1858 р., а часто з різноманітних додаткових пізніших.

Джерела та література

1. Єврейське містечко. Власний проєкт автора на вікіджерелах: [https://uk.wikisource.org/wiki/єврейське містечко](https://uk.wikisource.org/wiki/єврейське_містечко)

УДК 94:321.64](470)(043.2)

Кремінська Ю. В.

студентка 534 групи ЧНУ ім. Петра Могили

Науковий керівник:

Котляр Ю. В.

д-р. іст. наук, професор кафедри історії ЧНУ ім. Петра Могили

РОСІЯ НА ШЛЯХУ ВІД АВТОРИТАРИЗМУ ДО ТОТАЛІТАРИЗМУ

Тема «Росія на шляху від авторитаризму до тоталітаризму» є дуже актуальною для дослідження у сучасних умовах. Останні роки свідчать про збільшення авторитарних тенденцій у політичному та громадському житті Росії. Ці тенденції виявляються у зміцненні контролю над ЗМІ, обмеженні прав людей на свободу вираження своїх думок та відстоювання своїх прав.

Росія в епоху В. Путіна, реформи та зміни в політиці та економіці сьогодні є однією з головних тем закордонних ЗМІ. Західна Європа називає російський режим авторитарним. Росія каже, що свобода слова та права людини завжди є проблемою для європейських країн. Наскільки це твердження має мету, В. Путін несе відповідальність за відсутність зрілої демократії в державі, і є основним пунктом аналізу в цій статті.

За останні роки росія стала однією з країн, яка переходить від авторитаризму до тоталітаризму. В цій статті будуть проаналізовані причини цього процесу та його наслідки для країни та європейського співтовариства.

Серед авторів праць, у яких наведено особливості як тоталітаризму, так і авторитаризму, – Х. Арендт, М. Драхт, М. Кертіс, К. Фрідріх, З. Бжезинський, Р. Арон, Ж. Желев, Т. Адорно та інші. Авторитаризм – це політичний режим, в якому влада зосереджена в руках однієї особи або групи людей, але при цьому є певна свобода вибору та відсутність жорсткої цензури. В Росії авторитарний режим розпочався ще з 2000 року, коли до влади прийшов В. Путін. У цей період було встановлено контроль над ЗМІ та опозицією, а також знищено виборчу систему, що забезпечує свободу вибору.

Однак, у 2012 році, коли Путін повернувся до посади президента, почалися різкі зміни в політичному житті росії. Уряд Путіна звернув увагу на ті сфери, де не було достатньо контролю, а саме – інтернет, соціальні мережі, приватні медіа. У 2014 році, після приєднання Криму до Росії, стався повний розкол між Росією та західним світом, що стало поштовхом для нарощення влади Путіна та його близьких співробітників.

У наступні роки було прийнято ряд законів, що обмежують свободу слова та дійсно роблять владу росії тоталітарною. Влада почала діяти за принципом «закон і порядок», що найчастіше перетворюється на жорстку репресію та переслідування. Закони, які раніше дозволяли протестувати, були відкликани, а права журналістів та людей на свободу слова ставилися під загрозу. Закони, що обмежували інтернет-свободу, були прийняті, а національна пропаганда стала ще більш активною.

Загалом, історіографія путінізму та переходу до тоталітарної диктатури є дуже розгалуженою та містить багато різноманітних підходів. Більшість дослідників зосереджуються на вивченні політичних та соціально-економічних факторів, що призвели до появи путінізму та поступового переходу до тоталітарної диктатури. Зокрема, визначальними факторами виступають: зміна політичного лідерства, економічна нестабільність, корупція та бюрократизм влади, політика інформаційної пропаганди, маніпулювання виборами та обмеження свободи слова та прав людини.

Українські дослідники, такі, як Олександр Романюк та Борислав Береза, наголошують на тому, що путінізм та тоталітарна диктатура є

не лише політичними режимами, але й культурними феноменами, які впливають на суспільство та його менталітет. Насправді, в державі є мета поклоніння персонажу В. Путіна, віра в «доброго царя» побутує серед людей.

Таким чином, політична трансформація Росії є далекою від завершення. Причиною цього є об'єктивні і суб'єктивні процеси в державі. Особливо помітне небажання провладного угруповання завершувати політичну модернізацію через ризик втратити владу. Низька правова культура російського народу породжує його пасивність в боротьбі за особисті права. Для росіян демократизація є своєрідним викликом територіальної цілісності країни. Авторитарне керівництво громадяни вважають запорукою стабільного розвитку і важливим запобіжником розпаду держави.

Така політика Росії має серйозні наслідки для самої країни та європейського співтовариства. У Росії спостерігається зменшення економічного зростання, високий рівень корупції та відсутність розвитку науки та освіти. Західні країни стали більш обережними у стосунках з Росією та почали застосовувати економічні та політичні санкції.

Однак, Росія не збирається зупинитися на цьому. Путін продовжує зміцнювати свою владу та перевіряти межі можливого, наприклад, через втручання у вибори інших країн та конфлікти з сусідніми країнами. В той же час, Європейський Союз став більш обережним у стосунках з Росією та почав розвивати свої власні оборонні та політичні стратегії.

У підсумку, Росія продовжує рухатися на шляху від авторитаризму до тоталітаризму під керівництвом Путіна та його близьких співробітників. Така політика має серйозні наслідки для Росії та європейського співтовариства, що стає причиною для обережності та прийняття ефективних політичних та економічних рішень.

УДК 621.311:681.5

Луньов Є. О.

аспірант,

Інститут економіки промисловості НАН України

ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЕНЕРГЕТИКИ НА ОСНОВІ НОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА ПОГЛИБЛЕННЯ ЇЇ ІНТЕГРАЦІЇ ДО ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ЕНЕРГОСИСТЕМИ

Українська енергетика стоїть перед викликами модернізації та реформування, зокрема, у зв'язку з необхідністю покращення енергоефективності, зменшення залежності від імпорту вугілля та газу, а також забезпечення більш екологічного виробництва електроенергії. Одним з важливих напрямків розвитку є відновлення на основі нових технологій, таких як вітроенергетика, сонячна енергетика, гідроенергетика та біоенергетика.

Україна має великий потенціал для виробництва електроенергії з використанням вітру, сонця та води. Наприклад, вітрові електростанції можуть бути розташовані на узбережжі Чорного та Азовського морів, а сонячні панелі можуть бути встановлені на дахах будівель та на земельних ділянках. Крім того, Україна має потужні гідроенергетичні станції, особливо на Дніпрі та Дністрі.

Поглиблення інтеграції української енергетики до європейської енергосистеми є також важливим завданням. Україна вже підписала угоду про енергетичну співпрацю з Європейським Союзом, яка передбачає глибоку інтеграцію української енергетики до європейської мережі. Це дасть можливість зменшити залежність України від імпорту газу та забезпечити більш стабільну та економічну енергетичну систему.

Україна повинна продовжувати розвивати відновлювальну енергетику та поглиблювати інтеграцію з європейською енергосистемою, а також змінювати своє споживче поведінка на більш енергоефективне, щоб забезпечити стійкий розвиток енергетики в майбутньому. Донедавна ця галузь в Україні розвивалася досить динамічно. Станом на середину 2021 р., її загальна потужність досягла близько 9 ГВт, що становило 15% загального балансу Об'єднаної енергетичної системи України. З 2011 р. по 2021 р. обсяг інвестицій в галузь перевищив €10 млрд. За даними Держенергоефективності та енергозбереження, кількість домогосподарств, які встановили сонячні станції, у 2021 р. зросла до 44,88 тис.

Одним з важливих кроків у розвитку відновлювальної енергетики є стимулювання інвестицій та розвитку нових технологій. Уряд може надавати пільги та державну підтримку для інвесторів, які бажають вкладати кошти у відновлювальну енергетику. Крім того, важливо розробляти програми підтримки для малих та середніх підприємств, які бажають використовувати відновлювальні джерела енергії.

Україна повинна також розвивати та впроваджувати нові технології для збереження та передачі електроенергії. Наприклад, важливо розробити системи зберігання електроенергії на основі акумуляторів, що дозволить більш ефективно використовувати вітроенергію та сонячну енергію. Також важливо модернізувати системи передачі електроенергії, зокрема, шляхом впровадження цифрових технологій та систем управління.

Створення водневої промисловості. Україна визначена ключовим партнером Європейського альянсу з чистого водню (European Clean Hydrogen Alliance) щодо участі у виробництві та постачанні (експорті) водню, враховуючи природні ресурси, взаємопов'язану інфраструктуру та рівень технологічного розвитку. В Україні проводяться дослідження щодо можливостей виробництва водню з низьким вмістом вуглецю, конкурентоспроможної ціни і шляхів його постачання.

Усі ці заходи можуть сприяти покращенню енергетичної ефективності та зменшенню впливу на довкілля, що є важливим для стійкого розвитку енергетики в Україні та її інтеграції до європейської енергосистеми.

Ще одним важливим аспектом є поглиблення інтеграції української енергетики до європейської енергосистеми. Для цього необхідно створювати спільні проекти з країнами Європейського Союзу, зокрема, для розвитку мережі електропередач та розвитку відновлювальної енергетики. Також важливо розробляти спільні правила та стандарти для забезпечення взаємної сумісності між енергетичними системами країн.

Поглиблення інтеграції української енергетики до європейської енергосистеми також допоможе забезпечити стійкий розвиток енергетики в Україні. Наприклад, це дозволить зменшити використання вугілля та інших вуглеводневих палив, що сприятиме зменшенню забруднення навколишнього середовища та зменшенню викидів парникових газів.

Україна має великий потенціал для розвитку відновлювальної енергетики, зокрема, для використання вітроенергії, сонячної енергії та гідроенергії. Розвиток цих напрямків може бути важливим кроком для забезпечення стійкого розвитку енергетики в Україні та її інтеграції до європейської енергосистеми.

Слід зазначити, що за умови відновлення мереж і об'єктів Україна матиме потенційні можливості щодо експорту надлишкових обсягів електроенергії до ЄС (до 3-4 ГВт/рік з перспективою збільшення до 6 ГВт/рік) — атомної чи навіть відновлюваної енергії

Поширеною є теза про те, що відновлення економіки України необхідно планувати вже сьогодні, і фактично її відродження ґрунтується на енергетичній галузі, яка має бути стійкою, інвестиційно привабливою і забезпечувати споживачів чистою, доступною і надійною енергією. При цьому неприпустимим є повернення до колишніх моделей.

Так, План відновлення України вартістю \$750 млрд. було оприлюднено в Лугано (Швейцарія). Зокрема енергетична незалежність і зелений перехід України оцінюються в \$130 млрд. В енергетичному блоці Плану загалом зроблено наголос на атомній, відновлюваній та гідроенергетиці, виробництві водню та біопалива, проєктах підвищення гнучкості енергетичної системи та будівництві маневрових і акумулюючих потужностей, що концептуально є прийнятним, але потребує ретельних фінансових розрахунків і економічних обґрунтувань.

Водночас статус кандидата відкриває для України доступ до нових фінансових інструментів ЄС, можливості більш активного виконання енергетичної складової Угоди про асоціацію та оновлення Порядку денного інтеграції України до ЄС.

Джерела та література

1. Гуцалюк О. М., Бондар Ю. А., Попов О. Є. Формування інвестиційної привабливості та забезпечення економічної ефективності корпоративних підприємств. *Економічний вісник Донбасу*. 2022. № 2 (68). С. 79-85.

2. Пинзеник П. В. Україна на шляху до ЄС: реалії і перспективи. *Національна безпека і оборона*. 2022. № 1-2. С. 25-29.

3. Салига К. С., Гуцалюк О. М. Ресурсно-компетентнісна парадигма організації управління корпоративними інтеграційними

процесами акціонерних товариств. *Бізнес Інформ*. 2018. № 10. С. 369-376.

4. Kolodinskyi S.B., Hutsaliuk O.M., Kramskyi S.O. Management of inter-firm cooperative relations for the exchange of innovations by enterprises of Ukraine. *Intellectualization of logistics and Supply Chain Management*. 2022. Vol. 15. P. 46-55.

УДК 94(477) ”16”(043.2)

Макарішин С. В.

студент 334 групи ЧНУ ім. Петра Могили

Науковий керівник:

Міронова І. С.

д-р. іст. наук, професорка, завідувачка кафедри історії
ЧНУ ім. Петра Могили

ДИНАСТИЧНА ІДЕЯ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

Українська держава в ході історичного процесу мала свій розвиток, і на різних етапах втілювалася по-різному. Одним з таких етапів інтенсивного державотворення була національно-визвольна війна під проводом Богдана Хмельницького.

У попередні періоди також існували проекти козацьких держав, зокрема концепція Лівобережного козацтва авторства Йосипа Верещинського [1], який, зокрема, пропонував впровадження полковотенного устрою, а також проект Бузько-Дніпровського гетьманства Северина Наливайка. Проте їм не судилося втілитися в повній мірі.

Перш за все, козацька держава мислиться, як певне державне утворення, побудоване на демократичних засадах, де кожен козак може висловити свою думку або невдоволення. І дійсно, на початку існування держави Військо Запорізьке після 1648 року утверджується республіканська форма правління. Найважливішими складовими політичної системи виступали генеральна військова (загальна) рада, гетьман, старшинська рада, Генеральна старшина, військова канцелярія. Функцію головного розпорядчого органу виконувала Генеральна рада, в роботі якої, крім козаків, могли взяти участь представники інших прошарків населення. Вона обирала гетьмана й

Co-funded by
the European Union

ІННОВАЦІЙНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

#EVADEMproject

Генеральну старшину, вирішувала найважливіші політичні питання. Гетьман і старшини були відповідальні перед нею, й лише вона могла позбавити їх влади.

Проте така форма правління має негативні сторони, а особливо в часи максимальної зовнішньої загрози державі. Насамперед, такими є нескоординованість дій і потенційна затримка в прийнятті рішень. Про такі недоліки республіканської форми, ймовірно, знав і Богдан Хмельницький. Він був свідком і безпосереднім учасником козацьких повстань 30-х рр. XVII ст., причинами поразок яких і були проблеми з керуванням силами повстанців. За період свого гетьманства він намагався не допустити таких прорахунків.

Уже з 1649 р. Генеральна рада майже не збиралася, а на чільне місце висувався гетьман, в руках якого зосередилася вища законодавча, виконавча й судова влада, та який очолив державний апарат [2, с. 61].

Таким чином, перебравши на себе, і разом з тим на посаду гетьмана, більшість повноважень, Б. Хмельницький намагався залишити після себе потужну вертикаль влади у новоствореній державі. Сильна влада, сконцентрована в руках однієї особи, може бути корисною, особливо в критично небезпечні для держави періоди, адже тоді підвищується рівень координації, зокрема і війська, що є одним з ключових аспектів для проведення переможного бою. Про це неодноразово каже Сунь Цзи в своєму трактаті [3, с. 29, 41, 83]. Таку практику використовували і в Римі, назначаючи диктаторів для вирішення кризових моментів в провінціях [4, с. 47].

Проте такий підхід несе в собі і проблеми, особливо в разі переростання такої форми керування в монархічну форму правління. Основною з них є необхідність гідного адекватного наступника.

У Богдана Хмельницького був такий наступник, якого він пророчив собі на заміну, і який ймовірно мав потенціал. Це був його старший син – Тимофій Хмельницький. Проте він загинув 15 вересня 1653 р. при обороні Сучави. Для дотримання свого плану гетьман вимушений був шукати когось на заміну Тимошу. Ця роль випала його другому сину – Юрію, який не виправдав сподівань. Богдан Хмельницький помер від апоплексичного удару наприкінці літа 1657 р. в Чигирині.

Зрештою, Богдан Хмельницький залишив державу в критичному положенні. З одного боку, він випрацював таку систему влади, коли в руках гетьмана, як очільника держави концентрувалася вища законодавча, виконавча й судова влада та який очолював державний

апарат. Проте він не залишив наступника, який зміг би довести його справу розбудови держави.

Після смерті Богдана Хмельницького гетьманська булава перейшла до його молодшого сина Юрія. Прагнучи заснувати власну династію, Богдан Хмельницький сам заповів, щоб його спадкоємцем став 16-річний хлопець. Його й обрала Гетьманська рада 27 серпня 1657 р., однак дуже скоро виявилось, що той не здатний керувати державою. Почався болочий період Руїни, який характеризувався деструктивними процесами в державотворенні, що зрештою призвело до зникнення такого утворення, як держава Військо Запорізьке під впливом зовнішніх обставин.

Джерела та література

1. Сас П. М. Верещинський Йосип. Енциклопедія історії України. НАН України. Інститут історії України. Київ: Наукова думка, 2003. 688 с. URL: http://www.history.org.ua/?termin=Vereschynskyy_J (останній перегляд: 30.04.2023)
2. Смолій В., Степанков В., Горобець В., Чухліб Т. Дипломатія на «межі світу»: міжнародні відносини та зовнішня політика Української держави (XVII ст. – 1750-ті рр.). Посібник для університетів. – Київ: «АМЕННОТЕР» 2016. – 320 с.
3. Сунь-цзи. Мистецтво війни. Сунь-цзи; переклад Григорія Латника. – Київ: Арій, 2014. – 128 с.
4. Дементьев В. В. Магистратура диктатора в ранней Римской республике (V – III вв. до н. э.). – Ярославль, 1996. – 128 с.

УДК 94(368)(043.2)

Максименко В. В.

студент 234 групи ЧНУ ім. Петра Могили

Науковий керівник:

Гаргаун Я. І.

канд. іст. наук, ст. викладачка кафедри історії ЧНУ ім. Петра Могили

ПОХОДИ ВІКІНГІВ У СВІТОВІЙ ІСТОРІЇ

Похід вікінгів в світовій історії є одним з найбільш відомих і цікавих епізодів. Захоплюючи світ своїми навичками в мореплавстві та

Co-funded by
the European Union

ІННОВАЦІЙНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

#EVADEMproject

бойовій майстерності, вікінги розширювали свої території та здобутки на протязі багатьох століть. Проте, за своїми досягненнями вони стали не лише символом сили та влади, але й спричинили багато наслідків для світу, що оточував їх.

Як вказує данський дослідник Дж. Лінд, слово вікінг зафіксоване у джерелах ще за 100 років перед початком «вікінгської епохи», при цьому, в джерелах за межами Скандинавії, абсолютно очевидно використовувалося для позначення піратів. І лише з XIX століття, поняття вікінг під пером скандинавських письменників–романтиків здобуває вигляд, який нам знайомий, і отримує ототожнення з вихідцями зі Скандинавського півострова.

Стереотипний середньовічний образ вікінга-завойовника, був пануючим в історії аж до початку XIX ст., а саме, коли відбувається перехід від край негативно сприйняття образу вікінга (сприйняття лише, як грабіжників, язичників, варварів, як це відображено у середньовічних хроніках). Починається формування романтичного образу безстрашного першовідкривача, благородного воїна, картина зовнішнього вигляду воїна скандинава, та внутрішнього устрою їх організації. Сформувалося літературне кліше, стереотип про вікінга, як безстрашного, благородного воїна. На даному етапі, був вибудований й зовнішній образ-вікінга: це був воїн високого зросту, який носить шолом з рогами, а свої рейди вікінги здійснюють на кораблях-дракарах з вітрилом в червону-білу смугу.

Отже формування образу відбувалося з перших військових контактів. В еволюції образу вікінга можна виділити 3 етапи: по-перше, середньовічний войовничий образ вікінга, представлений як грабіжників та розбійників; по-друге, романтичний образ. Він являв собою романтичний образ безстрашного першовідкривача, благородного воїна, презентував ідеали, які більше притаманні, лицарству пізнього середньовіччя, ніж вікінгам. Квінтесенцією виступав фактор шолому з рогами, та їх корабель в червоно-білу смугу. Був створений фіктивний образ вікінга, який в наш час, став брендом і невід’ємно асоціюється у нас з усією «епохою вікінгів». Потретє, сучасний образ почав складатися з початком другої половини XX ст., відбулося на переосмисленні образу. Як наслідок, був спростований середньовічний-войовничий, та зроблена спроба ліквідувати романтичний образ.

Подорожі вікінгів по морях та їхні війни з приморськими країнами відіграли важливу роль у заснуванні та завоюванні норманами держав

у Франції, Англії та Ірландії. Ці поселення, розташовані в південних країнах, стали початком нових державних переворотів та потрясінь, які впливали на долі багатьох країн на протязі довгого часу.

Вважати, що вікінги були тільки жорстокими завойовниками та руйнівниками - це занадто узагальнює твердження, оскільки, окрім захоплення чужих земель силою, вони також займалися мирною колонізацією. Наприклад, у 874 році норвежці заселили Ісландію, а в 80-ті роки Ярл Ерік Рижий відкрив Гренландію, яку незабаром заселили вікінги. Крім того, у 986 році його син, Лейф Щасливий, відкрив Америку на 500 років раніше Колумба, і назвав її «Вітланд».

Варто зазначити, що вікінги зробили ще багато інших відкриттів, про які можна лише здогадуватись. Однак, з приходом нових епох та змінами в світі, ера вікінгів поступово наближалась до свого завершення.

Джерела та література

1. Dumville. David ed. Anglo-Saxon Chronicle 1 MS F. facsimile edition 2003.
 2. Ісландські саги / Упоряд., вступ. ст. та прим. М. І. Стебліна-Каменського, А. А. Смирнова. Київ: Художня література, 1973. 864 с.
 3. Saxo Grammaticus; edited by Hilda Ellis Davidson; translated by Peter Fisher (2002).
 4. Старша Едда: Давньоісландські пісні про богів і героїв / [пер. В. Кривоніс]. Київ: Вид-во Жупанського, 2020. 496 с.
 5. Snorri Sturlusson: Edda: Prologue and Gylfaginning. London: Viking. Society, 1982.
 6. Грін Д. Р. Великобританія. Коротка історія англійського народу в 2 т. Т. 2. Мінськ: Мінська фабрика кольорового друку, 2007. 720 с.
- УДК 930.22:82.091:94 (44) (045)**

Мангуш М.

студент 534 групи ЧНУ ім. Петра Могили

Науковий керівник:

Котляр Ю. В.

д-р. іст. наук, професор кафедри історії ЧНУ ім. Петра Могили

УКРАЇНСЬКЕ ПИТАННЯ В НАПОЛЕОНІВСЬКИХ ВІЙНАХ НА ПОЧАТКУ ХІХ СТОЛІТТЯ: ЄВРОПЕЙСЬКИЙ КОНТЕКСТ

Кінець XVIII – початок XIX ст. став періодом найвизначніших подій в історії Західної Європи. Наполеон Бонапарт захопив владу у Франції та почав боротися за переділ Європи. Протягом перших років правління він завоював Австрію та Пруссію, ставши володарем майже всієї Європи. Наступною метою Наполеона стала росія, а точніше бажання перетворити російську імперію у французьку колонію. Слід зазначити, що у французько-російському протистоянні важливу роль відіграла Україна, природні багатства, господарства краю та козацтво якої зацікавили Наполеона.

Росія, готуючись до війни з Францією, почала готувати так званий плацдарм для бойових дій – Наддніпрянщину, Таврійське узбережжя, Крим – переоснащувалися всі фортеці та укріплення, готувалися оборонні споруди, формувалися війська. Крім цього, російський імператор Олександр I закликав формувати кінне козацьке ополчення з числа українських селян-кріпаків, обіцяючи їм дати волю по закінченню війни. Таким чином, були зібрані полки добровольців загальною чисельністю в 25 тис. осіб.

В свою чергу, Наполеон мав намір звільнити всіх селян в Україні від кріпацтва та сподівався, що українські запорожці підтримають його у війні проти Москви. Україна також цікавила Наполеона як джерело харчування його армії під час війни з росією, імператор також сподівався, що українське населення надасть на потреби французького війська 50 тис. коней. Наполеон Бонапарт планував у процесі підкорення російської імперії розділити землі України: створити наполеоніди, утворити автономне об'єднання козаків і кримських татар та віддати частину території України Польщі та Австрії.

У червні 1812 р. французька армія вдерлася на територію росії. Наполеон, для війни з російською імперією зібрав більше 600 тис. вояків, серед яких були німці, австрійці, голландці, поляки, італійці, португальці, іспанці та ін. Варто зауважити, що сформовані кінно-

козацькі полки, рекрутські батальйони та українське козацьке військо виступили з підтримкою російського імператора. Також українське населення забезпечувало царське військо продовольством, порохом, військовим спорядженням.

Таким чином, в ході війни, після захоплення північної Білорусі, Наполеон вирішив піти на Україну та перемогти росію на південному фронті. Вторгнення французької армії в Україну обурило українське населення та спонукало його до боротьби з ворогом.

Зазнавши певних успіхів, Наполеон Бонапарт зміг дійти аж до Москви, але довго там не протримався, і на зворотному шляху подалі від кордону російської імперії був вщент розгромлений російською армією та українськими козаками.

Пізніше, у 1914-1915 рр. у Відні відбувся Віденський конгрес послів великих держав Європи, які зібралися з метою врегулювати питання та перекроїти континентальну політичну карту Європи після великого розгрому наполеонівської французької армії. Таким чином, на карті світу з'явилася оновлена Європа: росія отримала частину Польщі та Фінляндію, Пруссії дісталася частина Саксонії, Нідерланди об'єдналися в одне королівство, Швейцарія зберегла нейтралітет, Німецький Союз був утворений з 300 держав Священної Римської імперії, Велика Британія отримала частину французьких та голландських колоній та інші зміни.

УДК: 327.7(470)

Миросєді О. В.

студентка Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна

УКРАЇНА ТА ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СОЮЗ: ІСТОРІЯ ТА СУЧАСНІСТЬ

Протягом усієї історії української нації українці постійно тяжіли до Європи: ще від часів князя Ярослава Мудрого наші пращури поступово налагоджували зв'язки з європейськими державами та мали міцні дипломатичні відносини. Однак взаємини з європейськими державами на довгий час були перервані, коли Україна перебувала у

складі Радянського Союзу. З плином часу, а саме – після здобуття Незалежності, Україна поступово налагоджувала зв'язки із Заходом, маючи намір стати повноцінним членом європейської спільноти. 1991 рік можна офіційно назвати першим кроком до поступової європейської інтеграції української держави, проте Україна і досі не стала повноправним учасником Європейського Союзу. Попри усі намагання українців долучитись до ЄС, Україні все ще доводиться проходити крізь низку випробувань. Проте дана інтеграція має позитивний вплив на становище української держави та українського суспільства вже сьогодні.

Дослідженням питань історії взаємовідносин України та Європейського союзу займалися різні вітчизняні дослідники, зокрема В. В. Копійка, І. Я. Тодоров, С. М. Костюк, О. Є. Пристайко, Н. М. Буренко, О. О. Ковальова та інші. Однак з кожним днем дані відносини набувають все нових рис, тому важливо актуалізувати наявну у наукових джерелах інформацію, звертаючи увагу на сучасний характер взаємовідносин України та ЄС, а також історичні особливості їх становлення.

Офіційно історія співпраці України та ЄС розпочалася лише у 1991 році – після проголошення Незалежності. Однак чимало дослідників стверджують, що насправді відносини України та Європейського Союзу розпочалися саме у 1992 році, коли президент України Л. Кравчук провів зустріч із Головою Комісії Європейських Співтовариств Ж. Делором. Дана зустріч і поклала початок міцним взаєминам України та європейської спільноти. В цілому, дослідники виділяють декілька етапів взаємовідносин України та Європейського Союзу. Перший розпочався саме із даної зустрічі й знаменувався обранням Україною європейського шляху розвитку, а також налагодженням взаємин України та ЄС: Україна підписує Угоду про партнерство та співробітництво з державами-членами ЄС (червень, 1994 р.), вступає до Ради Європи (1995 р.), завершився даний етап прийняттям Спільної стратегії ЄС щодо України [3].

Другий етап – розширення зв'язків України та ЄС у 2000-х роках: Україна запроваджує завдання своєї інтеграції до ЄС, окрім цього, стає членом Світової Організації Торгівлі, поступово намагаючись якомога краще виконувати усі вимоги щодо повноправного членства у Європейському Союзі. Однак вагомих результатів даний етап не приніс – були підписані важливі угоди та затверджені плани дій, однак у зв'язку з нестабільністю політичних поглядів українського

керівництва, європейська інтеграція не набувала швидких обертів, а навпаки – поступово послаблювалась, адже, маючи усі можливості затвердити Угоду асоціації України та ЄС 21 листопада 2013 року, українське керівництво знехтувало даним шансом. У відповідь на це у нашій країні розпочалась хвиля масових протестів, що призвели до зміни влади та обрання державою європейського вектору розвитку, який було закріплено в Конституції [1].

Усе це призвело до початку третього, сучасного етапу співпраці України та ЄС, адже від 2014 року український уряд приймає все більш рішучі кроки щодо подальшої євроінтеграції: відтоді діє рішення Ради національної безпеки і оборони України «Про невідкладні заходи щодо європейської інтеграції України». Окрім цього, відбулася ратифікація Угоди про асоціацію між ЄС та Україною та було прийнято Розпорядження «Про схвалення рекомендації Ради асоціації між Україною та ЄС про імплементацію Порядку денного асоціації між Україною та ЄС» (№207) [4]. Угода про асоціацію вступила в чинність у 2017 році. Відтоді наша держава запроваджує все більш рішучі кроки з метою повноцінної асоціації з Європейським Союзом. Окрім цього, важливим етапом українсько-європейських відносин стало введення безвізового режиму для в'їзду громадян України на територію ЄС. Таким чином, можна сказати, що саме на сучасному етапі взаємовідносин України та ЄС зв'язки нашої держави з європейською спільнотою стають все більш міцними, і усе закріплюється затвердженими угодами, які мають особливо важливе історичне значення [5].

Окрім цього важливо зазначити те, що співпраця України та ЄС полягає не лише у поступовій інтеграції та затвердженні важливих угод. Наостанок варто зазначити, що співпраця нашої держави із Європейським Союзом насправді є дуже широкою: сьогодні запроваджується активна співпраця у контексті екології, науки та освіти, зокрема – запровадження програми обміну Erasmus, яку підтримує європейський уряд. Україна долучається до важливих екологічних та економічних програм, завдяки чому наша держава має можливість розвиватись відповідно до чинних європейських стандартів. Усе це сприяє кращій інтеграції України та Європейського Союзу. Окрім цього, взаємини України та ЄС стають все більш міцними і в умовах війни, адже ЄС активно підтримує нашу країну – як у гуманітарних, так і у військових питаннях [2].

Загалом, історія співпраці України та ЄС триває вже понад 30 років. Дана співпраця лише починається і поступово набирає все більших обертів. Після завершення війни наша держава має великі можливості стати повноцінним членом європейської спільноти – країною-учасницею ЄС, однак для цього необхідно пройти крізь низку важливих кроків.

Джерела та література

1. Ван Елсуwege П. Угода про асоціацію між Україною та Європейським союзом як інноваційний правовий інструмент // Право України. 2015. № 8. С. 9-16. Режим доступу: URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/55704092.pdf> (дата звернення: 05.04.2023). – Назва з екрана.
2. Зайцева-Калаур І. В., Онищук І. О. Зовнішня політика і політика безпеки ЄС у контексті повномасштабного військового вторгнення Російської Федерації в Україну // Російсько-українська війна: право, безпека, світ : Матеріали VI Міжнародної науково-практичної конференції, [м. Тернопіль], 29-30 квітня 2022 р. / Західноукраїнський національний університет. Тернопіль, 2022. С. 303-306.
3. Кривоногова А. В. Історія Української євроінтеграції: відносини між Україною та ЄС // Європейська інтеграція в контексті сучасної геополітики: зб. наук. ст. за матеріалами наук. конф., м. Харків, 24 трав. 2016 р. Харків, 2016. С. 386–391.
4. Майдан. Революція Гідності (із фондів бібліотеки Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка) : бібліогр. покажч. / [уклад. Р. Д. Кивацька, Н. М. Рішаві ; редактор С. Ю. Фартушок]. Дрогобич : РВВ ДДПУ ім. Івана Франка, 2016. 88 с.
5. Нечипорук К. О., Щерба Р. І. Угода про асоціацію України та ЄС: процес укладення Угоди та його наслідки для України // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2018. №22. С. 5-6.

УДК 94:355.426](73)”1861/1865”(043.2)

Мігунов Б. В.

студент 234 групи ЧНУ ім. Петра Могили

Науковий керівник:

Підберезних І. Є.

д-р. юрид. наук, доцентка кафедри історії ЧНУ ім. Петра Могили

ПЕРЕДУМОВИ, ПРИЧИНИ, ХІД І НАСЛІДКИ ГРОМАДЯНСЬКОЇ ВІЙНИ В США 1861–1865 років

Громадянська війна в США – це одна з найбільш відомих та обговорюваних подій в історії США та світу в цілому. Ця війна, що тривала з 1861 по 1865 рік, мала значний вплив на розвиток політичного, соціального та економічного життя країни. Вона відбилася на культурі, літературі, мистецтві та інших сферах життя американського суспільства. Сьогодні є актуальним дослідити як США подолали наслідки цієї війни, що є дуже важливим для України в майбутньому, й узяти звідти головні досягнення. Також громадянська війна та її наслідки заклали основи сучасного американського світогляду та патріотизму, що є дуже важливим при вивченні історії США.

Причинами громадянської війни можна вважати загострення протиріч між системою найманої праці і системою рабства, ускладнення економічних зв'язків між північними та південними штатами, загострення боротьби між Північчю і Півднем за західні землі і політичну владу в державі, загроза відокремлення Півдня від Півночі, створення південними штатами Конфедеративних Штатів Америки.

Початком війни вважається битва за форт Самптер 12 квітня 1861 року. Сам театр бойових дій можна поділити на чотири частини: Східний, Західний, Трансмиссісіпський та Нижньопоморський театри бойових дій. Головними театрами є Східний та Західний. На Східному перевагу більше мала Конфедерація, на Західному – Союз. Трансмиссісіпський театр та театр Нижнього Примор'я хоч і не були головними напрямками бойових дій, але мали велике значення як допоміжні. Трансмиссісіпський театр бойових дій відомий своїм партизанським рухом та участю у боях індіанців, а театр Нижнього Примор'я своїми морськими боями.

Кульмінацією війни стало завоювання Вірджинії військами Союзу 1 квітня 1865 року. Завершенням війни вважається підписання генерал-лейтенантом Конфедерації Саймоном Бакером акта капітуляції 26 травня 1865 року, але бої після цього ще деякий час тривали.

Наслідками громадянської війни стали емансипація рабів, заборона рабства 13-ю поправкою до Конституції США та реконструкція південних штатів 1865–1877 років. Кінець війни поклав початок політиці сегрегації в Сполучених Штатах.

Отже, Громадянська війна в США мала великий вплив на розвиток країни та є важливою частиною її історії. Ця подія показує, як важливо зберегти принципи рівності перед законом, демократією та прав людини в будь-якій політичній системі.

Джерела та література

1. Catton Bruce. The Civil War. New York: American Heritage Distributed by Houghton Mifflin, 1960. 400 p.
2. Donald David, Baker Jean H., Holt, Michael F. The Civil War and Reconstruction. New York: W. W. Norton & Company, 2001. 800 p.
3. McPherson James M. Ordeal By Fire: The Civil War and Reconstruction (2 ed.). New York: McGraw-Hill, 1992. 816 p.

УДК 32.001:323.2(477)

Мосін О. В.

студент 534 групи ЧНУ ім. Петра Могили

Науковий керівник:

Котляр Ю. В.

д-р. іст. наук, професор кафедри історії ЧНУ ім. Петра Могили

РОЛЬ ТА МІСЦЕ ЄВРОМАЙДАНУ В СУЧАСНИХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ РЕАЛІЯХ

Євромайдан (або Революція гідності) – це подія, що відбулася в листопаді 2013 – лютому 2014 року та стала знаменною як в Україні так і поза її межами. Ця революція внесена в історію та культуру нашого часу багатьма ресурсами, та, найголовніше, вона стала

глобальною через поширення інформації в світовому медіапросторі. Події Майдану стали українською революцією духу, символом свободи слова кожного українця. На сьогоднішній день, слово «майдан» асоціюють саме з Україною, воно є ідентифікатором нашої країни у всьому світі.

Євромайдан стали активно обговорювати в країнах Європи, адже там відбувалися подібні політичні процеси наприкінці ХХ – на початку ХХІ століть. Події в Україні дали можливість Європі зрозуміти, що українську державу та її проблеми не можна ізолювати від інших держав, адже Україна та Європа – це єдиний континент.

Про Євромайдан відгукувалися в США, Канаді, Австралії та інші країни світу, що свідчить про планетарний масштаб події. У своїх відгуках країни, перш за все, наголошували на тому, що сучасна Україна в гуманітарному просторі – це країна, яка бореться за своє європейське майбутнє; країна, в якій відбуваються кардинальні зміни, що безпосередньо пов'язані з рештою світу та найближчим часом вплинуть на людство в цілому.

Український Євромайдан чітко визначив інтеграційні пріоритети нашого суспільства. Україна зорієнтувала свої стандарти життя на європейські. Це свідчення солідарності у відстоюванні наріжних цінностей. Революція дала початок радикальним реформам в українському суспільстві та зовсім по-іншому відкрила нашу країну для зовнішнього сприйняття партнерами. Україна, опинившись в центрі уваги на певний час, завдяки подіям 2013-2014 рр., стала активно вивчатися закордоном, відбулося поширення знань не лише про політичні процеси в країні, а й про соціальну, ментальну, демографічну, релігійну й культурну ситуації. Таким чином, Революцію гідності можна асоціювати із новітньою європейською історією та із сучасними ідеями європейського простору. Євромайдан, як суспільна подія забезпечив перехід до нового стандарту життя та забезпечив відкрити перспективу європейського розвитку України.

УДК 327.7(НАТО+477)(043.2)

Ніколенко В. С.

студент 234 групи ЧНУ ім. Петра Могили

Науковий керівник:

Підберезних І. Є.

д-р. юрид. наук, доцентка кафедри історії ЧНУ ім. Петра Могили

ПАРТНЕРСТВО НАТО З УКРАЇНОЮ

Двосторонні відносини України та НАТО починають свої витoki ще на початку 1990-х років і з того моменту стали одним із найвагоміших партнерств НАТО. З 2014 року, після російсько-українського конфлікту, а в подальшому повномасштабного вторгнення Росії в Україну, спостерігається значне посилення співпраці між Україною та НАТО.

Співпраця та ведення діалогу між сторонами розпочалися з участю України в Раді північноатлантичного співробітництва (1991) та програмі «Партнерство заради миру» (1994).

Подальший розвиток відносин відбувся після підписання Хартії про особливе партнерство у 1997 році, що стало офіційним стартом партнерства Україна-НАТО, а разом з цією подією було створено Комісію Україна-НАТО (КУН), яка сприяла розвитку співпраці.

Наступною подією стало відкриття Центру інформації та документації НАТО (1997) та Офісу зв'язку НАТО (1999) в Україні.

Декларація про доповнення до Хартії України та НАТО, видана у 2009 р., надавала певні повноваження КУН у підтримці країни, просуванню реформ, передбачених для реалізації євроатлантичних прагнень України, які були озвучені на саміті НАТО в Бухаресті 2008 року.

Співпраця поглиблюється тривалий час та підкріплена взаємовигідними засадами завдяки активній участі України в операціях та місіях під егідою НАТО. Пріоритетом для НАТО є підтримка комплексних перетворень у безпековій та оборонній галузі, які є основою для забезпечення обороноздатності України.

Після початку російсько-українського конфлікту НАТО значною мірою розширило співпрацю на надання допомоги для України у розбудові та нарощуванні оборонного потенціалу. Усі держави, які є членами альянсу засудили дестабілізуючі та агресивні дії РФ на сході України та в Чорноморському регіоні.

Після саміту НАТО у Варшаві в липні 2016 року, НАТО оформило свою допомогу для України у вигляді Комплексної програми допомоги (КПД).

У червні 2017 року Верховною Радою України було ухвалено закон, який визнав вступ у НАТО стратегічним пріоритетом зовнішньої політики та гарантією національної безпеки. У 2019 році набула чинності відповідна зміна до Конституції України.

У вересні 2020 року Президент України Володимир Зеленський ухвалив нову Стратегію національної безпеки України, яка заклала основу для поглиблення особливого партнерства між Україною та НАТО, з подальшим набуттям статусу члена Альянсу.

Комісія Україна-НАТО (КУН) має на меті проводити консультації для України та партнерів щодо питань безпеки, які викликають занепокоєння. КУН також завжди збиралася напередодні засідання Ради НАТО – Росія.

НАТО здійснює підтримку України в нарощуванні різного роду спроможностей, оскільки вона бере на себе зобов'язання щодо реформ, програм та проєктів, починаючи від медичної реабілітації до кібербезпеки. Практична допомога НАТО Україні зросла після остаточної незаконної анексії Криму Росією.

В рамках допомоги від НАТО, Україні надається консультативна допомога, якою займається Представництво НАТО в Україні. Загалом нараховується 16 різних програм, які повинні значною мірою розбудувати безпекові спроможності України.

Україна за увесь час долучилася до великої кількості операцій, що проводилися під егідою НАТО. Наприклад, операція в Боснії та Герцеговині, дві місії НАТО в Афганістані, а також місії на території Іраку та військово-морських операціях «Активні зусилля» та «Океанський щит». Україна також присутня в діяльності сил, що знаходяться в Косово та підтримує зусилля НАТО щодо обізнаності ситуації у Чорноморському регіоні.

З огляду на довгострокову участь України та значний внесок в операції НАТО, у червні 2020 року Україні було надано статус партнера НАТО з розширеними можливостями. Цей статус гарантує Україні пріоритетний доступ до набору інструментів оперативної сумісності НАТО, зокрема, навчання, тренування, обмін інформацією і спільне усвідомлення ситуації. Україна стала шостим розширеним партнером для НАТО поряд з Австралією, Грузією, Йорданією та Швецією.

З початком повномасштабного російського вторгнення в Україну 24 лютого 2022 року НАТО на постійній основі надає ряд консультацій, здійснює обмін розвіданими та забезпечує українську армію додатковою військовою технікою та амуніцією. Також країни НАТО розгорнули велику програму підготовки українських військових, разом з їх укомплектуванням амуніцією та озброєнням.

Також варто виділити участь Альянсу у засіданнях у форматі «Рамштайн», які мають на меті прискорити та синхронізувати надання військової підтримки для України та вирішити найбільш нагальні потреби для Сил безпеки і оборони України.

Отже, у підсумку можна сказати, що взаємовідносини між НАТО та Україною є тривалими та непохитними з часу здобуття Україною незалежності. Це партнерство є дуже цінним та вигідним для обох сторін, адже забезпечує фундамент для стабільної безпекової ситуації усій Східній Європі та східного флангу Альянсу.

УДК 327.5(477)

Овадчук А.

студент 534 групи ЧНУ ім. Петра Могили

Науковий керівник:

Котляр Ю. В.

д-р. іст. наук, професор кафедри історії ЧНУ ім. Петра Могили

РОЛЬ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ В ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

Україна, здобувши незалежність та ставши повноправним членом міжнародного співтовариства, отримала статус об'єкта потенційної боротьби між Сполученими Штатами Америки і Європою з одного боку та Російською Федерацією з іншого.

Збройна агресія Російської Федерації проти України є відкритим неприхованим воєнним нападом на суверенну, незалежну державу та порушенням всіх існуючих міжнародних норм.

Слід зазначити, що напад Росії на Україну 24 лютого 2022 року є першою спробою Російської Федерації знищити нашу країну шляхом повномасштабного вторгнення армії, ліквідувати її суверенітет та незалежність – сучасна російсько-українська війна триває ще з 2014

року. Демілітаризація та денацифікація України, об'єднання російського народу і, таким чином, знищення суверенної України – є сакральною метою РФ, починаючи від існування Московського царства та до нинішньої путінської Росії.

Варто зазначити, що напад росії на Україну у 2014 році передували національно-патріотичні протестні акції українського народу на підтримку європейського напрямку зовнішньої політики та відставки проросійського уряду та президента (на той час прем'єр-міністра України М. Азарова та президента В. Януковича). Люди виходили на мітинги та вимагали від уряду підписати «Угоду про асоціацію України та Європейського Союзу». Для Російської Федерації законодавче закріплення курсу України на Європу було не вигідним, адже тоді Росія втрачає контроль над Україною, яка в свою чергу отримує економічну, політичну та військову підтримку від Європейського Союзу.

Протести та мітинги українців у 2014 році, які дістали назву Євромайдан, були приводом для Росії, щоб розпочати агресивну політику по відношенню до України. Таким чином, 1 березня 2014 року путінський режим прийняв рішення про початок війни з Україною, а вже наприкінці лютого 2014 року російські війська вторглися на територію України.

Реакція Європейського Союзу була миттєвою – того ж року було підписано та ратифіковано «Угоду про асоціацію з ЄС», яка дає змогу перейти до політичної асоціації та економічної інтеграції України з ЄС.

Російська агресія переросла у повномасштабне вторгнення на територію України 24 лютого 2022 року – почалися масовані ракетно-бомбові удари по території України, а російські війська вторглися до українських міст на кордоні з Росією та Білоруссю.

Президент України В. Зеленський в перший день повномасштабного вторгнення почав перемовини з міжнародними партнерами та західними країнами з метою підтримки України в російсько-українській війні.

Відповідь Європейського Союзу на агресивну війну Росії проти України стала неминучою: Європа запровадила санкції проти Росії, надала макрофінансову, збройну допомогу, прихистила українських біженців та почала допомагати розслідувати воєнні злочини Росії в Україні.

Одним із ключових рішень, прийнятих під час повномасштабного вторгнення стало подання 28 лютого 2022 року Україною заявки на членство в Європейському Союзі та рішення Європейської Ради 23 червня 2022 року про надання Україні статусу кандидата на вступ до Європейського Союзу.

Таким чином, багаторічний шлях України до Європи майже подолано. Однак, на шляху до вступу України в ЄС потрібно, насамперед, здобути перемогу у війні з Росією, вирішити внутрішні конфлікти та посилити боротьбу з корупцією, реформувати та адаптувати українське законодавство до європейських критеріїв.

УДК 94:327-049.5](470:477)(043.2)

Письменна В. О.

студентка 534 мз групи ЧНУ ім. Петра Могили

Науковий керівник:

Підберезних І. Є.

д-р. юрид. наук, доцентка кафедри історії ЧНУ ім. Петра Могили

ІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНИ ЯК ЗАХИСНИКА ЄВРОПЕЙСЬКИХ ЦІННОСТЕЙ У МІЖНАРОДНУ СИСТЕМУ БЕЗПЕКИ

Повномасштабне вторгнення Росії на територію суверенної України змусило світових лідерів, зокрема країни Європи, переосмислити свої військово-оборонні пріоритети, майбутню оборонну та безпекову архітектуру Європи. У надважких умовах, коли Україна звитязно захищає свою незалежність, країни-члени НАТО та європейські лідери поступово переконуються у необхідності зміцнення структур та механізмів міжнародної системи безпеки. Більше того, стає очевидним те, що трансатлантична система оборони стане більш готовою до реагування на виклики безпеці, якщо Україна, яка увібрала передові знання і володіє реальним досвідом ведення бойових дій, стане її повноправним учасником. Амбіції росії є очевидними і судячи із численних заяв її лідерів, стає зрозуміло, що незалежно від умов договору після завершення війни, вона з великою долею ймовірності не відмовиться від спроб відстояти та розширити свою сферу впливу. Саме тому, Україна як держава, а не лише як територія-щит, є

потужною силою у захисті Європи від подальших загарбницьких зазіхань росії.

Війна в Україні розпочалася ще задовго до 24 лютого 2022 року, коли у 2014 році відбулася анексія Криму, окупація Донецької та Луганської областей Російською Федерацією. У той час реакція як міжнародної спільноти, так і самої України не була достатньо рішучою, аби попередити майбутнє повномасштабне вторгнення. Причиною того була енергозалежність від Росії, занепокоєння через масштабування конфлікту, непорушність міфу про «могутню Росію» та інші фактори. Проте, 24 лютого 2022 став переломним днем у свідомості як багатьох українців, так і громадян інших країн.

В очах міжнародної спільноти Україна стала поборником європейських цінностей, зокрема, свободи та незалежності. Так, під час свого візиту до України 9 травня 2023 року з нагоди святкування Дня Європи, Президентка Єврокомісії Урсула фон дер Ляєн (Ursula von der Leyen) відзначила, що рада знову прибути до Києва, де щодня захищають цінності, які так бережуть європейці [1]. Саме захист загальнолюдських цінностей, які традиційно прийнято називати «європейськими», робить Україну унікальною державою з особливою історичною місією, яка протягом багатьох століть, з огляду на своє геополітичне положення, захищає європейську цивілізацію від печенігів, торків, половців, монголо-татар, османів, більшовиків, а тепер – і від так званої «московської орди» [2].

Європейські партнери та США від початку повномасштабної війни підтримують Україну у різний спосіб, – зброєю, обладнанням, допомогою у тренуванні військових, – з метою її подальшої перемоги та інтеграції у міжнародну систему безпеки [4]. Більше ніж за рік ведення бойових дій, українські військові набули вагомого досвіду використання зброї, яка є основою оборони як в рамках європейських структур, так і НАТО. Слід зазначити, що задовго до війни Україна почала брати участь у військових навчаннях НАТО. Станом на сьогодні вона інтегрувала у свою стратегію системи протиповітряної та протиракетної оборони, такі як американо-норвезька NASAMS та німецька Iris-T, а незабаром, з високою долею ймовірності, цей список буде розширено й іншими європейськими та американськими системами – Patriot та SAMP/T. Збройні сили України (ЗСУ) використовують різні види західної зброї, – бронетехніку та артилерію, – які потребують меншої координації. На перспективу, контрнаступ ЗСУ спиратиметься на різні версії західних танків, включаючи

німецькі Leopard і Leopard 2, американські Abrams M1 і британські танки Challenger 2. У поєднанні із західними літаками, про які веде мову Президент Володимир Зеленський, українці отримають безцінний досвід експлуатації усіх видів військової техніки, що є на озброєнні НАТО та країн ЄС [3].

Підсумовуючи вище окреслене, справедливим буде відзначити, що після завершення війни, Україна має безперечне право стати повноправним членом оборонних альянсів, які є загально визнаними гарантами безпеки Європи. Очевидно, що прагнення України стати членом НАТО та ЄС підкріплені не лише захистом європейських цінностей, але й цілком реальним протистоянням загрозам міжнародної безпеки. Наразі, Україна поступово інтегрує у міжнародну систему оборони, тісно співпрацюючи як із міжнародними структурами загалом, так і на двосторонньому рівні – із європейськими партнерами. Українці змінюють свій підхід у веденні бойових дій, швидко навчаються та опановують нові види озброєння, дотримуючись Женевських конвенцій щодо правил ведення війни. ЗСУ поступово перетворюються на одну із найсильніших армій Європи, яка залишається зитом цивілізованого світу, а подальша інтеграція України у оновлену конфігурацію євроатлантичної системи безпеки не лише посилить власне європейську систему оборони, але й дозволить Україні сконцентрувати зусилля на післявоєнній відбудові та зміцненні своєї державності.

Джерела та література

1. Каневський Д. День Європи: з чим фон дер Ляєн приїхала до Києва. *Deutsche Welle*. 2023. 9 травня. URL: <https://www.dw.com/uk/den-evropi-z-cim-fon-der-laen-priihala-do-kieva/a-65565379> (дата звернення: 09.05.2023)
2. Котляр Ю. В. Український кристалічний щит і Європейська цивілізація. *Ютуб-канал «Petro Mohyla TV»*. 2022. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=XooaC3OfWck&list=PLIRrgZ43NI5G01gNczg8Q5LQWUZxRW3tq&index=18&t=265s> (дата звернення: 08.05.2023)
3. Khvostova M., Kryvosheiev D. Closing ranks: Ukraine's role in future European defence. *European Council on Foreign Relations*. 2023. February 23. URL: <https://ecfr.eu/article/closing-ranks-ukraines-role-in-future-european-defence/> (last access: 08.05.2023)

4. Kotlyar Yu., Lymar M., Ahieieva-Karkashadze V. (2022). The U.S.–European coordination for assisting Ukraine, reviving the Alliance and protecting European values. *American History and Politics*. 2022. № 14. P. 7–20. DOI: <https://doi.org/10.17721/2521-1706.2022.14.1>

УДК 94(430:477):355.01(470:477)](043.2)

Поклицька Я. Ю.

студентка 434 групи ЧНУ ім. Петра Могили

Науковий керівник:

Підберезних І. Є.

д-р. юрид. наук, доцентка кафедри історії ЧНУ ім. Петра Могили

ПЕРЕДУМОВИ ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ В УКРАЇНУ ТА ВІЙСЬКОВА ПІДТРИМКА НІМЕЧЧИНОЮ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ

Після РФ Україна є найбільшою за площею країною Європи з населенням 44 мільйони осіб. З моменту проголошення незалежності в грудні 1991 року Україна зіткнулася з найбільшими викликами у своїй новітній історії.

До кінця 2021 року Україна та Захід побоювалися, що Росія може спланувати вторгнення та вторгнутися до сусідньої країни. Росія завжди заперечувала такий план і вимагала від НАТО та США гарантій безпеки, скорочення військової присутності на східному фланзі НАТО і, перш за все, припинення розширення НАТО на схід. Протягом багатьох років президент Росії В. Путін звинувачував Західний альянс у дедалі більшій експансії на РФ, вимагаючи від НАТО письмових гарантій того, що жодні інші східноєвропейські держави, такі як Україна чи Грузія, не будуть прийняті до НАТО в майбутньому.

Однак занепокоєність РФ полягає не лише в розширенні її впливу на політику безпеки у Східній Європі. Путін хоче відновити Росію як велику державу на рівних із США та Китаєм або в партнерстві з Китаєм проти Заходу. Згідно з його ідеями, баланс сил має бути перебудований, щоб Росія знову відіграла роль світової держави в цій новій структурі. Історично кажучи, очільник держави бажав

відновити міжнародно впливове державне утворення, що складається з Росії, Білорусі та України, на основі колишньої території «Київської Русі». Для того, щоб досягти цього воз'єднання, щоб відновити, розширити та забезпечити свою Російську імперію, він використовує будь-які доступні йому засоби. Боротьба Путіна також менш пов'язана з новими територіальними претензіями як такими. Скоріше він бореться проти зміцнення демократії в Україні, проти вільно демократичної системи цінностей на Заході в цілому, яку Росія бачить як загрозу авторитарному режиму в Москві у вигляді України.

Перед початком повномасштабного вторгнення на тлі загрози зі сторони Росії, Литва, Естонія та Латвія висловили готовність передати Україні зброю. Державний департамент США дозволив країнам Балтії відправити в Україну зброю американського виробництва. А от дозвіл на передачу гаубиць має надати країна виробник – Німеччина, яка обстоює відмінну від США, Великої Британії та країн Балтії позицію щодо допомоги у захисті від Росії. Згоду Німеччини однією з умов для передачі України зброї назвали і в Чехії [1].

24 лютого 2022 року Путін розпочав загарбницьку війну проти України з порушення міжнародного права, щоб нібито захистити російських громадян, яким, на його думку, загрожує загроза. У своїй промові незадовго до вторгнення глава держави виправдовував атаку тим, що він захищав тих, кого жорстоко вбивав київський режим. Російська армія прагне до «денацифікації» українських територій та бореться проти геноциду росіян.

Що стосується масштабів нинішньої війни, то вона виходить далеко за межі питання України. Нинішній конфлікт стосується насамперед України, але зрештою вона стосується реорганізації Європи, якщо не світу. За словами Маркуса Каїма, російський уряд знову фундаментально ставить під сумнів початок європейської безпеки та світопорядку, який існує з 1990 року. Це свідчить про серйозність ситуації. Війна в Україні за певних обставин також може призвести до розширення на країни НАТО. Пряма військова підтримка України з боку НАТО досі вважається неможливою. Оскільки Україна не є членом альянсу НАТО, вона не може просити допомоги відповідно до статті 5 Північноатлантичного договору.

Станом на 7 лютого 2022 року Німеччина оголосила про поставку 5000 тисяч касок. Ситуація з часом змінюється, адже німецький уряд розуміє, що Німеччина не зможе залишитися поза конфліктом підтримуючи відносини з РФ. Держава-терорист Росія не зменшує свої

злочинні накази – надалі обстрілює мирне населення, проводить загарбницьку політику. За 100 днів війни, з Німеччини до України не поставлено жодної важкої техніки. Таку слабку позицію Німеччина аргументувала не допуском третьої світової війни.

Згодом Уряд Німеччини почав підтримувати українських військових у тісній координації зі своїми партнерами та союзниками. З вересня 2022 року Берлін почав поставляти важке озброєння, яке справді здатне вплинути на хід подій.

До цих видів озброєнь входили: зенітні установки Gepard; радіолокаційна станція контрбатареїної боротьби Cobra; стандартне озброєння M113 складається з 12,7-мм кулемета, який розміщується на командирській башточці і може вести круговий обстріл; Panzerhaubitze 2000; бронеавтомобіль Бундесверу Dingo.

Отже, можемо зробити висновок, що на початку війни Німеччина займала не надто чітку позицію, та блокувала постачання зброї, проте під тиском союзників, як США так Великої Британії – Україна почала отримувати важке озброєння. Адже дії Росії порушили всі чинні закони, статuti на норми моралі.

Джерела та література

1. Військова допомога Україні. Які країни надають зброю і хто блокує постачання? URL:<https://www.radiosvoboda.org/a/viyskova-dopomoha-ukrayini-yaki-krayiny-nadayut-zbroyu-i-khto-blokuje-postachannya/31665534.html>

УДК 355.353.02:351.746.1](477)(043.2)

Скидан О. М.

студент 434 групи ЧНУ ім. Петра Могили

Науковий керівник:

Підберезних І. Є.

д-р. юрид. наук, доцент кафедри історії ЧНУ ім. Петра Могили

МОРСЬКА ДОКТРИНА УКРАЇНИ У КОНТЕКСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ

На сучасному етапі становлення України як незалежної європейської країни та перетворення її на потужну морську державу

Co-funded by
the European Union

ІННОВАЦІЙНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

#EVADEMproject

дуже важливо мати морську доктрину та стратегію розвитку. Активні та ефективні військово-морські засоби України є одним із гарантів економічних, військово-політичних ситуацій національної безпеки [3].

Сьогодні дуже важливо відновити український флот та зробити Україну сильною морською державою. У межах Морської доктрини України до 2035, яка набула чинності 28 жовтня 2020 року, було призначено підвищити ефективність, використовуючи всі види морських ресурсів, для успішної реалізації морської стратегії.

Прийняття нової Морської доктрини зумовлено геополітичними, військово-політичними та економічними чинниками, які кардинально змінилися в світі за останні роки. Все це і визначає потребу у оновленні вже наявних векторів подальшого розвитку України як морської держави [2, с. 124].

Морська політика є важливим компонентом загальнонаціональної політики та охоплює інтереси України в Азовському та Чорному морях, Керченській протоці та інших морських районів світу. Захист національного суверенітету та територіальної цілісності, майбутнього розвитку морської індустрії сучасними методами, встановлення міцних партнерських відносин з міжнародним морським співтовариством є пріоритетними напрямками в морській політиці України.

Однією з головних проблем національної безпеки України в морській політиці є Кримська платформа щодо усунення військової загрози РФ та повернення Криму під контроль України, а також вироблення спільної стратегії безпеки України та НАТО проти впливу Російської Федерації у Чорноморському регіоні. Створення та реалізація цих можливостей пов'язані зі співробітництвом України з НАТО та можливим вступом України в Північноатлантичний альянс, а також здобуття необхідного історичного досвіду збройного конфлікту на морі в сучасних умовах.

Українська морська стратегія також характеризується жорсткою російською політикою в Чорноморському регіоні після повномасштабного вторгнення 24 лютого 2022 року. Серед головних проблем є інформаційна війна на морі, занепад морської галузі та морського судноплавства [2, с. 20].

Основними напрямками розвитку військово-морського потенціалу України є відродження та розвиток морської авіації, берегових ракетних військ та морської піхоти, будівництво та замовлення сучасних бойових кораблів (катери, корвети) якісні протикорабельні

ударні засоби військово-морських, повітряних та берегових баз, інше озброєння та військову техніку та створення необхідних запасів морського озброєння, боєприпасів та матеріально-технічних ресурсів, створення або закупання сучасного ракетного озброєння [1].

Однією зі складових стратегії морської безпеки є розвиток морської промисловості, припускаючи, що торгове судноплавство повинно здійснювати одне з провідних місць у національній економіці за географічними, природно-кліматичними умови, наявністю розгалуженої транспортної системи, потенціалу морських портів, внутрішніх водних шляхів тощо [2, с. 22].

Україна планує збільшити флот у найближчі 5 років. Основні зусилля йдуть на розробку можливостей для дій у прибережній зоні, можливості спостереження, аналізу та атаки, оборонні здібності.

Для збільшення військово-морських сил:

- у рамках договору між Україною та Турецькою Республікою йде будівництво першого з чотирьох корветів типу «Ada»;
- у рамках «Меморандуму про взаєморозуміння щодо реалізації проєктів морського партнерства» між Великобританією та Україною розробляється технічне завдання на будівництво ракетних кораблів за британськими проєктами;
- Україна вже отримала два тральщики типу «Sandown»;
- ВМС ЗС України поповнилися 6 патрульними катерами типу «Island» для матеріально-технічного забезпечення.

Отже, розвиток України як морської держави вимагає реалізації збалансованої морської політики, яку можна реалізувати за допомогою як зовнішніх, так і внутрішніх суспільних відносин. Все це дасть можливість забезпечити належний захист інтересів України у прибережній зоні, внутрішніх морських водах, територіальному морі, у виключній економічній зоні, на континентальному шельфі України та відкритому морі.

Джерела та література

1. Про затвердження Морської доктрини України на період до 2035 року : Постанова Каб. Міністрів України від 07.10.2023 р. № 1023 : станом на 28 жовт. 2023 р.
2. International scientific conference «Maritime security of the Baltic-Black sea region: challenges and threats» : conference proceedings, Vol. 1. (December 23, 2021, Odessa, Ukraine). Riga, Latvia : “Baltija Publishing”, 428 p.

Co-funded by
the European Union

ІННОВАЦІЙНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

#EVADEMproject

З. Буркинський Б., Котлубай О., Степанов В. Формування Морської доктрини України. *Вісник Національної академії наук України*. № 2008.
URL: http://dspace.nbu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/3247/03-statta_1.pdf?sequence=1.

УДК 94:327.7-055.2ЄС](043.2)

Смишляєва Є. А.

студентка 534 групи ЧНУ ім. Петра Могили

Науковий керівник:

Міронова І.С.

д-р. іст. наук, професорка, завідувачка кафедри історії ЧНУ ім. Петра Могили

ЖІНКИ В ПОЛІТИЦІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Роль жінок в Європейському Союзі (ЄС) є дуже важливою і широкою спрямованістю. Жінки становлять половину населення ЄС і мають те ж саме право на рівні можливості та повагу, що й чоловіки. Цінності рівності, свободи, солідарності та поваги до прав людини є основними для Європейського Союзу, що вимагає забезпечення рівних можливостей для жінок і чоловіків. Європейський Союз підтримує розвиток жіночих товариств та ініціатив, спрямованих на забезпечення рівних можливостей для жінок та чоловіків. Зокрема, ЄС фінансує проекти, які допомагають жінкам у підвищенні свого соціального статусу, підтримці рівних можливостей у різних сферах життя, забезпеченні доступу до освіти та здоров'я, захисті прав жінок та боротьбі з насильством.

Після Другої світової війни Європейський Союз був створений з метою забезпечення миру та стабільності в Європі. З того часу роль жінок в ЄС постійно зростає, а їхня участь у різних сферах життя стає все більш значущою.

Жінки в ЄС відіграють важливу роль у вирішенні соціальних, економічних та політичних питань. Вони займають посади на вищих рівнях уряду, в парламентах та в різних організаціях ЄС, що дає їм можливість впливати на процеси прийняття рішень. Наприклад, жінки

стали головами держав або урядів країн-членів ЄС, такими як Ангела Меркель (Німеччина), Тереза Мей (Велика Британія).

ЄС активно сприяє розвитку жіночого лідерства в Україні, зокрема шляхом надання грантів жінкам-політикам та жіночим громадським лідерам. Наприклад, ЄС надав грант програмі «Підвищення кваліфікації жінок-політиків» для підтримки жінок, які бажають стати активнішими у політичному житті України.

ЄС також активно працює над захистом прав жінок в Україні та боротьбою з насильством щодо жінок. Наприклад, ЄС фінансує програму «Рівні можливості для жінок і чоловіків в Україні», яка спрямована на зменшення гендерних нерівностей та підвищення участі жінок у політичному та громадському житті.

Крім того, ЄС активно співпрацює з українським урядом та громадськістю у реалізації Програми співпраці з громадськістю України на період 2021–2027 років. Одним із пріоритетів цієї програми є підтримка рівних можливостей для жінок та чоловіків в Україні.

Ще одним із прикладів співпраці є програма «Рівність жінок та чоловіків на локальному рівні», яка спрямована на підтримку муніципалітетів у впровадженні політик, спрямованих на забезпечення рівності жінок та чоловіків. Ця програма фінансується ЄС та допомагає муніципалітетам розробити та впровадити політики, які забезпечують рівні можливості для жінок та чоловіків, включаючи політики з приводу забезпечення рівної оплати праці, підтримки сімей з дітьми та боротьби з насильством щодо жінок.

ЄС приділяє велику увагу законодавчим і політичним ініціативам щодо забезпечення рівних прав жінок та чоловіків у всіх сферах життя, включаючи політику, економіку, соціальну сферу, освіту, культуру та спорт. Законодавчі акти та стратегії, такі як Директива ЄС про рівність статей (2006), Економічна та соціальна гармонізація (2010) та Стратегія «Європа 2020» визначають цілі та заходи для забезпечення рівних можливостей для жінок і чоловіків.

Також важливою є роль жінок у забезпеченні сталого розвитку ЄС. Жінки беруть участь у проєктах, спрямованих на зменшення впливу людської діяльності на довкілля та збереження біорізноманіття, та підтримують ініціативи, що сприяють екологічному розвитку країн-членів ЄС.

Крім того, жінки також відіграють важливу роль у зміцненні міжнародних зв'язків ЄС з іншими країнами та регіонами світу. Жінки-політики та жінки-представниці різних сфер життя

зустрічаються з представниками інших країн та обмінюються досвідом, що сприяє зміцненню міжнародних відносин та підвищенню рівня співпраці між країнами.

Отже, роль жінок в ЄС дуже важлива та розмаїта. Жінки в ЄС грають ключову роль у багатьох сферах життя, включаючи політику, економіку, культуру та науку. За останні роки було досягнуто значних успіхів у забезпеченні рівності статей та зменшенні гендерних нерівностей у багатьох сферах. Проте ще є багато викликів, таких як різниця в оплаті праці, обмежена участь жінок в політиці та науці, які потребують більш ефективних заходів та політичної волі для вирішення. У цілому, ЄС визнає важливість ролі жінок у своєму суспільстві та продовжує працювати над забезпеченням рівних можливостей для всіх громадян.

УДК 94(477)

Талько Ю. І.

студент 534 групи ЧНУ ім. Петра Могили

Науковий керівник :

Котляр Ю. В.

д-р. іст. наук, професор кафедри історії ЧНУ ім. Петра Могили

ВІДБУДОВА ПРОМИСЛОВОСТІ ПІВДНЯ УКРАЇНИ: ІСТОРИЧНІ АНАЛОГІЇ

Промислове виробництво – одна з найголовніших ланок національної економіки, яка забезпечує життєві інтереси країни, її економічну безпеку, соціальний та культурний рівень життя народу. Південно-Східний регіон України, по праву вважається серцем промисловості нашої держави.

Роки після Другої світової війни для нашої країни – важкий та суперечливий період історії, який оточений величезною кількістю міфів. Як відомо, в СРСР закладалися нові економічні і політичні основи країни, змінювався курс зовнішньої політики, відбувалися корінні зміни в суспільстві. І лише після розпаду СРСР багато розсекречених даних стали доступні для учених-істориків і дозволили по-новому поглянути на факти, явища і події тих років. У зв'язку із

Co-funded by
the European Union

ІННОВАЦІЙНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

#EVADEMproject

посиленням інтересу науковців до історичного минулого, з'являються дослідження і публікації, які переосмислюють знання, проблеми, знімають відкриті питання та відповідають на запити суспільства.

Неослабний інтерес до подій повоєнної історії пояснюється ще й тим, що її вивчення і об'єктивне висвітлення дозволяє глибше осмислити уроки та приймати зважені рішення, щодо розв'язання політичних, економічних та ідеологічних проблем сучасності. Історичний досвід з відбудови промисловості є безцінним джерелом формування історичної свідомості народу сучасної України. Звідси виникає необхідність всебічного дослідження повоєнної відбудови промисловості Півдня України та перегляду стандартно заідеологізованих оцінок діяльності підприємств.

Війна Росії проти України суттєво зменшила рівень української промисловості шляхом знищення або військової окупації ключових промислових об'єктів. Станом на 5 вересня 2022 р., за оцінками KSE, збитки сектора промисловості та бізнес-послуг сягнули \$ 9,7 млрд. Основні українські виробничі об'єкти, такі як Металургійний комбінат «Азовсталь» в Маріуполі або Северодонецький хімічний завод «Азот» були зруйновані. Водночас багато інших підприємств усіх типів були пошкоджені внаслідок їх розташування у великих стратегічних містах або поблизу них.

Тому на порядку денному стоїть питання відбудови промисловості України. Зусилля з нової відбудови створюють унікальну можливість для підвищення виробничого потенціалу України та залучення іноземного капіталу до трансформації промислового сектора через розвиток сектору виробництва, «зелену» модернізацію та трансфер сучасних технологій. Очікується, що відбудова закладе основу для довгострокового зростання та сприятиме більш тісній інтеграції України у світову економіку. У зв'язку з цим, на переконання автора, звернення до історичного досвіду може допомогти подолати кризові явища в сучасній Україні і швидше відновити і покращити рівень розвитку промислового виробництва.

У зв'язку з викладеним вище, можна цілком обґрунтовано говорити про актуальність дослідження, щодо відбудови промисловості Півдня України. Це в свою чергу продиктовано і процесами розвитку та апробації нової вітчизняної моделі соціально-економічного устрою українського суспільства, коли з'являється необхідність вироблення нових технологій і науково-обґрунтованих програм соціально-економічного розвитку держави та окремих регіонів в ній. Аналіз

регіональної специфіки названих вище процесів, що історично склалися, підсилює актуальність теми дослідження, історичні аналогії доводять коловий рух історичних процесів.

УДК 94:[316.776.33:355.01](043.2)

Тулупніков Д. С.

студент 534 групи ЧНУ ім. Петра Могили

Науковий керівник:

Котляр Ю. В.

д-р іст. наук, професор кафедри історії ЧНУ ім. Петра Могили

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ІНФОРМАЦІЙНИХ ВІЙН ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ ТА РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

У світі сьогодні інформаційні війни стають все більш актуальними та складними явищами, які можуть впливати на стабільність та безпеку країн та націй. Такі війни є складними та неоднозначними явищами, які потребують детального вивчення та аналізу.

Дослідження інформаційних війн та їхнього впливу на суспільство та політичну ситуацію є важливим кроком у боротьбі з цим явищем. Історично інформаційні війни виникли ще на початку ХХ ст., але найбільш відомі та впливові інформаційні війни сталися під час Другої світової війни. Тоді нацистська Німеччина та Японія використовували пропагандистські методи, щоб пропагувати свої ідеології та легітимізувати свої військові дії. Також були використані різні методи ведення інформаційної війни, наприклад, шпигунські та диверсійні операції, а також широкомасштабні радіомовлення та печатні засоби масової інформації.

У сучасному світі інформаційні війни також використовуються в різних конфліктах, наприклад, в російсько-українській війні. Російська Федерація використовує пропагандистські методи, фейкові новини та інші інформаційні технології, щоб впливати на громадську думку в Україні та в інших країнах світу. Також Росія використовує кібератаки та диверсійні операції, щоб здійснювати шпигунську діяльність та зривати роботу важливих інформаційних систем.

Одним із засобів захисту від інформаційної війни є забезпечення інформаційної безпеки. Вона включає в себе захист інформації та інформаційних систем від шпигунських дій та кібератак, захист персональних даних та захист інформації від поширення фейкових новин та пропаганди. Для забезпечення інформаційної безпеки держава повинна мати відповідні законодавчі та технічні засоби, а також відповідних фахівців.

Узагалі, інформаційна війна – це дуже складний та багатогранний процес, який може мати серйозні наслідки для суспільства та держави в цілому. Тому необхідно постійно розвивати методи захисту від інформаційної війни, відстоювати свої інтереси та ідеологію, а також розуміти, що не кожна інформація, яка нам подається, є правдивою.

Інформаційна війна може мати різні форми прояву, такі як поширення фейкових новин, пропаганда, кібератаки, маніпулювання громадською думкою, дестабілізація соціально-політичної ситуації тощо. Основними цілями інформаційної війни можуть бути зниження авторитету, розпад довіри до керівництва країни, вплив на політичний процес, роз'єднання союзників, та інші.

УДК: 94:347.965](477)”16/17”

Фісун А. О.

аспірантка кафедри історії ЧНУ ім. Петра Могили

РОЛЬ АДВОКАТУРИ У XVII–XVIII ст. НА УКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЛЯХ

На території України вперше адвокатська діяльність як професія була врегульована у третьому Литовському Статуті 1588 р. Термін «адвокатура» вперше застосовується у проекті кодексу українського права (1743 р.) – «Права, за якими судиться малоросійський народ» [3], де зазначається, що «адвокат» у чужій справі відповідає замість особи за її дорученням. За судовою реформою 1864 р. адвокатура була визнана самостійним правовим інститутом [2].

Адвокатура у XVII–XVIII ст. вважалася дуже престижною професією. Навіть полковники та члени Генерального суду могли бути адвокатами. Так, чернігівський полковник Петро Милорадович

був адвокатом у своєї дружини Софії Полуботківни (1764–1769 рр.). У 1740-х рр. окреслилася тенденція до виокремлення професійних адвокатів з числа канцеляристів, які вже неодноразово залучалися до захисту, а то й одночасно вели по кілька справ. Серед них адвокати Лука Рубановський, Сергій Яновський, Стефан Леонтович, Дем'ян Тарасевич, Кирило Іщинський.

Починаючи з 1730-х рр. послугами адвокатів у різноманітних кримінальних і цивільних справах в Україні користувалися представники всіх станів: козаки, духовенство, міщани, селяни, а також українська козацька верхівка – Полуботки, Лизогуби, Сулими. У той час були відомі яскраві прояви адвокатської майстерності в тогочасній залі суду: конкретні та цікаві приклади софістики, використання судової помилки опонента, гра з правовою базою. Цікаво та ексцентрично розказані випадки з адвокатської практики. Серед провідних адвокатів доби Гетьманату, які становили еліту того часу, були: Петро Милорадович – чернігівський полковник; Стефан Полетика – брат Григорія Полетики, адвокат у Григорія Полетики (1754 р.); Григорій Фридрикевич – надвірний радник у дружини Анни Чарнишової, онуки генерального судді Івана Чаргища (1767–1768 рр.); Іван Галаган – син полковника Григорія Галагана, адвокат свого батька (1765 р.); Максим Стороженко – надвірний радник Чернігівського суду, адвокат у Анастасії Полуботок (1785 р.) [1].

У XVIII ст. існувала група так званих церковних адвокатів, особливо єпископів і монастирських стряпчих. Для захисту своїх прав українські патріархи та ігумени призначали спеціальних уповноважених, переважно єпископів і монастирських адвокатів.

В Україні тільки Київський єпископ мав постійного митрополита, щоб представити свою справу в суді. Чернігівська архієпархія неодноразово «позичала» адвокатів Київської церкви, які тривалий час працювали на Київську архієпархію.

За правління Київського митрополита Тимофія Щербацького (1748–1757) важливу роль відігравав його уповноважений – архімандрит Густинського монастиря Пахомій Вітвицький. Йому архієрей довірив відстоювати право на заснування в Києві окремої друкарні при Київській митрополичій кафедрі, чим було викликано протистояння з Києво-Печерською лаврою, яка володіла монополією на друкарство в Києві.

Щодо монастирських адвокатів, то їх могли постійно утримувати лише найбагатші та найавторитетніші монастирі. Для настоятелів

Co-funded by
the European Union

ІННОВАЦІЙНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

#EVADEMproject

монастирів, які мають велику власність, потреба в адвокаті часто продиктована земельними суперечками з іншими монастирями чи приватними особами.

Серед адвокатської церковної еліти цього періоду належав ректор Києво-Могилянської академії, з вересня 1740 р. – настоятель Києво-Михайлівського Золотоверхого монастиря, а з 1746 р. – Києво-Межигірського монастиря Сильвестр Думницький, який з 1728 р. служив адвокатом у київського архієрея Варлаама Ванатовича; єпископ Великоустюзький і Тотезький, Казанський і Свіязький, Белгородський і Обоянський, засновник Казанської та Великоустюзької семінарії Лука Конашевич; намісник, архімандрит Києво-Печерської лаври Роман Копа; намісник Трубчевського Чолнського монастиря Ісайя, що виконував обов'язки адвоката київського архієрея Варлаама Ванатовича; монахи Йосаф Миткевич і Данило Сумницький, що були адвокатами чернігівського архієрея; козак Миргородського полку і адвокат у монахів Флорівського київського монастиря Павло Грабовський.

Адвокат відіграв важливу роль у суспільно-політичному, духовному та економічному житті України, брав безпосередню участь у процесі державотворення в козацькій Україні середини XVII ст., брав участь у роботі місцевих сеймів та мав успіхи. Вони були успішними бізнесменами і фінансистами. Слід підкреслити особливу роль адвокатів у релігійному житті як меценатів церков і монастирів. Наприклад, вони піднесли Почаївський монастир до числа найбільших місць паломництва в Україні та поширили культ св. Йосипа Обручника, що відбулося за безпосередньої участі волинських адвокатів [1].

Отже, роль адвокатури та адвокатської діяльності у XVII–XVIII ст. набирала обертів та розвивалася дуже стрімко. Так, при кожному монастирі були свої адвокати, якщо виникали міжусобиці стосовно землі та ін. Адвокати вирішували всі судові питання, які виникали у церковній еліті та козацької верхівки. І таким чином адвокати почали займати важливе місце у судовому процесі при вирішенні справ.

Джерела та література

1. Василик І. Адвокатська еліта середньовічної та ранньомодерної України. URL: <https://www.hsa.org.ua/blog/advokatska-elita-serednovichnoyi-ta-rannomodernoyi-ukrayiny>

2. Енциклопедія сучасної України. URL: <https://esu.com.ua/article-42647>

3. Права, по которым судится малороссийский народ 1743. Київ: АТ «Книга», 1997. 598 с.

УДК 94:[2-836:323.2](4:477)(043.2)

Шульга О. В.

студент 534 групи ЧНУ ім. Петра Могили

Науковий керівник:

Міронова І. С.

д-р. іст. наук, професорка, завідувачка кафедри історії ЧНУ ім. Петра Могили

НАСЛІДКИ РЕФОРМАЦІЙНОГО РУХУ ДЛЯ ЄВРОПИ ТА КОРИСНІ АСПЕКТИ ДЛЯ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ

Найважливішим етапом в культурно-історичному розвитку Європи стала Реформація – широкий релігійно-ідеологічний і соціально-політичний рух, що почався в першій чверті XVI ст. в Німеччині і був спрямований на перетворення і виправлення християнської релігії, що склалася в формі католицького віросповідання [2].

Мартін Лютер та інші реформатори ставили за мету відродити Церкву, повернути їй первісний вигляд та добрий вплив на суспільство. Латиною «реформація» означає «виправлення», «перетворення», тому передбачалися зміни радикальні, але позитивні. Йшлося не лише про питання релігійні. На той час Церква – найвпливовіший громадський інститут. Тому її доля та долі народів, держав, культур були пов'язані воедино. У сьогоденній Україні саме церкви користуються найвищим ступенем довіри, а отже, можуть відіграти ключову роль у реформуванні всього суспільства. Можна сказати й так: реформування суспільства починається з Реформації у церкві. Якщо духовною основою для нашої культури та центром нашої історії є християнство (недаремно хрещення Русі – це ще й початок нашої державності), то все залежить від нього, саме воно може і має стати головною перетворюючою силою.

Деякі аспекти Реформації:

- Орієнтованість на освіту, просвітництво, навчання.

Починаючи з особистостей, яких вважають попередниками Реформації, а саме Джона Вікліфа та Яна Гуса, освіченість завжди була супутником авангардної, передової думки. Ключові діячі Реформації мали наукові ступені не нижче магістерського та постійно наголошували на важливості освіти.

Також протестантизм, орієнтуючи віруючих на постійне читання Біблії, сприяв розвитку шкільництва. Доктор Петро Кралюк зауважує, що «створювані протестантами школи змусили і католиків, і православних інтенсифікувати освіту. Серед католиків популярними стають єзуїтські школи-колегіуми. На теренах України й Білорусії з'являються школи при міщанських братствах. Можна говорити, що Реформація стала стимулом для «освітньої революції» в Європі» [1].

- Акцентованість на особистій відповідальності на відміну від колективної, що була поширена у католицизмі.

Один з головних лозунгів Реформації – «Sola fide» – тільки віра – наголошував на важливості особистої віри, незважаючи на настрої оточуючих релігійних структур. Кожна людина несе особисту відповідальність за свій вибір і вибір цей має наслідки не тільки у цьому часі, а й Вічності. Неможливо скинути на когось провину за свої помилки чи виправдатись тим, що мені так наказали папа чи архієпископ. Перед лицем Божим це не буде враховано.

- Принцип «Согам Део» – важливість усього, що робить людина, оскільки це робиться «перед Богом» та має таким чином важливість незалежно від напрямку роботи (від прибиральниці до міністра). Тут вже можна звернути увагу на більш практичні аспекти Реформації – увагу до кожної праці, кожного роду занять, якщо це робиться якісно, від серця, «як для Бога».

«Виконання обов'язку в рамках своєї мирської професії – вища задача людини, за допомогою чого вона переконується у власній угодності Богові. Той, хто завзято і сумлінно трудиться, виростає в очах Бога, хоча б стан його був низьким, а посада ледь примітною» [2]. Таким чином, важливою стає кожна професія та кожна корисна діяльність. Ініціатива та підприємливість на засуджується, а заохочується.

Згідно з Максом Вебером, протестантська проповідь не тільки дала поштовх Реформації, але й послужила поворотним моментом у зародженні капіталізму і визначила дух Нового часу. Економічний і

політичний успіх держав, де перемогло реформаційне, протестантське вчення, може бути наочною ілюстрацією цього твердження.

2. Корисні надбання у контексті сучасної України:

- Рекламування та піднесення освіти та здобуття нових знань.

Звертаючи увагу на досвід країн, де Реформація перемогла та закріпилась, важливо побачити ту роль, яку лідери нації відводили освіті. Спираючись на свій духовний авторитет, Лютер та Кальвін зробили багато не тільки для організації системи освіти, а й для її популяризації у широких верствах населення.

Одна із проблем сучасного суспільства – обмеженість, невігластво, примітивізація інформації. Для більшості цікаві не справжні експерти, а популісти з невисоким рівнем освіти. Але країну можуть змінити тільки освічені та впливові духовні лідери, які здатні повести за собою. Популяризація освіти та високої кваліфікації у всіх сферах – це те, що можна взяти з епохи Реформації для нашого часу.

- Мотивування особистої відповідальності за ту сферу, ділянку, в якій людина безпосередньо задіяна.

Дуже велика спокуса звернути увагу на інших та бути «як всі», концентруючись на недоліках та негараздах. Саме таку думку інколи «транслює» суспільна неофіційна думка. Але особистий вибір залишається одним з важливіших акцентів нашого сьогодення.

- Поширення розуміння, що все, що робимо добре, якісно, «як для Бога», не даремно, та обов'язково приведе до позитивних наслідків.

Немає важливої чи нікчемної праці, є можливість робити як найкраще те, у чому людина відчуває своє покликання. Робити, розуміючи, що у цьому, зокрема й є сенс перебування на Землі, саме у цей час, саме у цій країні.

Відсутність належної винагороди дуже часто приводить до занепаду ініціативи, діяльності та натхнення. Але ж не все вимірюється грошима, словами, славою чи статусом. Інколи важливо поглянути у небо та зрозуміти, що усіяка праця має сенс у контексті вічних цінностей – «Согам Део» – перед лицем Божим. Можливо, саме це давало сили першим реформаторам, коли все ще виглядало зовсім не досконало.

Список використаних джерел:

1. Кралюк П. «Що дала Реформація Європі і Україні?» // Дзеркало тижня: щоденна суспільно-політична друкована газета. 2016. 10 грудня.

2. Значення Реформації та її культурно-історичний зміст. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/culture/10855/>

ДЛЯ НОТАТОК

ДЛЯ НОТАТОК

Редактор *О. Михайлова*. Комп'ютерна верстка *К. Гросу-Грабарчук*
Друк *С. Волинець*. Фальцювально-палітурні роботи *О. Мішалкіна*

Підп. до друку 01.06.2023
Формат 60x84^{1/16}. Папір офсет.
Гарнітура «Times New Roman». Друк ризограф.
Ум. друк. арк. 12,09. Обл.-вид. арк. 10,1.
Тираж 5 прим.Зам. 6660

Видавець та виготівник: Чорноморський національний університет імені Петра Могили
54003, м. Миколаїв, вул. 68 Десанників, 10.
Тел.: 8 (0512) 50-03-32, 8 (0512) 76-55-81, e-mail: rector@chmnu.edu.ua.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 6124 від 05.04.2018.